

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GAZETECİLİK ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SİYASAL İLETİŞİM VE KAMUOYUNU İKNA POLİTİKASI
BAĞLAMINDA AKİL İNSANLAR OLAYI

HAZIRLAYAN
SERKAN BULUT
2501111013

TEZ DANIŞMANI
YRD. DOÇ. DR. CEYDA ILGAZ BÜYÜKBAYKAL

İSTANBUL, 2014

Y Ü K S E K L İ S A N S
T E Z O N A Y I

ÖĞRENCİNİN

Adı ve Soyadı : SERKAN BULUT Numarası : 2501111013

Anabilim/Bilim Dalı : GAZETECİLİK Danışman: YRD. DOÇ. DR. CEYDA ILGAZ BÜYÜKBAYKAL

Tez Savunma Tarihi : 12.06.2014 Tez Savunma Saati: 11.00

Tez Başlığı : SİYASAL İLETİŞİM VE KAMUOYUNA İKNA POLİTİKASI BAĞLAMINDA AKİL İNSANLAR OLAYI

TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin 36. Maddesi uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin KABULÜ'NE OYBİRLİĞİ / ~~OYÇOKLUĞU~~ LA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATI (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- PROF.DR. SUAT GEZGİN		KABUL
2- PROF.DR. SEDA MENGÜ		KABUL
3- YRD. DOÇ. DR. CEYDA ILGAZ BÜYÜKBAYKAL		KABUL

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATI (KABUL / RED / DÜZELTME)
1-PROF.DR. ASLI YAPAR GÖNENÇ		
2- DOÇ.DR. MURAT İRİ		

SİYASAL İLETİŞİM VE KAMUOYUNU İKNA POLİTİKASI BAĞLAMINDA AKİL İNSANLAR OLAYI

SERKAN BULUT

ÖZ

Çalışmamızın amacı, Akil İnsanlar uygulamasının yazılı basında ne şekilde ele alındığını ortaya koymaktır. Bu doğrultuda Zaman gazetesi üzerinden muhafazakâr-sağ basın ve Hürriyet gazetesi üzerinden ana akım basınının Akil İnsanları hangi ideolojik ve söylemsel düzeyde ele aldıkları, haberlerinde ne gibi aktörleri, yadsımları, argümanları ve değerleri ne şekilde çerçevelediklerini ortaya koymak bizim sorunsalımızı oluşturmaktadır. Çalışmada eleştirel ve ideolojik söylem analizlerinden esinlenerek Nisan ve Mayıs 2013 tarihlerinde yazılı basında yer alan haberler tek tek ele alınmış, incelenmiş ve sonuca ulaşmaya çalışılmıştır. Çalışmanın teorik ve kavramsal bölümlerinde ise Akil İnsanların entelektüel, kanaat önderi ve seçkin olarak kabul edilip edilmeyeceği tartışılmıştır. Konuya ilişkin olarak literatür taraması yapılmış ve bu kavramların tanımları, birbirleriyle, toplumla ve iktidarla olan ilişkileri üzerinde durulmuştur. Entelektüelin halkların çıkarları doğrultusunda gerekirse iktidar ve ideolojisiyle çatışma içerisinde olması gerektiği iddia edilmiştir.

Tartışmanın temelinde, yazılı basının bu haberleri belirli ideolojik ve söylemsel kalıplar çerçevesinde ele alarak belirli bir ideoloji doğrultuda çerçevelediği ve öne çıkardığı görüşü yer almaktadır. Nitekim son bölümde yapılan analiz ve değerlendirmeler sonucunda sadece sorunsal doğrulanmamış, aynı zamanda Türkiye gibi demokrasi, basın ve ifade özgürlüğü, insan hakları kavramlarının gerekliliklerinin uygulanması noktasında sorun yaşanan ülkelerde, basının bu sorunsallaşmaların temelinde yer aldığı görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Akil İnsanlar, Yazılı Basın, Kamuoyu, Kanaat Önderi, Entelektüel, Eleştirel Söylem Analizi, Seçkin, Kitle İletişim Araçları

EVALUATING COMMITTEE OF WISE MEN CASE IN THE CONTEXT OF POLITICAL COMMUNICATION AND PERSUADING PUBLIC OPINION

SERKAN BULUT

ABSTRACT

This study aims to reveal the way Committee of Wise Men was covered in printed media. Thus, study's research question is how conservative-right press through the example of Zaman newspaper and mainstream press through the example of Hurriyet newspaper covered Committee of Wise Men on which ideological and discursive level and how they framed what sort agencies, denials, arguments and values. In this study, conducting an analysis based on critical and ideological discourse analysis on the Committee of Wise Men coverage of abovementioned newspaper at the date range of April and May of 2013, I endeavored to arrive at a conclusion. In the theoretical part of the study, it is discussed whether Committee of Wise Men can be categorized as intellectual, opinion leader or elite. Relating to the matter, literature search has been made, deliberating over these concepts definitions and the relations of these concepts with society and government. A real intellectual, if necessary, should be in conflict with government and its ideology for the interest of public.

As a conclusion it can be said that printed media frames news and brings them to the fore according to certain ideological and discursive patterns. However, the research question which has been approved through analysis and evaluations made in the final chapter is not the only thing that matters, but also it is unearthed that the press is a part of research question, considering Turkey is a country that has a massive problems on the implementation of democracy, press and speech freedom and human rights.

Key Words: Akil İnsanlar, Printed Media, Public Opinion, Opinion Leader, Intellectual, Critical Discourse Analysis, Elite, Mass Media

ÖNSÖZ

Günümüz medya-iktidar-toplum ilişkisi açısından, çalışmada ortaya koymaya çalıştığım entelektüelin toplumsal rolü gibi bazı araştırma konularının daha çok tartışılması özellikle günümüz popüler ve enformasyon kültürü toplumunun ihtiyaç duyduğu konulardan biridir. Bu nedenle bu tür çalışmalar yapacak araştırmacılar toplum tarihini ve işlevini daha detaylı analiz etmeli ve bu kişilere ciddi destekler sağlanmalıdır.

Bu çalışmada gerek hocalarımdan gerekse de dostlarımdan ciddi destekler aldım. Öncelikle çalışmam esnasında her türlü fedakârlığı ve desteğini esirgemeyen, beni yönlendiren, verimliliğimi arttıran ve çalışmama renk katan danışman hocam, Yrd. Doç. Dr. Ceyda Ilgaz Büyükbaykal'a teşekkür ederim.

Çalışmada uygulanacak yöntem konusunda değerli görüşlerini paylaşan ve zamanını ayıran, beni her konuda motive eden, ufku zenginleştiren hocam, Yrd. Doç. Dr. Esra Arcan'a teşekkür ederim.

Gerek önerdikleri kaynaklarla gerekse de yaptıkları olumlu eleştirileriyle beni cesaretlendiren hocalarım, Prof. Dr. Nurçay Türkoğlu ve Doç. Dr. Uğur Gündüz'e teşekkür ederim.

Bugün burada olmam için her zaman destek veren hocalarım, Prof. Dr. Suat Gezgin, Prof. Dr. Arzu Kihdir ve üzerimde emeği olan İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi'ndeki tüm diğer hocalarıma şükranlarımı sunarım.

Sektöre ilişkin deneyimlerini paylaşan, bu anlamda çalışmam konusunda ufku genişleten ve beni her zaman cesaretlendirmiş olan değerli arkadaşlarım Erol Gezeroğlu ve Burak Yamaç'a teşekkür ederim.

Çalışmam esnasında güçlü desteklerini benden esirgemeyen değerli arkadaşlarım Araş. Gör. Ahmet Faruk Çeçen, Araş. Gör. Rabia Zamur, Araş. Gör. Yıldırım Kesgin, Araş. Gör. Taybe Topsakal ve burada isimlerini saymadığım tüm diğer Araştırma Görevlisi arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Yine çalışmam esnasında birçok fedakârlığını gördüğüm kardeşlerim Sedat Bulut, Gürkan Bulut, Burcu Bulut ve tüm aileme saygı ve şükranlarımı sunmayı borç bilirim.

Serkan Bulut,
İstanbul, Mayıs 2014

İÇİNDEKİLER

ÖZ	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar	viii
GİRİŞ	1
1. SİYASAL İLETİŞİM BAĞLAMINDA AKİL İNSANLAR	6
1.1.Siyasal İletişim Olgusu.....	7
1.1.1.İletişim ve Kitle İletişim Araçları.....	9
1.1.2.Siyaset Kuramı.....	11
1.1.3.Kamuoyu Oluşturma Mekanizması Olarak Kitle İletişim Araçları.....	15
1.1.4.Kamusal Alanın Çöküşü ve Kitle İletişim Araçları	19
1.1.5.Medyada İkna ve Propaganda.....	22
1.2.Entelektüelin Tanımı ve Rolü.....	25
1.3. Kanaat Önderliğinin Tanımı ve Rolü.....	29
1.3.1.Kanaat Önderi Olarak Entelektüelin Tarihsel Süreci.....	31
1.3.2.Osmanlı'da Bir Akil İnsanlar Heyeti Olarak “Heyet-i Nasiha”	34
1.4.Seçkin, Entelektüel ve Kanaat Önderi Olarak Akil İnsanlar.....	37

1.5.Sembolik Seçkin Kuramı ve Akil İnsanlar.....	40
1.6.Ötekilik Kavramı ve Ötekine Ulaşma Pratiği Olarak Akil İnsanlar	44
1.7.Kanaat Önderliği ve İktidar İlişkisi Açısından Akil İnsanlar.....	47

2. HABERDE SÖYLEMİN İNŞASI VE İDEOLOJİNİN ÇERÇEVELENMESİ51

2.1.İdeoloji Kavramı.....	52
2.1.1.Louis Althusser'de İdeoloji	57
2.1.2.Antonio Gramsci ve Hegemonya	62
2.1.3.Medya Metinlerinde İdeoloji	66
2.2.Bir Dil Etkinliği Olarak Söylem.....	70
2.2.1.Teun A. Van Dijk ve Söylem	73
2.3.Haber Metinlerinde Kimliğin İnşası ve Temsil Edilmesi.....	76
2.3.1. Kimlik Kavramı	78
2.3.2.Haberde Kültürel Kimliğin İnşası.....	80
2.3.3.Haberde Egemen Kimliğin İnşası.....	82
2.3.4.Haberde Temsil.....	85
2.4.Medyada Söylemin Çerçevesi.....	87
2.4.1. Haberde Öne Çıkarma (Priming).....	88
2.4.2. Haberde Çerçeveleme (Framing).....	90
2.4.2.1. İzleyici Algısını Belirleme Açısından Çerçeveleme.....	92

2.4.2.2. Haberin Gerçekliğinin İnşası Olarak Çerçeveleme.....	93
2.4.2.3.Siyasal Haberlerin Çerçevenmesi ve Seçkinlerin Söylemleri.....	96
2.5.Haber, Mesaj, Hegemonya ve Toplumsal Güç Aracı Olarak Medya.....	98

3. HÜRRİYET VE ZAMAN GAZETELERİNDE AKİL İNSANLAR HABERLERİNİN YANSIMALARI VE ANALİZİ.....101

3.1.Araştırmanın Sorunsalı	101
3.2.Araştırmanın Amacı.....	102
3.3.Araştırmanın Önemi.....	103
3.4.Araştırmanın Varsayımları.....	104
3.5.Araştırmanın Kapsamı ve İçeriği.....	106
3.6.Araştırma Veri Kaynağının Seçimi.....	107
3.6.1.Hürriyet Gazetesi	107
3.6.2.Zaman Gazetesi	108
3.7.Araştırmanın Yöntemi Olarak Eleştirel Söylem Analizi.....	109
3.8.Elde Edilen Bulgular ve Değerlendirilmesi.....	114
3.8.1. Hürriyet Gazetesi Nisan-Mayıs Ayı Haberlerinin Analizi	114
3.8.1.1. Nisan Ayı Haberlerinin Analizi	114
3.8.1.2.Hürriyet Gazetesi Nisan Ayı Akil İnsanlar Haberleri Değerlendirmesi	140
3.8.1.3.Hürriyet Gazetesi Mayıs Ayı Akil İnsanlar Haberlerinin Analizi.....	146
3.8.1.4.Hürriyet Gazetesi Mayıs Ayı Akil İnsanlar Haberlerinin Değerlendirilmesi	151

3.8.2.Zaman Gazetesi Nisan-Mayıs Ayları Haberlerinin Analizi.....	155
3.8.2.1.Zaman Gazetesi Nisan Ayı Haberlerinin Analizi	155
3.8.2.2.Zaman Gazetesi Nisan Ayı Akil İnsanlar Haberleri Değerlendirmesi	176
3.8.2.3.Zaman Gazetesi Mayıs Ayı Haberlerinin Analizi.....	182
3.8.2.4.Zaman Gazetesi Mayıs Ayı Akil İnsanlar Haberleri Değerlendirmesi	188
3.9.Hürriyet ve Zaman Gazetelerinde Nisan ve Mayıs Aylarında Akil İnsanlarla İlgili Tüm Haberler	190
SONUÇ.....	195
KAYNAKÇA	201
EKLER.....	221

TABLolar

Tablo 1: Hürriyet Gazetesi Nisan Ayı Akil İnsanlar Haberleri Değerlendirmesi	142
Tablo 2: Hürriyet Gazetesi Mayıs Ayı Akil İnsanlar Haberleri Değerlendirmesi	152
Tablo 3: Zaman Gazetesi Nisan Ayı Akil İnsanlar Haberleri Değerlendirmesi	178
Tablo 4: Zaman Gazetesi Mayıs Ayı Akil İnsanlar Haberleri Değerlendirmesi	189
Tablo 5: Hürriyet Gazetesi Nisan ve Mayıs Ayları Akil İnsanlar Haberleri	192
Tablo 6: Zaman Gazetesi Nisan ve Mayıs Ayları Akil İnsanlar Haberleri.....	194

GİRİŞ

Genel olarak siyasal iletişim dendiğinde akla ilk olarak siyasi partiler, basınla olan imaj ilişkileri, çeşitli siyasal kurum ve kuruluşların halkla olan iletişimlerinde medya ya da basın üzerinden uygulamış olduğu politika ve tabii ki olmazsa olmaz siyasi seçimler ve bunların propaganda süreçlerinde uygulanan teknikler gelmektedir. Aslında bu saydıklarımızın her biri tabii ki birer siyasal iletişim teknik ve uygulamalarıdır. Ancak siyasal iletişimi yalnızca bu saydıklarımız olarak kabul edersek iletişimin doğasına uymuş olmayız. Çünkü insanoğlunun aklını kullanmaya başlamasından bu yana girdiği iletişim ve ilişkilerin tümünde sosyal olmanın ve dilin doğasında bulunan siyaseti çıkarmış oluruz. Demek ki önce iletişim, sonra bunun bir ifade biçimi olan dil ve sosyallik ya da sosyal ilişki bünyesinde günümüz anlamıyla olmasa bile bir siyasal iletişim yönü barındırmaktadır.

2002 Genel Seçimlerinden sonra Türkiye siyasi, ekonomik, toplumsal ve sosyolojik anlamda farklı bir yöneliş içine girmiştir. 1980'lerden itibaren ülkenin doğusunda yaşanan toplumsal, ekonomik ve siyasal sorunların çözülememesi pratikte terör eylemlerinin yaşanmasına kadar varmıştır. İşte 2002'nin ardından her anlamda iddialı bir söylem ve politikayla yola çıkmış olan günümüz Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarı, doğuda yaşanan ve günümüze kadar ulaşan bu sorunlar karşısında kendisinin 'Çözüm Süreci' dediği bir süreç başlatmıştır. Bu sürecin halkta nasıl yankı bulduğu, siyaseten ülkeye neler kaybettirip neler kazandırdığı bizim çalışmamız dışında kalan konulardır. Ancak sürecin önemli bir tarafını oluşturan Akil İnsanlar pratiği bizim çalışmamızda analiz edeceğimiz konudur.

Çalışmada üzerinde önemle duracağımız konular; tezin teorik kısmında siyasal iletişim, kitle iletişim araçlarının toplumsal boyutu ve yazılı basının sunumlarında haberin söyleminin nasıl ideolojik bir yapıya sahip olduğu, ideolojinin haber metinlerinde nasıl işlediği, haber çerçevelemenin ne olduğu ve pratikte nasıl şekillendiğidir. Teorik kısımda bazı önemli kavram ve tanımlamalar, tarihsel süreçte akıl yakıştırmasının kimler için kullanıldığı ve anlamsal olarak akıl insan

tanımlamasına karşılık olarak kullanılabilen entelektüel, aydın, seçkin ve kanaat önderi kavramlarının tarihsel boyutu ele alınacaktır.

Çalışmamızda teorik olarak yaslanacağımız ve üzerinden hareket edeceğimiz bazı paradigmlar bulunmaktadır. Örneğin tarihsel boyutunu ele aldığımızda kanaat önderi, aydın ve seçkin olarak değerlendirilecek yazar, müzisyen, sançtı, eğitimci, doktor, din insanı ya da bürokratlar genel itibariyle hep iktidara ve onun ideolojisine hizmet etmek, bunu tekrar üretmek noktasında egemenler tarafından kullanılmışlardır. Özellikle sanayileşme ve kentleşme hareketlerinin görülmesinden sonra egemenliği ve otoriteyi feodalizmden devralan kapitalist veya burjuva sınıfı kendi sınıfsal çıkarları uğruna var olan tüm anlam ve pratikleri dönüştürmesini bilmiştir. Tabiri yerindeyse yukarıda saydığımız tüm kanaat önderi kesimler birer ücretli işçi haline getirilmişlerdir. Özgürlükleri ellerinden alınmış, yaşam pratikleri ortaya koydukları emek performanslarına göre değerlendirilmiş ve aslında hepsi bağımlı hale getirilmişlerdir. Özgür oldukları hissi içselleştirilmiş bu entelektüeller ya iktidarın ideolojisine hizmet etmiş ya da düşünsel anlamda yok olmuşlardır. Öyle ki bu yok olmalar sadece düşünsel boyutuyla da kalmamıştır. Örneğin Ortaçağ'da Katolik Kilisesi'nin Avrupa'da en üstün güç haline gelmesi, siyasileri (kralları) bile denetleyebilecek gücü tekelinde toplaması onun ruhani amaç ve işlevlerinin geri planda kalmasına ve dünyevi-maddi hedefler belirlemesine neden olmuştur. İnsan haklarının, adaletin ve inancın yaşanma pratiklerinin değişkenlik gösterdiği bu çağda Kilisenin önce çıkarları için tehdit gördüğü bir takım bilim insanlarını ve aydınları katletmesi ve engizisyon mahkemelerinde idamlara mahkum etmesi süreci yaşanmış, sonra da iktidarı ele geçiren seküler burjuva sınıfı aynı uygulamayı dindarlara yönelik gerçekleştirmiştir. Özellikle bu süreçlerde halkların yanında olan ve doğrularından yana tavır takınmış olan aydınlar ve bilim insanları yok olurken Kiliseye veya Burjuva sınıfına hizmet edenlerse ödül alarak yaşamışlardır.

Çalışmamızda Akil İnsanlara atfedilen tanımlardan 'seçkin' kavramı olumsuz bir anlamı çağrıştıracak biçimde ele alınmıştır. Seçkinler ya halktan kopuk, elit yaşam biçimine sahip, çıkarları iktidarınkiyle aynı elit kesim ya da iktidar

tarafından yaratılan, var olmaları meşrulaştırılmış seçilmişler olarak değerlendirecektir. Bilimsel bir çalışmanın belki de en önemli gerekliliği olan diyalektik anlayış, yani tez-antitez-sentez biçiminde ortaya konulması gereken çalışma prensibi, çalışmamızda da uygulanmaya çalışılacak ve seçkin tezimize karşılık olarak entelektüel ve kanaat önderi kavramlarının da Akil İnsanlarla ilişkisinin ne olabileceği üzerinde durulmaya çalışılacaktır. Buradaki küçük bir nüansı iyi anlamak gerekir. Kitle iletişim araçlarında dillendirilen kanaat önderi ve entelektüelle bizim söylemimizle kastetmek istediğimiz kanaat önderi ya da entelektüel aynı değildir. Bize göre entelektüel Edward Said'in dediği gibi sürgün, marjinal ve yabancı olmayı göze almış, halkların yararına faaliyette bulunan, birazcık aktivisitvari yaşam biçimine sahip olan bir entelektüeldir. İktidarın çıkarlarıyla doğası gereği çatışan ve doğal olarak iktidar tarafından öteki olarak ilan edilmiş bir entelektüel tanımlamasıdır.

Çalışmamız üç ana bölümden oluşacaktır. Birinci bölümde Akil İnsanlar ile siyasal iletişim ilişkisinin ne olduğu, siyasal iletişim, kamuoyu, kanaat önderi, seçkin gibi kavramlar üzerinde durulacaktır. Kitle iletişim araçlarının tanımı, tarihsel süreçte ne gibi ilerlemeler yaşadıkları anlatılmaya çalışılacaktır. Siyaset kavramı siyasal iletişimden ayrı bir olgu olarak ele alınacak gerekli literatür taranarak bu kavramlara yönelik önemli tespit ve tanımlamalara tezde yer vermeye çalışılacaktır. Kamusal alanda tarihten bu yana nasıl bir değişimin yaşandığı irdelenecektir. Bu kavramlar arasında olan bağ incelenecek, Türkiye tarihinde ve özellikle Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde yaşanan Heyeti Nasiha uygulaması irdelenecektir. Çalışmada genellikle sembolik seçkin olarak değerlendirdiğimiz Akil İnsanlar Bourdieu'nun kavrama ilişkin olan bakış açısı ile verilmeye çalışılacaktır. Örneğin Bourdieu'nun fast-thinkerlar kavramı ile anlattığı şey, özellikle televizyonlarda istenilen şeyi, istenilen üslupla dile getiren ve bu nedenle medyalar tarafından sıklıkla tercih edilen bir seçkin grubu olduklarıdır. Bunlar doğal seyir içinde gelişigüzel olarak medyada yer alan kişiler olarak görülebilir. Ancak asıl itibarıyla bu şekilde değildir. Kamuoyunda seslerinin en çok duyulduğu kanaat önderleri aslında iktidarın seçkinleridir. Öne sürdüğümüz tezde Akil İnsanların iletişimde oldukları gruplar ya da halkın, resmi ya da egemen ideolojinin ötekisi olduğudur. Bu nedenle Akil

İnsanların uğraşı iktidarın ötekisine ulaşma biçimi olarak kabul edilecektir. Bu aynı zamanda iktidarın ötekisinin meşruluğunu da kabullendiğini gösterecek nitelikte bir gelişmedir.

Çalışmanın ikinci bölümünde haberlerin metinlerinin artalanında ne gibi mesajların olduğu ortaya konulacaktır. Öncelikle ideoloji, hegemonya, söylem ve çerçeveleme gibi kavramlar üzerinde durulacaktır. Esasında medyanın iktidarın çıkarıyla ters yayınlar yapamayacağı iddia edilecektir. Bazen hükümet zor durumda kalmış görünebilir veya ana akım medyanın muhalif bir gücü desteklediği sanılabilir. Fakat böyle bir yayını yaptığı esnada bile medyanın kendisine biçilmiş role bürünmekten kurtulamadığı görülmüştür. Yine çalışmamızda özenle üzerinde durulan söylem aslında bir dil etkinliği olarak görülecek ve eğer belirli bir mesajı ileten söylemden bahsediyorsak bunun mutlaka organize bir işleyişe sahip olduğu anlatılmaya çalışılacaktır. Çalışmamızda yaptığı söylem çalışmalarından esinlendiğimiz Teun Adrian Van Dijk'ın söylem çözümlmelerine bakışı bu bölümde irdelenecektir. Nasıl bir yöntemi ele aldığımız sonraki bölümün konusu olsa da yöntemimiz konusunda esinlendiğimiz Van Dijk'ın teorik görüşleri bu bölüm altında irdelenecektir.

Çalışmamızın üçüncü bölümü ise asıl araştırma ve özgün bölüm olarak değerlendireceğimiz bölümdür. Akil İnsanlarla ilgili yapılmış olan haberleri değerlendirirken iktidarın ideolojisine yakın çizgide yayın yapan sağ-muhafazakar yayın politikasına sahip olan Zaman gazetesiyle, ana akım yazılı basını temsil ettiğini düşündüğümüz liberal-laik-milliyetçi yayın anlayışına sahip Hürriyet gazetesi incelemeye tabi tutulacaktır. İki binli yıllara kadar iktidarın ve onun resmi ideolojisiyle en çok uyum sağlayan Hürriyet gazetesi iken özellikle 2002 seçimlerinden sonra konjoktürel olarak yayın yapmaya başlamıştır. Bazen iktidarın eylemleri ve ideolojisiyle ters düşecek yayınlar yaparken yer yer bu söylemleri destekleyici nitelikte yayın yapan bir gazete olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu bölümde Zaman gazetesinde Akil İnsanlarla ilgili haberler 'Politika' bölümünde yer alırken aynı konudaki haberler Hürriyet gazetesinde 'Gündem'

sayfalarında yer almıştır. Bu nedenle bu bölümde ele alınıp incelenen haberler gazetelerin bu sayfalarında yer alan haberler olmuştur. 2013 Nisan ve Mayıs aylarını kapsayan inceleme Mayıs ayının bitiminden sonra Türkiye gündeminin büyük oranda değişmesiyle Akil İnsanlar haberlerinin görülme sıklığının azalmasından kaynaklanmaktadır. Bu haberler incelenirken haber başlıkları, haberin aktörleri, haberin argümanları ve öne çıkardığı değerlerin neler olduğu üzerinde durulacakken, yapılacak olan değerlendirmelerde, bu öne çıkarmaların iktidar ideolojisiyle nasıl uyum sağladığı, sağlamadığı veya tarafsız kaldığı anlatılmaya çalışılacaktır.

Çalışmanın sonuç kısmında tez, iddia ve varsayımlarımızın ne kadarına ulaşıldığı, iktidar ile yazılı basın ne tür bir ilişki içinde olduğu, bu ilişkilerin eksik ve kusurlu tarafları ortaya konulacak ve bu noktada ne gibi çözüm önerilerinin sunulabilirliği üzerinde durulacaktır. Biz çalışmamızda bu anlattıklarımızı ortaya koymaya çalışacağız. Bu hedeflerin ne kadarının gerçekleşeceği ya da gerçekleştiği siz değerli okurların takdiridir.

1. SİYASAL İLETİŞİM BAĞLAMINDA AKİL İNSANLAR

İletişim araştırmaları ve çalışmalarının siyasetin ayrılmaz bir parçası haline geldiği günümüz dünyasında medya, siyasiler için vazgeçilmez bir propaganda gücü haline gelmiştir. Özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana etkisi gittikçe artan kitle iletişim araçları, artık günümüz siyasetinin her noktada kullandığı birer araç olmakla birlikte, kısmen de toplumun yaşadığı dünyayı anlamlandırmasının bir aracı haline gelmiştir. Zaman ve mekan algılarını alt-üst eden kitle iletişim araçları sayesinde sadece günlük iletişimin kolaylaştırılması sağlanmamış emek verilmeden internet üzerinden sosyalleşme de en tercih edilen olgu haline gelmiştir. Ancak gelişen ve değişen dünyada yaşamın tüm pratikleri ve süreçleri de eskiye nazaran daha birleşik hale gelmiştir. Bireylerin ilgi ve tercihleri değişmiş, buna bağlı olarak toplumsal değerler anlamlarında bir takım erozyonlar yaşamıştır. Geleneksel normlar katılığını yitirmiş, bir takım mahremler daha saydam hale gelmiştir. İnsanlar özellikle yeni medyaların birer uzantısı olarak görülen sosyal medyaların etkilerinin arttırmasıyla birlikte kendi yaşamlarının başrolleri oldukları fikrine kapılmıştır. Artık yaşamlar birer film şeridi olmaya başlamıştır. İnsanlar yaşamak, deneyimlemek, deneyimlerini diğer insanlara gösterme istekleri hissetmişlerdir.

Değişen birçok şeye rağmen kitle iletişim araçları değişmiş ama etkisinin değişmediğine yönelik tartışmalar durağan kalmıştır. Yazılı basının temeli kabul edilen kitabın işlevini Gutenberg'den sonra basılı eser, basının gelişmeye başlamasıyla yazılı basın, sonra en etkili olmaya başlayan radyo, zamanla teleks, daktilo gibi diğer teknolojik araçlar ve günümüzde bilgisayar sistemleri ve internet almıştır. Bu değişim çok hızlı bir biçimde devam etmektedir. Bu nedenle günümüzde yaşanan herhangi bir ekonomik, toplumsal, kültürel ve siyasi gelişmeyi kişinin kitle iletişim aracı karşısındaki duruşundan bağımsız ele almak mümkün değildir.

Akil İnsanlar 21. yüzyıl siyasetinin ve toplumunun yaşadığı bir olay olmakla birlikte, aslında nasıl bir siyasal iletişim çalışması yapıldığı ve bu çalışmanın arkasında ne gibi kuramsal artalanlar bulunduğunu bizlere sunma fırsatı verme açısından önemli bir girişime örnek teşkil etmektedir. Bu kapsamda incelenecek olan

yazılı basının söyleminde ne gibi ideolojik çerçevelendirmelerin yaşandığı da medyanın genel söyleminin nasıl şekillendiği noktasında düşüncelerimize yeni fikirler katacaktır.

1.1.Siyasal İletişim Olgusu

Siyasal iletişim kavramı uygulamada içerisinde belirli bir amaç, ideoloji, belirli bir kitle, propaganda ve ikna kavramlarını barındırmaktadır. Siyasetin ne için yapıldığı, kimin yararına işlediği gibi sorular üzerinde düşünen Aziz, siyasal iletişim kavramını da siyasal aktörlerin belli ideolojik amaçlarını, politikalarını belli gruplara, kitlelere, ülkelere ya da bloklara kabul ettirmek ve gerektiğinde eyleme dönüştürmek olduğunu ifade ederek uygulamaya koymak üzere çeşitli iletişim tür ve tekniklerini kullanmaları biçiminde tanımlamıştır.¹ Belirli bir kitleye yönelik şekillendirilmiş belirli mesajların, propaganda yaparak, bu kitleyi ikna etmek biçiminde gerçekleştirilen uygulamalar olduğu gibi siyasilerin kitle iletişim araçları yoluyla gerçekleştirdiği tüm eylem ve uygulamaların da birer siyasal iletişim biçimi olduğu varsayılmaktadır.

“Siyasal iletişimi sadece seçim iletişimine indirgememek gerekir; çünkü siyasal iletişim hem teorisi hem pratiği oldukça geniş bir yelpazeye yayılır. Bu nedenle tanımlanması zor bir alandır. Tanımlanması zor olsa bile, toplumdaki iletişimin siyasal boyutu genellikle siyasal iletişim olarak ele alınır. Buradan yola çıktığımızda da siyasal iletişimin neden sadece seçim sürecine indirgendiğini daha kolay anlarız. Siyasal iletişimi sadece seçim sürecine indirgeyen yaklaşım Pozitivist-Ampirik yaklaşımdır. Bu yaklaşım siyasal iletişimi seçim süreçleri ve oy verme davranışları içine sıkıştırır ve sadece o çerçevede inceler. Siyasal iletişim sadece seçim dönemlerinde yapılan iletişim ya da sadece siyasal iletilerin gönderilmesi değildir.”²

Günümüz anlamı itibariyle siyasal iletişim kavramının çağrıştırdığı anlam siyaset ile yönetme esnasında siyasilerin, kitle iletişim araçlarının fonksiyonlarından yararlanarak siyasi amaçlarına yönelik en fazla miktarda başarı elde etmek olmuştur.

¹ Aysel Aziz, **Siyasal İletişim**, Ankara, Nobel Yayınları, 2013, s.3.

² Kılıçaslan'dan aktaran Atılım Onay, “Siyasal İletişimin Tanımı ve Temel Kavramları”, **Siyasal İletişim**, Ed: Ferruh Uztuğ&Yasemin Özgün, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayını, 2012, s.32.

Siyasetçiler siyaseten başarılı olmak için yola çıkar, bir takım proje ve fikirler üretir ve bu ürettiklerini kamuoyuyla paylaşma ihtiyacı hissederler. Daha doğrusu bu siyaseten gereklidir. Bu noktada kitle iletişim araçları devreye girmektedir. Çünkü fikirlerin yayılmasında (hatta meşrulaştırılması ve içselleştirilmesinde) en önemli yol kitle iletişim araçlarından yararlanmaktır. Bu anlamda siyasal iletişim olgusu Özkan tarafından şu şekilde tanımlanmıştır:

“Bir siyasal görüş ya da organın, etkinlikte bulunduğu siyasal sistem içinde kamuoyu güvenini ve desteğini sağlamak, dolayısıyla iktidar olabilmek için, zaman ve konjonktürün gereklerine göre reklam, propaganda ve halkla ilişkiler tekniklerinden yararlanarak sürekli bir biçimde gerçekleştirdiği tek veya çift yönlü iletişim çabasıdır.”³

Günümüzde çok hızlı bir biçimde gelişen internet ve iletişim teknolojileri sayesinde insanlar bu iki alanı gündelik yaşamlarının ayrılmaz birer parçası haline getirmişlerdir. İnternet teknolojileriyle bu kadar iç içe olan bir toplumda siyasiler de artık bir biçimde siyasal iletişim yöntemlerini her mecrada kullanma yolunu bulmaya çalışmaktadırlar. Öyle ki kendileriyle ilgili her gelişmeyi anında paylaşır duruma gelmişlerdir. Bu her alanda olduğu gibi siyasi gelişmeleri de kapsayan yenilikleri beraberinde getirmiştir. Siyaset kurumu bu paylaşımı bazen belirlediği seçkinler aracılığı ile yapar. Burada amaç fikirlerin daha geniş anlamda kabul görmesidir. Pekiyi siyasal iletişim olgusunu bununla anlatmak ve sınırlamak doğasını anlamakta yeterli midir? Siyasal iletişim olgusu salt bu fikirleri yayma aracı veya seçimlerden galip çıkmak için izlenilen yol değildir. Siyasal iletişimin gerçekleşmesi için akıl insan veya kanaat önderi de denilebilecek seçkinlere de ihtiyaç olmayabilir. Öyle ki;

“Siyasal iletişim yalnızca halka sinyaller yollayan **seçkinleri** içermez. Aynı zamanda bir toplumdaki gayri resmi tüm iletişim süreçlerini de kapsar. Bu süreçler siyaseti kamuoyunun yönlendirilmesi, yurttaşların siyasal açıdan toplumsallaştırılması ya da çıkarların seferber edilmesinde etkiler.”⁴

³ Abdullah Özkan, **Siyasal İletişim Stratejileri**, İstanbul, Tasam Yayınları, 2007, s.23.

⁴ Vernon Bogdanor, **Blackwell'in Siyaset Bilimi Ansiklopedisi II (L-Z)**, Çev: Erhan Yükselci, Sema Yükselci, Bülent Peker, Ankara, Ümit Yayıncılık, 2003, s.294.

Aslında modern anlamda olmasa da siyasal iletişim kavramı insanların kitlesel bir biçimde yönetilmeye başladığı zamandan bu yana vardır denilebilir. Çünkü siyasal iletişim kavramını sadece seçim kampanyaları öncesi ve esnasında uygulanan birtakım siyasal etkinlikler olarak görmek eksiklik olacaktır. Ancak günümüz anlamı itibarıyla düşünülecek olursa bugün siyasal iletişim kavramı demokrasi kavramıyla yakından ilgilidir ve insanlara seçime seçilme hakkı verilmesinden sonra sürekli yaşanan bir olgudur. Bu anlamda bu kavram özellikle ikinci dünya savaşı öncesi ve bitiminden itibaren yoğun bir propaganda biçimi olarak mecrasını bulmuş ve özellikle 1960'lı yıllarda da Batı Avrupa ülkelerinde gelişme göstermiştir. Tabi kitle iletişim araçlarının kişilerin gündelik hayatlarında daha fazla yer bulmaya başlaması siyasal iletişim kavramının da gün geçtikçe daha fazla önem kazanan bir uygulama olmasını sağlamıştır. Başlarda sadece yazılı basın bir aracı olan siyasal iletişim gün geçtikçe günlük hayatımızı etkileyen ve bir kampanya süreci içeren tüm ürünlerin de pazarlama ve reklam olma süreçlerinde yer edinmiştir.

Siyasal iletişimin gerçekleşmesi için elzem olan bir başka şey ise siyasi sinyallere maruz kalan bireylerin bu mesajların içeriklerini müzakere edebilecekleri bir alanın varlığıdır. Bir diğer deyişle kamusal alan siyasal iletişimin işleyişinde başat öğedir.

1.1.1.İletişim ve Kitle İletişim Araçları

Kitle iletişim tarihinden bahsedilecekse bu tarihi matbaanın başlangıcıyla başlatmak doğru olacaktır ve eğer matbaadan da bahsedilecekse Çinlilerin bu alanda yaptıkları çalışmaları göz önünde bulundurmak faydalı olacaktır, Çünkü Avrupa'da matbaa icat edildiğinde Çinliler matbaayı birkaç yüzyıldır biliyorlardı.

Çin'de 618 yılından 907 yılına kadar T'ang Hanedanı hüküm sürmüştü ve **Ti pao** adlı resmi bir gazeteyi halkıyla buluşturmayı başarmıştır. Avrupa'da ise ilk kitap 1473'te Lyon'da yayınlanmıştır. Bu olaydan sonra ise basılı haberler dolaşıma başlamıştır. Bu haber mektuplarının belirli bir düzenleri yoktur. Fransa'da yayınlanan 'occasionnel'ler (ara sıra yayınlanan, süresiz gazeteler), piyasaya sunulan

ve el ilanıyla gazete arasına yerleştirebileceğimiz küçük sayfalar 8 ile 16 sayfadan oluşan küçük ölçekli fasiküllerdir. 'Occasionnel'ler İtalya'da, 'bozuk para' anlamına gelen *gazzetta*'dan türetilmiş bir sözcük olan *gazzette* ismini almışlardır. Fransa'da daha popüler nitelikli olan ve genellikle içerisinde uydurulmuş ya da gerçek toplumsal olayları kitlelerin bilgisine sunan *cancard*'lar yayınlanmıştır. Bilinen ilk '*cancard*' 1529 yılında çıkarılmıştır. Bu yayınlar özellikle halkı heyecanlandıran garip cinayetler, deprem ve sel felaketleri, o dönemde çok sık rastlanılan hayalet gibi şeylere yer verilmiştir.⁵

Bütün toplumların işleyişi maddi öğelere (teknikler, araçlar vb.), organizasyon biçimlerine ve toplumsal pratiklere dayanır. Ancak toplumun kendisini zaman içinde konumlandırmasına, varoluşuna ve deneyimine anlam katmasına, gelişiminin istenildiği biçimde tanımlanması ve tamamlanmasını sağlayan soyut bir etkeni yani kültürü de katmak gerekir.

“Ancak kültür bir toplumsal oluşuma gerçek boyutunu kazandırabilir; ancak toplumun kültürel aynası onun kendi kendisi betimlemesine ve tanımladığı kiplere tamamen uygun biçimde var olmasına olanak verir. İdealin ve modelin, arzulanan ve kimi zaman da mümkün olan düzeyinde yansıtılması, kültürel modelin kendi kendini gerçekleştirme özelliğini gösterir; bu özellik de, var olmasını ve işlemesini sağlayan araçlar (özellikle de kitle iletişim araçları) yoluyla yayılır. Toplum sadece sahip olduğu soyut kültür sayesinde var oluyor olsa bile, buna karşılık bu soyut kültürün de büyük ölçüde maddi koşullar tarafından (tekniklerin düzeyi, tarihsel miras, yaşam şartları) belirlendiğini söylemek gerekir. Kitle iletişim araçları üzerine yapılan çalışma, tam olarak bu iç içe geçmiş karşılıklı bağlantıların merkezinde konumlanmamızı sağlıyor.”⁶

Günümüzde ise kitle iletişim araçlarının etkisi konusunda bu araçların birbirinden farklı siyasi işlevler sergilediğine yönelik bir takım modeller üzerinde tartışılmaktadır. Bunların en önemlileri çoğulcu model, hâkim ideoloji modeli, piyasa

⁵ Jean-Noel Jeanneney, **Başlangıcından Günümüze Medya Tarihi**, Çev: Esra Atuk, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2009, ss.24-25.

⁶ Frederik Barbier & Catherine Bertho Lavenir, **Diderot'dan İnternete Medya Tarihi**, Çev: Kerem Eksen, İstanbul, Okyanus Yayın, 2001, s.9.

modeli ve elit değerler modelidir. Bunlar arasında ise üzerinde en fazla durulan ve tartişma konusu haline getirilen model hâkim piyasa modeli'dir.

“Hâkim ideoloji modeli, kitle iletişim araçlarını ekonomik ve sosyal açıdan elit grupların çıkarları doğrultusunda hareket eden ve halk kitleleri içinde itaat ve siyasi açıdan tepkisizlik yaratmaya hizmet eden siyasi anlamda konservatif bir güç olarak tanımlar. bu görüşün Gramsci gibi kuramcılarla birleştiren Marksist versiyonunda, medyanın büyük işletmelerin ve medya patronlarının çıkarları doğrultusunda hareket ederek burjuvazinin fikirlerini yaydığı ve kapitalist hegemonyanın devam etmesini sağladığı iddia edilir. Diğer bir deyişle, mülkiyet nihai olarak kitle iletişim araçlarının yaydığı siyasi ve diğer görüşleri belirler ve mülkiyeti gittikçe az sayıdaki global medya işletmelerinin elinde toplanır. En büyük altı medya şirketi, AOL-Time Warner, News Corporation, Viacom, Disney, Vivendi Universal ve Bertelsmann AG.'dir.”⁷

Bu açıdan bakılırsa kitle iletişim araçları küreselleşmenin gerçekleşmesinde hizmet edici bir etkiye sahiptir. Kitle iletişim araçları genelde batı değerleri ve tüketim kültürüyle uyumlu mesajları, imaj ve fikirleri yayar, bu şekilde yeni pazarların kurulmasına ve bu pazarlarda faaliyet gösterecek uluslararası ölçekte şirketlerin dünya genelinde etkinliğini yaymasına olanak sağlar. Bazı yazarlar buna popüler kültür ya da tüketim kültürü kavramlarıyla da ifade etmektedirler. Temelde medyanın hâkim bir kültürel değerler sistemi yarattığı ve bunu dünyanın geri kalanına pazarladığıdır.

1.1.2.Siyaset Kuramı

Siyaset kuramı incelenecek olunursa siyaseti tek bir olgu olarak ele almak yeterli olmayacaktır. Çünkü siyaset içerisinde otorite-erk, devlet, yönetim biçimleri, insan ve toplumu her yönüyle barındırmaktadır. Hatta daha özeldir propaganda, mesaj, kamuoyu ve medya siyasetin işlevini yerine getirirken adını sık duyacağımız kavramlardır. Siyaseti 'değerlerin otorite aracılığı ile paylaştırılması' olarak yorumlayan Amerikalı ünlü siyaset bilimci David Easton yazılarında buna benzer

⁷ Andrew Heywood, **Siyaset**, Bekir Berat Özipek...[ve öte.], Editör: Buğra Kalkan Ankara, Liberte Yayınları, 2006, s.297.

görüşleri dile getirmiştir. Siyaset kavramının kelime anlamını aşağıdaki gibi açıklamak mümkündür.

“Siyaset Arapça kökenli bir kelimedir; at terbiyesi, eğitimi, talimi anlamına gelmektedir. Osmanlı devlet geleneği içinde siyaset sözcüğü ceza, özellikle de ölüm cezası anlamında kullanılmıştır. Eski Yunan siyasal yaşamında ise politika sözcüğü, kent anlamına gelen polise veya devlete ait etkinlikler biçiminde tanımlanmıştır. Yunanca poli çok, tika yüz anlamına gelen eski Yunanca köklerden oluşur. Batı dillerinde de sözcük bu şekilde yerleşmiştir. Türkçede hem Arapçadan alınan siyaset hem de batı dillerinden alınan politika sözcüğü kullanılmaktadır. Siyaset, önceki başlıktaki tanımlarının yanında, genel olarak belli bir toplumda çatışma halinde olan çıkarların uzlaştırılması faaliyeti olarak da tarif edilmektedir. Bu uzlaştırma faaliyeti yönetim erkinin elde edilmesi ve tutulması ile ilişkilendirilmektedir.”⁸

Easton'ın kastettiği siyasetin, devletin toplumdaki gelen baskılara özellikle de çıkarların, ödüllerin ve cezaların dağıtılması yoluyla cevap verdiği çeşitli süreçleri kapsadığıdır. Bu değerler toplumda yaygın olarak kabul edilen ve vatandaşlar tarafından bağlayıcı olduğu düşünülen değerlerdir.⁹ Bir toplumu siyaseten yönetmek o toplumun maddi-manevi değerlerine sahip çıkmak ve uygulamalarını bu çerçevede gerçekleştirmek olarak algılanmaktadır. Hele bu değerler tabu haline getirilmişse siyaseti bu değerlere rağmen sürdürmek olanaksız hale gelmektedir.

Genelde siyaset ilk anlamıyla olumsuz bir biçimde yorumlanır. bu durumu günümüzün siyasilerinin söylem biçimleri, vaat ve uygulamalarının halkta bıraktığı izlenimle ve daha bir çok gerekçeyle açıklayabiliriz. Günümüzde işlediği biçimiyle siyaset, otoritenin kullanılabilmesi, gücün gösterilmesi, karar verebilme hakkına erişim, kaynakların hâkim politika ve ideoloji doğrultusunda dağıtılması olarak tanımlanabilir. Bu demek ki bir tarafta bir güç öteki tarafta o güç ve otoriteye mensup ve riayet eden bir kesimin olmasıdır.

⁸ Fuat Özdiç, “Siyasal İletişim, Siyaset ve İktidar”, **Siyasal İletişim**, Ed: Ferruh Uztuğ & Yasemin Özgün, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayını, 2012, ss.74-75.

⁹ Heywood, **a.g.e.**, s.4.

Siyaset kavramının kökenine inildiği ve bu kavramın felsefesi incelendiğinde birçok filozof ve siyaset bilimciyle birlikte Aristoteles'in çalışmaları ile karşılaşılır. Aristoteles, 'Retorik' ve 'Poetika' adlı eserlerini kaleme alarak siyaset kuramının ilk ve en önde gelen filozoflarından biri olmuştur.

Aristoteles, pragmatik ve ampirik olana ilişkin daha çok kaygı taşımasıyla da Hocası Platon'un görüşlerinden ayrılır. Devlet, ideaların (ya da özler) üstün egemenlik alanına erişen 'filozof kral'ın biliminin kılavuzluğundaki ideal şehir-devleti hedeflemişti. Hem bilim hem de siyaset olma iddiasındaki Aristoteles'in siyaset felsefesi ise, yalnızca ideal perspektiflerin değil, olguların da değerlendirmeye alınması kaygısını taşıyordu. Siyasal rejim meselesinde de, en iyi formun hangisi olduğunu, şu veya bu halka uygun olan formun hangisi olduğunu incelemek, aynı bilimin işidir. Burada siyaset bilimi kategorisi altında düpedüz normatif kaygılar (en iyi rejim) ile daha analitik kaygılar bağdaştırılmıştır (şu veya bu halka uygun form şeklinde).¹⁰

“Aristo insanları siyasal birlik (association) halinde yaşamalarının doğal bir zorunluluk olduğunu ileri sürmekte ve siyasal örgütlenmelerin diğer türlü örgütlenmeleri kapsayıcı ve onlara egemen bir örgütlenme biçimi oluşturduğunu iddia etmektedir. Aristo'nun ifadesiyle siyasal örgütlenme olan Polis, köyü, aileyi ve haneleri de içeren onlara egemen olan ve kendi kendine yeterli olabilen tek örgüt türüdür.”¹¹

Aristoteles'in siyasi düşünceleri kadar dikkat çeken bir diğer siyasi düşünür de Makyavel'dir. Makyavel'in ortaya attığı siyasi düşünceler dönemin ve hatta günümüzün siyasilerinin de uygulamaya çalıştıkları ve siyaset akademilerinde ders olarak okutulacak nitelikte etkili olmuştur. 'Başarıya giden her yol mübahtır' gibi bir sonucun çıkarılabileceği ve Makyavel'in bu uğurda yazdığı 'Prens' adlı eser siyaset bilimi eserleri içerisinde ayrı bir yer kazanmıştır.

¹⁰ Philippe Corcuff, **Siyasetin Büyük Düşünürleri**, Çev: Aziz Ufuk Kılıç, İstanbul, Versus Kitap, 2008, s.19.

¹¹ Ahmet Burak Kahraman, **Siyasal Katılımın Sosyolojik Analizi**, Konya, Çizgi Kitabevi, 2011, s.14.

“Machiavelli'nin siyaset anlayışının temelinde virtu ve fortuna kavramları vardır. Dolayısıyla düşünürün siyasal kurumlara, cumhuriyetçiliğe ve liderliğe bakışı yoğun biçimde bu iki kavramın koşullanması altında şekillenmiştir. Her iki kavramda Roma mirasının parçası olarak kabul edilebilir. Romalılar fortuna'yı, yani talihi kadına benzetirdi. Talihtanrıçası kadındı. Talihi ikna etmenin yolu ise ona erkek gibi davranmaktan geçirdi. Virtu kelimesinin kökeni olan vir, erkek olmanın koşullarını ifade ediyordu. Bu bağlamda bir kişinin virtu sahibi olması onda bilgelik, cesaret, özdenetim, dürüstlük, cömertlik, kurnazlık gibi yeteneklerin olması demektir. Machiavelli'ye göre başarıyı asıl belirleyen faktör virtu'dur. Kişi virtu ile insani şeylerin kayganlığını ya da belirsizliğini ifade eden fortuna'yı kendi lehine değiştirmeye çalışır. Tabii yazgı bir yere kadar kontrol edilebilir. Machiavelli'nin deyişiyile talih davranışlarımızın yarısını düzenler, diğer yarısı ise bize aittir.”¹²

Makyavel'in kaleme aldığı önemli eseri olan Prens ya da Hükümdar kitabının en önemli bölümlerinden olan IX. ve XVIII. bölümlerinde Makyavel felsefesinin temelleri verilir. Burada cömertliğin karşısında cimrilik, iyiliğin karşısında zalimlik, sofuluğun karşısında dinden sapma, doğruluğun karşısında hainlik çıkar ve bu böylece devam eder gider. Makyavel, sonunda Bir Prens (ülkenin) sahip olması gereken meziyeti de belirtmeye çalışarak, Prens kendi tutumunun faziletli olduğunu göstermesi gerektiğini ve yeri geldiğinde etik dışı uygulamalar da yapması gerektiğini söyler. Bu şekilde davranmayacak bir hükümdarın ise, mutlak surette kendi sonuna doğru yol aldığını belirtir. Çünkü kendisine karşı ayıp ve yolsuz yollar kullananlara karşı savaşamayacaktır.¹³

Son olarak bir diğer filozof olan Marx'tan bahsetmek yerinde olacaktır. Marx her şeyden önce bir sosyoloji iktisatçı ve filozoftur. Marx'ın siyasi düşüncesi temelde sınıf kavgasıdır ve *Komünist Manifesto* adlı eserine dayanır. Toplumun çelişkili ve uyumsuz bir niteliğinin bir yorumudur. Günümüze kadar gelmiş olan halkların tarihi sınıf kavgalarının tarihidir. Toplumlar özgür ve köle, patricien ve pleb, baron, serf, tek kelimeyle ezenler ve ezilenler arasında devamlı bir çatışma mevcuttur. Marx'ın teorisine göre sınıf toplumu, birbirini belirleyen tarihsel değişim

¹² Armağan Öztürk, “Machiavelli Düşüncesinde Cumhuriyetçi Özgürlük ve Kurucu Lider İmgesi”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt 68, No. 2, 2013, s. 187.

¹³ Gaetano Mosca, *Siyaset Biliminin Temelleri*, Çev: Hasan İlhan, Ankara, Alter Yayıncılık, 2005, s.87.

zincirinin ürünüdür. Siyasi üstünlüğün ekonomik üstünlüğüne bağlı olması, Marx'ın soyut sınıflar modelinin bir gerçeğidir. Üretim araçlarının kontrolü, siyasi kontrolü de beraberinde getirir. Bu sınıfların ikiye bölünmesi aynı zamanda mülkiyetin ve iktidarın ikiye bölünmesidir. Marx'a göre siyasi ilişkilerin özünü töz değil maddi ilişkiler belirler. Maddi ilişkiler ise üretim güçleri ve üretim ilişkilerinden oluşur.¹⁴

Bu tarz üretim biçimlerinin kapitalist bir yönetim anlayışıyla devam ediyor oluşu her alanda olduğu gibi siyasi yönetim anlayışında da belirleyici bir etkinliği bulunması söz konusudur. İhtiyaçlara göre değil sadece sınırsız tüketimin yaşandığı bir ekonomik sistemin tekelinde kalacak siyasi yönetim tarzı yönettiği kitleleri de birer tüketici olarak görecektir, bireyler tükettikleri kadarıyla diğer alanlarda olduğu gibi siyasi arenada olabilmeye, var olma hakkı elde edeceklerdir. Çünkü bu yönetim anlayışına göre toplumun tüm katmanlarında bulunan ve yaşamlarını sürdüren mesleki alanlar sadece yönetici sınıfın tekelinde olan ve birer işçi gibi çalışan neferdirlere.

1.1.3.Kamuoyu Oluşturma Mekanizması Olarak Kitle İletişim Araçları

Medya, bir miktar birbirinden farklı alan sunmaktadır. Her kamu forumu hem alanını hem de galerisi içerir. Esas 'kamu' fikri konuşmacı ve yazarlar tarafından tamamen kontrol veya dizayn edilemeyen bir izleyici kavramıdır. Mesajlar galerinin bir parçasına yönelik bilinmeyen diğerleri tarafından izlenebilmeyi amaçlar. Haberler olaylar hakkında hikayeler açıklar ve anlatır ve bu bir hikaye hattı veya çerçeve gerektirir. Özellikle başlıklara, başrollere ve altyazılara yansıtılır.¹⁵

Kitle iletişim araçlarının kullanılmaya başlandıkları günden bugüne ne denli etkili kamuoyu yaratıcı araçlar oldukları artık kabul edilen bir gerçek olmasına rağmen hala değişen ve gelişen etkileri yönüyle tartışma konusu olmaya devam etmektedirler. Bu araçlar günümüzde tarihsel süreçte olduğundan farklı olmakla

¹⁴ Kahraman, **a.g.e.**, ss.20-21.

¹⁵ William A. Gamson & David Stuart, "Media Discourse as a Symbolic Contest: The Bomb in Political Cartoons", **Sociological Forum**, Published by Springer, Vol. 7, No. 1, 1992, pp. 55-86.

birlikte her an yönlendirici, ikna edici, karar verici ve bazı konularda kanaat oluşturuvcu önemli bir etkiye sahip olmuşlardır. Bununla birlikte apolitik birer araç oldukları görüşü yerini zamanla politikada nasıl kullanılacakları sorusunun sorulmasına ve yöntemler geliştirilmesine bırakmıştır. Kitle iletişim araçlarının politik etkisini göstermesi beraberinde bir kamu, kamusal alan, propaganda ve kamuoyu yaratma gibi kavramların işlerlik kazanmasına yol açmıştır.

Kitle iletişim araçlarının topluluklar üzerindeki etkilerinin ne şekilde işlerlik kazandığı net olmasa da bazı özel olaylarda bu etkinin sonuçları net biçimde görülmeye başlanmıştır. Bu etkileri yorumlayabilmek öncelikle tam anlamıyla anlayabilmek için birtakım önemli kavramların ne olduğuna bakmamız gerekir. Öncelikle 'kamu' kelimesinden başlamak yerinde olacaktır. Kamu kavramının kullanımı yüzyıllar öncesine dayanmaktadır. Örneğin Roma İmparatorluğu döneminde hukuk anlayışıyla birlikte bir gelişim çizgisi göstermiştir. Bu dönemde;

“Kamu ya da kamusal sözcükleri özel ya da özel yaşam karşıtı olarak kullanılmaktadır. Kamu ve özel sözcükleri sırasıyla Antik Yunan'da ortak kullanıma ait olan anlamında koine, tek tek kişilere ait olan anlamında da oikos sözcükleriyle ifade ediliyordu. Bu ayrım Romalılar döneminde de devam ederek özel (privatus) ve kamu (publicus) hukuku diye adlandırılan iki hukuk alanının ortaya çıkmasına yol açmıştır.”¹⁶

Kamu kelimesini kesin çizgilerle anlatmak oldukça güçtür. Ancak bu topluluğun sahip olduğu birkaç belirgin özellik vardır. Kamudan bahsedebilmemiz için belirli bir sorun ve bu soruna yönelik amaçlı bir iletişimin olması gerekir. Bu topluluk sıkı bir organize sahibi değildir. Kamu içerisinde etkin ve edilgen bireyler bulunur ve kamu büyüklüğü belirli değildir. Gelişmeye ve büyümeye açıktır vs... Buradan hareketle kamuoyu kavramını ele belirlemek görece daha kolaydır. Öncelikle kavramın etimolojik kökenine inmek gerekir.

“Latince'deki publicus ve opinion sözcüklerinden türetilerek batı dillerine giren kamuoyu kavramı Fransızca'da opinion publique, İngilizce'de public opinion ve Almanca'da öffentliche meinung sözcükleriyle ifade edilmektedir. Batılı dillerden dilimize geçen

¹⁶ Atabek & Dağtaş, a.g.e., s.195.

kamuoyu kavramının karşılığı olarak ilk zamanlar efkarı umumiye, umumi efkarı, amme efkarı, halk efkarı ve kamu efkarı gibi ifadeler kullanılmıştır.”¹⁷

Günümüzde kavram medya teorileriyle birlikte sık kullanılmakla birlikte aslı itibariyle siyasi anlamda bir kavramdır. Siyasilerin mesajlarını ileteceği ve siyasal fayda elde edebileceğini düşündükleri bir alan olarak ortaya çıkar. Sık biçimde topluluk kanaati, halkın fikri gibi kavramlarla karıştırılır fakat verilen mesajların ilgilileriyle karşılık bulduğu nokta olarak kamuoyu bu kavramlardan ayrılır ve temelde şöyle tanımlanabilir:

“Kamuoyu kavramı içerisinde yer alan 'kamu' sözcüğü özetle 'grup' ve 'oy' sözcüğü de özetle 'kanaat' anlamına gelmektedir. Toplumda yaşayan farklı grupların farklı konularda farklı kanaat ve tutumlara sahip olduğu hatırlanırsa, kamuoyunun sadece çoğunluğun kanaati olduğunu söylemek doğru olmayacaktır. Kamuoyu, çoğunluk ve azınlık kanaatlerinin karşılıklı etkileşmesinin de bir son ürünüdür. Özetle kamuoyu, belirli bir zamanda, belirli bir tartışmalı sorun karşısında, bu sorunla ilgilenen kişiler grubuna ya da gruplarına hakim olan kanaattir; ancak bunun kendini etkin olarak duyuran kanaat olduğunu da eklemek gereklidir. Ayrıca, kamuoyu konusunda çalışmalar yapanların kabul ettikleri bir gerçek ise, bu kavramın tek ve açık bir tanımının olanaklı olmadığıdır.”¹⁸

Günümüzde bu kavram her zaman olduğundan çok daha fazla önem kazanan, sık kullanılan ve bu kavramın yarattığı etkilerin sonuçlarına göre yaklaşım sergilenen bir olgu haline gelmiştir. Çoğu şey kamuoyunun kanaatlerinin ne olduğuna göre şekillenir. Kamuoyunun kanaatlerinin ne olduğu ise genelde anket sonuçlarına bakılarak yorumlanır. Toplumda oturmuş bir anket sunum biçimi vardır ve ne şekilde yapılacağı önceden belirlenmiştir. Ancak bu anketlerin sonuçlarının kesin bilgiyi elde etmede bir takım fonksiyonalist açıklar bulunduğu eleştirileri dile getirilmiştir. Bourdieu, bu eleştiriye en kesin biçimde yapan soysal bilimcilerden biridir. Anketi bir siyasi eylem aracı olarak değerlendiriyor.

¹⁷ A.e., s.207.

¹⁸ Erkan Yüksel, “‘Kamuoyu Oluşturma’ ve ‘Gündem Belirleme’ Kavramları”, (Çevrimiçi) <http://www.siyasaliletisim.org/dr-bahadr-kaleaas/doc-dr-erkan-yueksel/212-kamuoyu-olusturma-ve-guendem-belirleme-kavramlar.html>, Erişim Tarihi: 12.12.2013

“Kamuoyu anketleri tarafından önerilen sorunsallar siyasal çıkarlara bağımlı, bu da aynı zamanda hem yanıtların anlamını, hem de yayımlanan sonuçlara yüklenen anlamı ciddi biçimde yönlendiriyor. Kamuoyu yoklaması, şu anki durumda, bir siyasal eylem aracı; en önemli işlevi belki de, bireysel kanaatlerin tamamen toplama işlemine dayalı bir toplama biçiminde bir kamuoyunun var olduğu yanılsamasını dayatmak; yani sanki kanaatlerin ortalaması ya da ortalama kanaat gibi bir şeyin var olduğu fikrini dayatmak. Gazetelerin birinci sayfalarında yüzdeler biçiminde tezahür eden kamuoyu (Fransızların yüzde 60’ı ...’a taraftar), bu kamuoyu, işlevi kamuoyunun zamanın belli bir anındaki durumunun bir güçler, gerilimler sistemi olduğunu ve kamuoyunun durumunu temsil etme açısından bir yüzdeden daha uygunsuz hiç bir şey olamayacağını ört bas etmek olan, saf ve basit bir *yapay-olgudur*.”¹⁹

Kamuoyu anketlerine bakış bu şekilde iken kitle iletişim araçlarının mülkiyeti ve ülkenin siyasal ve ekonomik yapısına bağlı olarak siyasilerin bu araçları kullanarak kamuoyunu yönlendirme noktasındaki bakış açısı da bundan çok farklı değildir. Toplumların yönlendirilmesinde 'güç' kavramı devreye girmektedir. Kitle iletişim araçlarının günümüzde ne denli etkili olduğu artık kabul edildiğinden bu araçlara sahip olanların da ne denli bir gücü elinde tuttıkları aşikardır. Bu güç maddi ve manevi anlamdaki her iki güç olarak da anlaşılabilir. Althusser'e ait olan devletin baskı ve ideolojik aygıtları yine bu noktada devreye girmektedirler. Bu aygıtlar özellikle kapitalist-liberal ekonomi yönetim anlayış ve uygulamalarında kendisini açık bir biçimde göstermektedir. Nurettin Güz'e göre ise asıl maddi gücü elinde bulunduranlar kitle iletişim araçlarını en etkin biçimde kullananlar olarak ortaya çıkmaktadır. O'na göre;

“Maddi gücü elinde tutanlar için kitle iletişim araçları yoluyla yönlendirme yapabileme fırsatı her zaman vardır. Ancak medya yoluyla yönlendirme yapmak için mutlak surette araca sahip olunması gerekli olmamakta, mülkiyeti başkasına ait olmak üzere araç üzerindeki denetimin ele geçirilmesi de yeterli olmaktadır. Kitle iletişim aracına sahip olan veya bu araçlar üzerindeki denetimi ele geçirenler bu güçleri ile dikkatleri başka sorunlara ya da çözümlere çekerek kendileri için avantajlar sağlama, meşruiyetlerini güçlendirme,

¹⁹ Pierre Bourdieu, “Kamuoyu Yoktur”, **Kamuoyu Kimin Oyu?**, Hazırlayan: Hülya Tufan, İstanbul, Kesit Yayıncılık, 1995, s.179.

yapılacak yayınlarla belirli kanıların oluşturulması ve sürdürülmesi imkanına kavuşabilmektedir.”²⁰

Günümüz medyasının en sık biçimde eleştirilere maruz kaldığı suçlama biçimi de budur denilebilir. Ne zaman gündemi sarsacak, gücü elinde bulunduran politik güçleri zorda bırakacak olumsuz bir gelişme yaşanacak olsa zaten kendisine ideolojik olarak yakın olduğu iddia edilen medyalar devreye girmekte, kamuoyunun gündemini çok hızlı bir biçimde değiştirerek asıl sorunu unutturup yeni yapay gündemler yaratmaktadır. Kitle iletişim araçlarının en etkili gücünden biri de bu unutturucu ve ikna edici manipülasyondur.

1.1.4.Kamusal Alanın Çöküşü ve Kitle İletişim Araçları

Alan kavramı insanlığın birlikte yaşamaya başlamasından bugüne dek gerek birlikteliklerin gerekse karşıtlıkların yer bulduğu bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Gerek antik Yunan, Roma, Mısır ve Helen kültürlerinde, gerek mitolojilerde bu alanlar etkin biçimlerde vücut bulmuş ve bu yaşam alanlarından sık biçimde bahsedilmiştir. Öyle ki Ortaçağ’da bile bu alanların etkisinden bahsetmek mümkündür. Ancak başından bu yana bu alanlar yönetim gücünü elinde bulunduranlar tarafından halkın lehine ender olarak kullanılmaya çalışılmıştır. Çoğu zaman gücü elinde bulunduranlar yani hâkim sınıf bu alanlardan ve bu alanlarda oluşacak özgür sayılabilecek doğaçlama düşüncelerden korkmuşlardır. Zaten bu alanların başından bugüne bir takım ortak kanaatlerin oluştuğu ortamlar olarak kabul etmek mümkün değildir. Bu durum, hâkim devlet anlayışının ve bireylerin kendilerinin kendilerini, yani halkları ne biçimde konumlandığıyla ilgilidir. Örneğin, imparatorluk dönemlerinde halklar birer tebaa yani kuldur. Özgür düşüncelere sahip olamazlar, olsalar bile bu düşünceleri ifade edemezlerdi. Zira kendilerine bunun gibi bir hak tanınmış değildi. Zaten kültürel yaşam pratikleri de bu tarz bir duruma elverişli değildi. Habermas, özellikle Ortaçağ’a ilişkin düşüncelerini şu şekilde dile getirmiştir.

²⁰ Nurettin Güz, **Haberde Yönlendirme ve Kamuoyu Araştırmaları**, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2005, s.158.

“Egemenliği simgeleyen semboller, aynı zamanda kamuyu simgelemektedir. Hükümdarın gücü ve ihtişamının bir gösteri şeklinde sunumu kamusal bir mahiyet taşımaktadır. Bu gösteride seyirciler, hükümdarın tebaasından oluşmaktadır.”²¹

Ancak insanlığın ve düşüncenin gelişmesiyle birlikte bu alanların etkinlikleri de değişmiş ve günümüz kamusal alanının ortak ve özgür bir düşünce topluluğunu barındıracağı düşü önem kazanmıştır. Bu konuyla ilgili fikir üreten sosyal bilimciler ise hiç de böyle düşünmemektedirler. Keza düşüncüyü üreten üretim araçlarını ellerinde bulunduranların, düşünceleri kontrol mekanizmalarını da ellerinde bulundurdıklarına dair güçlü bir kanı hakim olmuştur.

Alana yönelik bu gibi tartışmaları daha iyi yorumlayabilmek adına öncelikle kamusal alan kavramını irdelemek gerekir. Arendt'in tanımlamasına göre kamusal alan kavramı 'agnostik' bir model biçimiyle ele alınır. Arendt'in ifadesine göre kamu alanı, ahlaki ve politik büyüklüğün, kahramanlığın ve seçkinliğin açığa çıktığı, sergilendiği ve başkalarıyla paylaşıldığı görünüm alanıdır. O'na göre kamusal alan, insanların tanınmak, üstün olmak ve itibar görmek için güvence aradığı yerdir. Ancak birleşimsel modele göre böyle bir alan Arendt'in deyişiyile 'insanların uyum içinde birbirleriyle hareket ettikleri' her yerde ve her zaman ortaya çıkar. Bu modele göre ise kamusal alan, özgürlüğün kendini gösterebildiği yerdir.²² Günümüzde bu anlamda bir özgürlükten bahsedebilmek güçtür, ancak insanların kendilerine daha fazla güven sağlamak adına bu alanları kullandığı bir gerçektir. Artık daha çok bu alanlar bireylerin kendilerini sahip olduklarıyla birlikte var olduklarını kanıtlamaya çalıştıkları alanlar haline gelmişlerdir. Bu da tüketim toplumu haline gelmenin bir sonucudur denilebilir.

Kamusal alanı insanların ortak paylaşım alanları olarak ele alan bu anlayış onun etkinliğinin ne olduğunu anlamaya çalışan bilim insanlarının fikirlerini paylaşmasına kadar devam etmiş olabilir. Örneğin temsiliyetin bu alanlarda

²¹ Ülker Yükselbaba, **Habermas Ve Kamusal Alan: Burjuva Kamusalılık İlkesinden, İletişimsel Kamusalığa Geçiş**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2012, s.63.

²² Ahmet İnam, “Hanemizdeki Sır”, **Doğu Batı Düşünce Dergisi**, Yıl:2, Sayı: 5, Ocak 1998-99, ss.206-207.

yaşanması bakımından Antik Yunan'da var olan Agora'lar buna önemli bir örnek teşkil etse de bu burjuvazinin gelişme çizgisindeki anlamıyla düşünce ve fikirlerin özgürce dolaşımında olduğu ve karşılık bulduğu bir alanı temsil etmemektedir. Günümüz anlamıyla kamusal alan fikri tamamen burjuva sınıfının gelişme çizgisiyle paralel ilerleyen bir anlamdadır. Bunu bu kavramın kullanmaya başlandığı dönemi göz önüne alırsak anlayabilmekteyiz.

“Kamusal alan ve kamuoyu kavramları, 18. yüzyılda somut bir tarihsel dönemde ortaya çıkıp anlam kazandılar. Bu tarihe kadar ortak fikirlerin ifadesi olan kültürel birikim, normatif tutumlar var olsa da, asıl olarak karar alıp verebilen dinamik kamunun ortaya çıkışı, temsili kamunun parçalanışıyla. Burjuvazinin etkinlik kazanmasıyla, burjuva anayasal devlet belirli çıkarları bir araya getirmiştir.”²³

Kamusal alanın yukarıda bahsettiğimiz biçimiyle nasıl özgür fikirlerin ve düşüncelerin rahatça tartışılacağı bir alan olacağına veya böyle olamayacağına anlaşılması için bu alanlarla ilgili çalışma yapmış olan Habermas ve Koselleck, düşüncelerinin tezatlık oluşturması bakımından bizlere iyi birer örnek teşkil etmektedir. Kiliselerin, derebeyliklerin etkinliklerini kaybetmeye başladığı ve yerine ticaretle uğraşan burjuva sınıfının gelmeye başlamasıyla toplumdaki etkin dönüşüm de kendisini göstermiştir. İlk olarak monarşiye karşı eleştirel fikirlerin vücut bulduğu ve tartışıldığı alanlar olarak var olurken daha bu alanın etkinliğini yitirmesini Habermas, şu şekilde ifade etmiştir.

“Habermas on sekizinci yüzyıl burjuva mekânlarında gelişen, eleştirel bir söylemle yükselen ve oldukça idealleştirmiş olduğu bir kamusal alanın ilke olarak herkese açık olduğunu ve doğal olarak mutlakıyetçi monarşin siyasete karşı yeni bir model oluşturduğunu iddia etmenin yanı sıra, muhayyel biçimde ideal konuma yükselttiği bu alan ile egemen iktidar yapıları arasındaki bozucu etkileşimin sadece on dokuzuncu yüzyılda başladığını ve bunun da kamusal alanın kapitalist sistemi devam ettirmek için gerekli bir istikrar unsuruna dönüşerek amacından sapsmasına ve çöküşüne yol açtığını ima etmektedir.”²⁴

²³ Yükselboğa, **a.g.e.**, s.65.

²⁴ Uğur Kömeçoğlu, “Kamusal Alan: Katılım ve Dışlama Güçleri Arasındaki Diyalektiğin Biçimi”, **Sivil Bir Kamusal Alan**, İstanbul, Kaknüs Yayınları, 2005, s.20.

Koselleck ise, bunun tersine on sekizinci yüzyılda bile, hâlihazırda, diyalektik bir dönüşümün zaten mevcut olduğunu öne sürer. Burjuvazinin, kişisel olana, dolayısıyla da mutlakıyetçi kral tarafından temsil edilen özel siyasete karşı bir model olarak *herkese açık* bir kamusal alan yaratmadığını gösterir. Koselleck'e göre bu sınıfın mensupları, mutlakıyetçi ve baskıcı bir monarşik devlet tarafından yoğun bir mahremiyet ve gizlilik alanına doğru itilmiştir ve bu alan sınırlı, kapalı, hiç de katılımcı olmayan ve dışlayıcı bir niteliğe sahip olmuştur. Bu yüzden Koselleck, kitabında uzun uzadıya Avrupa'daki burjuvazinin ve farmasonların -ki bunlara entelektüeller, felsefeciler, monarşi içinden bazı devlet adamları da dâhildir- nasıl gizlilik ve krala karşı örgütlendiklerine dair detaylı bir tarih yazımı sunmuştur.²⁵ Dolayısıyla kamusal alanların özgür düşüncelerin tartışıldığı ve diyalektik bir gelişimi sergilediği görüşü sadece bu alanların bu şekilde işlemesi gerektiğini savunan kişiler tarafından böyle görülmektedir. Kamusal alanların pratikte böyle işlediği sanılsa bile burada çoğunluğun fikirlerinden korktuğu için kendi düşüncelerini açığa vurmaktan yoksun kalabalık yığınlar vardır. Günümüzde medyanın etkisiyle de kamusal alanlar, birbirinden çok farklı düşünmeyen dolayısıyla çoğulcu olmayan hâkim düşüncenin tekelinde olan alanlardır.

1.1.5.Medyada İkna ve Propaganda

Propagandanın belirli bir şekli, tanımı ve tarihini ortaya koymak güçtür. Çünkü bu kavramın varlığı neredeyse iletişim olgusunun varlığı kadar eski bir geçmişe sahiptir. Bireysel olarak bile bir kişiyi, grubu veya topluluğu, istediğimiz yönde ikna etmeye çalışırken farkında olmadan olsa da aslında onlara belirli bir propaganda yaparız. İkna etmeye çalışmak ve bunu etkili bir dille gerçekleştirmek, retorikğin gücünden yararlanmak birer propaganda örneğidir. Gündelik yaşam pratiğimizde karşılaştığımız çoğu uyarıcı, işaret, sembol ve ses aslında belirli propaganda uygulamalarının birer parçalarıdır. Bunun içine kitle iletişim araçları aracılığıyla verilen mesajları da eklersek yapılan her bir yaygın propaganda fikirlerinden bağımsız değildir.

²⁵ Kömeçoğlu, **a.g.m.**, s.20.

Propaganda kavramının birbirinden farklı bazı tanımları vardır. Tönnies'e göre propaganda, belirli bir fikri, doğruluk ve kesinliğiyle bağlantısız bir biçimde yaymak amacıyla kamuoyunun etkin biçimde uyarılmasıdır. Laswell'e göre ise propaganda, anlamlı semboller ya da öyküler, söylentiler, haberler, resimler ve toplumsal iletişimin diğer biçimleriyle düşüncelerin denetimini ifade eder. Laswell birkaç yıl sonra bundan daha değişik bir tanım ortaya koymuştur. O'na göre daha geniş anlamda propaganda, sunumların yönlendirmesiyle insan eylemini etkileme tekniğidir. Söz konusu sunumlar sözlü, yazılı, resimsel ya da müziksel biçimlerde olabilmektedir.²⁶ Siyaset olgusuyla birlikte düşündüğümüzde ise belki de siyasilerin en çok başvurduğu yol ve yöntemlerden biri de propaganda tekniklerini sık biçimde kullanmasıdır.

Propaganda kavramının kullanılmaya başlandığı döneme bakıldığında ise propaganda eyleminin uygulanması kadar eski bir geçmişe sahip olmadığı görülür. Birçok konuda görüldüğü gibi bu kavramın temelinde yatan olgu da yine dini ritüellerdir. Bir topluluğa belirli mesaj ve fikirlerin aşılması olarak düşünüldüğünde propaganda olayının dini bir misyona hizmet etme aşamasında kullanılması şaşırtıcı değildir.

“Propaganda terimi 1622 yılında Roma Katolik Kilisesi tarafından oluşturulan Congragatio de Propaganda Fide, ya da İtikadı Yayma Cemaati'nden kaynaklanmıştır. Kilisenin, ayinlerde cemaate kutsal metinleri öğretirken, heyecanı arttırmak için, müzikten yararlanmayı akıl etmesi de bir propaganda etkinliğidir. Kilisedeki ayin sırasındaki iletişimin, yalnızca sözlerle değil, inanan insanların aynı yerde birbirleriyle karşılaşmasıyla, kilisedeki dekorla ve merasimlerin biçimsel öğeleriyle, birlikte duyulan heyecanlarla, birlikte dökülen gözyaşlarıyla tamamlanan bir propaganda olgusu olduğunu ifade edebilmek mümkündür.”²⁷

Kitle iletişim araçları dünyanın neresinde olursa olsun genelde hakim ideolojiye hizmet edici bir yayın yapmaktadırlar. Bu egemen ideoloji eğitim-öğretim

²⁶ Arsev Bektaş, **Siyasal Propaganda Tarihsel Evrimi ve Demokratik Toplumdaki Uygulamaları**, İstanbul, Bağlam Yayınları, 2002, ss. 20-21.

²⁷ Arsev Bektaş, **Kamuoyu, İletişim ve Demokrasi**, İstanbul, Bağlam Yayınları, 1996, ss.144-145.

sistemiyle, kültürel kurumlarla, devletin yasa koyan zümresi yoluyla ve kitle iletişim araçlarıyla (devletin ideolojik ve baskı aygıtlarıyla) yayılma ve gelişme sağlarlar. Bir toplulukta hâkim denilebilecek ideoloji yerel kültürleri olduğu gibi ulus kültürleri de yok etme kadar etkin olabilirler. Kitle iletişim araçları toplumların değer yargılarını, gündemdeki konuları, toplumsal olayları cezp edici (kendi yararına) sunar.²⁸

“Propagandacının amacını destekleyen düzmece bilgi kaynakları kullanılırken, karşıt kaynaklar genellikle susturulur. 1989 yılında Çinli öğrenciler Tiananmen Meydanı'nda gösteri yaptıklarında, hükümet protestoları konu alan haberlerin küçük şehirler ve kırsal bölgelere ulaşmasını önlemek için bir çeşit haber ablukası uygulamıştı. Dünya, gösterileri, uluslararası medyanın Mikhail Gorbachev'in ziyaretini nakletmek için Pekin'de olması nedeniyle öğrenebilmişti. Hükümet tank ve el bombalarından kaçan göstericileri sert bir şekilde bastırıldığında, bir takım eşkıya ve karşı-devrimcilerin kendilerini müdafaa için karşılık vermek zorunda kalan Çin Halk Cumhuriyeti askerlerini öldürmüş olduğunu iddia ederek gerçeği saptırmıştı. Çin Hükümeti kendi halkına yönelik bilgi akışını başarıyla kontrol etmiş, ancak dünyanın diğer yerlerindeki insanlar olayı tüm açıklığıyla öğrenmişlerdi.”²⁹

Propaganda modelinin propaganda kavramı, kitle iletişim araçlarının egemenlerin denetiminde olduğu ülkelerde eleştiri mekanizmasının kısıtlı olmasından kaynaklanan, kaynak dağılımındaki büyük eşitsizlikler ve eşitsizliğin kitle iletişim araçlarının işleyiş sistemini açıkça etkilemesi bakımından önemli bir yaklaşıma sahiptir. Propaganda modeli, sözü edilen servet ve iktidar eşitsizliği ile bu eşitsizliğin, medyaların çıkar ve seçimlerine çeşitli biçimlerdeki etkisi üzerine odaklanır. Paranın ve iktidarın hangi yollarla haberleri eleyip basılmaya uygun olanları seçtiğini, muhalif düşünceleri nasıl kenar sütunlara itip görmezden geldiğini ve hükümetlerin ana akım düşüncelerine uyacak biçimde nasıl yayın yaptığını inceler. Propaganda Modeli'ne göre haber eleme filtreleri şunlardır.³⁰

²⁸ Osman Özsoy, **Propaganda ve Kamuoyu Oluşturma**, İstanbul, Alfa Basım Yayım Dağıtım, 1998, s.337.

²⁹ Bektaş, **a.g.e.**, s.55.

³⁰ Noam Chomsky... (ve öte), **Medyanın Kamuoyu İmalatı**, Çev: Adnan Köymen...(ve öte), İstanbul, Chiviyazıları Yayınevi, 2004, s.36.

- Egemen medya şirketlerinin büyüklüğü, yoğunlaşmış mülkiyeti, kar amaçlı oluşu ve sahiplerinin serveti;
- Reklamcılığın medyanın en önemli gelir kaynağı olması;
- Medyanın, iki temel kaynak ve iktidar odağı olan hükümet ile iş çevrelerinden ve bunların mali destek sağlayıp onayladığı 'uzmanlardan sağladığı bilgileri temel alması;
- Medyayı hizaya sokmak amacıyla kullanılan bir yöntem olan 'medyaya yönelik tepki üretimi' ve
- Ulusal bir din ve bir denetleme mekanizması olan 'anti-komünizm'. Bu öğeler birbirleriyle etkileşim halindedir ve birbirlerini güçlendirirler. Henüz işlenmiş haber malzemeleri, sonunda basılmaya uygun, damıtılmış kısım elde edilinceye dek artarda filitrelerden geçmek zorundadır. Bu filitreler söylemin ve yorumun ilkelerini belirler, neyin öncelikle haber olabileceğini tanımlar ve propaganda kampanyalarına dönüşen sürecin temelini ve işleyişini açıklar.

1.2.Entelektüelin Tanımı ve Rolü

“Eğer sosyolog her zaman biraz rahatsızlık veriyorsa, bunun nedeni, bilinçsiz kalınması yeğlenen şeylerin bilincine varmaya zorlamasıdır.”

Pierre Bourdieu

Günümüz kavramsal dünyasında içleri boşaltılmış, değiştirilmiş ve anlaşılmak istendiği gibi dönüştürülmüş kavramlar her gün daha fazla anlam karmaşasına ve kaybına yol açmaktadır. Özellikle kilit kelimeler vardır ki bunların tanımlarını yapmak ve bu kavramların büründüğü kişilerin rol ve işlevliklerini belirleyebilmek bir çatışma halini almıştır. Bunların en önemlilerinden birisi de entelektüel kavramdır. Dilimizde daha çok kullanılan aydın kelimesiyle karıştırılan ve karşılaştırılan entelektüel kavramına ilişkin şöyle bir tanımlama yapmak mümkündür:

Entelektüel sözcüğü Fransızca kaynağı olan *intellectual*, düşünce ve kültür ürünleriyle alakalı olan, bunlarla uğraşmaktan haz duyan, zihinsel yaşantısı ağır

basan kişi anlamına gelmektedir. Türkçede de buna benzer anlamıyla kullanılan ve 20. yüzyılın başlarında ortaya çıkan *münevver* ve daha sonraları onun yerine daha sık kullanılan *aydın* kelimeleri vardır. Okumuşluğu, önyargılardan sıyrılmayı başarmış eleştirel düşünce ve hatta görgü sahibi olmayı da içeren bu iki sözcük, ilk ve temel anlamında ele alındığında ise Fransızca *eclairer* kelimesinden (aydınlanmış) gelmektedir.³¹ Bu kavramların gerekliliğini taşımak sahip olunan paradigmalara göre değişse de değişmeyeceğini düşündüğümüz şey her kesimin ortak olarak düşündüğü *entelektüel* kişi ve kişilerin toplumsal yapı içerisinde sanatta, edebiyatta, dinde, eğitimde, siyasette ve diğer tüm kültürel pratiklerde birer öncü konumunda olmaları gerektiğidir.

Öyle ki sırf böyle bir şekilde büründüğü için hâkim ideolojilerin, otoriter ve oligarşi güçlerin en büyük düşmanı konumundadır. O, bir marjinal, komünist belki ateist ve vatan haini olabilmektedir bu güçler için. Toplumu yoldan çıkarandır. Din düşmanıdır. Entelektüeli, ülkesinden çıkarılan bir sürgün/yabancı, marjinal ve amatör olarak iktidara karşı hakikati söylemeye çalışan biri olarak tanımlayan Said, onun bu 'yabancılık' halini; o otoritelere bilerek ait olmama, dolaysız bir değişim yaratamama ve bazen kimsenin farkına varmadığı bir dehşete şahadet eden bir tanık rolüne mahkûm olma olarak ifade eder.³² Entelektüel olabilmeyi yeğlemek, olabilmek zor olanı seçebilme kararlılığıdır bu nedenle. Büyük yazar ve sosyolog Cemil Meriç de buna benzer bir rol biçmektedir entelektüele.

“C. Meriç için gerçek entelektüel insanlık onuru için bir erdem savaşçısı, bir devrimcidir. Toplumun bilinci olmak misyonu ile şekillendirdiği entelektüeli daha iyi bir toplumun mücadelesi için öncü kılar. O'na göre entelektüeller, toplumsal tıkanmalarda toplumların önünü açacak yenilikçi nitelikleriyle, radikal tavırlarıyla vardılar. Entelektüeller toplumsal dönüşümün en önemli tetikleyicileridirler. Ama yine de bütün entelektüeller aynı devrimci

³¹ Selahattin Hilav, **Entelektüeller ve Eylem**, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2008, s.11.

³² Yeliz Kızıllarlan, “Ortadoğunun Ortak Acısı ve Buralı Bir Aydın: Hrant Dink”, (Çevrimiçi) <http://www.bianet.org/biamag/dunya/111981-ortadogunun-ortak-acisi-ve-burali-bir-aydin-hrant-dink>, Erişim Tarihi: 03.01.2014

niteliklere sahip değillerdir. Aksine bazen ihanetlerini tescil edecek yandaşlıklarıyla da öne çıkabilirler.”³³

Toplumun refahı ve geleceği için gerektiğinde kendisini feda etmesi gereken bir devrimci olarak tanımladığı entelektüel elbette ki yeri geldiğinde yandaşlıkta da sınır tanımayabilmektedir Meriç’e göre. Toplumun çıkarlarının zıddına hareket eden aydını ihanetçi olarak tanımlamaktadır Meriç.

“Entelektüel bu açıdan araştırmacı, sorgulayıcı ve eleştirci vasfı yanında, doğru olduğuna inandığı değerlerini, ilkelerini toplumsal önüne çıkartarak öncül işlevini gören, iktidarların her türlü yaptırımlarına boyun eğmeden, işi sonuna kadar götürebilen cesur kişilerdir.”³⁴

Entelektüel kavramı üzerine düşünmüş ve bunları kaleme almış bir diğer önemli düşünür de Gramsci’dir. Gramsci, entelektüel kavramının en etkili tanımlarından birini yapan düşünürlerinden biridir. Entelektüelleri iki gruba ayıran Gramsci’nin düşüncelerini şu şekilde aktarabilmek mümkündür:

Entelektüelin işlevlerini belirten Gramsci’ye göre bunlardan ilki, dönemden döneme benzer bir işlev üstlenen öğretmenler, papazlar ve idareciler gibi geleneksel entelektüeller, ikinci grup entelektüeller ise çıkarlarını örgütlemek, daha fazla iktidar ve daha fazla denetim gücü elde etmek için kullanan sınıflarla ya da kuruluşlarla doğrudan bağlantılı olduklarını düşündüğü organik entelektüellerdir. Sonrasında organik entelektüellerle ilgili şöyle bir tespitte bulunur: Kapitalist girişimci kendisiyle birlikte sanayi teknisyenini, ekonomi politik uzmanını, yeni bir kültürün, yeni bir hukuk sisteminin oluşturucularını vb. yaratır. Bir deterjan ya da havayolu şirketinin pazardan daha fazla pay kapmasını sağlamak için teknikler geliştiren günümüz reklamcısı ya da halkla ilişkiler uzmanı, demokratik bir toplumda olası müşterilerin rızasını kazanmaya, tüketicinin ya da seçmenin düşüncelerini manipüle

³³ Kenan Çağan, “Yerli Entelektüelin Rol ve Kimlik Bilinci –S. F. Ülgener, C. Meriç ve Ş. Mardin’in Düşünceleri Ekseninde-“, **Entelektüel ve İktidar**, Ed: Kenan Çağan, Hece Yayınları, 2005, s.317.

³⁴ Zeki Duman, “Türkiye’de Aydın-İktidar İlişkisi”, (Çevrimiçi)

<http://ilimler.org/istikamet/images/stories/TurkyedeAydinIktidarIlsks.pdf>, Erişim Tarihi: 03.01.2014

etmeye çalışan biri, Gramsci'ye göre bir organik entelektüeldir.³⁵ Dolayısıyla siyasal iletişimciler, gazeteci ve televizyoncular iktidar ilişki ve çıkarlarıyla en hassas ilişkileri kuranlar olarak birer organik entelektüeldir Gramsci'ye göre. Öyle anlaşılıyor ki zaten bunlar, yani gazeteciler, televizyoncular, reklamcı ve halkla ilişkiler uzmanları gibi kitle iletişim araçlarını kullanan beyinler kapitalist ilişkilerin gelişerek beraberinde örgütlediği ve ürettiği birer meşrulaştırıcıdır. Yani hâkim iktidar ve kapitalist ilişkileri yeniden üretmekle görevlidirler Gramsci'ye göre;

Aslında entelektüeller önemli birer sembolik üreticilerdir. Kapitalist sistemin sürekli üretip gereksiz ihtiyaçlar yaratarak devamlı bir şekilde pazarlamasını yaptığı ürünlerin birer satıcıları. Onlar sembol, işaret, anlam ve ideoloji satarlar. Bunu da en iyi şekilde gerçekleştirenlerdir.

Entelektüeller, model ve standartlara sahiplikleri dolayısıyla ve takdir edilecek sembollerini takdim ederek, bir toplumdaki ifadeye değin eğilimleri oluşturup yönlendirirler. Bir toplumun ifade dünyasının çoğu; hatta en kaba ve zevksiz olanları bile, bu değişikliklerle entelektüellerin temsil ettiği merkezi değerler sistemindeki kimi ifade unsurlarını yankılandırır.³⁶

Bazı düşünürler toplumun evrilmesinde başat öge olarak ideolojiyi görürler ve bu ideoloji aracılığıyla değişen toplumu sınıfsız ve çelişkisiz olarak tasarlanması gerektiğini dile getirirler. Burada o toplumun entelektüellerine çok iş düşmektedir. Evet bir toplumda hakim ideolojini ve ideolojik pratiklerin meşrulaştırıcısı ya da bu güç ilişkilerinin köküne dinamitlerini yerleştirip sınıfsız bir yaratabilme düşü. Her ikisi de bir entelektüel grubun amacı olabilmektedir kolaylıkla. Bunun için taraf oldukları bilimsel düşüncenin niteliği de belirleyicidir elbette.

“Marcuse, Habermas ve Mandel farklı olarak da olsa, teknokratik faaliyet ve teknokratik ideoloji arasında bir ayrım yapmadan bilimsel-teknikçi ideolojiyi çağdaş toplum sistemini meşrulaştırıcı yeni bir ideoloji olarak ele alırlar. Bu ideolojiye göre toplumbilim,

³⁵ Edward Said, **Entelektüel Sürgün, Marjinal, Yabancı**, Çev: Tuncay Birkan, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 2013, s.22

³⁶ Edward Shils, “Entelektüeller ve İktidarlar”, Çev: Salih Özer, **Entelektüel ve İktidar**, Ed. Kenan Çağan, Ankara, Hece Yayınları, 2005, s.180.

rasyonalitenin yasalarına göre işler. Bilimsellik, toplumsal faaliyetin tüm alanlarında belirleyici çerçeve haline gelir. Üstelik bilim yoluyla alınan tüm tedbirler özünde nötr, tarafsız olacaktır. Burada söz konusu olan ideolojisiz, çelişkisiz bir toplumsal dünya tasarlamak, bu dünyayı çatlaksız bir bütün olarak kurmaktır.”³⁷

Günümüz dünyasının nihai olarak gideceği noktada entelektüelin de azımsanmayacak boyutta sorumluluğu bulunmaktadır. Bu sorumluluk sadece halkların refahı ve sınıfsız bir toplum düşü üzerine düşünülmemelidir. Aynı zamanda doğanın diyalektiği de insanın geleceği kadar önemli bir olgu halini almıştır.

1.3. Kanaat Önderliğinin Tanımı ve Rolü

Kanaat önderi kavramı -openion leader- kitle iletişim içerisinde güçlü bir görevi olan ve hakim ideoloji ya da verilmek istenen mesajı toplumun egemen olunan kesime direkt ya da dolaylı yoldan ileten, söz sahibi, güvenilir, görece hakim olduğu gruba üstün kişi ve kişilerdir. Temeli psikolojik bir kavram olan kanaat önderi; mesajın katmanlı olarak iletimini ve algılanmasını sağlayan kişidir. Birçok anlamda eşik bekçisi -gatekeeper- ile karıştırılan kanaat önderi, eşik bekçisinin tam tersine haberin, mesajın ya da düşüncenin hangi amaçla ve ideolojiye şekillenmesinden değil, bunun toplumun çeşitli katmanlarına yayılmasından sorumludur.³⁸ Katz ve Lazarsfeld bu olguyu 'iki aşamalı iletişim' olarak tanımlarlar. Burada kitle iletişim araçlarının direkt bir etkisinin ya olamayacağı ya da sınırlı kalacağı üzerinde durulmaktadır. Kanaat önderi bu etkilerin özellikle istenildiği biçimde yayılması için işlev yaparlar. Burada üzerinde durulması gereken 'etki' kelimesine hangi açıdan bakılması gereklidir. Kolombiya seçim çalışmalarında, araştırmacılar şu sonuca varmışlardır. Etki kimin kim olduğu; kimin ne bildiği; kimin kimi bildiği ile ilgilidir. Bir kişi sadece kendisinin de içinde olduğu ve tavsiyelerine bakılan insanlar grubunda etkili olmayabilir, aynı zamanda kendisinin dışında olan ve kim olduğunu bildiği için bir dış grupta da etkili olabilir. Örneğin Menzel ve Katz tarafından yapılan bir çalışmada daha etkili olan doktorlar

³⁷ Nilüfer Göle, **Mühendisler ve İdeoloji Öncü Devrimcilerden Yenilikçi Seçkinlere**, İstanbul, Metis Yayıncılık, 2000, s.55.

³⁸ Özlem Tuğçe Kaymaz, “Kanaat Önderi Kavramının Yeni Mecrası”, **II. International Conference on Communication, Media, Technology and Design**, 02-04 May 2013, ss.357-358.

muhtemelen şehir dışındaki mitinglere katılmaya ve daha çeşitli yerlerde temas sağlamaya daha eğilimlidir.³⁹ Burada üzerinde durulan kimin etkili olduğunun bilinmesi ve o bireyin kendi etki gücünün farkında olmasıdır.

Kanaat önderi veya etkili biri olmanın genelleştirilmiş bir özellik olup olmayacağını bulmak için yazarlar moda, pazarlama ve kamu ilişkileri olarak adlandırdıkları belli sayıda 'önder'in sadece tesadüfen iki veya daha fazla alanda kanaat önderi olabileceği makul pozisyon olan üç alanı incelemişlerdir. Yazarlar şu sonuca ulaşırlar. Eğer bir kişi bir alanda önder ise onun seçilmiş diğer üç alanda da önder olabilme ihtimali şans eseri olmasından beş kat fazladır.⁴⁰ Yani genelde toplum nezdinde kanaat önderi olarak bilinen kişi sadece belirli bir konuda değil, toplumu ilgilendiren tüm konularda önder olarak kabul edilebilir.

Toplum sağlığını geliştirme çabalarına dayalı başarılı bir toplum uygulaması için kanaat önderleri birkaç önemli işleve ve kritik sorumluluğa sahiptir. İlk olarak, onlar değişen dış etmenleri meşrulaştırmayı ve girişi sağlar. İkinci olarak, kendi toplumlarından geriye doğru programları uygulayan unsurlara iletişimi sağlarlar. Üçüncü olarak, toplum içindeki davranışları değiştirmek için rol model olarak davranırlar. Dördüncü olarak sağlıklı mesajların iletilmesinde ulaştırıcı olabilirler. Sonuç olarak, uygulayıcı mekanizmalar toplumdaki geri çekildikten sonra 'sermaye' olarak rol alabilirler, böylece program hedefleri kurumlaşır.⁴¹ Yine Berelson ve Katz'a göre de kanaat önderi kitle iletişim araçlarını bir hayli etkili kullanır ve büründüğü belirli roller vardır. Genelde belirli bir statüye sahip olduğu düşünülür.

"Berelson ve Katz'a göre kanaat önderi, iletişimi grubun dünya görüşüne göre biçimlendiren güvenilir kaynaktır. İletişimde en önemli rol oynayan grup üyesi olarak düşünülebilir. Kanaat önderlerini geleneksel güç sahipleri ile bir tutmamalıdır. Araştırma bulgularına göre, kanaat önderleri her statüdeki kişiler olabilir. Kanaat önderleri, kitle

³⁹ Christine H. Roch, "The Dual of Opinion Leadership", **The Journal of Politics**, Cambridge University Press, Vol. 67, No. 1, Feb., 2005, pp. 110-131.

⁴⁰ Alan S. Marcus & Raymond A. Bauer, "Yes: There Are Generalized Opinion Leaders", **The Public Opinion Quarterly**, Oxford University Press, Vol. 28, No. 4, Winter, 1964, pp. 628-632.

⁴¹ Thomas W. Valente and Patchareeya Pumpuang, "Identifying Opinion Leaders to Promote Behavior Change", Society for Public Health Education, **Behavior Health and Education**, 1997, s.881.

iletişim araçlarını önder olmayanlardan daha çok kullanırlar; konumları ile ilgili iletişim içeriğini seyreder, okur, dinler ve iletirler. Popüler düşünce kanaat önderliğini yüksek statüyle, prestijle eşleştirmiştir."⁴²

Yaygın olarak bireylerin bilgilerini direkt olarak gazetelerden, radyo ve diğer medyadan elde ettiği sanılır. Hark'a göre onun araştırması ve bulguları bu çıkış noktasını taşıyor. İnsanların çoğunluğu onlardan edindiğinden daha fazlasını ve onların fikirlerinden daha çoğunu kişisel bağlantıları aracılığıyla kanaat önderleri ile onların içinde bulunduğu guruptan edinir.⁴³ Bu araştırma da göstermektedir ki çoğu insan karar verirken uzman olarak gördüğü bir diğerinin fikrine ihtiyaç duymaktadır. Medyanın sahip olduğu editöryel süreç bazı mesajların açık biçimde kamuya aktarılmasını engeller. Bu anlamda kanaat önderleri esasında bir kod açıcı olarak değerlendirilmektedir. Her ne kadar geleneksel medya araştırmalarında düşünülen bu olsa da yeni medya araştırmalarında karar mekanizmalarında sadece kanaat önderinin fikirleri etkilemediği görüşü ağırlık kazanmaya başlamakadır.

1.3.1.Kanaat Önderi Olarak Entelektüelin Tarihsel Süreci

Türkçedeki aydın ve ondan önce kullanılan münevver kelimesi, Batı'nın sosyal tarihi içinde ortaya çıkan intellectuel-intellectuals, intelligentsia, literati ve clerics gibi birbiriyle ilgili, fakat birbirinden farklı kavramların karşılığı olarak kullanılmıştır. Yukarıdaki kavramlardan entelektüel, Batı dillerinde, Latince 'akıl ve idrakte bağlantılı' manasına gelen intellectualis kelimesinden türetilmiştir. Bu kelimenin, 'fikir üretme misyonuna sahip' bir sosyal grubu tarif etmek için kullanılması ise, ancak 19. yüzyılda mümkün olmuştur. 19. yüzyılın Batı dünyasında kelime, elit, düşünce aristokrati, düşünen ve seçkin insan manasında kullanılmıştır. Kelime ayrıca, resmen görevlendirilmedikleri ve doğrudan çıkarları olmadığı hâlde, sosyal problemler hakkında fikir beyan eden kimseleri ifade etmektedir. 1860'lı yıllarda Rusya'da ortaya çıkan intelligentsia kelimesi, 'Batı düşüncesinin Rusya

⁴² İrfan Erdoğan, "Lazarsfeld ve Colombia Okulu", (Çevrimiçi)

<http://www.irfanerdogan.com/makaleler4/lazarsfeld.pdf>, Erişim Tarihi: 20.01.1014.

⁴³ Iliya F. Hark, "Opinion Leaders and the Mass Media in Rural Egypt: A Reconsideration of the Two-Step Flow of Communications Hypothesis" **Political Science Review**, American Political Science Association, Vol. 65, No. 3 Sep., 1971, pp. 731-740.

üzerindeki tesiri sonucunda aydınlanmış, okumuş, düşünceleri rasyonelleşmiş' kimseler manasına gelmekte, 'bilim ve sanatta öncülük vurgusu' taşımaktadır.⁴⁴

Çok daha eskilere gidecek olursak bugünkü anlamıyla olmasa da toplumlarda hep bir entelektüel-aydın-öncü grubunun varlığı olagelmıştır. Antik çağlarda bu kavramın karşılayıcısı olarak ilk filozoflar ve düşünürler düşünülebilir. Bu yapı tek tanrılı dinler ortaya çıktıktan sonra da devam etmiştir. Yazılı kültürden önce yaşanan sözlü kültür döneminde ise en önemli öncüler olarak yaşlılar ve bilgeler kabul edilmiştir. Bunlara agoralarda ve diğer kamusal alanlarda sosyal, siyasal ve diğer önemli konularda önemli hitabet yeteneğine sahip olan kişiler toplumda entelektüeller olarak kabul edilebilirler.

“İsadan sonraki ilk üç yüzyılın sosyal ve politik yaşamında önemli roller oynamış entelektüel figürler olarak hatip, sofist ve filozoflar, bu etkilerini sadece başarıyla icra ettikleri mesleklerinden almıyorlardı. Elbette ki, yönetici olmak, halkı etkileme ve ikna etme kabiliyetine sahip, çarpıcı söylevler ile sivrilen ve derin bilgisiyle güven veren bir kişilik gerektirmekteydi. Birçok yönetici, bu özelliklere sahip olmak için uzun bir eğitimden geçmiş insanlar arasından çıkmaktaydı. Felsefe, toplulukların yönetilmesi ve yönlendirilmesi için en önemli donanımlardan biri sayılıyordu. Örneğin imparatorlar Marcus Aurelius ve Iulianus, halka filozofça hükmeden imparatorlar olarak yüceltilmekteydiler.”⁴⁵

Tarihte böyle bir anlam kazanmakla birlikte günümüz entelektüel tanımına benzetebileceğimiz bir şekilde entelektüelin çıkışında kentleşmenin önemli bir payı bulunmaktadır. Mesleği yazmak veya öğretmek olan, hocalık ve bilginliği profesyonel olarak yapan biri, kısacası bir entelektüel ancak kentlerle birlikte ortaya çıkmıştır. Nüfusun kalabalıklaşması, kararsız kalabalıkların, yönlendirilmeye müsait kitlelerin kentlere akışı beraberinde toplumsal bir devinimi de getirmiştir. Bu biraz da uluslararası bir hale gelen ticari ve dini gelişmelerin bir sonucu olmuştur.

⁴⁴ Fatih Bağcıoğlu, “Entelektüel Münevver ve Aydın Macerası”, (Çevrimiçi), http://mustafakose.name.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=69:entelektueel-muenevver-ve-aydnn-maceras-&catid=29:iys&Itemid=64, Erişim Tarihi: 06.01.2014.

⁴⁵ Pınar Özlem Aytacılar, **Yazıtlar ve Antik Kaynaklar Işığında Batı Anadolu'da Entelektüeller**, İstanbul, Ege Yayınları, 2006, s.11.

“İlk çekirdek kentler -'portuslar'- muhtemelen, özerk olarak veya psikoposlukların veyahut askeri 'bourg'ların eteğine yapışmış olarak, X. belki IX. yüzyıldan itibaren hiç kuşkusuz Şam'ın, Fustat'ın, Tunus'un, Bağdat'ın, Kurtuba'nın çok sayıdaki şehirli müşterileri için barbar Batı'dan hammadde -tahta, kılıç, kürk, köle- talep eden İslam dünyasının çağrısı üzerine gelişmeye başlamışlardır. Fakat bu olgu, ancak XII. yüzyılda yeterli bir genişliğe ulaşmış ve bu tarihlerde Batı'nın ekonomik ve toplumsal yapılarını derinlemesine değiştirerek komün hareketiyle de siyasal yapıları alt üst etmeye başlamıştır.

Bu devrimlere kültürel olan bir diğeri daha katılmaktadır. Bu yumurtadan çıkmalara veya bu yeniden doğuşlara, entelektüel olan bir tanesi daha eklenmektedir.”⁴⁶

Kuşkusuz bu önemli gelişmeler, iletişimin ticarete ve manevi değerlerin yayılmasında ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. İktidara ortak olmayı veya onu ele geçirmeyi isteyenler, önce iletişim olanaklarını nasıl doğru kullanacağını bilmelidir. Kitle iletişim araçlarında mesajı taşıyanların değerinin anlaşılması kanaat önderine, bilgelere ve entelektüele verilen önemi arttırmıştır. Bu gelişmeler büyük tarihsel devrim ve olayların patlamasına ön ayak olmuştur. Keza Batının Aydınlanma hareketi, Rönesans'ı ve reformları bu gelişmelerin birer sonucudur. Bu gelişmeler aslında aklın yeniden doğuşunun da bir habercisidir. Entelektüelin yaşamış olduğu tarihsel süreç, insan aklının yaşadığı kendi tarihsel süreciyle paralel gelişmeyle açıklanabilir.

Örneğin Kant tarafından Aydınlanma'nın, adeta salt bir akıl bilimi olarak tasarlandığını söyleyebiliriz. Bilindiği gibi, aklın bağımsızlığı, aklın ilke ve kategorilerinin yeniden saptanması, akla olan inancın ve güvenin yenilenmesi ve tüm varlığın akılda yeniden temellendirilme çabası bu dönemin en belirgin karakteristiğini oluşturur. Hegel, Fichte, Schelling üçlemesiyle devam eden akılcı Alman İdealizmi, tartışmasız biçimde, entelektüel bakış tarafından belirlendiğinin göstergesidir.⁴⁷

⁴⁶ Jacques Le Goff, **Ortaçağda Entelektüeller**, Çev: Mehmet Ali Kılıçbay, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 1994, ss.22-23.

⁴⁷ Oktay Taftalı, “Batı Medeniyetinin Mutsuz Çocuğu Entelektüel”, **Doğu Batı Düşünce Dergisi**, Sayı:35, 2006, s.172.

1.3.2.Osmanlı'da Bir Akil İnsanlar Heyeti Olarak “Heyet-i Nasiha”

Osmanlı Devleti'nin son zamanlarında yaşanan Heyeti Nasiha'yı ve amaçlarını daha iyi anlayabilmek için öncelikle I. Dünya Savaşı sonrası ülkenin durumunu, Sultan Vahdettin'in İttihat Terakki karşıtlığını ve Damat Ferit Paşa Hükümeti'nin hedeflerini anlamak gerekmektedir. Heyeti Nasiha olayı bu şartlar göz önüne alınarak yorumlanmalıdır.

“I. Dünya Savaşı'nın sonunda Türkiye ya da Türk toplumu iki türlü takvimi geriye çevirme çabasıyla karşı karşıyaydı. Saray, Savaşın sonucunu dolayısıyla İttihatçılığın ülkede ve dünyada gözden düşmüş olmasından yararlanarak, meşruiyeti en azından esaslı biçimde budamak, başarabilirse tümüyle kaldırıp mutlakiyete dönmek niyetindeydi. Yani, bir karşı-devrim söz konusuydu. Öte yandan, mağrur galipler olarak Osmanlıya gelmeye hazırlanan İtilaf Devletleri de kapitülasyonları, belki daha da ağırlaştırarak, geri getirmek istiyordu. Yani, Osmanlı Devleti yeniden yarı-bağımlı hale dönüştürülecekti. Birincisi takvimi 1908'e, hatta 1907'ye, ikinciler de 1913'e, hatta 1907'ye döndürmek istiyorlardı. Oysa takvimler kolay kolay geri dönmez, olmuşu olmamış yapmak kolay değildir.”⁴⁸

Özellikle Savaştan sonra ülkede bir kargaşa ve asayiş sorunu yaratılmıştı. Öyle ki halk açlık, kıtlık ve hastalıklardan çok eşkıya baskınlarından bıkmış vaziyetteydi. Özellikle başkente yakın bölgelerden Şile gibi bir yerde çeteler halk üzerinde büyük bir baskı oluşturmuşlardı.

“Aynı günlerde Meclis-i Vükela, Şile'ye gönderilmiş olan heyetlerin daha kapsamlı olarak organize edilmesine karar verdi. Bu heyetlere memleketin temiz ve saygın şahsiyetleri katılacaktı. Anadolu'nun muhtelif yerlerini ziyaret ederek halka tavsiyelerde bulunacak bu heyette Müslüman olmayan ricalden de bazı kimseler katılacaktı. Sadrazam Damat Ferit Paşa basına yaptığı açıklamada, ‘şehzadeler başkanlığında vilayetlere mülkiye, ilmiye ve askerlerden seçilecek kişilerden oluşacak birer heyet-i fevkalade gönderileceğini söyledi.

⁴⁸ Sina Akşin, “Siyasal Tarih (1908-1923)”, **Çağdaş Türkiye 1908-1980**, Yayın Yönetmeni: Sina Akşin, İstanbul, Cem Yayınevi, 2008, ss.68-69.

Sadrazama göre bu heyetler, 'hukuk-u mukaddese-i devlet ve milletin sıyanetine çalışılacağı' hakkında halka, padişah adına teminat vereceklerdi."⁴⁹

Durumu bu şekilde açıklayan Damat Ferit Paşa, uygulamada ise tamamen bu düşüncesinin zıddı bir girişimle ve İtilaf Devletlerine teslimiyetçi bir anlayışla hareket etmiştir. Sina Akşin, bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

"Anadolu ve Rumeli'ye iki Heyet-i Nasiha'nın gönderilmesine karar verildiği günlerde, 5 Nisan 1919 günü İngiltere'nin İstanbul'daki temsilcisi Webb'i ziyaret eden Damat Ferit Paşa bu girişimden söz etti. Sadrazam, Webb'e, 'taşradaki karışıklık ve huzursuzluğa son vermek üzere, kuvvetli bir merkezi hükümet komitesi kurulacağını, sonra da söz konusu heyetlerden iki tane gönderileceğini ve bunların hükümet adına tam yürütme yetkilerine sahip bulunacaklarını' açıkladı. Bu heyetlere İngiliz subaylarının da katılmasını istedi. Webb, buna imkan olmadığını, bununla birlikte, İngiliz denetim subaylarının komisyonlara yerel şartlar ve şikayetler konusunda bilgi vererek yardımcı olmalarının buyrulmasını rica edeceğini söyledi."⁵⁰

Nasihah Heyeti'nin yolculuk için hazırlık yaptığı bu anlarda Osmanlı basını ise durumdan gayet umutluydu. Anadolu'ya gidecek olan iki heyetten birinin başında Şehzade Abdülhalim Efendi, diğerinin ise Şehzade Abdürrahim Efendi'nin bulunması kararlaştırılmıştı. Genel olarak çok olumlu bir tablonun çizildiği bu geziler öncesinde Dahiliye Nazırı Mehmet Ali Bey'e göre, görevi, unsurlar arasında ortaya çıkan karışıklığı önlemek, yanlış anlaşılmalara gidermektir. Bütün diğer farklı inançtaki halkın birbiriyle olan ilişkilerini sağlam bir zeminde temin etmek olduğu söylenen Nasihat Heyeti'ne Osmanlı basınının bakışı ise şöyle ifade edilebilir:⁵¹

- İkdam: 'Anasır-ı muhtelif arasında ortaya çıkan nifakın izalesi.
- Yeni Gazete: 'Heyetlerin vazifesi, halk arasında hiss-i uhuvvet ve muhaddenet uyandırmaktır.'

⁴⁹ Galip Kemalî Söylemezoğlu, **Başımıza Gelenler: Yakın Bir Mazinin Hatıraları: Mondros'dan Mudanya'ya: 1918-1922**, İstanbul, Kanaat Kitabevi, 1939, s.97.

⁵⁰ Sina Akşin, **İstanbul Hükümetleri ve Milli Mücadele: Mutlakiyete dönüş**, İstanbul, Cem Yayınevi, 1983, s.244.

⁵¹ Mevlüt Çelebi, **Heyet-i Nasiha**, İzmir, Akademi Kitabevi, 1992, s.9.

- Alemdar: Teftişat icrasıyla beynelanasır muhadenat ve mevedettin iade ve temini.’
- Sabah: Ahaliyi irşad ve tenvir, hükümet-i hazıranın bila-tefrik cins ve mezhep bütün unsurlara karşı beslediği hissiyat-ı hayr-hahaneyi ve zat-ı hazret-i padişahinin selam-ı hümayunlarını ahaliye tebliğ etmek.’
- Vakit: ‘Memalik-i Osmaniyede yaşayan muhtelif anasır arasında vifak ve meveddetin iade ve temin-i idamesi... ve selam-ı mahsus tebaya padişahın selamını tebliğ etmek.’
- Takvim-i Vakayi: ‘Savaşın felaketlerinden müteessir olan tebaya padişahın selamını tebliğ etmek.

Günümüz Türkçesi ile ifade edecek olursak, bu gazeteler başlıklarını şu şekilde dile getirmiştir: **İkdam**; Çeşitli unsurlar arasında ortaya çıkan anlaşmazlıkların giderilmesi, **Yeni Gazete**; Heyetlerin vazifesi halk arasında kardeşlik ve barış hissi uyandırmaktır. **Alemdar**; Teftişler yoluyla halk arasında barış ve dostluk, sevgi temin etmek. **Sabah**; Halka doğru yolu gösterme ve aydınlatma, bugünkü hükümetin ayrılık olmadan cins ve bütün unsurlara karşı beslediği iyi hisleri ve padişahın selamını bildirmek. **Vakit**; Osmanlıda yaşayan çeşitli unsurlar arasında anlaşma ve dostluk temin etmek ve devamını sağlamak. Bunlara padişahın selamını bildirmek. **Takvim-i Vakayi**; Savaşın felaketlerinden üzüntü duyan halka padişahın selamını bildirmek.

Çelebi, Heyet, Nasiha uygulamasının aynı zamanda İtilaf Devletleri ve imparatorluğun ümmetinin gözünde yeni bir imaj çalışması, başka bir deyişle halkla ilişkiler çalışması olduğunu anlatmaya çalışmıştır.

“Bu girişim, aynı zamanda Saltanat’ın ‘tabandan’ bir destek bulma çabasıydı. Taşradaki siyaset sahnesine İttihat ve Terakki ile Hürriyet ve İtilaf’tan başka saray da ‘ben de varım’ demiş oluyordu. Bu bağlamda saray ve hükümet arasında bir amaç birliği sağlanmış oluyordu. Çünkü Anadolu’da ortaya çıkan ‘Müdafaa-yı Hukuk’ hareketi halk adına ve Saray ve hükümete rağmen her geçen gün etkinlik kazanıyordu. Saray ve hükümet Nasihat Heyetleri’ni Anadolu ve Rumeli’ye göndermekle ‘Müdafaa-yı Hukuk’ zihniyetinin hızını

kesebileceğini düşünmüştür. Ayrıca bu girişimle Osmanlı padişah ve hanedanının meşruiyetin ilanı ile kırılan nüfuzu arttırılacaktı.”⁵²

Hem Birinci Dünya Savaşı'na girmeyi hem de mağlup ayrılmayı İttihatçıların hatalarından kaynaklandığını düşünen ve aslında hükümetinin politikasını İttihatçıları kötülemek ve etkilerini kırmak olarak belirleyen Damat Ferit Paşa, Nasihat Heyetleriyle adeta bir yenileme dönemi olarak görmüş ve bu dönemde uyguladığı politikayı da Sultan Vahdettin'e kabul ettirmiştir. Nasihat Heyetlerinin İttihatçıları kötülemeleri, Muğla'da Hürriyet ve İtilaf Kulübü'nü açmaları ve bu heyetlerin başına İttihatçılar tarafından tahttan indirilen II. Abdülhamit'in oğullarından Abdürrahim Efendi'nin getirilmesi hep bu politikanın bir parçasıdır.

1.4.Seçkin, Entelektüel ve Kanaat Önderi Olarak Akil İnsanlar

Entelektüellik ve kanaat önderliği üzerinde düşünülmesi gereken önemli bir olgu olarak kanaat önderinin kendiliğinden mi yoksa birileri tarafından mı böyle bir tanımlamayla atfedildikleridir. Bizler bazı temel ölçütler belirleyerek bir kişi ya da grubu elbette entelektüel ve kanaat önderi olarak konumlandırabiliriz. Pekiyi *seçkin* diyebilmemiz için de aynı ölçütler mi gerekmektedir? Seçkin bir grup seçilmiş mi olmalıdır veya seçilmiş bir gruba entelektüel ve kanaat önderi denilebilir mi? Bu yanıtları almadan önce bir entelektüelin kendisini nasıl tanımladığına bakmak gerekiyor:

“Her bir entelektüel esasen kendini ‘öz-bilinci olduğuna dair öz bilinci en fazla kişi’ olarak tanımlar. Bu tanımlı yaptığı andan itibaren de etrafındaki özellikle insani dünyaya dair her bir şeye bu ‘öz-bilinçlilik’ durumunu yansıtmaya yönelir. Çoğu durumlarda bu tutumu radikal bir şekilde alarak, öz bilincinin farkındalığına varmasını istediği dünyayı kendi bireysel dünyasının isterleri doğrultusunda kendine ram eder, neticede köleleştirir. Bu durumda artık entelektüelin kendisi de bir ‘efendi’ konumu kazanır; özbilincini uyardığı nesneyle Hegelgil anlamda efendi-köle ilişkisine girer. Bir farkla: Bazı nesnelere bazen efendisi olarak, bazen de o nesnelere kölesi olarak yaşar bu ilişkiyi. Topluma demokrasi,

⁵² A.e., s.10.

Sosyalizm, İslamizm, Kemalizm, özgürlük, insan hakları, sivil toplum vs. götürürken ‘efendi’ konumundadır aynı zamanda, götürmek istediklerini aşkın bir otorite olarak sunarken kendisi de bir ‘köle’ gibidir.”⁵³

Burada neyin efendisi ya da neyin kölesi olduğu algısı üzerinde durmak gerekmektedir. Entelektüel bir kişi ya da grup aslında neyin ya da kimin temsilcisi olarak bu vazifeyi yerine getiriyor? Akil İnsanlar Heyeti’nin bir üyesi olan Mehmet Uçum, Akil İnsanlar’ın temsil ilişkilerini şöyle dile getiriyor:

“Akil İnsanların Türkiye toplumu ile bir temsil ilişkisi içinde olduklarını düşünüyorum. Elbette bu temsil ilişkisi siyasi ve hukuki bir temsil ilişkisi değil. Yani siyasi veya hukuki vekil olmak sonucunu doğurmuyor. Buradaki temsiliyet tamamen toplumsal zemine oturan bir ilişkiye işaret ediyor. Her ne kadar heyette yer alma daveti Sayın Başbakan ve yardımcıları tarafından yapılmış ise de bu çağrının Türkiye toplumu adına yapıldığı kanısındayım. Diğer deyişle Türkiye toplumunun hükümet aracılığıyla akil insanları görevlendirdiğini söyleyebiliriz. Türkiye toplumu çok kimlikli ve çok kültürlü olduğu için akil insanlar heyeti bu çeşitliliği yansıtan bir yapıya sahip. Bu nedenle Sayın Başbakanın dediği gibi akil insanlar bir Türkiye özeti oldu. Türkiye toplumu bu bileşimde çok sayıda heyet çıkarma kapasitesine sahip olduğu için mevcut akil insanlar herhangi bir üstün vasfa sahip değil, eşitler arasından seçilmiş bir grup olarak kabul edilmeli.”⁵⁴

Kendisini kanaat önderi olarak görenlerin kendi içinde bazı özel bakış açılarına sahip olduklarını belirten Pareto, bu entelektüellerin kendilerine belirli misyonlar belirlediklerini belirtir ve bunları şöyle açıklar:

Pareto, gücünü ve itibarını arttırmak isteyen seçkinlerin varlığından söz ederek bu seçkinlerin kendilerini nasıl ifade ettikleri üzerinde durmaktadır. O’na göre, eskilerin yerine geçmek için çabalayan veya sadece gücünü ve itibarını arttırmak isteyen yeni seçkinler, böyle bir niyetleri olduğunu açıkça kabul etmezler. Bütün bu baskının liderliğini üstlenmek yerine, çoğunluğun iyiliği peşinde koşacaklarını, bunun büyük bir mücadeleye yol açacağını fakat bu mücadelenin

⁵³ Ali Yaşar Sarıbay, “Sunuş: ‘Mutsuz Bilinç’ ile ‘Kinik Akıl’ Arasında Entelektüel”, **Entelektüel Perspektif Kültür, Siyaset ve Toplum Söyleşileri**, İstanbul, Alfa/Aktüel Kitabevi, 2004, s.2.

⁵⁴ “Anlatmaktan çok dinleyen insanlar”, (Çevrimiçi) <http://siyaset.milliyet.com.tr/anlatmaktan-cok-dinleyen-insanlar/siyaset/ydetay/1702758/default.htm>, Erişim Tarihi: 19.01.2014

sınırlı bir sınıfın hakları için değil; neredeyse bütün vatandaşların hakları için olacağını ilan ederler.⁵⁵ Pareto'ya göre böyle düşünmek, seçkin olmanın veya seçilmenin bir gerekliliğidir.

Barış İçin Akademisyenler Girişimi, barış sürecine öneri ve katkılarını sunmak için düzenlenen basın açıklamasında, Boğaziçi Üniversitesi Psikoloji Bölümü'nden Yrd. Doç. Dr. Esra Mungan, Boğaziçi Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nden Yrd. Doç. Dr. Bülent Küçük ve Prof. Dr. Nükhet Sirman, Boğaziçi Üniversitesi Çevre Bilimleri Enstitüsü'nden Doç. Dr. Ali Kerem Sayse, 50 üniversiteden 305 akademisyenin imzaladığı ortak bildiriye okuyarak istediklerini şöyle dile getirmişlerdir:

“Türkiye’de barışı inşa etmek için hem savaşın sebeplerini anlamak ve çözmek hem de savaşın yarattığı ağır tahribatı saptayarak tazmin ve telafi etmek gerekiyor. Dünyada benzer örnekler kalıcı ve sürdürülebilir bir barışın her şeyden önce toplumsal aktörlerin katılımı, çoğulcu ve demokratik bir anayasanın yapılması, anadilinde eğitim hakkının sağlanması, siyasi tutukluların serbest bırakılması ve egemenliğin farklı toplumsal kesimlerle eşit şekilde paylaşılması ile mümkün olduğunu gösteriyor. Ayrıca savaş sırasında işlenmiş suçların ortaya çıkması, tazmin ve telafisi gerekiyor. Zorla göç ettirilmişlerin, yakınları öldürülmüş ve kaybedilmişlerin, tacize ve tecavüze uğramışların, yaşam alanları ve ekolojileri tahrip edilmişlerin ve yoksullaştırılmışların sürece dâhil edilmesi şart. Nihayetinde onlara danışmadan, onların talepleri karşılanmadan savaşın yaraları sarılamayacaktır. Barışın inşa edilmesi ancak hakikatlerin ortaya çıkarılması ve bunların bir daha gerçekleşmemesini sağlayacak yasaların ve mekanizmaların hayata geçirilmesiyle mümkün olacaktır.”⁵⁶

Schopenhauer’un deyişiyle, bir dahi öyle bir insandır ki, bir nesne bir aynada nasıl yansıyor da dünya da onun zihninde öyle yansır, fakat sıradan insanlarda eriştiğinden çok daha büyük bir açıklık ve daha büyük bir belirginlikle. İnsanlık ne öğrendiyse çoğunu ondan öğrenmiştir; çünkü en önemli meselelere en derin kavrayış,

⁵⁵ Vilfredo Pareto, **Seçkinlerin Yükselişi ve Düşüşü**, Çev: Merve Zeynep Doğan, Ankara, Doğu Batı Yayınları, 2005, s.17.

⁵⁶ “50 üniversitenin 305 akademisyeninden barış için ‘akıl çağrısı’”, (Çevrimiçi)
<http://t24.com.tr/haber/baris-icin-akademisyenler-zorla-goc-ettirilmislerin-surece-dahil-olmasi-sart/227033>, Erişim Tarihi: 19.01.2014

ayrıntılara takılan bir gözlemci dikkatinden değil, fakat bir bütün olarak eşyanın tam bir yoğunluluk içinde kavranışından doğar. Ve eğer zihni gelişip olgunluğa erişirse insanların dört gözle kendisinden beklediği eğitimi o kimi zaman bir şekilde kimi zaman bir başka şekilde verecektir. Dolayısıyla deha genel olarak eşyanın ve bu demektir ki eşyanın karşısında olanın, yani kendi benliğimizin fevkalade açık, berrak bilinci diye de tanımlanabilir. Dünya eşyanın ve eşyanın gerçek tabiatının bilgisini edinmek için böylesine büyük bir bağışa sahip olan insanı dört gözle bekler.⁵⁷ İşte toplumsalın adına söz söyleme böyle bir gerekliliği barındırır. Seçilmiş olarak değil bunu hissederek, toplumsal ve siyasal bir sorunun veya sorunların ardında nelerin var olduğu gerçeği kuşkusuz günümüz aydın, entelektüel ve kanaat önderini ilgilendirmektedir. Dünya'nın zihninde bir ayna gibi yansıdığını hisseden entelektüel, gözlerini ve sözlerini yok saysa da alındaki ışık bunu ona hatırlatır.

1.5.Sembolik Seçkin Kuramı ve Akil İnsanlar

Pierre Bourdieu'nun sosyolojisini iyi analiz edebilmek için onun sermaye kavramına yüklediği anlam iyi bilinmelidir. Çünkü Bourdieu'nün çalışmalarının merkezinde sermaye kavramına yüklediği anlamlar yer almaktadır. Bourdieu'ya göre sermaye kavramı toplumun biriktirilmiş tarihidir. Sermaye, ya materyal şeklinde ya da içselleştirilmiş 'katılmış' şekilde biriktirilmiş iştir. Her bir aktör ya da grup tarafından sermaye şahsen ve özel olarak öğrenilir ki bu şekilde metalaştırılmış ya da canlı iş şeklinde sosyal enerjinin sahiplenilmesi de mümkündür. Bu tanımlamadan anlaşılacağı gibi sermaye, aktörlerin veya grupların düşünce ve davranışlarını formüle ettikleri, topluma ait alışkanlık, kodlama veya kalıpların bütünüdür. Söz konusu bu formülasyon neticesinde aktörler ya da gruplar davranışlarının meşruluğunu sağlarlar. Zamanla ve yeni davranışlar yoluyla sermaye kendini yeniden üretir. Söz konusu bu sermaye aslında toplumun 'mantıksal pratikleri'dir. Söz konusu bu mantıksal pratikler, sosyal olan için 'tesis edilmiş anlam'dır.⁵⁸

⁵⁷ Arthur Schopenhauer, **Seçkinlik ve Sıradanlık Üzerine**, Çev: Ahmet Aydoğan, İstanbul, Say Yayınları, 2007, s.22.

⁵⁸ Selman Yarıcı, "Pierre Bourdieu'da Sosyal Sermaye Kavramı", **Akademik İncelemeler Dergisi** Cilt:6 Sayı:1, 2011, s.130.

Yukarıda da bahsedildiği gibi sermaye kavramına yapılacak göndermeler toplumsal yapıya veya bireylerin birbirleriyle gerçekleştirmiş oldukları ilişki ve iletişimin toplumsal arka planına işaret etmektedir. Her birey tarafından sosyal ya da şahsen öğrenilen ve toplumsal sermayeyi oluşturan bu pratikler özellikle devletin eğitim sistemiyle ürettiği pratikler aracılığıyla gerçekleşmektedir.

“Devlet yeniden üretimini sağlamak için, fiziksel şiddet içermeyen bir baskı unsuru kullanır. Simgesel şiddet, bir toplumsal eyleyici üzerinde kendi suç ortaklığıyla uygulanan şiddet biçimidir (buradaki suç ortaklığı habitus kavramını açıklar) Simgesel şiddetin bir diğer özelliği de egemenlik ve boyun eğme ilişkilerinin sevgi ilişkilerine, iktidarın karizmaya ya da duygusal bir hoşnutluk yaratabilecek bir cazibeye dönüşmesidir. Borcun kabulü minnete, bu cömertçe edimi gerçekleştirene karşı kalıcı bir duyguya(habitus) dönüşür. Bu kabul ettirme sürecinde devletin elinde bulundurduğu baskı araçları simgesel sermayedir ve kültürel sermaye üzerinden işlemektedir. Farklı bir alanda, (örneğin din alanında) simgesel sermayenin içeriği farklı bir boyut kazanacak, ancak simgesel şiddeti sağlaması bağlamında yine aynı işlevi görecektir. Daha keskin bir ifadeyle, simgesel sermaye içindeki karşıtlıklar ya da bölünmeler aracılığıyla algılandığında, her türden sermayenin aldığı biçimdir. Çünkü sürekli olarak karşıtlıklar dayatarak simgesel şiddeti teşvik eder.”⁵⁹

Bourdieu'nun 'simgesel sermaye' kavramı somut dünyanın ve yaşamsal pratiklerin bir uzantısı niteliğinde açıklanabilir ve bunu anlatırken Bourdieu'nun neyi amaçladığını şu şekilde açıklamak mümkündür:

Bourdieu, sermayenin türlerine ilişkin yaptığı analitik ayrım doğrultusunda kullandığı simgesel sermaye kavramını, diğer sermaye türleri ile sürekli karşılıklı etkileşim içinde tanımlamakta ve deneye dayalı araştırmalarında geliştirerek kullanmaktadır. Bourdieu, simgesel sermaye kavramı ile maddi dünya dışında kalan, simgesel düzeyde işleyen alanları çözümlenmeye çalışmaktadır. Üretimin, pazarın, metaların, çıkarın, egemenliğin, iktidarın ve bunlara bağlı olarak şiddetin simgesel

⁵⁹ Cihad Özsöz, “Pierre Bourdieu'nün Temel Kavramlarına Giriş”, **Sosyoloji Notları Dergisi**, Sayı:1, Nisan 2007, Ankara, s.20.

olduğu toplumsal yaşamın bu soyut, simgesel boyutunda, simgesel düzeyde işleyen mekanizmaların işleyişini ortaya koyma amacındadır.⁶⁰

Sermaye kavramının halkın bilincinde içselleştiren belirli ve bilinçli taraflar bulunmaktadır. Özellikle medyanın gücüne ve etkisine değinmek isteyen Bourdieu, özellikle televizyon örneği üzerinden giderek buradaki yayınlara katılanlara bu şekilde bir rol biçer ve bu kişileri fast-thinker olarak adlandırır.

Fast-thinker'lar, Bourdieu'nün tanımlamasıyla, istenilen konuda istenilen şeyleri akademik bir üslupla söyleyen ve medya tarafından sıklıkla tercih edilen popüler (sözde) akademisyenlerdir. Bu yolla simgesel şiddetin yeniden üretildiğini ve bu şiddet biçiminin ona maruz kalanların ve aynı zamanda da çoğu kez onu uygulayanların sessiz suç ortaklığıyla ve her iki tarafın da onu uyguladıkları ya da ona maruz kaldıklarının bilincinde olmadıkları ölçüde uygulanan bir şiddet biçimi olduğunu söyler.⁶¹

Doğal olarak bu sistemin ve sermayenin işleyişinde tek rol medyaya düşmemektedir. Toplumun çeşitli katmanlarında bulunan ve fikirlerinin halk tabakalarında karşılığı olan azınlığın da aslında sermayenin sembolik olarak işlemede katkılarından bahseder. O'na göre;

“Din görevlilerinin, entelektüellerin, bilim adamlarının –kendilerine özgü- çıkarları olmasına karşın çıkar gütmeyen gibi davranmaları, çıkar gözetmemekten çıkarları olmasından ve simgesel sermayelerini buna borçlu olmalarından kaynaklanmaktadır. Bourdieu, din görevlilerinin terfi ve ücret, maaş kavramlarını kendi alanları için kabullenmemelerini, telif haklarının ötesinde entelektüellerin prestij, simgesel ödüllendirmeleri önemsemelerini bu özelliğin gündelik yansımaları olarak kabul etmektedir. Buna göre, simgesel sermayedarların konumlarını korumaları ve sermayelerini maksimize etmeye devam

⁶⁰ Erman Yüce, “Simgesel Seçkinler ve Habitus: Hürriyet Gazetesi’nde Köşe Yazarlığı”, **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Ana Bilim Dalı, 2007, s.59.

⁶¹ Özsöz, **a.g.e.**, s.20.

edebilmeleri, özetle kendilerini yeniden üretmeleri, edimlerinin ekonomik boyutunun görmezden gelindiği tersine ekonomik dünyanın varlığına bağlıdır.”⁶²

Medya alanında sıklıkla fikirlerine başvurulanan seçkinler, Bourdieu’ya göre, medya ideolojisinin de belirleyici aktörleridir. Dolayısıyla medya alanının güç dayatma ve görüşünü - ki bunu ‘etkili görüş’ olarak adlandırmaktadır Bourdieu - zorla kabul ettirme eylemine karşı verilecek mücadele, her şeyden önce, seçkinlerle medya arasındaki suç ortaklığı ilişkisine karşı verilecek bir mücadele anlamı taşımaktadır.

Herman’a göre, sembolik seçkinler, bazı kelime hileleriyle, gücü/iktidarı elinde bulunduranların propagandalarına hizmet ederler. Propaganda amacıyla kullanılan kelimeleri belli kategorilere ayıran Herman, bunları aşağıdaki biçimde sıralamıştır:⁶³

1. Okşayıcı kelimeler; olumlu, sıcak, bir fazilet ve namusluluk havası yaratan.
2. Olumsuz tersleyici kelimeler; aşırı, terörist, diktatör, yardıma muhtaç, sosyal yardım, pervasız, kanundışı benzeri.
3. Susturucu kelimeler; ‘gürültücü’ benzeri.
4. Şiddeti hafifletici kelimeler; reformlar katıdır, güçlülere alışmak gerekir benzeri.
5. Olayın örtbas edilmesini sağlayıcı kavramlar; sessiz diplomasi, ticari diplomasi, yapıcı şekilde ele alma benzer.
6. İmaların kolaylaştırılması; bağlantı ve hareketlerin geçerliliğinin belirsiz kanıtlara göre sunulması; ‘bildirildiğine göre’, ‘yetkililere göre’ gibi.
7. Kişileştirme ve kolektif sözcüklerin kullanılması; ‘sınırlı Asya’, ‘reformlara bağlılık Brezilya’yı suyun üzerinde tutuyor’, benzeri.
8. Faillerin gizlenmesi; ‘biz ve müttefiklerimiz’, ‘temizlik’ benzeri.

⁶² Yüce, **a.g.t.**, s.64.

⁶³ Necla Mora, “Medya, toplum ve haber kaynağı olarak sembolik seçkinler”, **Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi**, (Bağlantıda). Cilt:5, Sayı:1, 2008, ss.17.18. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com/>

Yukarıda ele alınan kavramlar ve nitelemeler, Herman'a göre, gücü iktidarı elinde bulunduranların sık sık kullanarak, aslında önceden belirlenmiş kalıplar çerçevesinde hâkim ideoloji lehine örtülü propaganda yaptıklarının kanıtı niteliğindedir.

1.6.Ötekilik Kavramı ve Ötekine Ulaşma Pratiği Olarak Akil İnsanlar

Ötekileştirme, belirli bağlamlarda ve belirli perspektiflerde (politik, ideolojik) bakıldığında bireyler veya guruplar tarafından ortaya konan bir süreçtir veya bir gurubun parçası olarak konumlandırılmış olan bizlerden retorik mesafede ve (tekrar)sunulmuş 'öteki' olabilir.⁶⁴ İnsanlar genel olarak birçok yönden birbirinden farklı özelliklere sahip varlıklar olarak düşünülmelidir. Bu durumu hem bireysel hem de toplumsal bir biçimde ele almak ve kabul etmek yanlış olmayacaktır. Fakat insanlar nedense (Aslında neden bellidir; insan gücü ve iktidarı ele geçirince kendisini ve konumunu tehlikeye sokan her türlü zenginliği ve farklılığı tehdit olarak kabul eder) kendisine benzemeyeni ve farklı olanı bir türlü kabul edememiş, önce klanlara, sonra diğer ufak topluluklara ve sonra toplumlara bölünmeyi tercih etmiştir. Bu noktada kendisinden farklı olarak düşündüğünü hep öteki olarak görmüştür. Ötekileştirme olgusunu şu şekilde anlatmak mümkündür:

“Sosyolojik, psikolojik ve felsefî bir içeriğe sahip olan ‘ötekileştirme’ olgusu, temel hak ve özgürlüklerin elde edilmesi ve korunmasında aşılması gereken sert bir engel olarak karşımızda. İnsan Hakları Evrensel Beyanname’sinin 2. maddesi; kişinin hiçbir ayırım gözetmeksizin bütün haklardan ve bütün özgürlüklerden yararlanabileceğine vurgu yapar. Ötekileştirme; din, dil, kültür ve etnisite bakımından farklı olan toplumsal kategorileri ifade eder. Toplumda kendi ayrıcalıklı ve seçkin gören gurupların, var olan yapıyı devam ettirme noktasında gösterdiği direnç de ötekileştirmenin altında yatan diğer bir nedendir.”⁶⁵

⁶⁴ Bob Franklin and others, **Key Concepts in Journalism Studies**, Trowbridge, Wiltshire, The Cromwell Press Ltd, 2005, p.185.

⁶⁵ “Modern Toplum Ötekileştiriyor”, (Çevrimiçi), <http://www.ntvmsnbc.com/id/25484906/#storyContinued>, Erişim Tarihi: 16.02.2014

Ötekileştirmenin pratiğe dökülmesi noktasında, bunun üzerinde en fazla cereyan ettiği alan olarak kimlik olgusu karşımıza çıkıyor. Ötekileştirme en çok kimlik tanımlamaları üzerinden somut bir hal alıyor. Bu hassas durum oluşumunun karşısında ise doğaçlama bir direnç yaşanması kaçınılmaz hale geliyor. Bir nevi etki beraberinde tepkiyi doğuruyor. Başka bir deyişle, ötekileşmenin ortaya çıkardığı çatışma diyalektik bir süreç yaşanmasının ortaya çıkışı olarak tanımlanabilir.

“Kimliklerin yalnızca siyasal-ideolojik düzeyde tanımlanıp savunulduğu bir ilişki biçimi bir kısır döngüye yol açabiliyor. Çünkü sürekli olarak yaşanan bir mağduriyet duygusuna atıfta bulunmak ebedi olarak sahiplenilen bir muhalefet bilincini doğuruyor. Sorunların çözümü, uzlaşmayı ve bir arada yaşama olanaklarını azaltan bu sürekli mağduriyet-ebedi muhalefet diyalektiği ise kimliklerin aşırı biçimde siyasallaştırılmasının ya da ideolojik bir temelde tanımlanmasının bir sonucu olarak görülebilir. Zira etnik, kültürel ya da dini kimlikler, bir takım siyasal-ideolojik yapı ve söylemlerin araçsallaştırdığı bir nesne durumuna indirildiğinde, kendi özgün taleplerinden uzaklaşabiliyor.”⁶⁶

Ötekileşmenin yaşandığı genel durumlar göz önüne alındığında bu durumları kategorikleştirmek kolay bir hal alıyor. Ötekiler ya da öteki'nin ortaya çıkması için gereken asgari şartları sıralamak gerekirse bunları şu şekilde ifade etmek mümkündür:⁶⁷

- Kendilerini toplumun geri kalanından belli kimliklerde net çizgilerle ayıran ya da zaten diğerleri tarafından ayrı tutulan grupların ya da bireylerin olması,
- Klişelerin, bitmek bilmeyen sıradanlıkların karşısında “ ben/biz öyle değilim(z)” demek zorunda hisseden ya da tam tersi her türlü etnik, dini, kültürel, siyasi farklılığı savunanların önünde ait olduğu çoğunluk grubunun verdiği güvenle sarsılmadan durmayı görev addeden bireylerin olması,
- Geçmişlerinin (background) onlara öğrettiği “farklı olanları ötekileştirme, aşağı görme ahlâken iyidir” mottosundan ya da tam tersi mazilerinin onlara öğrettiği “ait olunan grubun çıkarlarını gözetmek, endişelerini ve acılarını fire vermeden yansıtmak görevdir” ibaresinden içten içe sıyrılmayan bireylerin olması,

⁶⁶ Ahmet Gündoğdu, **Türkiye’de Ortak Bir Kimlik Olarak Ötekilik**, Ankara, Eğitim Bir-Sen Yayınları, 2010, s.119

⁶⁷ Artun Mimar, “Öteki, Ötekiler, Ötekileştirme”, (Çevrimiçi), <http://www.agos.com.tr/oteki-otekiler-otekilestirme-6341.html>, Erişim Tarihi: 16.02.2014

- Tepeden aldığı (bu devlet olur, kilise olur) “herkesi bizdenleştirme emri” doğrultusunda tepedekilerden korktuğu için bu emre uyan veya davaya sonsuz itikadı olup bu emre uyan ya da yine “ötekilerin” onlara, babalarına, dedelerine, çocuklarına yaşattığı acıları dilleri döndüğü müddetçe savunan bireylerin olması,
- Bireysel bazda ele alınabilen, gerek eğitimleri, gerek kültürel üstünlükleri ya da aşağılıkları nedeniyle kendilerini diğerlerine yaklaştırmaktan çok uzak görmek isteyen bireylerin olmasıdır.

Kimlik üzerinden ötekileştirmek, ötekileştirmenin ya da öteki olmanın sadece bir yönüdür. İdeolojiler üzerinden ötekileştirmek, ötekileştirme sorununun önemli bir parçası olmakla birlikte bireysel boyutta ötekileştirmeler de yoğun olarak yaşanan durumlardır. Bu birey bazen rengi, bazen, davranışları veya akıllılığı sayesinde bile ötekileştirme politikasıyla karşı karşıya kalabiliyor. Artun Mimar, bu bireysel ötekileştirmeyi şu şekilde ifade ediyor:

İnsanlığın başlangıcından bu güne, insanlığın, bir adım öne gitmesine, gelişmesine katkıda bulunanlar, toplumun geri kalanı tarafından ‘öteki’ olarak yaftalanmış, dolayısıyla kendilerini diğerlerinden ‘öteki’ görmüşlerdir. Bu insanlar, toplumda geçici düzeni sağlayan, ‘ayıya dayı’ denmesine yol açan, ahlak kurallarını olduğu gibi kabul etmeyen, toplumdaki genel- geçer söylem ve normları içselleştirmeyen, toplumun geri kalanı tarafından ‘sapkın’ sayılan insanlardır. Gelenekleri, düzenleri, kurumları sorgulamışlar, hiçbir dayatmayı vicdan süzgecinden geçirmeden kabul etmemişlerdir ve işte bu yüzden hayatlarının her döneminde kendilerini ‘öteki’ görmeye ant içmişler, ne yazık ki bunun sonucunda, ötekileştirme kurbanı olmuşlardır. Sokrates ünlü Savunma’sında (Apologia) : ‘Atinalılar! Beni suçlayanların sizin üzerinizdeki tesirini biliyorum...’ derken ötekileştirildiğinin son derece farkındadır aslında. Ya da Galileo ‘Eppur si muove’ (yine de dünya dönüyor) diye mırıldanırken... İfade özgürlüğü alanına hayatını adanmış düşünce insanı Voltaire ‘Fikirlerinize katılmıyorum, ancak onları dile getirebilmeniz için kellemi veririm’ dediğinde her türden söylem farklılığını savunmak istemiş ve ‘düşünsel ötekileştirmenin’ önüne geçmek istemiştir. İşte bu örnekler, ait oldukları topluma bir şekilde karşı çıkmış üç insan örneğidir.”⁶⁸

Türkiye’de ötekine bakış açısı bir oranda bilimsel çalışmalara da yansımıştır. Eğitim sisteminin Türk-İslam sentezi çerçevesinde şekillenmesinin bir

⁶⁸ Mimar, **a.g.m.**, 16.02.2014

sonucu olarak özellikle Doğu bölgelerinde bu bakış açısı indirgemeci bir politika haline gelmiştir. Birçok akademisyen ve yazara göre Anadolu'da yaşamış diğer uygarlıklar hakkında bile fazla bilgiye sahip olmamızın arkasında bu bizden olmayı ötekileştirmek politikası olduğu dile getiriliyor.

“Örneğin, arkeolojik bir kazıda, eski dönemlere ait bir Guti uygarlığı veya bir Karduk uygarlığının izlerine rastlanılır ve bunların bugünkü Kürtlerin ataları oldukları ortaya çıkarsa veya eski tarihi eserlerin üzerinde Kürtlere aitliği gösteren vesikalar çıkarsa, bunlar gizlenecek veya tahrif edilecek, bunun yerine Türk varlığının tesbitine yarayan belgeler ortaya çıkarılacak, eğer bu tip belgeler yoksa çalışmaların Türk varlığına hizmet etmesi için düzenleme yapılacaktır.”⁶⁹

Geçmiş Türkiye siyasetinin önemli bir parçası olan bu bakış açısı kendisini özellikle soğuk savaş döneminde gösterme fırsatını fazlasıyla bulmuştur.

1.7.Kanaat Önderliği ve İktidar İlişkisi Açısından Akil İnsanlar

İktidarın ne olduğu '*Medya Çalışmaları Sözlüğü*'nde, 'Sesi olanın fikri, temsil edilen, size ve gurubunuza ait olan görüntünüzün doğru ve olumlu bir inşası' olarak geçiyor.⁷⁰ Demek ki burada bir aitlik, ses, görüntü ve olumlu bir imajın varlığı söz konusudur.

Siyasi iktidarlar ellerinde bulunan araçların nimetlerinden sonuna kadar yararlanmak istedikleri gibi ellerinde olmayanlardan da yararlanmak isterler. Bilgi ve bilginin kaynağı da bu anlamda bir araç gibi değerlendirilebilir. Nitekim hep bu şekilde de olagelmıştır. Tarihten bu yana siyasi iktidarlar bilge insanlar veya dönemi içerisinde değerlendirilebilecek bir biçimde kabul gören kamuoyu önderlerinden hep danışmanları olarak veya onları devletin önemli kademelerinde görevlendirerek yararlanmışlardır. Zaman zaman bu olgu iktidarların tekelinde gerçekleşirken zaman

⁶⁹ Edip Polat, **Bilim Dilinde Kürtler ve Kürdistan**, Ankara, Öteki Yayınevi, 1992, s.16.

⁷⁰ Sandra Anderson and Others, **Dictionary of Media Studies**, London, A & C Black Publishers Ltd, 2006, p.180.

zaman da insanların bireysel hırsları sonucunda bu durum gerçekleşmiştir. Bertrand Russell bu durumu şöyle açıklar:

“İnsanoğlunun sınır tanımayan isteklerinin en belli başlıları, iktidar ve şan kazanma istekleridir. Bunlar her ne kadar çok yakın akraba iseler de, aynı şey değildir: Başbakanın şanından çok iktidarı, Kralın ise iktidardan çok şanı vardır. Bununla birlikte, bir kural olarak, şan kazanmanın en kolay yolu iktidar kazanmaktır; bu özellikle, toplumu ilgilendiren olaylarda eylemsel rol oynayan kişiler için böyledir. Bundan dolayı, şan kazanma isteği de çoğunlukla, iktidar sahibi olma isteğinin doğurduğu davranışların aynısını doğurur ve bu iki güdüye uygulama alanında hemen hemen hep özdeş gözüyle bakılır.”⁷¹

Russell'dan bir adım öne giden Wright Mills ise aydınları doğrudan bir biçimde iktidar seçkinleri olarak değerlendirir. Mills, iktidar seçkinleri olarak ele aldığı entelektüel ve aydınlara yönelik şöyle bir tespitte bulunur: ‘İktidar seçkinlerini iktidar araçlarına göre -komuta konumlarını işgal edenler olarak- tanımlayabiliriz. Resmi otorite makamlarını işgal edenler -diğer seçkinlerin baskıları veya seçmen olarak halk ya da anayasal kurallar tarafından- öylesine kısıtlanmışlardır ki, belki üst sınıfların varlığından söz edilebilir ama egemen bir sınıf yoktur; iktidar sahibi insanlar olabilir belki ama en üstte etkili tek bir katman yoktur.’ Oysa Tom B. Bottomore Mills'in bu tanımlamasıyla ilgili şöyle bir açıklama yapmaktadır. ‘Görmüş olduğumuz gibi, Mills belli başlı üç seçkin kesimin –ekonomik, siyasi ve askeri- gerçekte tutunumlu bir küme olduğu konusunda ısrarlıdır ve bu görüşünü toplumsal kökenlerinin benzerliğini, değişik seçkinler arasındaki yakın kişisel ve aile ilişkilerini ve üç alan arasındaki eleman değiş tokuşunun sıklığını desteklemektedir.”⁷² Yani Mills'e tüm seçkinlerin, diğer bir ifadeyle entelektüellerin mensubu olduğu ekonomik, toplumsal ve siyasal sınıfları birbirine benzerdir. Bu durumda bu kişilerin nihai çıkarları da benzer olacaktır.

Gramsci de aşağı yukarı aydınlar hakkında buna benzer düşünmektedir. Belirli bir toplumun çıkarlarının temsilcisi olarak düşünülen aydın ya da

⁷¹ Bertrand Russell, **İktidar Yeni Bir Toplum Analizi**, Çev: Göksel Zeybek, İzmir, İlya Yayınevi, 2004, ss.3-4.

⁷² Tom B. Bottomore, **Seçkinler ve Toplum**, Çev: Erol Mutlu, Ankara, Gündoğan Yayınları, 1997, ss.31-34.

entelektüeller aslında egemen güçlerin politik ve ekonomik inşa süreçlerini kolaylaştıran görece bağımsızlar olarak ele alınır.

“Gramsci’ye göre, altyapı ile üstyapıyı organik olarak kaynaştıran öge, aydınlardır. Yönetici sınıfın egemenliğinin güvence altına alınması açısından, aydınların rolü çok önemlidir ve görece olarak bağımsızdır. Bu bağımsızlık, bir ölçüde aydınların toplumsal kökeninden, ama özellikle de aydınların temsil ettikleri sınıfın pasif bir ajanı olmamalarından kaynaklanır. Yükselen sınıfın aydınları, diğer sınıfların aydınlarını etkileri altına alarak, onların egemen sınıfla bütünleşmesini sağlarlar.”⁷³

Fakat artık günümüzde aydın ve kamuoyu önderleri olarak düşünülen entelektüellere bakış açısı bir hayli değişmiştir. Belirli odakların çıkarlarından bağımsız olarak üretmedikleri anlaşılabilir bu entelektüeller artık edilgen bir aşamada olarak düşünülmektedirler. Michel Foucault’ya göre, son atılımdan bu yana entelektüellerin keşfettiği şey, kitlelerin bilmek için onlara ihtiyaç duymadığıdır; kitleler eksiksiz biçimde, açık seçik, entelektüellerden çok daha iyi bilmektedir; ve bunu güçlü bir şekilde ifade etmektedir. Ama bu söylemi ve bu bilgiyi engelleyen, yasaklayan, geçersiz kılan bir iktidar sistemi vardır. Sadece yüksek sansür mercilerinde var olan bir iktidar değil; bütün toplumsal ağa çok derinlemesine, çok ustalıklı nüfuz eden bir iktidar. Entelektüeller de bu iktidar sisteminin parçasıdır, onların ‘bilincin’ ve söylemin faileri oldukları düşüncesi de bu sistemin bir parçasıdır. Entelektüelin rolü, herkes hakkındaki ifade bulmamış hakikati söylemek için ‘biraz öne veya biraz yana’ çıkmak değildir; entelektüelin rolü, daha çok iktidar biçimlerine karşı, bu biçimlerin hem nesnesi hem aracı olduğu yerde mücadele etmektir: ‘Bilginin’, ‘hakikatin’, ‘bilincin’, ‘söylemin’ oluşturduğu düzende.⁷⁴ Dolayısıyla iktidar ya da belirli bir otorite tarafından oluşturulmuş bir seçkinler grubuna kuramsal anlamda kanaat önderi ya da aydın demek tartışmalı bir söylemdir. Medyanın konumlandığı, sık sık görüşlerine başvurduğu ve genellikle de benzer düşünceleri dillendiren kişilerin de kanaat önderi oldukları en az seçkinlerin aydın

⁷³ Ahmet Taner Kışlalı, **Siyaset Bilimi**, Ankara, İmge Kitabevi, 1999, s.306.

⁷⁴ Michel Foucault, **Entelektüelin Siyasi İşlevi**, Çev: Işık Ergüden ve diğerleri, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 2011, s.31.

olamayacakları kadar tartışmalı bir konudur. Kendisine buyur edilmiş fikirleri dile getiren kişiler ancak iktidarın seçkinleri olabilmektedirler.

2.HABERDE SÖYLEMİN İNŞASI VE İDEOLOJİNİN ÇERÇEVELENMESİ

Kitle iletişim araçlarının yazılı, işitsel ya da görsel tüm içeriklerinde belirli bir ideoloji ve söylemin inşa edildiği sosyal bilimlerde uzun süredir tartışılan konulardandır. Bu bir gerçekliğin kabul edilmesi akla iktidar ve iletişim araçları arasındaki bağın nasıl şekillendiği sorusunu getirmektedir. Tüm kitle iletişim araçlarının atası olarak yazılı basın kabul edilmektedir. Hatta yazılı basının öncesinde ise en etkili medya aracının kitap olduğu bilinmektedir. Tarihte yazılan ilk kitaplardan günümüzde yazılanlara kadar her eser öznel paradigmalara barındırmaktadır. Gerek yazarının gerekse yazıldığı dönemdeki koşulların eleğinden süzülerek meydana gelen eserlerin bu otoritelerin sahip olduğu bakış açılarını yansıtması da doğaldır. Demek ki yazılı basının da geçmişi olarak kabul edilen kitapta birtakım ideolojik söylem kalıplarının var olduğu gerçektir. Dolayısıyla ilk olarak ticari anlamda haber mektupları olarak kullanılmış ve zamanla da kitlelerin bilgilendirildiği araçlar kimliğini kazanan basının da aynı şekilde ideolojik söylem kalıplarına sahip olduğu bir o kadar gerçektir.

Bir ülkenin yazılı basınında ideolojik fikirlerin şekillenmesi ve yayılması belirli kalıpların içselleştirilmesi ve pratikleştirilmesiyle vücut bulmaktadır. En basit açıklamasıyla haber metinlerinin yayınlanmadan önce belirli kademelerden geçmesi, editöryel denetime tabi tutulması hatta o basın organının bir yayın politikasına sahip olması bile o basın organının ideolojik içerikli yayınlar yapması için yeterlidir. Metinlerde belirli kelimelerin sık kullanılması, belirli ifadelerin yayınlanmasının önlenmesi aslında somut olarak sansür veya otosansür süreçlerinin yaşanması anlamına gelmektedir. Gazetecilik ilkelerinden bahsedilmesi bile belirli perspektiflerin sahiplenildiği anlamına gelmektedir.

Yukarıda bahsedilenler belirli tercih süreçlerinden doğan ideolojik içerikli yayınların yapılmasını anlatır. Bir de ülkenin siyasi, ekonomik ve toplumsal işleyişinin yarattığı rızasız rıza üretme süreçleri vardır. Bu bölümde bu bakımdan

iktidar, ideoloji ve söylem arasındaki bağı teorik temelleri irdelenmeye çalışılacaktır.

2.1.İdeoloji Kavramı

“Çağımızdan iki yüzyıl önceydi. Nicea şehrinde bir Hipparkos, dünyanın güneşe olan uzaklığını hesaplamıştı. O vakit de krallıklar vardı kuruluş yıkılan. O vakit de Tanrılara tapıyor ve dinsizleri yakıyordu insanlar. Askerler ölüyordu, tunç sesleriyle çınlıyordu ortalık. Ve Hipparkos, yıldızların kataloğunu hazırlıyordu”

Ilya Ehrenberg,

Sosyal bilimler araştırmaları kapsamında şu ana kadar yapılan çalışmalar boyunca ideoloji kavramının tek ve kabul edilebilecek bir biçimde genel geçer bir tanımı yoktur. Bunun nedeni ideoloji kavramının birbiriyle çelişebilir birden fazla kullanımının olmasıdır. Nitekim kavramın kullanılmaya başlandığı on sekizinci yüzyıldan günümüze başlarda pozitif bir anlama sahip olan kavram şimdilerde eleştirel manada olumsuz bir anlam yüklenmiştir. Günümüzde kullanıldığı anlamları bilmek açısından Eagleton’un *'İdeoloji'* adlı çalışmasında bahsedilen bazı tanımları görmek faydalı olacaktır. Bu tanımlar şöyle sıralanmıştır:¹

- Toplumsal yaşamda anlam, gösterge ve değerlerin üretim süreci
- Belirli bir toplumsal grup veya sınıfa ait fikirler kümesi
- Bir egemen siyasi iktidarı meşrulaştırmaya hizmet eden yanlış fikirler
- Sistematik şekilde çarpıtılan iletişim
- Toplumsal çıkarlar tarafından güdülenen düşünme biçimleri
- Toplumsal olarak zorunlu yanılısama
- Söylem ve iktidar konjonktürü
- Bilinçli toplumsal aktörlerin kendi dünyalarına anlam verdikleri ortam

(medium)

¹ Fikret Başkaya, **Özgür Üniversite Kavram Sözlüğü Söylem ve Gerçek**, Ankara, Maki Basın Yayın, 2005, ss.212-213.

- Eylem amaçlı inançlar kümesi
- Dilsel ve olgusal gerçekliğin birbirine karıştırılması
- Anlamsal (semiotik) kapanım
- İçinde, bireylerin, toplumsal yapıyla olan ilişkilerini yaşadıkları vazgeçilmez ortam

Yukarıdan da çıkarılabileceği gibi ideoloji kavramını yanlış bilinç'ten iktidar ve söylem analizine kadar birçok anlamda ve geniş bir bağlamda düşünebilir ve inceleyebiliriz. Ancak bu kavram birçok düşünür tarafından incelenmiş olduğu için tanımlar bunlarla da sınırlı kalmamaktadır. Örneğin,

“Edward Shils ise, ideolojiyi, insanın dünyaya entelektüel bir düzen verme ihtiyacının bir ürünü olarak değerlendirirken, bir tür inanç sistemi olarak görüyor. Adorno'da ise ideoloji, bir değerler, görüşler bütünü olarak, insanı ve toplumu anlama biçimidir. İdeoloji, insanın doğrudan kendi etkinlikleriyle ilgilidir. İnsanlar, ideolojiler yoluyla yaşamda aldıkları yerleriyle, gerçek ilişkilerini değil, bu ilişkiyi görüş biçimlerini dile getirirler. Böylece ideoloji, kişilerin kendi 'dünya'larıyla olan ilişkilerini simgelemektedir. İdeoloji, güncel ilişkileri belirleyen imgesel bir ilişkidir.”²

Köken olarak ideoloji kavram incelendiği zaman günümüz anlamıyla olmasa da ilk kez burjuva toplumunun feodalizme karşı verdiği mücadeleler sırasında geleneksel aristokratik toplumda ortaya çıktığı görülür. Bu mücadeleler 18. yüzyıl Aydınlanma düşüncesinin arka planını da oluşturmuş, daha açık ifade etmek gerekirse ideoloji kavramı bu sürecin kültürel, toplumsal ve felsefi ortamı içerisinde üretilmiştir. Bu nedenle tarihsel olarak incelendiğinde ideoloji kavramının neden akla derin inancı gerektiren bir düşünceler bilimi ve eski düzene karşı mücadelede eleştirel bir silah olarak kullanılmak üzere ortaya çıktığı anlaşılacaktır. Bu konudaki fikirlerini açıklayan Marx ise, *Komünist Partisi Manifestosu*'nda şu şekilde dile getirmiştir:

² Ufuk Uras, *İdeolojilerin Sonu mu Söylem ve Eylem Üzerine Eleştirel Bir Yaklaşım*, İstanbul, Çiviyazıları Yayınevi, 2004, s.27.

“Burjuvazi tarihte son derece devrimci bir rol oynadı. Burjuvazi, iktidara geldiği her yerde, bütün feodal, ataerkil, romantik ilişkilere son verdi. İnsanı doğal efendilerine bağlayan çok çeşitli bağları acımasızca kopardı, ve insan ile insan arasında, çıplak çıkardan, katı ‘nakit ödeme’den başka hiçbir bağ bırakmadı. Dinsel tutkuların, şövalyece coşkunun, darkafalı duygusallığın ilahi vecde gelmelerini, bencil hesapların buzlu sularında boğdu. Kişisel onuru, değişim-değerine indirgedi, ve sayısız tasdikli kazanılmış özgürlüklerin yerine, o tek insafsız özgürlüğü, ticaret özgürlüğünü koydu. Tek sözcükle dinsel ve siyasal düşlerle perdelenmiş sömürünün yerine, açık, utanmaz, dolaysız, yalın sömürüyü koydu.”³

Burada burjuvazinin yaşamı şekillendirme biçimi hem çarpık hem de tamamen batılıdır. Aristokratik iktidarın desteğiyle yaşanan bu gelişmeler çıkarlarını savundukları kitleler arasında *umursamazlık* ve *yanlış bilinç*’in yaygınlaşmasını sağlamıştı. Burjuvazinin kabullendirdiği biçimiyle akılcı ve laik ideoloji insanlara özgürleştirici bir çözüm yolu olarak sunulmuştu. İşte kitlelere kitlelerin çıkarlarının savunulduğu ve yeni yaşam pratikleri biçimlerinin sunulmaya en etkili bir biçimde başlandığı bu gelişmeler sonucunda felsefi anlamda ideoloji fikri de kavramın kendisi kullanılmaksızın bir Aydınlanma filozofu olan Helvetius’un “Fikirlerimiz içinde yaşadığımız toplumun zorunlu bir sonucudur”⁴ şeklindeki açıklamasıyla daha sonra kullanılmaya başlamıştır.

“Aslında kavram, sadece bir kuşak sonra 1795’te Devrimin yeni felsefecileri, - Aydınlanma’nın rasyonel geleneklerini yarmak amacıyla Heyet (Directory, Fransız Devrimini yöneten Beşler Heyeti) tarafından kurulan- Fransız Enstitüsü’nü kullandığı zaman felsefe diline girmiştir. Birkaç yıl sonra, genel olarak fikirler teorisinde kullanılan ‘ideoloji’ kelimesini bulan Antoine Destutt de Tracy işte bu felsefecilerden biridir.”⁵

Kavram ancak Karl Marx’la birlikte mücadelenin ve toplumsal değişimin bir aracı olarak eleştirel bir bağlamda algılanmaya ve kullanılmaya başlamıştır. Ona göre burjuva ideolojisi, proletaryayı *yanlış bilinç* durumu içinde tutmuştur.

³ Karl Marx & Friedrich Engels, **Komünist Partisi Manifestosu**, Çev: İsmail Yarkın, İstanbul, Dönüşüm Yayınları, 1994, s.107.

⁴ George Rude, **İdeoloji ve Popüler Protesto**, Çev: Billur C. Yılmazyigit, İstanbul, Sarmal Yayınevi, 2010, s.15.

⁵ Rude, **a.g.e.**, s.15.

Marx, toplumsal yapıya ait inanış biçimlerini görünüşte tüm sınıflara aitmiş gibi görünse de aslında egemen sınıfların çıkarlarını kollayan fikirlerden ibaret olduklarını iddia etmiştir. Marx'ın ideoloji kavramına bakışını şu şekilde açıklamak mümkündür:

“Her topluma yönetici sınıfın fikirleri, iktidardaki fikirlerdir. Bu, şu anlama gelir ki, bizim dünyaya (ve münhasıran olmasa da , özellikle sosyal dünyaya) ilişkin anlayış ve bilgimiz, siyasal çıkarlarla belirlenir. Egemen **sınıfın** çıkarları lehine (fakat tabii sınıfların çıkarları lehine değil) olacak olan belli inançlar, belli dünya görüşleri vardır. Mesela **feodalizmde** kralların Tanrı'dan gelen hakkına inanmak egemen sınıfın çıkarları lehinedir. Kral ve aristokrasinin otoritesi Tanrı tarafından verilir ve dolayısıyla sorgulamadan münezzehtir. **Kapitalizmde** sosyal dünyayı son derece bireyci ve yarışmacı bir mahiyette görmek **burjuvazinin** (endüstriyi elinde tutan ve kontrol edenlerin) çıkarıdır. Marks için insan hayatının hakiki sosyal ve kolektif doğasını teşkil eden şey (özellikle sınıfa üye olma anlamında), bu şekilde gizlenir ve kapitalizme karşı etkili **proleterya** direnişi ihtimali zayıflatılır. Egemen sınıf, farklı iletişim ve eğitim yöntemleri (mesela **kitle iletişim araçları**, kilise ve okullar) üzerindeki denetimi sayesinde kendi fikirlerini bütün topluma yaymaya muktedir olur.”⁶

Başka bir deyişle ifade etmek gerekirse Marx ideolojiyi tanımlarken dünyanın yapısından yola koyulur. Marx, kapitalist üretim tarzını irdelerken piyasanın alanını, üretim alanından ayırarak, üretim düzeninde temel bir ‘başşağılık’ bulunduğunu, yani geçmiş emeğin, yaşayan emek üzerinde egemenlik kurduğunu ve bunun da toplumsal yapı içerisinde yer değiştirmelere neden olduğunu öne sürmüştür. Örneğin öznenin nesneleşmesi veya tam tersi gibi. Bu nedenle bu ilişkiler yumağının dünyayı ‘başşağı bilinç’in hakim olduğu bir konuma sürüklediğini dile getirerek şöyle ifade eder:

“Başşağı dünya pratikte çelişkili bir dünyadır ve ‘sınırlı maddi eylem’ce üretilmekte, aynı zamanda çelişkili gerçekliği yanlış anlatan ve gizleyen bir tarzda çarpık olarak bilince yansıtmaktadır. İdeolojinin işi egemen sınıfın lehine çelişkili dünyayı yeniden üretmeye yardımcı olmaktır. Ancak ideoloji egemen sınıfın ezilen sınıfları kandırmak için itinayla planladığı bir fesatlığın sonucu olmadığı gibi, bilincin keyfi icadı da değildir. Sömürü

⁶ Andrew Edgar & Peter Sedgwick (Ed.), **Kültürel Kuramda Anahtar Kavramlar Sözlüğü**, Çev: Mesut Kardeşan, İstanbul, Açılımkitap, 2007, s.181.

biçimlerini ve çelişkileri daha çok kendiliğinden, kendi içinde tutarsız bir şekilde ele alma girişimidir, böylece sorunların gerçek nedenleri görülmeyecek, sözkonusu çelişkiler ve sömürü biçimleri hem maskelenebilecek, hem de yeniden üretilebilecektir.”⁷

Toplumsal yaşamı oluşturan pratiklerin her birine ait farklı ideolojik inanış ve fikirler bulunmaktadır. Örneğin batılı olmanın, doğulu olmanın, zengin ya da fakir olmanın, işçi ya da kapitalist olmanın gerektirdiği yaşam koşullarına ait fikirler. Yine örnek vermek gerekirse gündelik yaşamın bir parçası olan topuklu ayakkabı aslında toplumsal bir baskı aracı ve durumu olan erkek egemen yapıyı şöyle özetler:

Yüksek topuklu ayakkabılar kadınlara dışarıdan zorla kabul ettirilen yönetici cinsiyet (erkek) fikirleri değildir; ancak kadınlar bunları giyerek ataerkil ideolojik pratiğe katılırlar. Bu ayakkabılar, kadın vücudunun erkeklere çekici gelen kısımlarını –kalçalar, bacaklar, göğüsler- ortaya çıkarmaktadırlar. Böylece kadın kendisini erkek bakışı için çekici bir nesne olarak inşa etme eylemine katılmaktadır ve kendisini erkek iktidarına teslim etmektedir (onay vermektedir). Ayrıca bu ayakkabıları giyerek fiziksel etkinliğini ve gücünü de sınırlamaktadır – bunlar kadınları aksatmakta ve tehlikeli bir şekilde yürümelerine yol açmaktadır; böylece bunları giymek kadınların ataerki içindeki ikincil konumlarını pekiştirmektedir. Yüksek topuklu ayakkabılar giyen bir kadın erilliği daha güçlü ve daha etkin, dişiliği daha zayıf ve daha edilgin gören ataerkil toplumsal cinsiyet anlamlarını etkin biçimde yeniden üretmekte ve yeniden yaymaktadır.⁸

Buna benzer bir örnek daha vermek gerekirse İngilizce konuşulan ülkelerde hakim olan kadın imajından bahsetmek mümkündür.

“İngilizce konuşan kültürlerde kadınsı güzellik ideolojisi fiziksel bir incelik, gençlik, temizlik, bronzluk (aşırı olmamalı), makyajlı bir yüz, yapılı bir saç ve biçimli göğüslerden (eğer gerekliyse kozmetik bakım ya da estetik operasyonlardan) ibarettir. Bu ortak değer,

⁷ Jorge Larrain, **İdeoloji ve Kültürel Kimlik Üçüncü Dünya Gerçeği**, Çev: Neşe Nur Domaniç, İstanbul, Sarmal Yayınevi, 1995. ss.24-25.

⁸ John Fiske, **İletişim Çalışmalarına Giriş**, Çev: Süleyman İrvan, Ankara, Bilim ve Sanat Yayınları, 1990, s.223.

inanış ve fikirler bir ideolojinin barındırabileceği anlam ve temsiller dizisini sınırlar. Farklılık, tükakadır.”⁹

Hakim toplumsal ilişkiler yumağında önceden belirlenmemiş fakat genelde toplumun tüm sınıflarının ortak değerlerinin bir sonucu olarak işleyen fikir ve inançlar dizisi olan ideolojinin tek bir kanal üzerinden tek yolla edinildiği de kabul edilemezdir. O hayatın her alanındaki pratiklerde kendisini gösteren bir yapıda olmakla birlikte kitle iletişim araçları tarafından özellikle yeniden üretilen enformasyonun içeriğinde yoğun bulunan bir yapıdadır. Şekillendirilmiş bilgi bir nevi ideolojinin kalıba konulmuş halidir. Diğer bir deyişle,

“İdeoloji göstergelerden sömürücü toplumsal ilişkileri devam ettirmek için yararlandığı zaman göstergelerin aldığı haldir. Popüler medyada ideoloji imgelem ve mini anlatıları harekete geçirerek, bizde içgüdüsel bir korku, duygu ve arzu düzeyi yaratarak işler.”¹⁰

Dolayısıyla kitle iletişim araçlarının ideolojik algıyı yaratma ve yaymada birinci dereceden bir görevi ve işleyişi olduğu söylenebilir. Bunu sunumları yoluyla yaydığı iletilerde bulunan göstergeler aracılığıyla yapmaktadır. Temelde var olan meşru dil aslında egemenlerin ve sömürücü sınıfın dili olduğu eleştirisi medya çalışmaları açısından devam eden bir tartışmanın ana konusudur.

2.1.1.Louis Althusser’de İdeoloji

Düşünsel ve siyasal formasyonunu siyasal açıdan çok hareketli geçen 1950’lerin özellikle ikinci yarısında oluşturan Althusser, dönemin siyasal anlamdaki hareketli ortamına da yakından tanık olmuştur. Althusser çok eser vermiş bir yazar değildir. Efsanevi ününü ise 1960-64 yılları arasında yazdığı *Marx İçin* başlığı altında topladığı makaleleri ve öğrencileriyle birlikte kaleme aldığı *Kapital’i Okumak* adlı eserlere borçludur. Bunlara *Lacan ve Freud* ve *Devletin İdeolojik Aygıtları* gibi büyük yankı uyandırmış makalelerini içeren *Duruşlarım* (1976) başlıklı eserlerini

⁹ Dan Laughey, **Medya Çalışmaları Teoriler ve Yaklaşımlar**, Çev: Ali Toprak, İstanbul, Kalkedon Yayıncılık, 2010, s.87.

¹⁰ Mike Wayne, **Marksizm ve Medya Araştırmaları Kilit Kavramlar ve Çağdaş Eğilimler**, Çev: Barış Cezar, İstanbul, Yordam Kitap Basın ve Yayın, 2006. ss.216-217.

eklersek Althusser'in düşünce ufuklarını belirlemiş oluruz. Fransız düşünür ve yazarın edindiği tek akademik derece ise 1975'te, elli yedi yaşındayken Amiens Üniversitesi'nde daha önce yayınlanmış bazı incelemelerini sunarak elde ettiği 'doktor'luk derecesiydi.¹¹

Fransız Marksist filozofu Althusser Marksizm'i bir bilim olarak görmüş fakat Marksizm'in Hegelci özlüğünü, ekonomik belirlenimciliğini ve hümanizmasını reddetmiştir. Marx ve Engels'in *Alman İdeolojisi* adlı eserini değerlendirirken ideolojinin yetersiz bir alan olarak tanımlandığını veya henüz tanımlanmamış bir alan olarak aktarıldığı görüşünü ortaya koyan Althusser, ideoloji tanımlamasını oluştururken de Freud ve Lacan'dan ciddi ölçüde etkilenmiştir.

Basit bir ilk görünümde ideoloji teorisi psikanalizden gelen birçok kavram ve göndermeyle beslenir, söz gelişi Freud'un *Düş* kavrayışı ya da Lacan'ın *bilmezlikten gelme-kadrini bilme* olarak altını çizdiği işlevler bunlardandır. Demek ki genel olarak Freudcu anlamdaki bilinçdışı, Althusserci anlamdaki ideolojiye teorik model hizmeti görmektedir. Althusser, *Yeniden Üretim Üzerine* adlı makalesinde Lacan'ın bilinçdışı konusundaki yorumlarını tanımladıktan sonra ideolojiyi de bilmezlikten gelme-tanıma işlevi olarak gördüğünü belirtirken, bu formülün *Alman İdeolojisi*'nde harfi harfine yer aldığını 'keşfettiğini' söyler. Bu açıdan *bilmezlikten gelme, tanıma* işlevinin çok önemli olduğunu, özneyi ideoloji mekanizmasının içerdiği 'sorgulanma' ('çağırılma') öznesi olarak bölen ve kendine bağlayan bir canlandırmaya yol açtığını söyleyelim.¹²

Althusser ideolojiyi, bilinçaltı gibi tarih dışı değil sonsuz ya da tarih ötesi görür. Bilinçaltı gibi, ideolojinin de insanlığın düşünce alanı içinde olan bir yapısı olduğunu kabul eder. Bu nedenle ideoloji, tarihten gelen bir şey değildir. Bu çözümlmelerinden sonra ideolojiyle ilgili iki tanım geliştirir:

¹¹ Taner Timur, *Felsefi İzlenimler Sartre, Althusser, Foucault, Derrida*, Ankara, İmge Kitabevi, 2005, s.96.

¹² Pascale Gillot, *Althusser ve Psikanaliz*, Çev: Nami Başer, Ankara, Epos Yayınları, 2009, s.72.

“1. ‘İdeoloji bireylerin gerçek varoluş koşullarıyla kurdukları imgesel ilişkinin bir imgesel tasarımıdır.’ Yani her ideoloji, bireylerin gerçek varoluş koşullarıyla kurdukları imgesel ilişkiyi gösterir. Daha önce sözünü ettiğimiz /olmak-istemek/ ve /yapmak-istemek/ kipliklerini bu bağlamda düşünebiliriz.

2. ‘İdeolojinin maddi bir varoluşu vardır.’ İnsanın tüm davranışlarının ideolojik olduğu söylenebilir. Her uygulama bir ideoloji yoluyla ve bir ideoloji çerçevesinde var olabilir. Yine, bir ideoloji, bir özne aracılığıyla ve özneler için vardır. Bunlar da ideolojinin maddi varoluş durumlarını belirtir.”¹³

Althusser’in ideoloji kavramının çözümlemesini yapan Metin Kazancı da Althusser’in ideoloji anlayışının maddi ilişkiler olarak tanımlanabileceğini şu dizelerle açıklamaktadır:

“İdeoloji, Althusser’e göre bir sınıfın değerine kabul ettirdiği, empoze ettiği bir düşünceler dizgesi değil tüm sınıfların katıldığı, geçmişten gelen fakat geleceğe de uzanan, her yana yayılmış pratikler toplamıdır. Ondandır kaçmak olanaksızdır. İdeoloji bireylere, egemen değer ve nosyonları benimseterek onların yaşadıkları sistemle uyumlu hale gelmelerini ya da yeni uyumlu yaşam sistemleri kurmalarını sağlar. Althusser’e göre bu işleyiş adeta otomatiktir ve ideoloji; kavrayışla ilgili değil deneyimle, pratikle ilgili bir gerçektir. Onu insanların beynini sarmış, somutlaşması olmayan manevi bir varoluş biçimi olarak tanımlamak yanlıştır. Oluşumu maddidir ve maddi yapılar tarafından belirlenir.”¹⁴

Althusser ideoloji tanımlamasında pratikle ideoloji arasındaki ilişkiye ayrı bir önem atfetmektedir. Bu anlamda Althusser’in var olan toplumsal ilişkilerin devrimci bir biçimde dönüştürülmesine uygulanabilecek bir pratik öne sürmüştür. Maddi olmayan, akılcı olmayan ideoloji tanımına karşın, Althusser, gerçekte pratik ve ideolojiyi karşısavsal, birbirlerinin kesinlikle dışında iki deyim olarak sunuyordu. Hakikatle yanlış arasındaki soyut karşıtlığı pratik ve ideoloji ikilisine kaydırıyordu. Şöyle ki pratik, kuramsal pratik ve devrimci pratik olarak ideolojiyi dönüştürür ama

¹³ Funda Uzdu Yıldız & V. Doğan Günay, “Yazınsal Söylemin İdeolojik Boyutu”, (Çevrimiçi) <http://ressources-cla.univ-fcomte.fr/gerflint/Turquie4/yildiz.pdf>, Erişim Tarihi: 29.05.2013

¹⁴ Metin Kazancı, “Althusser, İdeoloji ve İdeolojiyle İlgili Son Söz”, **İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi**, İ.Ü.Basım ve Yayınevi Müdürlüğü, Sayı:24,2006, s.73.

buna karşılık, onun ideoloji tarafından gerçekten etkilendiği, onun tarafından dönüştürüldüğü söylenemez.¹⁵

Burjuva toplumlarında insanların her ne kadar birey olarak düşünülse de bu özelliğin insanların doğuşlarıyla beraber getirmedikleri birer özellik olduğunu savunan Althusser, bireylere özne rolünün egemenler tarafından empoze edildiğini vurgular. İnsanların içerisinde evirildikleri kültürü de devletin yapısıyla şu şekilde ilişkilendirir:

“Kapitalist devlet var olan sistemin yeniden üretimi için iki tip aygıt kullanır. Bunlardan ilki kaba güce dayalı fiziksel şiddeti kullanan asker, polis, mahkeme ve hapisane gibi kurumlardan oluşan *Devletin Baskı Aygıtı*dır. Bunlar her türlü eylemin bastırılması ve denetim altına alınması için kullanılır. İkincisi ise egemen görüş ve düşüncelerin topluma yayılmasını sağlayan medya, eğitim öğretim kurumları, kilise, aile ve siyasal partiler gibi *Devletin İdeolojik Aygıtlarından* oluşur. Bu kurumların hepsi devletin örgütlenmesi içerisinde yer alırlar. Feodal toplumlarda devletin en önemli ideolojik aygıtı kilise idi. Bugün ise eğitim kurumları ve medya en önemli ideolojik aygıtlar haline gelmişlerdir. Bu kurumlar sistemle uyumlu işgücünün yeniden üretimini gerçekleştirir.”¹⁶

Bilindiği gibi Karl Marx, kültür, ekonomi ve toplumsal ilişkilerin bütünü anlamlandırmak için *alt yapı* ve *üst yapı* kavramlarına başvurmuştur. Altyapı ekonomi ile üst yapı ise ekonomi dışında kalan her alan ile (İdeoloji, siyaset, sanat, kültür, din vs.) ilgilidir. Ancak Althusser, Marx'ın bu kuramını geliştirmiştir. Devletin varlığını sürdürmesi için, devletin baskı araçlarının yanında, ideolojik araçlarını da işletmek zorunda olduğunu dile getirmiştir. *Baskı aygıtı* aslında doğrudan doğruya ve bilinçli olarak, tek bir merkezden yönetilen ve merkezileşmiş durumdaki devletin kendisidir. Althusser, devletin ideolojik araçlarını ise şöyle sıralamaktadır:¹⁷

- Dinsel DIA (farklı kiliselerin oluşturduğu dizge)

¹⁵ Etienne Balibar, **Althusser İçin Yazılar**, Çev: Hülya Tufan, İstanbul, İletişim Yayınları, 1991, s.53.

¹⁶ Levent Yaylagül, **Kitle İletişim Kuramları Egemen ve Eleştirel Yaklaşımlar**, Ankara, Dipnot Yayınları, 2010, s.118.

¹⁷ Yıldız&Günay, **a.g.e.**, 29.05.2013

- Öğrenimsel DIA (farklı, gerek özel gerekse devlet okullarının oluşturduğu dizge)
- Aile DIA'sı
- Hukuki DIA ("Hukuk dizgesi, devletin ideolojik aygıtlarından biridir")
- Siyasal DIA (değişik partileri de içeren dizge)
- Sendikal DIA
- Haberleşme DIA'sı (basın, radyo, tv vb.)
- Kültürel DIA (yazın, güzel sanatlar, spor vb.)

Althusser, ideolojiyi tanımlarken onu devletin işleyişinden bağımsız bir biçimde düşünmemektedir. Devletin işleyişinde bu iki aygıt biçimine de sorumluluk yüklediğini savunur. Bu iki aygıt biçiminin birbirlerinden farkını ise şöyle açıklamak mümkündür:

"Devletin ideolojik aygıtının (bundan sonra DİA), baskı aygıtından farklılıkları iki noktada belirtilebilir. 1- Devletin birçok baskı aygıtı varken, pek çok DİA vardır. Devletin aygıtsal varlığı, birer tane değildir; aksine devlet her iki türden çok sayıda aygıtı sahiptir. 2-Baskı aygıtı tümüyle kamu alanında yer alırken DİA özel alanda da bulunabilir. Ama özel ya da kamusal alanda bulunması önemli bir ayrılık değildir. Çünkü DİA'lar aynı şekilde işlerler. Her iki aygıt da hem baskı hem ideolojiyi kullanarak işler. Asıl farklılık, bu ikisinden öncelikle kullanıldığından kaynaklanır."¹⁸

Althusser, ideolojinin işlevinin ne olduğunu sorguladıktan sonra vardığı sonuç ideolojinin işlevinin toplumsal üretim ilişkilerini yeniden üretmek olduğudur. Çünkü toplumsal üretim ilişkileri bir üretim tarzının devamı için zorunludur. İşte Althusser, burada *Devletin İdeolojik Aygıtları*'na sorumluluk yüklemektedir. Ona göre ideoloji bu aygıtların pratikleri sonucunda oluşan maddi bir kavramdır.

Althusser'e göre ideoloji, özgül aygıtların veya toplumsal kurum ve örgütlerin ritüellerinin içinde konumlanan pratiklerde ortaya çıkar. Althusser, burada polis ve ordu gibi baskıcı devlet aygıtları ile kiliseler, sendikalar ve medya gibi direkt olarak devlet tarafından örgütlenmemiş ideolojik devlet aygıtları arasında bir ayrım yapmaktadır. İdeolojiler dünyaya ilişkin düşünme ve hesap kitap yapmanın

¹⁸ Süleyman Güngör, "Althusser'de İdeoloji Kavramı", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı:2, 2001, s.228.

çerçeveleridir. İnsanların toplumsal dünyanın nasıl işlediğini düşünmekte kullandıkları ‘fikirler’dir.¹⁹

2.1.2. Antonio Gramsci ve Hegemonya

“Temelinden değişen bir şey var. Burası açık. Ama değişen ne? İlk onlar, etkin roller oynayabilmek için her biri tarihin çiftçileri olmak istediler. Hiç kimse tarihin ‘gübre’ olmak istemedi. Ama gübrelenmeyen toprak işlenebilir mi? Çiftçi de gübre de gereklidir bu yüzden. Soyut düzeyde bunu hepsi kabul ediyordu. Ama ya uygulamada?.. Şimdi durum değişti, çünkü kendilerini ‘felsefi’ olarak ‘gübre’ yerine koyan ve öyle olmaları gerektiğini bilenler var.”

Antonio Gramsci

İtalyan düşünür Antonio Gramsci içerisinde yetiştiği ortam kuşkusuz birçok düşünürde olduğu gibi onun da düşünce dünyası üzerindeki etkisi büyüktür. Gramsci’nin eğitim gördüğü Torino’da anlamlı derecede bir sınıf bilinci ve devrimci faaliyetler etkili olmuş fakat 1919-1920 Torino hareketi İtalya’nın ger kalan kesimlerinden görece olarak az destek almıştır. Buna karşılık Mussolini’nin faşist hareketi biçimindeki burjuva reaksiyonu köylü ve işçi sınıfından oldukça büyük bir destek görmüştür. Birinci Dünya Savaşı sonrasında getirdiği izafi siyasi özgürlük ortamında ise emekçi sınıfların partileri, kendilerini belirgin bir biçimde proletaryanın savunulması ve kurtuluşuna ve kapitalizmin ülkeye yayılmasının engellenmesine adanmışlar ama muhafazakar rakiplerine oranla daha az başarılı olmuşlardı. Gramsci, bu durumun nedenini hegemonya kavramıyla açıklamaya çalışmıştır.²⁰

¹⁹ StuartHall, “Anlamlandırma, Temsil, İdeoloji: Althusser ve Post-Yapısalcı Tartışmalar”, **Kitle İletişim Kuramları**, Der. Ve Çev: Erol Mutlu, Ankara, Ütopya Yayınevi, 2005, s.371.

²⁰ Martin Carnoy, “Gramsci ve Devlet”, **Praksis Dergisi**, Ankara, Ürün Basın Yayın Matbaası, Sayı:3, Haziran-Temmuz-Ağustos 2001, s.255.

Gramsci, bize ulaşan yazılarının büyük bölümünü ise faşist İtalyan hapishanesinin olağanüstü zor koşullarında kaleme almış bu nedenle yazılarının bir kısmı sansüre uğramıştır. Asıl itibariyle Marxist bir yazar olarak değerlendirilen düşünürün Marx'tan ayrıldığı nokta ekonomik belirlenimcilik ya da başka bir deyişle üst yapının kaynağını ekonomi olarak görülmesidir. İdeoloji konusundaki bakışı ise şöyle açıklanabilir.

“Gramsci, ideolojinin Marksist gelenekteki anlamına (hatalı bir şekilde) ilişik hale gelen ‘olumsuz değer yargısı’na işaret eder; burada, Gramsci’nin, ideoloji konusunda ‘eleştirel’ bir duruştan çok ‘olumlu’ bir duruş benimseyen ilk ve tek kişi olarak saptanması gerektiğine dair Larrain’in belirlemesini dikkate almamız gerekir. Gramsci –tamı tamına bu sözcüklerle olmasa da- Marksist düşüncedeki zayıf ideoloji anlayışının suçunun, ideolojiyi salt ekonomik temel tarafından belirlenmiş ve bu nedenle ‘saf’ görüntü, yararsız, süprütü vb. olarak görenlere yüklenebileceğini ileri sürer. Bu bakımdan Krosch’un ‘vulger Marksizm’ eleştirisini savunur. Gramsci, daha sonra, ‘tarihsel olarak organik ideolojiler’in –‘zorunlu’ olanların- psikolojik bir geçerliliğe sahip olduklarını ve ‘insanların hareket ettikleri, kendi konumlarının bilincini edindikleri, mücadele ettikleri vb. bir alan yarat’tıklarını vurgular.”²¹

Genel olarak hegemonya, bir toplulukta hakim olan grupların erkini doğal ve meşru göstermek, bir kültürde hakim ideolojiyi baskı altına aldığı kümelerin onayını kazanarak yeniden üretmesi anlamında kullanılır. Yunanca ‘önderlik’ anlamına gelen hegemonya kavramını Gramsci ile birlikte Stuart Hall ve H. Newcomb gibi düşünürler de kullanmıştır.²² Ancak Gramsci’nin kullandığı hegemonya kavramını diğerlerinden ayırt etmek için iki anlamda ele almak gerekir.

“Birincisi, hegemonya egemen sınıfın bir fraksiyonunun, ahlaki ve entelektüel liderliği yoluyla egemen sınıfın öbür müttefik fraksiyonları üzerinde denetim uyguladığı sivil toplumdaki bir süreçtir. Önder fraksiyon, öbür fraksiyonların çıkarlarını ekleme güç ve yeteneğine sahiptir. Egemen fraksiyon kendi ideolojisini müttefik gruba dayatmaz; bilakis, ‘egemen sınıfın (fraksiyonun), müttefik grupların çıkar ve dünya görüşlerinden alınmış

²¹ Michele Barrett, **Marx’tan Foucault’ya İdeoloji**, Çev: Ahmet Fethi, İstanbul, Sarmal Yayınevi, 1996, s.62.

²² Şermin Tekinalp&Ruhdan Uzun, **İletişim Araştırmaları ve Kuramları**, İstanbul, Derin Yayınları, 2004, s.187.

ortak unsurları bir araya getiren hegemonik bir ilkeyi eklemlediği pedagojik ve siyasal açıdan dönüştürücü bir süreci temsil eder.’

İkincisi, egemen ve bağımlı sınıflar arasındaki bir ilişkidir. Hegemonya, egemen sınıfın, kendi dünya görüşünü kapsayıcı ve evrensel olarak yerleştirmek için siyasal, ahlaki ve entelektüel liderliğini kullanmaya, ayrıca bağımlı grupların çıkar ve gereksinimlerini biçimlendirmeye yönelik başarılı girişimlerini içerir.”²³

Gramsci’ye göre ideoloji bir temsiller olgusudur. Bu olgu Marx’ın üst yapı olarak adlandırdığı tüm alanlarda (siyaset, din, sanat, eğitim, medya vb.) kendini göstermekle birlikte temel olarak içerisinde yer aldığı yapı kültürüdür.

“Gramsci’nin hegemonya kavramı, ideolojik temsili kültüre bağlamaktadır. Bunun için de hegemonya’nın gerektirdiği şey, ideolojik iddiaların kültürel varsayımların kendiliğinden kanıtları halinde gelmeleridir. Onun etkililiği, bağımlı konumdaki insanların egemen ideolojiyi deneyimin ve bilincin etkin biçimleri içinde ‘normal bir gerçeklik’ ya da sağ duyu olarak kabul etmelerine bağlıdır.”²⁴

Gramsci’ye göre egemen kapitalist sınıf elinde tuttuğu zenginlikleri ve toplumda kurduğu meşru düzeni korumak, sürdürmek ve sürekli hale getirmek için kendi paradigmasını, felsefesini, bilimini, kültürünü, sanat ve siyaset anlayışını ve ahlaki yapısını toplumsal yığına empoze eder. Fakat bunu gerçekleştirmek için hegemonyanın doğal dağılımını sağlayan ‘sivil toplum’ olgusunu kullanır.

“Burjuva hegemonyasının başlıca aracı ‘sivil toplum’dur. Gramsci, hegemonyayı, ‘özel’ diğer bir deyişle devlete ait olmayan düzeylerinin rolü içine yerleştirir ve toplumsal hegemonyayı, kapitalist toplumlarda ‘toplumsal düzeni’ korumanın başlıca aracı olarak zora başvurmaktan ayrı bir yere koyar. Weberci açıdan bakıldığında, hegemonya, ‘doğal üstünlük miti’ne ya da bir statü düzeninin meşrulaştırılmasına denk düşer.”²⁵

Tüm üst yapısal oluşumlarda kendisini gösteren sivil toplum kavramı kendisine yaratmış olduğu bir özel alanda hareket eder.

²³ Carnoy, **a.g.e.**, s.257.

²⁴ James Lull, **Medya İletişim Kültürü**, Çev: Nazife Güngör, Ankara, Vadi Yayınları, 2001, s.54.

²⁵ Asiye Aka, “Antonio Gramsci ve ‘Hegemonik Okul’”**Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı: 21, Haziran 2009, s.330.

“Gramsci’ye göre sivil toplum, ‘özel’ alan olarak nitelendirilebilecek bir alanda hareket etmektedir. Sivil toplum, sadece siyasi partiler, sendikalar ve medya gibi kurumları değil, aynı zamanda ideolojik ve ekonomik işlevleri bulunan kiliseyi ve aileyi de kapsamaktadır. Sivil toplum alanı, ‘sınıfların (ekonomik, siyasal ve ideolojik) güç için çekiştiği bir savaş alanıdır.’ Bu sayede, Gramsci’nin yönetici blok olarak adlandırdığı sınıf, toplumu sadece zor kullanarak değil, sivil toplumun değerlerini ve geleneklerini kullanarak dönüştürmekte ve bu şekilde toplumun üretim süreçlerine rıza göstermesini sağlamaktadır. Böylece sivil toplum, hegemonyanın uygulandığı alana işaret etmektedir.”²⁶

Genel hatlarıyla düşünüldüğünde hegemonyanın iktidar aracılığıyla kültür, siyaset, üretim ve tüketim mekanizmaları dahil tüm gündelik pratiklerde kendisini gösteren bir ilişkiler yumağı olduğu görülür. Bu alanlarında tümünde bulunması hegemonyanın mutlak baskı yoluyla kabullendirildiği düşüncesi akla gelmemelidir. O egemen sınıfın tüm maddi ve ideolojik çıkarlarını koruyan, yeniden üreten ve işçi sınıfının kendi çıkarlarının farkında olmasını engelleyen bir yapıdadır. Bu nedenle:

“Bu terim kökeni açısından ele alındığında, ne diktatörlük, ne zorlama ne de egemenlik olmayan bir ‘yönetim’i anlatmak ister. Bir özgür mutabakat sonucu olduğu düşüncesini uyandırır. Söz konusu özgür mutabakat sonucunun (Gramsci’nin kaleminde de düşüncesinde de durmadan oynayan Aristotelesci ya da Hegelci ayrımları benimserseniz) iyi bir devlet (‘etik devlet’) kadar kötü bir devlet (Kaba Kuvvet + pelteleşmiş sivil toplum) tarafından da yaratılabilemiş olması bir yana, söz konusu özgür mutabakat, süslenip püslenmemiş Kuvvet tarafından ya da tatlı söylevler ya da enfes bir belagat ya da zarif bir mugalata tarafından da, hakiki olduğu için özgürce onaylanan bir hakikat tarafından da yaratılmış olabilir.”²⁷

Gramsci’nin hegemonya kavramı ya da kuramı medyaya uygulandığında görülür ki medya, okuyucu/izleyici ve dinleyicilere egemen sınıfın değerlerini aktaran bir araçtır. Medya genel olarak egemen yapıya egemen değerlere karşı olan ve bunları tehlikeye atan her türlü olaya karşıdır. En çok da işçi sınıfına ve onun ideolojisine yakın olma ihtimali bulunan sendikalar ve bunların egemen düzen için

²⁶ Ali Ercan Su, “Eleştirel Teori Çerçevesinde Hegemonya ve Alt-Hegemonya: Almanya ve Japonya Örneği”, **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006, ss.50-51.

²⁷ Louis Althusser, **Kriz Yazıları / Althusser’den Sonra Louis Althusser**, Der: Oliver Corpet & François Matheron, Çev: Alp Tümertekin, İstanbul, İthaki Yayınları, 2009, s.202.

bir tehdit oluşturan eylemlerine (yani grevler), toplumsal düzeni tehdit eden göstericilere, Marksizm'e, solculara, çevrecilere ve farklı cinsel kimliklere karşıdır. Bu durumu daha iyi görmek için medyanın LGBT cinayetlerine veya onlarla ilgili haberlere nasıl yer verdiğine bakılabilir. Genelde bir olay varsa bu olayların failleri yine olayın mağdur tarafı olanlardır. Bunun yanında kapitalist üretim ilişkileri doğal ve meşru olarak kabul edilir. Olaylar egemen sınıfın bakış açısıyla sunulur. Bireycilik ve daha fazla kazanma hırsı aşılır. Kusur genelde bireylerde aranır. Kitle iletişim araçları egemen temel değerleri kabul eder ve sağduyuya uygun olarak yani herkesin bildiği bir dünya tasarımı sunar. Sonuç olarak bu eğilimleriyle medya egemen değerleri içeren hegemonyanın yeniden üretim alanı olarak işlev görür.²⁸

2.1.3. Medya Metinlerinde İdeoloji

Medya metinlerinin satır aralarında barındırdığı ideolojik yan anlamları çözümleme konusunda Marksist yapısalcılar ve Birmingham Kültürel Çalışmalar Merkezi üyeleri tespitlerde bulunmuşlardır.

“Yapısalcı Marksist yaklaşımlarda medya, muhafazakâr politikaların başarısı için gerekli ideolojik koşulları yaratacak bir tarzda iş gören; ancak bunu kapitalist entrikacıların art niyetli müdahaleleriyle değil de, daha çok kapitalist bir sistem içinde ticari olarak çalışmasının sonuçlarıyla gerçekleştiren bir konuma sahiptir. Murdock medyaya yönelik yapısalcı yaklaşımları ikiye ayırmaktadır.

- Althusser ve Poulantzas'ın çalışmalarından ortaya çıkan ve ekonomi politik içinde politik olana vurguda bulunarak devletin rolü üzerinde odaklanan yapısalcı yaklaşımlar,
- Ekonomi politik çifti içinde ekonomik olanı vurgulayarak özel sektörün dinamikleri ve yapısına yoğunlaşan yapısalcı yaklaşımlar.”²⁹

Bu bağlamda kurulu bir yapı içerisinde sistemli bir biçimde üretilen medya metinleri, üretiliş biçimlerine bağlı olarak ideolojik olmaktan kurtulamamaktadırlar. Nihai sonuçla medya, kapitalist ticari ilişkileri ve ideolojisini sürekli yeniden inşa eden mesajlar zincirinin sürekli enforme edilmesi şeklinde işler.

²⁸ Yaylagül, a.g.e., s.114.

²⁹ Çiler Dursun, **TV Haberlerinde İdeoloji**, Ankara, İmge Kitabevi, 2001, s.27.

“Çok çeşitli medya çıktısının ulaşmak istediği başka amaçlar ne olursa olsun, medyanın taşıdığı bu mesajlar, ayrıca işçi sınıfı arasında bir sınıf bilincinin gelişmesini engellemeyi amaçlar....’ maddi üretim araçlarını kontrol eden sınıf aynı zamanda düşünce üretim araçlarını da kontrol eder’; ve onları kurulu düzene muhalefet edecek düşünceleri zayıflatmak için kullanır.”³⁰

Medya metinleri bu işleyiş biçimiyle yeniden inşa ettiği kültürün de sürekli sunumunu gerçekleştirir. Genel itibariyle diğer kitle iletişim araçlarına nazaran televizyon bu rolü üstlenmede öncü olsa da yazılı basın işlevi de etkisinin görece daha az olmasıyla aynıdır.

“Medya çıktısının ham materyalleri, halkın tüketimine sunulmak üzere, kültürel ürün haline gelmek için -olaylar, ilişki setleri ve genel ideolojiler- her birinin bir dizi kod ve alt kodlar kullanılarak -pembe dizi, haber, belgesel programlar gibi- belirli anlamların oluşturulduğu kültürel formlara dönüştürülmek zorundadırlar. Bundan dolayı; medya ürünleri, toplumun ve medyanın kendi içindeki yaratıcı ilişkilerin doğası ile medya örgütleri, diğer kurumsal alanlar ve toplumsal süreçler arasındaki ilişkiler hakkında kodlanmış mesajlardan oluşur.”³¹

İdeolojik kontrol, devlet sansürü gibi resmi ve aleni değil, gayri resmi ve genellikle örtüldür, dolaylıdır. Bu nedenle de, eksik bir etki işler. Yazı işleri müdürleri, bazen, şu ya da bu haberin sorun yaratacak imalarını, ipuçlarını göremeyebilir. Amaçları, taraf tutan denetim değil, tam, eksiksiz bir denetimdir; zaten sahip oldukları bir avantajı kazanmak değil, iletişim dünyasının bütününe hakim olmaktır. Basının bir basın korosu olmasını isteyen gerici ideoloji, tıpkı otoriter, müstebit bir orkestra şefi gibi, arada sırada yanlış çalınan noktaya sertçe tepki gösterir. Oysa akortsuz nota, bir gerçek olabilir. Haber basını, serbest piyasa ideolojisine asla meydan okumaz; ama arada sırada, sermayeyi ve ulusal güvenlik devletini suçüstünde gösteren haberler verebilir: Sanayi kuruluşlarının boşalttığı toksik atıklar, savunma müteahhitlerinin aşırı fiyat yükseltmeleri, Haiti’de üst üste

³⁰ Peter Golding & Graham Murdock, “İdeoloji ve Kitle İletişim Araçları: Belirlenim Sorunu”, **Medya Popüler Kültür ve İdeoloji**, Der: Levent Yaylagül& Nilüfer Korkmaz, Ankara, Dipnot Yayınları, 2008, ss.26-27.

³¹ Yaylagül&Korkmaz, **a.g.m.**, ss.31-32.

yığılıp duran cesetler, Wall Street'teki mali hızsızlıklar, yolsuzluklar ve benzerleri...³²

Medya bazen hükümetleri zor durumda bırakacak, çıkmaza sokacak şekilde yayın yapma durumlarını göze almıştır. Asıl itibariyle hükümet zor durumda kalmış görünebilir veya ana akım medyanın muhalif bir gücü desteklediği sanılabilir. Fakat böyle bir yayını yaptığı esnada bile medyanın kendisine biçilmiş role bürünmekten kurtulamadığı görülmüştür. Örneğin, 1979'da *Tonight* adlı programda BBC, İrlanda Ulusal Kurtuluş Ordusu'nun bir temsilcisiyle bir söyleşi gerçekleştirmiştir. Bu temsilci aynı zamanda muhafazakar hükümetin Kuzey İrlanda sözcüsü Airey Neave'e suikast düzenleyen grubun içinde bulunan bir üyedir. Bu söyleşi Avam Kamarası, Neave'nin eşi ve Bayan Thatcher'dan büyük bir tepki almıştır. Bunun üzerine BBC'nin genel müdürü bu olayın kendisine bir sorumluluk yüklediğini, ama aynı zamanda bu söyleşinin demokrasinin düşmanlarına göz yummak olmayıp onların gerçek yüzlerini açığa çıkarmaya yaradığına inandığını ve aynı zamanda bunun on yıl içinde yasadışı bir örgüt mensubuyla yapılan dördüncü röportaj olduğuna işaret ederek kendini savunmuştur. İşte bu olay liberal-muhafazakar medyanın bazen içinde bulunduğu sistemi zorda bırakıyormuş görüntüsü verdiği bir örnek olay açısından dikkate değerdir.³³

İngiliz Kültürel Çalışmalar Merkezi'nin ise medya metinlerine bakış açısı biraz farklıdır. Kültürel çalışmalar, Marksist Yapısalcılarda olduğu gibi medyanın mülkiyet biçiminde var olan ekonomik belirlenimciliğe karşıdırlar. Yani üretim araçlarını kontrol eden, düşünce üretim araçlarını da kontrol etmiş sayılmaz.

“Kültürel Çalışmalar yaklaşımında metin, kendi anlamlarını taşıyan ve bütün okuyucular üzerinde aynı etkiyi var eden bir varlık olarak görülmekten çok, çeşitli yöntemlerle harekete geçirilebilen bir anlamlar potansiyeli olarak ele alınmaktadır. Fiske de metinleri, okuyucuların ürünleri olarak ele almakta ve metinlerin kapanmamışlığına vurguda bulunmaktadır. Dolayısıyla metinlerinde, çok anlamlılık söz konusudur. Bu çok anlamlılık,

³² Michael Parenti, **Kirli Gerçekler**, Çev: Ali Tartanoğlu, İstanbul, İmge Kitabevi, 1997, ss.123-124.

³³ Philip Schlesinger, **Medya Devlet ve Ulus Siyasal Şiddet ve Kolektif Kimlik**, Çev: Mehmet Küçük İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 1994, ss.83-84.

Fiske'ye göre sınırlandırılmış ve yapılandırılmış bir çokanlamlılıktır ve toplumsal farklılığın ve bölünmüşlüğün metinsel karşılığıdır. Toplumsal grupların eşit olmayışları, onların metinlerde ürettikleri anlamların da eşit olmayışı ile sonuçlanmaktadır. Fiske, herhangi bir metinden çıkan anlamların, ona benzer görünen başka metinlerin anlamları tarafından da kısmen belirlendiğini öne sürmekte ve buna metinlerarasılık (intertextuality) adını vermektedir.³⁴

Hall'e göre ise mesele kodların seçimi meselesidir. Egemen ideolojilerin repertuarında, tartışmalı olayları oy birliğine dönüştürür. Bundan dolayı; olaylar, sistematik olarak tek bir biçimde kodlanmasa da, sistematik olarak çok sınırlı bir ideolojik ya da açıklayıcı repertuarı kullanma eğiliminde olacaklardır ve bu repertuar iş yapış biçimiyle şeyleri, egemen ideolojinin alanında anlamlandıracaktır.³⁵

Thompson, ideolojinin işleyişinde beş genel metot ve bu metotların karşılık geldiği bazı tipik sembolik inşa stratejilerinin var olduğunu öne sürmektedir. Bunlar:³⁶

**Meşrulaştırma*: Rasyonalizasyon, evrenselleştirme ve anlatisallaştırma stratejileri, meşrulaştırmanın belirli tipik stratejileridir.

**Gizleme/ gizemleştirme*: Yer değiştirme, mistikleştirme (euphemization) ve mecaz (düzdeğiştirme, eğretileme ve bütünden parçaya parçadan da bütüne yöneltme) ideolojinin bu tipik işleyişinin stratejileridir.

**Birleştirme*: Standartlaştırma ve birliğin sembolleştirilmesiyle ideolojinin işlemesidir.

**Parçasallaşma (fragmentation)*: Farklılaştırma ve ötekinin tasfiyesi ile işlemektedir.

**Şeyleştirme (reification)*: Doğallaştırma, sonsuzlaştırma ve yalınlaştırma/ edilgenleştirme ile ideolojinin işlemesidir.

³⁴ Dursun, **a.g.e.**, 60-61.

³⁵ Yaylagül & Korkmaz, **a.g.e.**, s.42.

³⁶ Dursun, **a.g.e.**, s.76.

2.2. Bir Dil Etkinliği Olarak Söylem

Son yıllarda gerek akademik çevreler tarafından gerekse günlük dilde çok kullanılan bir terim haline gelmiştir söylem kelimesi. Terimin kullanım alanları o kadar genişlemiştir ki artık anlamının dışında bazı durumları ifade etmek için bile telaffuz edilmektedir. Bu nedenle söylem terimiyle neyin kastedildiği de belirginliğini bazı durumlarda yitirmektedir.

Söylem terimine yönelik gelişme ülkemizde böyle iken, Batıda ise son yirmi-otuz yıldır yoğun kullanılmakla beraber özellikle dilbilimcilerin, sosyal bilimcilerin ve kuramcılarının üzerinde durduğu bir kavram halini almıştır. Söylem kavramının kullanımı ise tarihsel bir arka planı içermektedir ve konu felsefi tarih ile ilişkilendirilebilmektedir. Ancak kavramın içinde barındırdığı anlam son dönem düşünürlerin katkılarıyla ortaya çıkmış ve şekillenmiştir. Yapısalcıların kavrama yönelik açıklamaları ise kayda değer olarak değerlendirilmektedir.

“Söylem kavramını, felsefi anlamda ilk kullanan Aquinalı Thomas olmuştur. Söylemi bir inceleme nesnesi olarak gören yapısalcılar, kategorileştirmeye, ikili karşıtlıklara dayanan anlam yapılanmalarına önem atfetmektedirler. Yapısalcılara göre, dilin ardında her zaman bir yapı bulunmakta ve söylem de bu yapıdan yola çıkmakta ve yapı aracılığıyla bir küme kurmaya girişmektedir. Saussure’un yapısalcı dilbilimi, Levi Strausse’un akrabalık sistemleri, Barthes’in mit açıklamaları, Lacan’ın öznenin kurgulanması olarak söylemi ele alışıyla söylem bir inceleme nesnesi haline gelmiştir. Ancak, söylemi; iktidar, ideoloji, toplumsal sınıflar benzeri kavramlarla birlikte düşünerek orijinal bir kuram geliştiren Michel Foucault olmuştur.”³⁷

Kelimenin popülaritesinin son zamanlarda artmasına karşın aslında kavram oldukça eski bir tarihe sahiptir. Batıda söylemin geçmişi iki bin yıl eskilere uzanmaktadır. Kelimenin kökeninde tartışma, konuşma ve koşturma anlamına gelen ‘discursus’ sözcüğü bulunmaktadır. Sözlüklere bakıldığında düzenli düşünce, ussallık; düşüncelerin özel olarak aktarılması, konuşma; bir konuya ilişkin resmi,

³⁷ Nazmiye Kete, “Türk Yazılı Basınında Yoksullaşma Söylemi: Yeni Kapitalizme Eleştirel Bir Bakış”, **Yayınlanmamış Doktora Tezi**, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Genel Gazetecilik Anabilim Dalı, 2009, ss.223-224.

düzenli ve uzunca düşünce aktarımı anlamlarının bulunduğu görülmektedir. Günümüzde özellikle dilbilim etkisiyle bağıntılı konuşma ya da yazma birimi anlamında da kullanılmaktadır.³⁸ Türk Dil Kurumu da kelimeyi birkaç tanımla açıklamayı uygun bulmuştur. Bu tanımlar şunlardır:

“1. Söyleyiş, söyleniş, sesletim, telaffuz. 2. Kalıplaşmış, klişeleşmiş söz, ifade. 3. Bir veya birçok cümleden oluşan, başı ve sonu olan bildiri, tez. Şive. Bir şey bildirirken konuşanın ağzından çıkan sözlerin bütünü.”³⁹

Bu tanımlamalardan ‘bildiri’ kelimesinin bulunmasına dikkat etmek gerekir. Demek ki bir ifadenin söylem olarak adlandırılabilmesi için belirli bir amacı olmalı, yani belirli bir şeyi bildirmek, açıklamak için söylenmesi gerekmektedir. Buradan da söylemin ya da söylem biçiminin organize bir eylem olduğu çıkarılabilir.

Söylem terimi köken olarak Yunanca ‘logos’a Latince ‘discursus’a dayanmaktadır. Antikçağda terim, özellikle retorik ve mantık bağlamında kullanılıyor. Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü’ne göre ise söylem; 1. Söz; dilin sözlü ya da yazılı gerçekleşmesi, konuşan bireyin kullanımı. 2. Sözce; bir ya da birçok tümceden oluşan, başı ve sonu olan bildiri. 3. Tümce sınırlarını aşan, tümcelerin birbirine bağlanması açısından ele alınan sözce. Farklı bir sözlüğe göre ise söylem, tek bir cümleden daha geniş olup, özellikle konuşulan dilin sürekli olarak genişlemesini göstermek üzere dilbilim alanında kullanılan terim; fakat bu geniş kavrayış içinde birçok farklı uygulaması olabilir. En genel anlamda söylem, dilbilimde baştan kuramsal bir konumu olan davranışsal bir birliktir: söylem, bilinebilir herhangi bir olayı kuran sözcelerin topluluğudur.⁴⁰ Söylem üzerine çalışma yapılan alanların başında ise özellikle dilbilim ve Söylem Çözümlemesi denilen etkinlik biçimleri gelmektedir.

³⁸ Ahmet Kocaman, “Dilbilim Söylemi”, **Söylem Üzerine**, Der: Ahmet Kocaman, Ankara: Ortadoğu Teknik Üniversitesi Geliştirme Vakfı, MetuPress, 2003, s.1.

³⁹ **Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlük**, (Çevrimiçi)
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.51ae2f99106e36.80034445, Erişim Tarihi: 04.06.2013

⁴⁰ Betül Çotuksöken, **Felsefe: Özne-Söylem**, İstanbul, İnkılâp Kitabevi, 2002, s.168.

Söylem teriminin ne olduğu irdelenirken dilin ne olduğuna dair yapılan tanımları da incelemek gerekir. Dil alanında yapılan en önemli çalışmaların başında ise İsviçreli Bilim insanı Ferdinand de Saussure gelmektedir. Saussure, dili şöyle tanımlar:

“Dil bir sözleşme, bir uzlaşımır. Dili (langue), kendi içinde kurallar bütünü ve sınıflandırma ilkesi olarak görmektedir Saussure. Ardından da, ‘Dil yetisinin olguları arasında birinci yeri dile verirsek, başka hiçbir sınıflandırmaya izin vermeyen bir bütünlüğe doğal bir süzen getiririz’ diye eklemektedir.”⁴¹

Genel Dilbilim Dersleri adlı eserinde dili ayrıntılı bir biçimde işleyen Saussure, burada üzerinde durduğu terimler olan ‘dil’ ve ‘dil yetisi’ kavramları arasındaki bağı da açık bir biçimde ortaya koymuştur. Ona göre dil, dil yetisinin gerçi en önemli, ama yalnızca belli bir bölümüdür. Hem dil yetisinin toplumsal ürünüdür, hem de bu yetinin bireylerce kullanılabilmesi için toplumun benimsediği zorunlu bir uzlaşımın bütünüdür.⁴² Dili anlamak söylem terimini ve dil ile olan bağı bilmek açısından önemlidir. Bu bağlamda Aristoteles’in dil ile ilgili görüşleri Saussure’ı daha iyi açıklayabilmek açısından katkı sağlayacak olan görüşlerdir.

Birinci töz olarak bireysel varlık olarak insan, dili gerçekleştirir; bu gerçekleşen de söz ya da söylemdir artık. Aristoteles’e göre dili, toplumsal varlıklar olarak bireyler taşırlar; dil bireylerde ‘söz’ ya da ‘söylem’ olarak gerçekleşir. Başka bir deyişle, her tek insan, insan türünün ve topluluğunun üyesi olarak söylem oluşturma yetisini -gücül olarak- taşımaktadır. Ancak bu yetiyi tek insan ya da özne her ne kadar bireysel olarak edimselleştiriyorsa da, bireylerin ortak söylem bağlamları doğal dili deneyin yapıyı –kuşkusuz soyut bir biçimde- oluşturmaktadır. Saussure’e göre ise, dil yetisi varlıkça bir bakıma türe özgü olanı imlerken, dili topluma, topluluğa ilişkin olanı, söz ya da söylem ise tümüyle bireye ilişkin olanı imler. Söylemi üreten bireydir, dilsel öznedir; her söylemin bireysel taşıyıcısı

⁴¹ Orhan Özdemir, “Dilbilimin Belirginleşme Süreci”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Alman Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, 1996, s.79.

⁴² Ferdinand De Saussure, **Genel Dilbilim Dersleri**, Çev: Berke Vardar, İstanbul, Multilingual Yayınları, 2001, s.38.

vardır.⁴³ Söylem bu anlamda bir kaynağın ifadeleri kapsamında konuşucu, izleyici veya dinleyiciye yönelttiği ifadelerden oluşur.

Söylem teriminin keşfedildiği ilk çerçeve şöyle ifade edilebilir: yanlış ve doğru söylemin ürünleridirler ve söylem terimleri aşan bir sentezde birbirleriyle bağlanan iki temel göstergeyi -ad ve fiil- gerektirir. Aristoteles, *Yorum Üzerine* adlı denemesinde aynı şeyleri ifade eder. Adın bir anlamı vardır ve fiilin, anlamına ilaveten, bir de zaman kipi vardır. Yalnızca onların birleşmeleri, *logos*, yani söylem diye isimlendirilebilen, yüklem bağımlı doğurur. Çifte iddia veya ret anlamını taşıyan, bu sentetik birliktir. İddia bir başka iddiayla çelişebilir ve doğru ya da yanlış olabilir.⁴⁴ Burada doğru ya da yanlışın bir söylem veya iddia olması gerekmez. Bu bir kavram için de geçerli olabilecek bir durumdur. Bir örnekle olguyu açıklamak daha doğru olacaktır.

Sonuç olarak denilebilir ki konuşur okur ve bağlam ilişkileri söylemin bir sonuç değil süreç olduğunu gösterir. Durağan olan, sonuç diye nitelenen metindir (sözlü ya da yazılı). Söylem sürekli bir oluşumdur. Bir devingenlik ve hareketlilik. Dil düzeneği ile bağlamın (iletişime katılanlar da içinde) etkileşimi sonucunda ortaya çıkar. Widdowson'un deyişiyle gösterimsel gerçekleşme yoluyla anlama ulaşıyoruz; başka bir deyişle, dil dışı gerçeklikle uğraşmak için dili kullanarak. Bu çerçevede değerlendirilirse, ilintiyle devinime geçmezse metin eylemsizdir, ölüdür. Bu devinme, bağlamın düzenek üzerinde iş görmesine, simgenin bu gösterimsel dönüşümüne söylem diyebiliriz.⁴⁵

2.2.1. Teun A. Van Dijk ve Söylem

Söylem bir kontrol etme aracı mıdır yoksa kendisi kontrol edilmesi gereken bir yapı mıdır? Söylem sadece ifade edilen biçimde mi kendisini gösterir yoksa bir bağlama mı sahiptir? Van Dijk, söylemle ilgili çalışmalarında bu soruları yanıtlamak

⁴³ Betül Çotuksöken, "Dilin Gerçekleşmesi Olarak Söylem ve Felsefe", **Us: Düşün ve Ötesi**, İstanbul, Anadolu Aydınlanma Vakfı, Sayı: 3, Sonbahar-1999, ss.6-8.

⁴⁴ Paul Ricoeur, **Yorum Teorisi Söylem ve Artı Anlam**, Çev: Gökhan Yavuz Demir, İstanbul, Paradigma Yayıncılık, 2007, s.4.

⁴⁵ Kocaman, **a.g.e.**, ss.9-10.

için çaba harcamış ve söylemin içinde barındırdığı bağlama yönelik şöyle bir tesbitte bulunmuştur:

“Eğer söylemi kontrol etmeyi, zihinleri kontrol etme yöntemi olarak kullanmayı amaçlıyorsanız, ilk yapmanız gereken şeylerden birisi, bağlamı da kontrol etmektir. Peki bağlam nedir? Sosyal bilimler, dilbilim ya da geleneksel söylem analizinden edindiğimiz bilgilere göre bağlam, insanların, bir şeyin toplumdaki yerine atıfta bulunmaları ile oluşan bir olgudur. Örneğin, haksızlığa uğrayan birini siyahî ya da beyaz yada profesör veya öğrenci olarak nitelendiririz. Bağlam sosyal konumla ilgili verilere atıfta bulunur.”⁴⁶

Dolayısıyla söylemin niteliğinin ne olduğu içinde barındırdığı bağlamın neye atıfta bulunduğuyla ilgili olan bir konudur. Sosyal statü, rol ve değer yargıları o şeye ilişkin var olan söylemin de içeriğini oluşturmaktadır. Yani bir kavram ya da bir tanıma ilişkin üretilen söylemde sadece o kavramın anlamı değil, kavram hakkında sahip olunan düşüncenin de söylemi şekillendirmede büyük payı vardır. Van Dijk bu konuyu şöyle açıklıyor:

“Söylemin daha teorik bir tanımını yapmamızdan önce, bir kişi söylem çalışmaları alanında ‘söylem’ kavramıyla ilgili günlük dilde konuşulan ve sözlükte kullanılan ortak bir kullanımı olarak bildiğimiz birkaç kelime bulmayı umar. Burada ‘söylem’ terimi genellikle dilin birkaç formuna, halk konuşmalarına veya daha genelde konuşulan dile ya da konuşma yöntemlerine vurgu yapar, örneğin eski Başkan Ronald Reagan söylemine atıfta bulunduğumuzda. Terimin bir diğer ama hala gayri resmi kullanımı da medyada ve bazı sosyal bilimlerde bulunabilir, örneğin, ‘neo-liberalizm söylemi’ne atıfta bulunduğu. Bu durumda ‘söylem’ sadece neo-liberal düşünürler ve politikacıların dili kullanımlarına değil, ayrıca onların fikirlerine ve propagandalarına da atıfta bulunur.”⁴⁷

Söylemin anlamı söylemde yer alan sözcüklerin ve tümcelerinin anlamlarıyla sınırlı değildir. Söylemin ‘konular’ ya da ‘temalar’ gibi ‘küresel’ anlamları da vardır. Böyle konular ana fikri ya da söylemin en önemli bilgisini temsil ederler ve küresel olarak konuşursak, söylemin ne ile ‘ilgili’ olduğunu anlatırlar. Bu tür konuları

⁴⁶ Teun A. Van Dijk, “Söylem ve İktidar”, **Nefret Suçları ve Nefret Söylemi**, (Çevrimiçi) http://nefretsoylemi.org/rapor/nefretsoylemi_min.pdf, Erişim Tarihi: 11.09.2013

⁴⁷ Teun A. Van Dijk, **Discourse As Structure And Process**, London, SAGE Publications Ltd, 1997, ss.1-2.

‘Komşular Fas’lılara saldırdı’ gibi (tam) önermeler açısından ifade edebiliriz. Bu tür önermeler tipik olarak gazete manşetlerinde yer alır.⁴⁸

Pekiye, bağlam konusunu oluşturan asıl yapı nedir. Van Dijk’a göre dilin kullanımını ve çeşitliliğini sosyal yapının işleyişi belirlemektedir. Bir toplumun ekonomik gelişmişliği, bulunduğu coğrafya dini inanış, hukuki ve siyasi örgütleniş o toplumun kamusal ve yerel söylemini belirleyecek etkenlerdir. (Örneğin, Orta Doğu, Avrupa veya Güney Asya’da toplumların kültürel yapıları, dinleri vb. birbirinden oldukça farklıdır ve bu farklılık toplumların toplumsal veya özel konulara yönelik söylemlerini belirlemede başattır.) Bağlam denildiğinde içine katılması elzem konulara burada bahsedilenleri de eklemek mümkündür. Van Dijk’ın anlatımıyla;

“Kamu söyleminin ideolojik boyutu aynı zamanda pek çok sözlü olmayan pratikler, örgütsel yapılar ve firmaların ya da kurumların diğer yönleri tarafından da biçimlendirilir. Örneğin, haber sunmanın ideolojisi yalnızca haber bülteninin tarzı ve içeriği ile sınırlı değildir, aynı zamanda haber toplama, kaynaklarla ilgilenme, diğer gazetecilerle ve haberde rolü olan kimselerle etkileşim, ve gazetecilerin profesyonel etkinliklerinin (toplantılar, son teslim tarihleri, vs.) düzenlenmesini de telkin eder. Gazetecilerin hem profesyonel hem de diğer toplumsal (cinsiyet, etkinlik, sınıf, yaş, vb.) ideolojileri, temel olarak kimin araştırılacağını, gözleneceğini, dinleneceğini, kiminle görüşme yapılacağını ya da kimden söz edileceğini düzenler. Bu nedenle, günlük haberleri ve gazete ya da televizyonda program yapmayı tanımlayan bir yığın etkinliğin kendisi ideolojik dayanaklı olabilir, ve çeşitli toplumsal grupların üyeleri olarak yer alan toplumsal aktörlerden temelden etkilenebilir.”⁴⁹

Bu nedenle ifadenin (bu bir haber metni de olsa) dili ideolojik olabilir. Çünkü yukarıda da bahsedildiği üzere bir mesajın üretim sürecine birden çok taraf etki edebilmektedir. Toplumun temel hakim yapısı, egemen toplumsal ilişkiler, ekonomi, sanat vb. süreçlerin kamuda karşılığını bulması arada taşıyıcı rolü üstlenen kanaat önderlerinin de büyük oranda etkisi ile şekillenebilmektedir.

⁴⁸ Teun A. Van Dijk, “Söylem ve İdeoloji: Çok Alanlı Bir Yaklaşım”, **Söylem ve İdeoloji**, Çev: Nurcan Ateş, Hazırlayanlar: Barış Çoban, Zeynep Özarslan, İstanbul, Su Yayınları, 2003, s.58.

⁴⁹ Van Dijk, **a.e.**, s.47.

“İktidar/güç sahibi kurum ve kuruluşların söylemlerinin haber metinlerinde nasıl üretildiği sorununu ele alan Van Dijk’a göre güçlü gruplar, metnin ve konuşmanın maddi ve simgesel üretimini denetlemekte, bundan dolayı daha güçsüz olanları bilişsel olarak yönlendirmektedir. Seçmecî kaynak kullanımı, tekdüze haber temposu ve öykü başlığının seçimi yoluyla haber medyası, hangi haber aktörlerinin kamuya yeniden sunulacağına, onlar hakkında ne söyleneceğine ve özellikle nasıl söyleneceğine karar vermektedir. Van Dijk, basındaki haberler üzerine yaptığı söylem çözümlemesi çalışmalarında, azınlıklar, göçmenler, Üçüncü Dünya ülkelerinin yurttaşları gibi tabi/bağlı toplumsal grupların haberlerde benzer şekilde temsil edildiğini göstermiştir. Bu çalışmaların genel sonucuna göre, bu gruplar egemen medyada daha az yer almakta, itibarlı bir haber kaynağı olarak kullanılmamakta, klişeleştirilmiş bir şekilde kaynakları kullanan bir külfet ve sorun olarak betimlenmekte, geri ve yetersiz olarak varsayılmaktadır.”⁵⁰

2.3.Haber Metinlerinde Kimliğin İnşası ve Temsil Edilmesi

Haber metinlerinde belirli bir kimliğin inşa edilip bunun medya kullanıcılarına temsili olarak sunulup sunulmadığı yıllardır tartışılan konular arasındadır. Medyanın gerçekleri birebir yansıttığını savunan geleneksel kuramların aksine eleştirel kuramlar ise, haberde yeni bir kimliğin yaratıldığı ve egemenlerin dilediği biçimde medya tüketicilerine dayatıldığı ve bir tahakküm aracı olarak kullanıldığı dile getirilmektedir. Peki, eğer medya bir kimlik yaratma işlevine sahipse bu ne şekilde gerçekleşmektedir. En başta sorulması gereken ise medya sunumlarını tüketenlerin kimliklerinin ne olduğundan çok nasıl bir kimlik politikasının güdüldüğüdür. Çünkü medya sunumlarını tüketen genel geçer bir kimlikten bahsetmek mümkün değildir.

“Önceleri insanlar aile, dini inanç, halk grupları, meslek ya da siyasi ideolojiler ve bağlılıklarla olan etkileşimleri vasıtasıyla kimliklerini yapılandırıyorlardı. Medya çağında insanlar, ünlülerle kendilerinin özdeşleştirmeye, onların rollerini ve cinsiyet modellerini, ideallerini, stillerini ve medya kültürü tutkularını yakalamaya başlamıştı. 1960’lı yıllardan beri, politika, medya dünyasında giderek daha fazla sahne almaya başlamış ve bireyler de, medyanın tanıştırdığı gruplar, konular, ikonlar ve mücadelelerle özdeşleşebilmişti. Bundan

⁵⁰ A. Fulya Şen, “Toplumsal Hareketler ve Medya: Wall Street İşgali’nin Medyada Temsili”, (Çevrimiçi)
http://globalmediajournaltr.yeditepe.edu.tr/makaleler/GMJ_4._sayi_Bahar_2012/pdf/Sen.pdf,
Erişim Tarihi: 09.10.2013

dolayı, feminist, gay ve lezbiyen, muhafazakâr beyaz erkek, milis, çevreci, küreselleşme karşıtı eylemci ve toplumsal hareketlerin ve çatışmaların doğurduğu diğer figürler gibi yeni kimlik şekilleri, medya kültürü aracılığıyla yayılmıştı.”⁵¹

Haber, baştan sona bir yeniden inşa ve yaratılma sürecidir. Haberle ilgili tartışma gerçekliği olduğu gibi aktarmak ya da aktaramamak üzerinden yapılmaktadır. Oysaki gerçeğin bilgisi gerçeğin kendisi değildir, gerçeği temsil etmektedir. Temsil eden (örneğin bir savaş fotoğrafı / haberi) ve temsil edilen şey (savaş) arasında daima bir farklılığın bulunduğunu unutmamak gerekmektedir.

Bu farklılıktan dolayı, ‘gerçekliğin yansıtılması veya çarpıtılması’ olarak ifade edilen her şeye, eleştirel bakmak gerekmektedir. Temsili, ‘gerçekliğin bazı öğelerinin, yakalanabilen, kavranabilen bazı öğelerinin bir araya getirildiği bir pratik’ olarak düşünmek haber olgusuna ve haber oluşturma sürecine bakışımızı da kökten etkileyecektir. Muhabir, gazeteci, olaya/olguya ilişkin yakalayabildiği bilgilerle haber adlı başka bir metin oluşturmaktadır. Dolayısıyla haberci, gerçeği bütünü yakalayıp yansıtılabilen değil; onun yerini tutan yani gerçeği temsil eden bir metin olarak haber metnini üretmektedir, yazmaktadır, sunmaktadır.⁵²

Haber metinlerinin oluşturduğu yapı gereğiyle objektif olamayacağını savunan görüş için bir diğer gerekçe de kullanılan dildir. Haber dilinin stabilleşerek bir söylem dili haline gelmesiyle metinler artık belirli kuralları barındıran şekillendirilmiş bir enformasyon yığını haline geldikleri için ideolojik olmaktan kurtulamamaktadır.

⁵¹ Douglas Kellner, **Medya Gösterisi**, Çev: Zeynep Paşalı, İstanbul, Açılımkitap, 2003, s.218.

⁵² Çiler Dursun, “Haber ve habercilik/gazetecilik üzerine düşünmek”, **Gazetecilik ve Habercilik**, Der: Sevdâ Alankuş, İstanbul, IPS İletişim Vakfı Yayınları, 2005, ss.70-71.

2.3.1. Kimlik Kavramı

Kendi içine kapanmış her insan, bütün öteki insanların kaderlerine ilgisiz bir yabancı gibi davranır. O insan için tüm insan türü, çocukları ve yakın arkadaşlarından oluşur. Hemşerileriyle ilişkilerine gelince, aralarına katılır ama onları görmez; dokunur ama onları hissetmez; yalnız kendi başına ve kendisi için vardır. Ve bu şekilde kafasında bir aile mefhumu kalmışsa bile artık bir toplum mefhumu yoktur.

Tocqueville

Kişinin kendisini ait hissettiği toplumsal bir bağ ve bu bağ içinde sahiplendiği norm ve değerler silsilesinin oluşturduğu bütündür aslında kimlik. Süreç içerisinde zaman zaman anlamı tarihsel pratiklere göre şekillenmektedir. Örneğin toplumun mensubu olduğu dini inanış şekli o toplumun kimlik değerlerini belirleyici bir etkidir. Bir diğer önemli belirleyen ise kişinin mensubu olduğu ekonomik sınıftır. Çünkü kişinin sosyal varoluşa katılımı bir takım maddi alt yapılar gerektirmektedir. Sanayileşmesini tamamlamış tam serbest piyasa koşullarının hakim olduğu bir toplumda kimlikleri belirleyici etken burjuva ve işçi sınıfı ilişkileridir. Bu ilişki hakim toplumsal koşulların belirleyicisi olacaktır.

“Bütün kimlikler, bir toplumsal ilişkiler sistemi içinde oluşur ve birbirlerini karşılıklı tanımları gerekir. Kimlik...bir ‘nesne’ olarak değil, ‘bir simgeler ve ilişkiler sistemi’ olarak düşünülmelidir... her hangi bir failin (agent) kimliğinin sürdürülmesi, tek, belirli bir kimlik değil; sürekli bir yeniden oluşum sürecidir ve bunda öztanımlama ve farklılığın onaylanması boyutları birbiriyle devamlı iç içe geçer... kimlik, kolektif eylemin dinamik, gelişmekte olan bir yönüdür.”⁵³

Günümüz Post modern toplumunda bir kimlik bunalımı yaşantısı söz konusudur. Kavramlar birer kargaşa içerisinde anlamları iç içe geçmiş durumdadırlar. Bu durumdan etkilenen kişiler ne oldukları ve nereye ait oldukları

⁵³ David Morley & Kevin Robins, **Kimlik Mekânları**, Çev: Erman Zeybekoğlu, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 1997, s.74.

kaygısıyla karşı karşıyadır. Bir bocalama yaşayan birey kendisine rol model olarak kitle iletişim araçlarının sunumlarından hareketle bazı ünlüleri ve fenomenleri seçmektedirler.

“Gündelik deneyimler Kimlik imgesinin oluşmasında önemlidir ama çoğu zaman insanlar sıradan hallerinin dışına çıkmak için hayali / imgesel kimlikler uydururlar. Başkalarının kimlikleri ile ilgili düşüncelerimiz de zaten onların bize sergilediklerinden çok, bizim onlar hakkındaki imgelerimizden oluşur. Her kimlik imgesinde en az bir çift yönlülük vardır: kimlikleri ‘Ben ve Ötekiler’ arasındaki ilişkiler belirlediğine göre, benim kendim olduğumu sandığım, daha doğrusu beni anlatmaya en uygun olduğumu sandığım imgem ile başkaları tarafından (ki o başkalarının kimliğini de benim imgelemime göre varsayalım!) görüldüğünü sandığım, onların gözünde yer aldığımı sandığım imgem arasındaki çatışma beni harekete geçirir.”⁵⁴

Aslında yaşanan bu kimlik karmaşasının çeşitli nedenleri bulunmaktadır. Kitle iletişim araçlarının etkisi, bilim ve teknolojinin ilerlemesi, ideolojilerin etkisini çıktıkları dönemlere nazaran kaybetmeleri bunların bazılarıdır. Melucci ise Batılı toplumların kimlik kavramının oluşumunu şöyle dile getirir;

“Melucci’ye göre, Batılı toplumlar sınıfa dayalı bir endüstriyel kapitalist modelden uzaklaştıkça, kimlik kavramı çeşitli grupların oluşumu ve faaliyetlerini açıklayan bir eylem teorisi açısından giderek önemli hale gelmiştir. ‘Kimlik’in kavramsallaştırılması ‘her şeyden önce bir öznenin ya da nesnenin zaman içindeki *sürekliliği* nosyonu’nu içerir. Melucci ayrıca ‘bir öznenin ya da nesnenin sınırlarını tesis eden ve onun tüm diğerlerinden ayrılmasına izin veren *birlik* nosyon’unu da işaret eder. Son olarak kimliğin, ‘iki öge arasında, bunların *özdeş olarak tanınabileceği* bir ilişki’yi içerdiğini ileri sürer.”⁵⁵

Birlik nosyonunu içinde barındıran kimlik olgusu yukarıda da belirtildiği üzere süreç içerisinde nesne özne ilişkisine göre şekillenen, nesne karşısında kendisini tanımlayan ben’in oluşumuyla varoluşunu gerçekleştiren bir yaratılma ve yeniden inşa olgusudur.

⁵⁴ Nurçay Türkoğlu, **Toplumsal İletişim**, İstanbul, Babil Yayınları, 2004, s.201.

⁵⁵ Schlesinger, **a.g.e.**, s.261.

2.3.2.Haberde Kültürel Kimliğin İnşası

Raymond Williams'a göre kültür, en genel anlamıyla başlangıçta ürün yetiştirimi (cultivation) ya da hayvan yetiştirimi (çobanlık ve besicilik) ve zihin yetiştirimine (etkin cultivation'a) doğru anlamını genişleterek özellikle Almanca ve İngilizce'de 17. yüzyılın sonlarında belirli bir halkın 'bütün bir yaşam biçimi' demek olan bir 'tin' konfigürasyonunun ya da genellemesinin adı olarak değerlendirilir. Daha sonra özellikle 18. yüzyıldan itibaren Antropoloji'nin gelişimiyle, geniş, çoğulcu bir kavram olarak, bütüncül ve ayrı bir yaşam biçimini ifade etme özelliğine büründürülmüştür.⁵⁶ Burada üzerinde düşünülmesi gereken şey, kültürün 'ayrı bir yaşam biçimi' şeklinde tanımlanmasıdır. Dünya'yı ayrı ayrı kümelenmiş coğrafyalar bütünü olarak kabul edersek bütünü oluşturan her ayrı da kendi içinde yerel özellikler barındıran bütünlere dir. Burada zaman içinde oluşan yerel yaşam biçimleri beraberinde birer yerel kültür oluştururlar. Bu kültüre mensup grupların tanımlanma biçimi veya kendilerini tanımlama biçimleri zaman içinde kültüre bağlı olarak gerçekleştirilir. Bu noktada oluşacak olan tanım bir kimlik tanımlamasıdır ve kültüre endeksli bir tanım olduğu için artık 'kültürel kimlik' olarak biçimlenmektedir.

Belki tüm yerel kültürler birer kültürel kimlik olarak tanımlanmayabilir ama kurulu bir düzen içinde kişi kendini günlük pratiklerine göre, o bölgeye has bir dil ve inanış biçimine göre şekillendiriyor ise o yapı artık bir kimlik şekline bürünmüştür denilebilir. Böyle bir yaşam biçiminde de kişilerin sosyalleşmesi de kültürel pratiklere göre şekillenecektir.

“Kimlik, sosyalleşme bağlamında kişilik gelişimi ve toplum olgusu ile karşılaştırılınca da kültürle ilişkilidir. Kültürün özelliklerini bünyesinde barındırır. Kültürün değişim ve gelişim ilkesi kimlikte de vardır. Kendini yenilemeyince veya başka farklı ortamlara maruz kalınca değişim kaçınılmaz olur. Kültür, insan türüne özgü bilgi, inanç ve davranışlar bütünü ile bu bütünün parçası olan maddi nesnelere dir. Toplumsal yaşamın dil, düşünce,

⁵⁶ Raymond Williams, **Kültür**, Çev: Suavi Aydın, Ankara, İmge Kitabevi Yayınları, 1993, ss.8-9.

gelenek, işaret sistemleri, kurumlar, yasalar, aletler, teknikler, sanat yapıları gibi her türlü maddi ve tinsel ürününü kapsamına alır.”⁵⁷

Kültürel kimliği bir başka şekilde tanımlamak gerekirse “Kültürel kimlik, “daha dar kapsamda ve belli bir unsurun ön plana çıkarılmasıyla yansıtılabilir. Bir azınlık grubun kendilerine has bir sosyal adeti yaşatmaları (mesela, dans veya başka herhangi bir gelenek) onların kültürel kimliklerini yansıtır.”⁵⁸

Bir yerel varoluşu kültürel kimlik olarak tanımlamak için ilk olarak bu yerel kitlenin gündelik pratiklerinde, inanç biçiminde, ahlak ve adalet anlayışında hakim-egemen kültürde olduğundan başka biçimde özellikler olması gerekir. Örneğin tek bir biçimde oluşturulmuş, bir üst kimlik biçiminde örgütlenmiş ulus devletlerde kültürel kimliklerin sıklığından bahsetmek mümkün değildir. Çünkü ulus devletlerde kültürel-yerel kimlikler üst kimlik yapılanması tarafından ya görmezden gelinmekte ya da kabul edilmemektedir. Bu düşüncenin temelinde eğer yerel-kültürel kimlikler olduğu gibi tanımlanır yaşam alanları geliştirilirse üniter yapılanmaya tehdit oluşturacağı düşüncesi yatmaktadır.

“Kültürel kimlik, birden bire oluşmuş, olmuş-bitmiş, donuk bir nitelikler yığını değildir. Sürekli oluşmakta olan ve sürekli kendi kendini, kendi tarihselliği içerisinde inşa eden bir kimliktir. Çünkü kültür dünyasını oluşturan unsurlar dinamiktir ve sürekli yenilenir. Kültür dünyası insanın ürünüdür ve insan, ürettiği kültür dünyası içerisinde kendi kendini de oluşturur. Kültür dünyasının unsurları arasında organik bir bağlılık vardır ve bunlar, karşılıklı olarak birbirlerini geliştirirler veya engellerler. Çünkü kültür dünyası ve toplumsal kurumlar arasındaki ilişki, kimyadaki bileşik kaplar arasındaki ilişki gibidir. Bilimsel açıdan gelişmiş bir kültür, sanat eserleri ve felsefe bakımından da gelişmiştir. Bu gelişmeleri sağlayan temel dinamik olan gelişmiş bir dile de sahiptir.”⁵⁹

⁵⁷ Tuğça Poyraz Tacoğlu & Gülay Arıkan & Adem Sağır, “Boşnak Göçmenlerde Göç ve Kültürel Kimlik İlişkisi: Fevziye Köyü Örneği”, **Turkish Studies**, Editörler: Tuncay Bülbül & Sibel Üst, Sayı:7 Cilt:1, 2012, s.1947.

⁵⁸ Mehmet Cüneyt Birkök, “Bilgi Sosyolojisi Işığında Kimlik Sorunu”, **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Yapı ve Sosyal Değişme Bilim Dalı, 1994, ss.45-46.

⁵⁹ Ali Osman Gündoğan, “Kimlik Sorunu ve Düşünce Dünyası”, (Çevrimiçi) <http://www.aliosmangundogan.com/Makaleler.php>, Erişim Tarihi: 06.10.2013.

Egemen kimlik, ille de ulus kimlik de olmayabilir. Bizim egemen kimlik olarak kastettiğimiz ideolojik olarak kapitalist-liberal ekonomi biçimiyle iktidarı elinde bulunduran yönetici sınıfın kimliğidir-iktidarındır. İktidar, yaşam pratiklerinin hiçbir alanında yok değildir. Dolaylı ve dolaysız olarak yaşamın her alanı iktidarın bir uzantısının kontrolü altındadır denilebilir. İşte yerel kimlik iktidarın denetimi ve müdahalesinden ne kadar uzaksa kültürel kimlik olma eğilimi o denli fazladır.

“Kültürler arası karşılaşmada araya daima iktidar girer, özellikle bir kültür daha gelişkin ekonomik ve askeri temele sahipse bu kaçınılmazdır. Kültürler arasında ne zaman çelişki ve eşitsiz bir karşı karşıya geliş yer alsın, işgal, sömürgecilik veya iletişimin gelişkin biçimleriyle de olsa kültürel kimlik konusu ortaya çıkar. Bu kültürel kimlik sorunu genel olarak görece yalnızlık, refah ve istikrar göre ortaya çıkmaz. Kimliğin konu edilebilmesi için bir istikrarsızlık ve bunalım dönemi, eski yapılara bir tehdit gereklidir ve bu özellikle öteki kültürel oluşumların önünde ya da onlarla ilgili olarak gerçekleşmelidir. Kobena Mercer bunu şöyle açıklar; ‘kimlik sadece bunalıma girdiğinde, değişmez, uyumlu ve istikrarlı olanın yerini kuşku ve belirsizlik aldığı tartışma konusu olur.’”⁶⁰

Kültürel-yerel kimlik küreselleşmenin bir parçası olan tüm dünyada tek bir kimlik evrimine doğru gidişin önündeki güçlü bir kaledir. Egemen piyasa koşullarının yaratmaya çalıştığı ve kısmen başarılı olduğu tüketim toplumu yaratma fikrinin önünde de alternatif bir var olma mücadelesidir ve bir ülke adına büyük nitelikte bir zenginliktir. Liberal ekonomi kuramının bile bahsettiği ‘çok seslilik’ ancak kültürel kimliklerin, farklı fikir ve yaşam biçimlerinin devamını sürdürmesi ve geliştirilmesi ile mümkündür.

2.3.3.Haberde Egemen Kimliğin İnşası

Moda ve yaşam tarzındaki değişimler insanların değerlerini korumada zorluk yaratmıştır. Kitle kültürü hiçbir şey arasında hiçbir şeye karşı bir ayrımcılık yapmaz; kültür yapıtları metaya dönüştürür. İşlevi eğlendirmek, saptırmak ve bilinci top yekûn edilgenlik noktasına indirgemektedir. Küreselleşen dünyada egemen kültürler, Nietzsche’nin ‘Eğer insan köle olmak istiyorsa, bu insanları efendi olacak

⁶⁰ Jorge Larrain, **İdeoloji ve Kültürel Kimlik**, Çev: Neşe Nur Domaniç, İstanbul, Sarmal Yayınevi, 1995, s.197.

şekilde yetiştirmek aptallık olur' ifadesinden hareket edercesine geleneksel kültürleri uygarlaştırmak yerine, onları modern teknolojinin pratik değerlerinin kölesi durumuna dönüştürmektir. Kitlesele standartlaşma, duyguları zayıflatırken; reklam, şiddet içerikli filimler ve bilişim teknolojisiyle oluşan sanal dünya da insanın ruhunu yoksullaştırmıştır.⁶¹ Bu olanların hepsi egemen kültür ve egemen-hakim yaşam biçiminin insan hayatı üzerinde oluşturduğu deformasyondur.

Bugün dünyada egemen kimlik olarak bahsedebileceğimiz en yaygın yapı ulus-devlet anlayışına dayanan siyasi yapılanmadır. Fransız İhtilalı sonrasında ulus-devlet yapısına bürünmek, dönemin şartları içerisinde büyük devrim olarak kabul edilebilecek bir uygulamaydı. Ama bugün sanayinin gelişmesi, insanların kentlere yığılması ve her bireyin potansiyel işçi biçimine bürünmesi, ekonomik daralmalar ve krizler, sürekli tüketimin insanın ve çevrenin doğal yapısını tehdit eder hale gelmesi, mevcut yönetim biçimlerinin tartışma konusu haline gelmesine neden olmuştur. Artık dünyanın herhangi bir yerinde yaşanan büyük toplumsal bir olayı sadece yaşanan yeri etkilediği bir yanılgıdır. Özellikle Liberal-çoğulcu bir devlet yapısına bürünmesi bu yapının beraberinde getirdiği toplumsal öngörülerini de kabullenmek durumundadır. McLuhan'ın deyimiyle dünya artık küresel bir köy olma yolunda emin adımlarla ilerliyorsa ulus devlet yapısı da tartışılır bir hal almaya başlamış demektir. Günümüzde ulus-devlet kavramını şöyle yorumlamak mümkündür:

“Kültürde standartlaşmaya dayanan ulus-devlet açısından çok-kültürlülük ve heterojenlik istekleri milli kimlikte sorunlar yaratmaktadır. Çünkü ulus-devlet vatandaşına ‘yurttaşlık’ şeklinde homojen bir milli kimlik sunar. Ancak yeni oluşan kimlik referansları birey kimliğini yeniden tanımlar ve inşa eder. Böylece ulus-devletin rolü bu süreçte gevşemekte; bu sürece direnen toplumlarda etnik çatışmalar kendisini tayin edilmiş tek kültürlü sınırlar içinde farklı olarak tanımlayan halkların özerklik ve bağımsızlık mücadeleleri şeklinde veya Mikro-milliyetçilikler biçiminde ortaya çıkmaktadır.”⁶²

⁶¹ A. Müslim Akdemir, “Küreselleşme ve Kültürel Kimlik Sorunu”, **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt: 3, Sayı: 1, 2004, s.46.

⁶² Y. Furkan Şen, **Globalleşme Sürecinde Milliyetçilik Trendleri ve Ulus Devlet**, Ankara, Yargı Yayınları, 2004, s.248.

Bugüne nasıl gelindiği, egemen kimliğin nasıl şekillendiğine bakılacak olunursa Machiavel'in devlet kuramını incelemek gerekir. Çünkü moderniteyi anlamlandırmakta Machiavel, anahtar kavram ve isimlerden biridir. Machiavel'e göre:

“Siyasal iktidar/devlet ve meşruiyet üzerine tartışmalar modern devlet sürecine geçişte yoğunluk kazanmıştır. Bu süreçte siyasal iktidar olgusunun mutlak, bir, bölünmez, sürekli nitelmeleleriyle ‘egemenlik’ kavramıyla tartışıldığına şahit olmaktayız. Machiavelli ile başlayan modern devlet düşüncesi, önceki dönemin dinsel, mitolojik ve geleneksel meşruiyet arayışları yerine rasyonel temeller üzerine bir devlet kuramı geliştirmiştir. Modern öncesi siyasal iktidar ilişkileri doğüstü güç eksenlidir. Bu ilişkiler toplum dışı güçlerin din, mitoloji ve önderlerin telkinleri ile toplumda içselleşmesi sonucu ortaya çıkmıştır. İktidar, bu toplumlarda kurumsallaşmamış ve süreklilik kazanamamıştır. İktidarın beslendiği meşruiyet kaynakları da yine doğüstü, mitolojik ve dinseldir.”⁶³

‘Egemen’ kavramının en güzel karşılıklarından birini bulduğu Machiavel’de bu kavramın karşılığı dolaysız olarak devlet erki ele alınır. Devleti elinde bulunduran ya da bulunduranların halkı ne şekilde kontrol edeceğinin önemli noktaları, yol ve yöntemleri üzerinde durulur.

“Machiavelli’ye göre halk, başında biri olmadığı zaman çaresizdir, kararsızdır, iyi ve kötüyü tam anlayamaz. Bu yüzden egemen, halkın tek yol göstericisi, iktidarın birlik ve bütünlüğünün tek teminatıdır. Egemen, bu yüce amacı gerçekleştirmek için hiçbir engel tanımayan, halkını bazen okşayarak bazen tepeleyerek yöneten, ama her zaman ülkesinin birlik ve beraberliği için çalışan bir kişidir. Egemen; halkını yoktan var eden ve bu yüzden herkesin ona şükran borcu olduğu kimsedir. O, insanlara inanma gücünü aşıl原因an, bir amaç etrafında kenetleyen ve hiç hata yapmayan kişidir. Machiavelli için egemenliğin en temel ilkesi siyasal iktidarın birlik ve bütünlüğüdür. Bu ilkenin amaçsallığı doğrultusunda birey ve toplum araçsallaştırılır. Bu amaca ulaştıran her şey meşru kabul edilir. Machiavelli’de egemenliğin meşruiyet ilkeleri ahlaki ve evrensel değerlerden yoksundur. Egemeni denetleyecek, sınırlandıracak hiçbir düşünsel, fiziki ve ahlaki güç yoktur. Machiavelli ile siyasal iktidar “yalnızca din ve metafizikle olan bağlantısını değil, aynı zamanda insanın ahlaksal ve kültürel yaşamının tüm öteki biçimleriyle olan bağlantısını da yitirmiştir”⁶⁴

⁶³ Halis Çetin, “Egemenlik ve Hukuk İlişkisi Üzerine”, **Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt: 3 Sayı: 2, 2002, s.2.

⁶⁴ Çetin, a.g.e., s.3.

Machiavel'in yaşadığı dönem olan 1500'lü yıllar iktidarı bu şekilde ifade edilse de günümüz iktidar anlayışı ve buna bağlı olarak egemen kimliğin oluşumu da değişkenlik göstermiştir. Fransız İhtilali'nden sonra imparatorlukların dağılma süreci sonrasında oluşan ulus devletler, oradan da günümüze uzanan modernitenin ve kapitalleşme sürecinin geliştirdiği kültürler günümüzün enformasyon ve tüketim toplumunu yaratmıştır.

2.3.4.Haberde Temsil

Medyanın işlevlerini yerine getirirken gerçekliği olduğu gibi yansıtma iddiası içinde oluşu önemli bir tartışma konusu haline gelmiştir. Geleneksel kuramda medya, yaşanan gerçeklerin birer aynası konumundayken, eleştirel teoriye göre ise medya olayları olduğu gibi yansıtamayacağı gibi, enformasyonlarını da yeniden üreterek ve yeni gerçeklikler inşa ederek sunmaktadır.

“Kitle iletişim araştırmalarına iki temel yaklaşımdan söz edilebilir; bunlardan ilki iktidarı toplumsal yapıya dağılmış olarak gören liberal çoğulcu yaklaşımdır, diğeri ise iktidarın yönetici sınıf ya da küçük bir elit grubun elinde toplanmış olarak gören Marksist eleştirel yaklaşımdır. Liberal çoğulcu yaklaşımlar haberi nesnel bir gerçeklik olarak kabul etmektedirler. Bu yaklaşıma göre medya toplumun gözü ve kulağıdır, gerçeğin temsilcisidir. Bir bakıma medya siyasal otoritenin denetleyicisidir ve çoğulculuğun garantörüdür. Çoğulcu liberal düşünce basını; yasama, yürütme ve yargının yanında dördüncü güç olarak niteler.”⁶⁵

Bu noktada yeni bir gerçekliğin temsil yoluyla sunulup sunulmadığı, eğer yeni bir gerçeklik yaratılıyorsa bunun ne gibi temsillerle ortaya konulduğu söz konusu hale gelmektedir. Çünkü eğer medya sunumlarını hakim-egemen temsiller biçiminde ortaya koyuyorsa bu olgu medyanın sahip olduğu sosyal gücü ile yakından ilişkilidir. Çünkü medya gerçekleştirdiği sunumlarıyla toplumu şekillendirmekte, diğer bir deyişle istediği yönde evrilmesi için dönüştürme süreci içerisinde bulunmaktadır. Bu süreç sonucunda gündelik pratiklerimize, inanç ve normatif

⁶⁵ Elif Kesici, “Yoksulluğun Medyada Temsili: Gazete Haberleri”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı, 2008, ss.43-44.

toplumsal değerlerimize olan bakış açımız, medyanın yaptığı bu sunumlar ile belirginleşmektedir. Diğer bir deyişle,

“Medyanın sunduğu gerçeklik temsilleri, gerçek dünyaya ilişkin kişisel deneyimlerimizi ve yorumlamalarımızı önemli ölçüde belirler. Bu nedenle, temsil ‘gerçek’ olaydan sonra ortaya çıkan bir şey değil, yorumladığımız gerçekliğin bir parçasıdır. Temsil sadece gerçekliği temsil etmez, aynı zamanda gerçekliğin anlamına da katkıda bulunur.”⁶⁶

Peki, genelde *temsil* ve özelde *haberde temsil* göndermeleriyle kastedilen nedir? Temsilin ne olduğu ve ne şekilde gerçekleştiği üzerine birçok farklı düşünce ortaya atılmıştır. Hall de bu düşünürlerden biridir ve temsili şöyle açıklar:

“...temsil; sözlü, yazılı veya ikonik göstergeler kullanarak ‘gerçek’ maddi dünyada zaten mevcut olan şeyleri kodlayan ya da onları yansıtan bir süreç değil, tam da bu anlamlandırma sürecine anlam üreterek ve anlamların değişimine olanak sağlayarak katılan bir süreçtir. Hall, bu tarz bir temsil yaklaşımını ‘inşacı temsil yaklaşımı’ olarak adlandırır. Hall, dil, kültür ve temsil süreçleri arasındaki ilişkiyi açıklarken temsilin ortak bir tanımının, ‘dil’in dünya hakkında anlamlı bir şey söylemek ya da dünyayı başkalarına manidar biçimde sunmak amacıyla kullanılması’ olduğunu belirterek, temsilin dil ve anlamı kültüre bağladığını ifade eder.”⁶⁷

Temsil olgusunun haber söylemiyle nasıl bir ilgisinin bulunabileceğini araştıran ve bazı yargılara varan Kültürel Çalışmalar Enstitüsü’dür. Kültürelcilere göre haber söylem analizi konusunun temelinde temsil olgusu yatmaktadır. Kültürelciler, bu konuyu şu şekilde açıklığa kavuşturmaya çalışır:

“Kültürelci yaklaşımın haber söylemi analizinin merkezi sorunsalını oluşturan şey, toplumda ayrıcalıklı bir konumda yer almalarından dolayı kurumsal erkleri ölçüsünde belli bir temsiliyet niteliği taşıyan bazı kesimlerin güvenilir kurumsal kaynaklar olarak, medya söyleminin başvurduğu bir kesim olmasıdır. Olayların ‘birincil tanımlayıcıları’ olarak adlandırılan bu kesimin çoğu, ‘yetkili uzmanlardan’ oluşmaktadır. Kültürel yaklaşıma göre; ‘Birincil tanımlayıcılar, sorun içinde yer alan konunun ilk tanımını oluşturmakta ya da

⁶⁶ Dan Laughey, **Medya Çalışmaları Teoriler ve Yaklaşımlar**, Çev: Ali Toprak, İstanbul, Kalkedon Yayıncılık, 2010, s.84.

⁶⁷ Sevilay Çelenk, **Televizyon Temsil Kültür 90’lı Yıllarda Sosyokültürel İklim ve Televizyon İçerikleri**, Ankara, Ütopya Yayınevi, 2005, ss.81-82.

birincil yorumunu kurmaktadır. Bundan sonraki açıklamalar ve görüşler, birincil tanımlayıcıların çerçevlendirdikleri konular alanında yerini almakta; ancak bir kez kurulan gönderme terimleri dışına çıkarak, başka tanımlar üretmekte zorlanmaktadırlar.”⁶⁸

Haber kurgularında ve içeriklerinde hangi öykülerin ele alınacağına yönelik tercih, kamunun algılayışı üzerinde etkili olması açısından önemlidir. Bu öyküler tek bir şeyin çerçevelemesi ve onun öne çıkarılması üzerine kuruluyorsa burada temsil sorunu kendisini belirli bir *cinsiyet, kimlik, ırk, inanç temsili* olarak açığa vurur. Bu temsiller medyada hakim-egemen hegemonik yapı üzerinden belirli kodlarla sunulacaktır. Bu hegemonya kavramı birçok toplumsal kavramı tektipleştirici etkiye sahip bir biçimde içselleştirir.

“Connell’a göre, hegemonya her zaman ilişkisel bir kavramdır. Bu ilişkiselliğin oluşmasında, toplumsal cinsiyet düzeni açısından kültürel dinamikler önemlidir. Ortada dolaşan hayran olunması ‘erkeklik modelleri’nin yarattığı dinamiklerin varlığı kadar, din, devlet, medya, yerel kültürler aracılığı ile erkekliğin ‘doğallaştırılması’ da söz konusudur. Erkekliğin inşası sadece kültürel imgelerle olmaz; kurumsallaşmış patriarkal destek de hayatidir.”⁶⁹

Dolayısıyla medya denetimi ile temsil etme biçimleriyle oluşturulan egemen kültür ve kimlik algısı patriarkal-ataerkil yapıdan da bağımsız değildir. Medyada tüm tüketiciler için ilan edilen genel geçer kimlik ve temsil (cinsiyet, din, hukuk, sanat, siyaset vb diğer ideolojik unsurlar) hem toplumsal olarak şekillendirilmiş mülkiyet ilişkilerine ve ekonomik oluşum odaklarına hem de geleneksel bir biçimde toplumsal kodlar olarak işlenmiş temel ahlaki, dini ve hukuki ilkelere göre oluşturulmaktadır.

2.4. Medyada Söylemin Çerçevenmesi

Medya çerçeveleri herhangi bir tartışmanın nedenini bildiren, konunun özünü anlatan, bir olay akışına anlam veren merkezi konumdaki fikir veya anlatım akışıdır. Bu çerçeveler, habercilik alanında herhangi bir olay sunulurken,

⁶⁸ Hüseyin Köse, **Bourdieu Medyaya Karşı (İşbirlikçi, Zorba ve Çığırkçı Medya)**, İstanbul, Papirüs Yayınları, 2004, s.74.

⁶⁹ Şeyda Koçak, “Medya ve Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Reşat Nuri Güntekin’in Yaprak Dökümü Romanı ve Televizyona Uyarlanan Dizilerinin İncelenmesi”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, 2010, s.40.

izleyici/okuyucunun söz konusu olayı belli bir biçimde algılamasını ve olayla ilgili belli bir biçimde düşünmesini sağlayan sunum biçimleridir. Bunlar, haberin anlatımında öne çıkarılan anahtar sözcükler, mecazlar, kavramlar ve sembollerdir. Bu nedenle Pan ve Kosicki, çerçevelemenin, bir haber söylemi oluşturma ve işleme stratejisi veya söylemin kendisinin bir niteliği olarak incelenebileceğini belirtmişleridir.⁷⁰

Bu bağlamda düşünülecek olursa medyada veya kitle iletişim araçlarında kullanılan dil belirli söylem teknikleridir ve bu teknikler de belirli çerçeveler içinde sunulmaktadır. Söylem kelimesi başlı başına bir takım verilerin çerçevelenmesi şeklinde anlaşılabilir. Haberin oluşturulduğu süreç, sunum biçimi, geri dönüşlere verdiği tepki biçiminin oluşturduğu tüm döngü oluşturulan söylem yapılarıyla bağlantılıdır. Belirli konulara yönelik medyanın takınmış olduğu belirli tavır ve kullandığı belirli dil çerçevelemenin ürünüdür.

2.4.1. Haberde Öne Çıkarma (Priming)

Gündelik yaşamımız esnasında maruz kaldığımız tüm enformasyon süreçleri daha önceden bizlere nasıl ulaştırılacağı düşünülmüş ve şekillendirilmiş bağlamlara sahiptir.

“Gündemde yer alan konu evreninden medya kurumunun kendisini kuşatan ilişki ağlarıyla uyumlu olarak değerlendirilmiş konuların iletiye dönüştürülmesine karar verme süreçleri birer öne çıkarma uygulamalarıdır. Karar verme süreci anlaşılacağı gibi okura sunulmak üzere konu evreninden gündemleştirilecek konu ya da konuların seçilmesi işlemidir.”⁷¹

Kitle iletişim araçlarının etkileri üzerine üzerine bugüne kadar yapılmış araştırmalarda öne çıkarma kavramı çerçeveleme kavramından işleyiş biçimi bakımından farklı bir kategori olarak ele alınmıştır. Gündem kurma ilkelerine daha yakın bir işleyişe sahip olduğu düşünülen haberde öne çıkarma olgusu üzerine birçok

⁷⁰ Seyfi Kılıç, “Tekel Eylemi Haberlerinde Çerçeveleme: Türk Yazılı Basını Örneği”, **Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi**, Sayı: 32, Bahar 2011, s.5.

⁷¹ Ali Ekber Sarıgül, “Basın İktidar ve Temsil”, **Medya Temsilleri**, Editör: Dilek İmançer Takımcı, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2010, s.122.

çalışma yapılmıştır. Iyengar ve Simon bu araştırmacılarından önde gelenler olarak sayılabilir.

“Iyengar ve Simon’a göre öne çıkarma, belirli sorunlara ilişkin siyasal yargılara varmada haber içeriğinin etkisine ve izleyicilerin siyasal değerlendirmeler yapmakta kullandığı ölçütlerdeki değişikliklere işaret eder. Başka bir deyişle öne çıkarma, kitle iletişim araçlarının bazı sorunlara dikkati çekerek (bu arada diğerlerini görmezden gelerek) hükümetlerin, politikaların ve siyasal adayların değerlendirileceği kriterleri belirleme gücüne işaret eder. Adaylar seçilebilmek için kamu tarafından tanınmaya gereksinim duyarlar. Bunun etkili yollarından biri de haber bültenlerine girebilmektedir. Adaylar bu yolla seçmenlerin tercihlerini kendi avantajlarına olacak şekilde etkileyebileceklerini umut ederler.”⁷²

Günümüzde öne çıkarma uygulamasına medyanın her alanında yoğun şekilde rastlanabilmekteyiz. Örneğin seçimlerden önce belirli partilerin seslerine öncelik verilmesi, işçi ve burjuva çatışmalarını içeren haberlerde burjuvanın lehine haberler yapılması gibi. Öne çıkarma uygulamasına geçmişten daha somut bir örnek vermek gerekirse, Körfez Savaşı esnasında ABD başkanlığı görevini sürdürmekte olan George Bush’un başarılı bulunması dikkat çekicidir. 16 Ocak 1991’de başlayan Amerikan çıkartmasının 43 gün gibi kısa bir süre de ve çok az askeri kayıpla bitirilmesini, Amerikan halkı olumlu bulmuş ve Bush’un başkanlığını başarılı değerlendirerek kendisine olan desteğini arttırmıştır. Fakat sadece 21 ay sonra, Kasım 1992 seçimlerinde, George Bush seçilmeyi başaramamıştır. Yapılan araştırmalar Körfez’deki Amerikan zaferinin ardından medyanın dikkatleri ülkenin ekonomik durumu üzerine çevirdiği ve bu konunun özellikle Eylül ve Ekim 1992’de medyanın ana konusu olduğu tespit edilmiştir.

Öne çıkarma yaklaşımına göre, haber medyasının içeriğinde ekonomi ile ilgili haberlerde yaşanan artış, kamuoyunun ilgisini bu konuya çekmiş ve genel ekonomik durumun iyi olmaması Bush’un popülerliğini yitirmesine neden olmuştur. Dolayısıyla haber medyasında bir konuya veya diğerine ağırlıklı olarak yer verilmesi,

⁷² Nejdet Atabek & Erdal Dağtaş, **Kamuoyu ve İletişim**, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Eğitim Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı yayınları, 1998, s.401

haberlerin içinde başkan veya politikaları hiç konu edilmese bile, kamuoyunun başkanı başarılı veya başarısız olarak değerlendirilmesinde önemli rol oynamaktadır.⁷³

2.4.2. Haberde Çerçeveleme (Framing)

Bir an için kitle iletişim araçlarından yoksun bir toplum olduğumuzu varsayalım. Her ne kadar modernitenin günümüz noktasında olabileceği konusunda kuşkululu olsak da böyle kabul edelim. Acaba günümüzde kişiler arası iletişimi en çok etkileyen medya kanallarının yerine neyi koyabilirdik. Çevremizle olan iletişimimiz neye göre şekil alırdı? Acaba yaşam pratiklerimiz içerisinde neye diğerine göre daha fazla değer ve öncelik verirdik? Tüm bunlar düşünüldüğünde kitle iletişiminin üzerimizde ne kadar etkili olduğu bir nebze daha iyi anlaşılacaktır. Çünkü günümüz insanının (eğitim seviyesine göre göreceli az ya da daha fazla) kitle iletişim araçlarından ne kadar etkilendiği kabul edilir bir realitedir. Bu etkilenmeler en çok da medyanın verdiği her enformasyona uyguladığı çerçevelemelere göre şekillenmektedir.

“Çerçeveleme yaklaşımı kitle iletişim araçlarının bir olayın ve bilginin bazı yönlerini seçerek ve öne çıkararak (kimi zamanda bazı yönlerini saklayarak), kamuoyunda belirli bir yorumlama, değerlendirme ve sorun çözme yaklaşımı oluşturma çabasına yöneliktir. Çerçeveleme, temelde seçim yapma ve bu seçimi öne çıkartma şeklinde olur. Bu süreçte bir olay habere dönüştürülürken, belli özellikleri seçilir ve bu özellikler haber metinlerinde öne çıkarılarak okuyucular ve dinleyiciler için daha akılcı kalıcı ve anlamlı hale getirilir.”⁷⁴

Çerçeveleme kavramı yukarıda da belirttiğimiz şekilde öne çıkarma ve gündem oluşturma tekniklerinden ayrı bir yöntem ve uygulama olarak kabul edilmekte ve akademik çalışmalar bu ilkedden hareketle üretilmektedir. Somut bir örnek vermek gerekirse bu kamudaki araştırmalarının orijinalliği bakımından Gitlin’in çalışmalarına bakılabilir.

⁷³ Özlem Danacı, Siyasal Kampanyalarda Medya: Yazılı Basın Haberlerinde “Çerçeveleme ve Öne Çıkarma”nın Politikacı Temsilindeki Rolü, **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Anabilim Dalı Halkla İlişkiler Bilim Dalı, 2005, ss.106-107.

⁷⁴ Sarıgül, **a.g.e.**, ss.122-123.

Todd Gitlin (1980) CBS televizyonunun 1960'lardaki önemli öğrenci hareketlerini nasıl basitleştirdiğini inceleyerek kitle iletişimi araştırmalarına 'çerçeveleme' kavramını kazandırmıştır. haber bültenlerini hazırlayanlar sosyal bir hareketi verirken pek çok alternatif çerçeveleme stratejileri seçebilirler. Haber, sosyal sorunun kapsamını anlatabilir, sorunla başedebilmek için ileri sürülen alternatif önerileri eleştirebilir ya da hükümetin sorunun üstesinden gelebilmek için yaptığı çalışmalar üzerine yoğunlaşabilir.⁷⁵

Medyanın şekillendirdiği çerçeveler, olaylar hakkında belirli yönde bir anlayış oluşturmaya yönelik algı ve düşünmeyi teşvik eden belli haber anlatılarıdır. Bu çerçeveler, bir haber metninde öne çıkarılan anahtar sözcükler, kavramlar, semboller ve nitelermelerde gizlidir. Çoğu zaman kitleye farkında olmadan içselleştirilmektedir. Bu yüzden, olayların ve haberlerin kitle iletişim medyasında çerçevesi ve sunumu, haberi izleyenlerin bunları anlayışlarını sistemli biçimde etkilemektedir.⁷⁶ Bu anlama biçimi çoğu zaman önceden belirlenmiş yapılar şeklinde işlemektedir. Çünkü bu çerçeveler aynı zamanda kurulu düzenin ideolojisi biçiminde kendini dışa vurur. Çerçeveleme bu bakımdan bir inşa sürecidir. Bu inşa tüm gerçekliği yansıtmayan ve verileri farklı bir biçimde yansıtan bir inşa etme sürecidir.

“En genel anlamda çerçeveleme kavramı, bir durumdaki, bir değer yargısının sunulmasındaki veya problemlerin seçilmesindeki kurnazca yapılan değişikliklere işaret eder. Çerçeveleme etkisi ise sözü edilen değişiklikler nedeniyle ortaya çıkan düşünce değişiklikleri sonucu meydana gelir.”⁷⁷

Çerçeveler ele alınan sorunun ne olduğunu belirli bir bakış açısından tanımlar; soruna kimlerin ve nelerin neden olduğunu vurgularlar; ahlaki yargıda bulunurlar ve sorunun nasıl çözülmesi gerektiğini belirtirler. Entman, çerçevelerin ve çerçevelemenin işlevini böylece tanımlayıp, çerçevelerin bir iletişim sürecinde, en az dört yerleşim alanı (düzlem) bulunduğunu ifade etmiştir. İletişimcinin bilinçli veya bilinçsiz olarak bir konuyu nasıl ele alması gerektiği hakkında verdiği kararlar;

⁷⁵ A. Rıdvan Bülbül, **Genel Gazetecilik**, Ankara, Nobel Yayınları, 2000, ss.100.

⁷⁶ Aynur Köse, “Türk Basınında Kadın: 2010 Türkiye'sinde Sosyal Haklar Açısından Kadınların Temsili”, (Çevrimiçi) <http://www.sosyalhaklar.net/2011/bildiri/kose.pdf>, Erişim Tarihi: 10.10.2013.

⁷⁷ Atabek & Dağtaş, **a.g.e.**,s.397.

metnin içinde bazı anahtar kelimelerin, belli cümlelerin, haber kaynaklarının vs. bulunup bulunmaması sonucu oluşan çerçeveler; iletişimcinin aktarmak istediği çerçeveye uyuşmayabilen, alımlayıcının düşünceleri ve çıkardığı sonuç ile oluşturduğu çerçeve; toplumsal olarak kabul edilen ortak çerçevelerin olduğu alan olarak kültür.⁷⁸ Bu bağlamda düşünülecek olunursa çerçeveleri tek bir işleyiş tarzı olan belirli kalıplar olarak tanımlamak eksik bir düşünce olarak kabul edilmelidir.

2.4.2.1. İzleyici Algısını Belirleme Açısından Çerçeveleme

Kitle iletişim araçlarının verdiği tüm mesajların kökeninde izleyici algısını belirli bir yönde etkileme biçimi olduğu düşünülmektedir. Kitle iletişim araçlarının ürettiği tüm söylemlerin temelinde hedeflenen düşünce budur ve çerçevelemeler de izleyici algısını istenen yönde şekillendirmek üzere uygulanmaktadır. Kitle iletişiminin söylemlerinin alıcıda nasıl karşılık bulduğunu aşağıdaki gibi açıklamak mümkündür:

Söylemin işlenmesinde en fazla incelenmiş süreçler, özümleme (integration) ve çıkarsamadır (inference). Birincisi kavramayla veya bir metnin unsurlarının sindirilmesiyle ilişkilidir. İkincisi ise söylemi anlatan göstergeleri açığa çıkaran bilgi ikmalî süreciyle ilişkilidir. Geri çağırma ve de depolama olayını belirleme biçimini ayırıştırma güçlüğüne rağmen, bellek, önemli bir yer işgal etmektedir. Bir kavramın üç süreçle belirlendiği görülmektedir; özümleme, çıkarsama ve belleğe kaydetme. Bir iletinin etki düzeyi geri çağırma kapasitesine, depolamaya, çıkarsamaya, özümlemeye, çıkarsamaya ve dikkat düzeyine dayanmaktadır. Alıcının dikkatini ileti üzerinde toplayıp toplamadığını, iletinin alıcı nezdinde sahip olduğu nüfuz göstermektedir. O halde kavrayış, özümlemiş, sonuç elde edilmiş olacak, sonraki bir kullanım için hafızada ileti depolanacaktır.⁷⁹

“Bireysel düzeyde gündem belirleme süreciyle ilgili olan algısal süreçlerin başlıcaları arasında çerçeveleme (framing) ve öne çıkarma (priming) kavramları gelir. Bu kavramlar üzerinde İyengar ve diğerlerinin yaptığı çalışmalar büyük bir öneme sahiptir. Kosicki ise çerçeveleme ve öne çıkarma kavramlarının pek çok kimse tarafından sanıldığı gündem

⁷⁸ Danacı, **a.g.t.**, ss.99-100.

⁷⁹ Judith Lazar, **İletişim Bilimi**, Çev: Cengiz Anık, Ankara, Vadi Yayınları, 2001, s.52.

belirlemenin uzantıları olmadığını ileri sürmektedir. Ona göre bu kavramlar bilişsel (cognitive) bakış açısından geldiler ve gündem belirleme tarafından öngörülme yönelere doğru gitmektedirler.”⁸⁰

Çerçeveler, bireylerin olayları ve bilgileri belirleme, algılama, teşhis etme ve adlandırmasına olanak sağlayan araçlardır. Diğer yandan bireylerin düşünme kapasiteleri içinde yaşadıkları çevrenin karmaşıklığı ile karşılaştırıldığında çok düşüktür. Gerçekten de çevremizde her an sayısız denebilecek kadar çok olay cereyan etmektedir. Bunların her birine dikkat edebilmek, onlar hakkında düşünmek ve bazı çıkarımlarda bulunmak birey için olanaksızdır. Bireyin dikkati bu nedenle seçici olmak zorundadır. Bu temel sınırlılıklar nedeniyle diğerleri hakkında oluşturduğumuz izlenimler, önemli gördüğümüz az sayıdaki unsurlar veya konular etrafında biçimlendirilmek durumundadır.⁸¹ İşte medyanın uygulamış olduğu çerçeveme teknikleri bu veriler ışığında şekillendirilmektedir. Zaten gündelik hayatta dikkatimizi vereceğimiz noktalar da bizler tarafından değil hayatımızın her alanına yayılan kitle iletişim araçlarının çabaları ve istekleri doğrultusunda belirlenmektedir.

2.4.2.2. Haberin Gerçekliğinin İnşası Olarak Çerçeveleme

Haberin ve kitle iletişim araçlarının nasıl işlediği üzerine önemli akademik tartışma ve çalışmalar yapılmıştır. Bunlardan en önemlilerini geleneksel medya çalışmaları ve eleştirel medya çalışmaları olarak ele almak mümkündür. Geleneksel medya çalışmaları zaman zaman liberal-çoğulcu teoriler olarak da adlandırılmaktadır. Burada üzerinde hassasiyetle durulan olgu ‘dil’ olgusudur.

Liberal-çoğulcu ana akım iletişim araştırmalarında dil, anlamların şeffaf bir taşıyıcısı olarak kavramlaştırılmıştır. Nesne, ayna işlevi görerek, kişi ve durumlarda zaten var olan anlamı yansıttığı kabul edilmektedir. Bu doğrultuda, tüm medya alanlarında yer alan ve özel bir öneme sahip olan haber, yansız, şeffaf, dışsal

⁸⁰ Atabek & Dağtaş, **a.g.e.**, s.395.

⁸¹ A. Rıdvan Bülbül, **a.g.e.**, ss.99-101.

gerçekliğin yansız bir yansıması olma potansiyeline sahiptir ve haber aracılığıyla, gerçek dünyadaki nesnelere ve olaylar bizlere oldukları gibi bilinir hale gelirler.⁸²

Bu teori, medyanın gerçekleri bizlere aktarırken birer ayna vazifesi gördüğünü dile getirir. Günümüzde de etkin olan Liberal-Çoğulcu teori bazen bu iddiasına ters düşer biçiminde medyanın hala demokrasinin vazgeçilmez unsuru olan ifade özgürlüğünü bir türlü sağlayamadığını, zaman zaman farklı ideolojilere sahip olan dönemsel iktidarların denetimine girdiğini ifade eder. Günümüzün kapitalist yaşam biçiminin gerekliliği olan medya-iktidar-ideolojinin birlikte işlediği yönünde ise bir açılımda bulunmamaktadır. Diğer yanda ise temeli Batı Marksizm'ine dayanan Eleştirel Teori bulunmaktadır. Bu teoriye göre ise medya gerçekliği egemen iktidarın lehine olarak sürekli yeniden üretir ve bu medya-iktidar-ideolojinin birlikteliğiyle mevcut mülkiyet ilişkilerinin meşrulaştırılması için araç vazifesi görür.

Haberin toplumsal gerçekliği inşa ettiği önermesinin haber eleştirisindeki gelişimi, esasen toplumsal kuramda gerçekliğin inşa edildiğinin vurgulanmaya başlamasıyla paralel bir seyir izlemiştir ve bu yaklaşım onu gündelik yaşama yani inşa ettiği gerçekliğe yerleşik toplumsal bir kurum olarak görmektedir.⁸³

Gerçeklik toplumsal olarak kurulmakta ve toplumsal alandaki etkileşimlerle yeniden üretilmektedir. Başka bir ifadeyle; toplumsal gerçeklik, bizim ona dair konuşmalarımız veya düşünme tarzımız tarafından meydana getirilmektedir. Bu gerçekliğin doğasının ne olduğuna dair uzlaşımlarımız ve onu anlamaya yönelik kullandığımız kavramlar sayesinde toplumsal gerçeklik oluşur. Bu oluşmaya inşa denir.⁸⁴

Haber inşasının günlük pratiklerimizi nasıl etkilediğine somut bir örnek vermek gerekirse buna ABD'de yayınlanan bir dizi ve Türkiye'den kötü bir karakter gösterilebilir. ABD televizyonlarında gösterilen 'Doktor Kildare' dizisi seyircileri öylesine etkisi altına almıştır ki diziyi yayınlayan televizyon kanalına yüzlerce hasta mektup göndermiştir. Ülkemizde de buna benzer olarak sinema sanatçısı Erol Taş'ın

⁸² Elif Küçük Durur, "İnşacı Yaklaşım İçinde Çerçeveleme Kuramı ve Haberin Çerçevesi", **Atatürk İletişim Dergisi**, Sayı: 2, Temmuz 2011, s.23.

⁸³ **A.e.**, s.23.

⁸⁴ **A.e.**, s.22.

yoldan çevrilip dövülmeye çalışılması aynı ruh haletinin örneğidir. Yaşanan bu gibi gelişmeler gerçekliğin bulanıklaşmasından başka bir şey değildir ve bulanıklaşma sonucunda gerçek olmayan hayali görüntülerin gerçekmiş gibi anlaşılmasının dışı vurulmuş halidir.⁸⁵ Bu olgu dizi veya sinemalarda nasıl işlemekteyse haber kurgularında da aynı şekilde işlenmektedir.

Haber kuruluşlarının işleyiş özellikleri, haber çerçevelerinin oluşumunu belirlemekte; uzlaşıyla oluşturulan bu çerçeveler ise toplumsal anlamın dolaşımını sınırlandırmakta ve nihayetinde de sınırlandırılmış anlamlar toplumsal gerçekliğin inşasına yol açmaktadır. Sonuçta işyerindeki etkinlikler boyunca, haber ve haberciliğe dair bir toplumsal yapının oluşturulmasına katılan aktörlerin eylemleriyle; ve bu eylemlerin ardındaki sistematik saiklerle bağlantılı bir biçimde ortaya çıkarılan, adına haber denilen bilgi türü, toplumsal gerçekliği inşa eden bir bilgi türüdür. Yani gerçekliğin haber boyunca inşası, tek tek bireylerin değil, bir toplumsal failer çoğulluğunun ve bu çoğulluğu doğal bir tavır alış içerisinde eylemliliğe yönelten bilişsel olanakların bir ürünüdür.⁸⁶

Ana haber bültenlerinde işleyen yapı da böyledir. Çünkü daha düğmeye basmadan biliriz ki haber bültenlerinde önce devlet büyüklerinin en büyüğü bir konuda bir şey söyleyecek. Onu biraz daha az büyükleri izleyecek; sonra muhalefet sözcüleri konuşacak; ardından dünya büyükleri uluslararası meseleler üzerinde konuşacak; onların ardından da bir taşra kentinden küçük bir haber olacak; sonra kısa bir dünya turuna ya bir tren kazası haberi, ya da bir sel felaketi haberi sunulacak. Derken, spor haberleri, hava durumu ve sırasıyla reklamlar da verilip günlerce, aylarca ve hatta yıllarca bir kalıp içerisine oturtulmuş bu çerçeveleme yapısı tekrar tekrar tüketiciye sunulacak.⁸⁷ Bu böyle sürüp gidecektir. Aslında bu çerçevelemede izleyiciye fark ettirilmeden verilen mesaj ‘Bu dünya böyle gelmiş böyle gider. Sen hiçbir şeyi değiştiremezsin’dir.

⁸⁵ İbrahim Refik, **İletişim Çağında Kültürde Dirilmek**, İzmir, Töv Yayınevi, 1997, ss.70-71.

⁸⁶ Çiler Dursun, “Haberde ‘Gerçekliğin İnşa Edilmesi Ne Demektir?’”, **Haber Hakikat ve İktidar İlişkisi**, Der: Çiler Dursun, Ankara, Elips Kitap, 2004, s.43.

⁸⁷ Refik, **a.g.e.**, ss.69-70.

2.4.2.3.Siyasal Haberlerin Çerçevenmesi ve Seçkinlerin Söylemleri

Medya elitleri ile siyasi elitler arasındaki ilişki, karşılıklılık esasına dayanır. Grant, medya ile onun siyasi ve toplumsal çevresi arasındaki ilişkileri etkin bir şekilde ortaya koyar. Medya ile siyaset arasında kurulu olan bu ‘al gülüm, ver gülüm’ ilişkisi, özellikle iktidardaki siyasi elitler ile medya arasındaki ilişkilerde daha bir kolaylıkla gözlemlenebilir. En basit olarak medya, bir siyasi partiye o partinin basın-yayın organı gibi hizmet edebilir. O partinin sesini kamuoyuna duyurarak, sıklıkla destek verdikleri siyasi grubun belirli konulardaki temel görüş ve fikirlerine, partinin ideolojisi ve politikalarına uygun doğrultuda yayınlar yaparak, o parti lehine kamuoyu yaratmak yolunda önemli hizmetler yerine getirebilirler. Yine aynı tür hedefler doğrultusunda medya, destekledikleri partinin rakibi siyasi partiye ya da partilere saldırarak, onların aleyhinde yayın yapıp karşıtı fikirleri destekleyerek de yine yandaşı oldukları partinin kamuoyundaki popülerliğini ve oy potansiyelini artırma amacına yönelik hizmetler yerine getirebilir. Veya tüm bunların tersi olarak belirli bir siyasi görüşün iktidara gelmemsi için elinden gelen çabayı gösterebilir.⁸⁸Tüm bunlar belirli medya gruplarının bir siyasi ve ekonomik çevreyle sıkı ilişki içerisinde olmasının birer sonucudur.

“Çerçeveleme etkileri araştırmaları siyasal iletişim bakımından önemli sonuçlar doğurmaktadır. Bu araştırmalara göre medyanın siyasal sorunları çerçeveleyiş biçimlerinin belli hareketlerin başarısı için hayati öneme sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Örneğin sosyal hareketleri araştıran bilim adamları insan hakları hareketleri esnasındaki yakın ve sıcak medya sunumunun harekete karşı polis baskısını ve şiddetinin engellediğini veya etkisini azalttığını bulmuşlardır. Benzer şekillerde tartışmalı konularda medyanın marjinal gruplar yerine yaygın görüşe sahip grupların, seçkinlerin ve iktidarın çerçevelerini temsil etmesi daha büyük olasılık göstermektedir.”⁸⁹

⁸⁸ Ali Arslan, “Medya – politika ilişkisi üzerine sosyolojik bir Değerlendirme”, **Akademik Bakış**, Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi, Sayı: 5, Ocak 2005, s.6.

⁸⁹ Hüseyin Özarslan, "Çerçeveleme Yaklaşımı Açısından Haber Çerçevesinin İzler Kitle Düşünceleri Üzerindeki Etkisi", **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı Araştırma Yöntemleri Bilim Dalı, 2007, s.66.

Bagdikian'ın vurguladığı gibi, muhalif söylemler, egemen söylemlerin egemenliği altında kaybolmaktan başka bir seçeneğe sahip değildir. Diğer bir söylemle ticaretin her türlü etkinlik alanlarında üretim gerçekleştiren holdinglerin, ellerinde bulundurdukları medya organlarından muhalif söylemlerin yükselmesi veya en azından gerçeklerin, bütün açıklıklarıyla iletilmesi pek de olanaklı görünmemektedir. İktidar-siyaset, medyayı ekonomik bağlamda denetim altına almış, medya ise siyaseti söylem açısından kendisine bağımlı kılmıştır. İktidarın, medyaya ekonomik ve siyasi baskılar uygulaması, medya kuruluşlarını iktidarlar ve siyasetçiler karşısında güçsüz duruma düşürmektedir. İki tarafın uzlaşmaya varması sonucunda ise medya organları ekonomik baskılardan görece kurtulmakta, medya içerikleri de eleştirel bir biçimde kurgulanmamaktadır. Özet ifadeyle toplumsal gerçekler, medya içeriklerinde doğru ve yeterli ölçüde ifade edilememektedir.⁹⁰ Eleştirel Teori düşünürlerinin de aslında üzerinde durdukları ana konu budur. Medyada sunulan gerçeklikle, aslında olan olaylar arasında bir inşa süreci olduğunu ve medya çerçevelerinin bu gerçekliği sürekli inşa ettiğini savunan görüşün hareket ettiği nokta burasıdır denilebilir.

Medyanın siyasi partilerle veya iktidarla olan ilişkisinden çok değer atfeden tarafı özelde siyasal seçkinlerle olan ilişkisidir. Medya seçkinleri arasındaki iletişimde bir araç işlevini de görmektedir. Schudson'a göre ticari çevreler veya devlet desteği nedeniyle medya sahnesi, bunların hakimiyeti altında olduğu durumlarda genellikle seçkin bakış açılarını desteklemektedir. Bazı araştırmacılar medyanın bu rolünü kitle iletişim araştırmalarındaki kültürel hegemonya teorisiyle de açıklamaktadırlar. Bu teori medyanın seçkin kültürel kodları temsil edip kolladığını ileri sürerek baskın kültürel değerlere işaret etmektedir.⁹¹

⁹⁰ Onur Dursun, "Türk Medyasının Sermaye Yapısı ve Siyasal İktidarla İlişkisi Üzerine Bir İnceleme", **Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı 1, Haziran 2012, s.16.

⁹¹ Özarslan, **a.g.t.**, s.68.

2.5.Haber, Mesaj, Hegemonya ve Toplumsal Güç Aracı Olarak Medya

İlk kitle iletişim araçlarından günümüze kadar olan süreçte medyanın gücü ve işlevi sürekli bir biçimde artmış ve gelişmiştir. Günümüz anlamıyla olmasa da mektup amaçlı çıkarılan ilk gazetelerden günümüze kitle iletişim araçları hep toplum üzerinde bir etki bırakmak ve onları yönlendirmek amaçlı kullanılmıştır. Örneğin tarihçi EricHobsbawn tarafından ‘Devrimler Çağı’ olarak adlandırılan 19. yüzyıl süresince, meydana gelen (aslında, dalgaları 1960’lara kadar da ulaşan) işçi, köylü ayaklanmaları, medyanın (henüz sadece gazetelerin olduğu dönemde bile) büyük kitleleri, belirli siyasal görüşler doğrultusunda harekete geçirebileceği korkusunu yaratmıştı. Başka ifadeyle iletişim araçlarının gelişmesiyle daha da artacak bir karamsarlıkla, medyanın propaganda gücünün, savunmasız bireyler üzerinde ciddi bir tehdit oluşturduğu düşünülüyordu.⁹² Bu düşünce günümüzde de etkisini arttırarak sürmektedir. İnsanları olumlu mu olumsuz mu etkilediği bakımından araştırmacılar arasında tam bir konsensüsten bahsetmek mümkün olmasa da etkinin güçlü bir biçimde var olduğu tüm kesimler kabul görmektedir.

Medyanın toplumsal bir olgu olduğu ve amacının ilk gelişmeye başladığından bu yana değiştiği bir gerçeklik olarak kabul edilmektedir. Tartışma daha çok bu toplumsal gücün işlevlerini ne şekilde ve kimin yararına gerçekleştirdiği üzerine devam etmektedir. Medyanın günümüzde artık tek başına bir endüstri olduğunu vurgulayan Herbert Schiller şu yönde bir tespitte bulunuyor; “Verdikleri imajlar ve mesajlar, tasarımları ve hedefleri itibariyle pek az istisnası hariç olmak üzere, benzer amaçları gerçekleştirme iddiasındadırlar. Bu amaçlar karlılık ve özel mülkiyet esasına dayalı tüketim düzeninin kabulünü, devamlılığını sağlamaktadır.”⁹³ Çünkü artık topluda sürekliliği sağlayan ekonomik üretim araçları gibi kitle iletişim araçlarının da mülkiyetini elde etme biçimi oldukça zor ve belirli bir gücü elde barındırmaya dayanmaktadır. İşler herkesin ifade ve bu ifadeyi yayma hakkını elinde bulundurduğunu belirten anayasaların dediği gibi kolay değildir.

⁹² Halil Nalçaoğlu, “Medya ve Toplum İlişisini Anlamak Üzere Bir Çerçeve”, (Çevrimiçi) http://eski.bianet.org/diger/pdf/01/medya_toplum.pdf, Erişim Tarihi: 27.10.2013

⁹³ Kemal Aslan, **Haber Nasıl Okunur**, İstanbul, Anahtar Kitaplar Yayınevi, 2004, s.20.

Kitle iletişim araçlarının belirli bir siyasi, ekonomik ve sosyolojik özellikteki sınıfın elinde bulunması beraberinde bir takım sorunları da getirmiştir. Mülkiyeti elinde bulunduran sınıf aynı zamanda ülkeyi yöneten sınıf veya bu sınıfın çıkardaşı olunca kitle iletişim araçları masumane tarafını da yitirmiştir. Artık kurulu düzeni meşrulaştıracak bir değerler dizisi ve hegemonya üreten araçlar haline gelmişlerdir.

Gitlin; haberlerdeki hegemonyacı değerlerin, resmi makamlarca dayatılan çerçevelerin benimsenmesiyle, egemen seçkinlerin dışında kalan seslerin de gayri meşru gösterilmesiyle gerçekleştiğini ileri sürmektedir. 1960 öğrenci hareketlerinin medyada sunulmasına araştıran Gitlin medyanın, eylemleri daha sapkın göstermek için bazı özel haber tekniklerini belirlemiştir. Bunlardan bazıları; eylemleri önemsizleştirmek, zayıf karşı gösterilere daha çok yer vererek kutuplaşma yaratmak, içsel fikir ayrılıklarını vurgulamak, eylemlere katılanların sayısını ve etkisini düşük göstererek bu grupları tahkir etmek, resmi görevlileri haber kaynağı olarak görmek, eylemleri aktarırken ‘Viet-Kong bayrağı, komünistler, şiddet’ gibi sembolleri kullanarak eylemcileri düşman göstermek, sağcı muhalefete aşırı ilgi göstermek sekindeydi.⁹⁴

Gramsci, hegemonyayı güçler koalisyonunun kazançlarını sürekli kılmak için kurdukları bir sosyal düzen olarak tanımlamaktadır. Gramsci’ye göre hegemon sınıf, bu sosyal düzen aracılığıyla kendisine tabi kıldığı gruplar üzerindeki hâkimiyetini güçlendirecektir. Bu hakimiyet sırasında hegemon grup, hükümet otoritesini ele geçirmeden de yönetici (dirigeant) olabilir. İktidara gelmeden önce hegemonyaya yönelik bir etkinliğin olabileceği ve etkili yönetim uygulamak için yalnızca iktidarın verdiği maddi güce güvenmemek gerektiğini Gramsci özellikle vurgulamıştır.⁹⁵ Medya da günümüzde başlı başına bir maddi güç haline gelmiştir. Öyle ki tüm kurumlar varlığını medya kanallarının sundukları sunumlar çerçevesinde şekillendiren anlayışa teslim olmuştur. Çok az faaliyet ‘medyaya rağmen’ uygulamalarını sürdürür hale gelmiştir. Bu aynı zamanda Türkiye’nin de bir gerçeğidir. Türkiye’de durum şöyle özetlenebilir:

⁹⁴ Özarslan, a.g.t., s.70.

⁹⁵ Çınar Özen, “Neogramşiyen Hegemonya Yaklaşımı Çerçevesinde Güç ve Global Finans: PaxBritannica’daki Büyük Dönüşüm”, **Uluslararası İlişkiler**, Cilt 2, Sayı 8 (Kış 2005-2006), s.12.

“Hıfzı Topuz, Türkiye’de siyasal ve ekonomik yaşama yön veren, sırtını IMF’ye dayayan bir koalisyonun medyaya da yön verdiği saptamasında bulunuyor ve ekliyor. ‘Bu koalisyon şu baskı gruplarından oluşuyor: Politikacılar, sermaye grupları (Holdingleler, IMF’ci finans grupları, büyük ticaret ve işadamları, müteahhitler, Anadolu kökenli iş çevreleri, çokuluslu ortakların uzantıları), mafya, derin devlet, diyanet çevreleri ve tarikatlar’.”⁹⁶

Örneğin gazeteciliğin hiç sorgulanmaksızın gerçekleştirilen günlük pratikleri içinde siyasal/ekonomik seçkinlerin söylem ve eylemleri takip edilmesine dayalı bir haber yapma alışkanlığı sürdürüldüğünde, bu kişilerin temsil ettiği çıkar merkezlerinin siyasal/ekonomik sorunları tanımlama ve çerçeveleme biçimlerini okuyucu ve izleyicilere dayatılmış oluyor. Dolayısıyla medyanın bu tavrı, gazeteciliğin geleneksel haber toplama ve yazma pratikleri, habercilik işinin örgütlenme biçimi, haber değerinin tanımlanma biçimi ve medya ortamının okuyucu/izleyici sayılarını arttırmayı gözetken mantık içinde örgütlenmiş olması gibi⁹⁷ konularla bağlantılıdır.

⁹⁶ Aslan, **a.g.e.** s.70.

⁹⁷ Nalçaoğlu, **a.g.m.**, Erişim Tarihi: 27.10.2013

3. HÜRRİYET ve ZAMAN GAZETELERİNDE AKİL İNSANLAR HABERLERİNİN YANSIMALARI VE ANALİZİ

Çalışmamızda Adalet ve Kalkınma Parrisi'nin başlatmış olduğu ve 'Çözüm Süreci' olarak adlandırdığı çalışmaların bir ayağını oluşturan ve amaçlarının Türkiye'nin tüm bölgelerini temsil edecek nitelikte bir Akil İnsanlar topluluğu ve gurubu oluşturarak, Türkiye'nin önde gelen ve topluma mal olmuş sivil toplum kuruluşlarına ve yerel halklara Çözüm Süreciyle hükümetin uygulamalarının neler olacağını, terörün nasıl bitirileceğini halka anlatmak ve halkın bu durum karşısında duruşunu, tavırlarının ve düşüncelerinin neler olduğunu hükümet kanadına ulaştırmak şeklinde tanımlanan bu gurubun faaliyetlerini yazılı basın ne şekilde ele aldığı amaçlanmaktadır. Çalışmada örneklem olarak iki gazete ele alınmıştır. Genelde siyasilerin söylemleriyle çok ters düşmeyen, konjoktürel olarak zaman zaman zaman zaman hükümetin söylemlerinden yana yer yer ise muhalif bir çizgide yayın yapan ana akım basından **Hürriyet gazetesi** ve genelde iktidar söylemleriyle çelişmeyen bir çizgide yayın yapan aynı zamanda sağ-muhafazakar olarak değerlendirildiğimiz **Zaman gazetesi** seçilen iki örneklem gazetemizdir.

Bu bölüm altında yapılacak olan çalışma, gazete sayfalarında yer almış olan haberlerin bir bir ele alınması ve nitelik analizine tabii tutulması şeklinde gerçekleşecektir. Araştırmanın metodolojisi, haberlerin analizi ve değerlendirilmesi şeklinde yapılacak olan çalışmada konunun ayrıntılı bir incelenmesi kaleme alınacaktır.

3.1.Araştırmanın Sorunsalı

Konumuz siyasal iletişimin bir aracı olarak kanaat önderleri ya da sembolik seçkinler olarak adlandıracağımız Akil İnsanların söylemlerinin iktidarın siyasi söylemleriyle ne kadar örtüştüğü, Akil İnsanların söylemlerinin iktidarın temel ideolojisini nasıl kapsadığını kuramsal ve kavramsal boyutlarıyla analiz etmek olacaktır. Akil İnsanlar siyasal erkin, ötekisine ulaşma biçimi olarak görevlendirdiği bir temsilci birliğidir. Demokrasi adına önemli bir kazanım olarak değerlendirilen Akil İnsanların söylemlerinin demokratik değerlerle olan bağı önemlidir. Ancak

siyasetin kamuyu ilgilendiren sorunlarda kendi tercihlerini kabul ettirmek, uygulamak, başkalarının tercihlerinin gerçekleşmesini engellemek üzere çeşitli aktörlerin yürüttükleri bir mücadele olduğu kabul edilirse burada Akil insanların nasıl iktidar ve onun ideolojisinden bağımsız olacağı bir tartışma konusu olmaktadır.

Her platformda kendilerinin iktidar ve onun egemen ideolojisiyle bir bağlarının bulunmadığını ifade eden Akil İnsanların ne gibi söylemleri ne sıklıkta kullandıklarını analiz ederek çok dillendirdikleri ve öne çıkardıkları söylem kalıplarını irdelemeye çalışacağız. Ana akımı basını temsil ettiğini düşündüğümüz Hürriyet gazetesi ve muhafazakar-sağ ideolojiyi benimseyerek iktidar söylemlerini olumlayan Zaman gazetesi üzerinden üretilen haberlerde yapacağımız analiz Türkiye basınının ana akım ve sağ-muhafazakar kanadının Akil İnsanlar uygulamalarını ne şekilde sunduklarına örnek teşkil etmesi düşünülmektedir. Bu değerlendirmeler kapsamında yapacağımız araştırma için Zaman gazetesi üzerinden muhafazakar-sağ basının ve Hürriyet gazetesi üzerinden ana akım basınının Akil İnsanları hangi ideolojik ve söylemsel düzeyde ele aldıkları, haberlerinde ne gibi aktörleri, yadsımları, argümanları ve değerleri ne şekilde çerçevelediklerini ortaya koymak bizim sorunsalımızı oluşturmaktadır.

3.2.Araştırmanın Amacı

Günümüzde modern birey-toplum ilişkilerini medyadan ayırmak ve ayrı biçimde değerlendirmek olası değildir. Artık medya sadece toplumu bilgilendiren, eğlendiren işlevlerinin yanı sıra insanlar için bir sosyalizasyon aracıdır. Günlük ilişkiler medyanın sunumları etrafında şekillenmekte kişi kendisini medyadan edindiği enformasyonun içeriğine göre konumlandırmaktadır. Medyanın bir yönü olarak yazılı basın da kendisine yönelik tüm olumsuz eleştirilere rağmen etkinliğini sürdürmektedir. Bu nedenle hakim toplumsal, siyasal ve ekonomik ilişkilere etki etmede yazılı basın da üzerine düşen işlevi yerine getirmektedir. Liberal bir ekonomi ve paradigmaya sahip olduğu dillendirilen Türkiye’de de yazılı basın bu işlevlerini sürdürmektedir. Demokrasiyle yönetilen ülkelerde dördüncü güç olduğu savunulan

medya bu paradigmadan hareketle zaman zaman eleştiriler eşliğinde ana akım gündem konularında etkisini arttırmaktadır.

Biz çalışmamızda ele alacağımız gazetelerde Akil İnsanlar konusunun ne şekilde ele alındığını, nasıl sunulduğunu ve metinlerde alt ideolojik anlamların nasıl üretildiğini irdelemeyi amaç edineceğiz. Söylem olarak nasıl bir tarzın benimsendiğini, siyasilerin söylemleriyle medyanın söylemlerinin ne şekilde sunulduğunu incelemeye çalışacağız.

3.3.Araştırmanın Önemi

Bugüne kadar nazizmin ve komünizmin 20. yüzyılın başından bu yana kullanmış olduğu propaganda faaliyetleri biçiminde değerlendirilen siyasal iletişim kavramı iyice eleştirel anlamlar taşımaya başlamakla birlikte günümüzde o zamanda olduğundan farklı bir içeriğe bürünmüştür. Süreç içerisinde söylem, daha sonra söylemin bir biçimi olarak siyasal iletişim kavramı siyaset kavramının sanki alçalmış bir biçimi olarak ele alınmaya başlanmıştır. Siyasal söylem siyasetin öbür yüzü olan yalanları, vaat ve ideolojileri anımsatmasından ötürü ortaya çıkmış bir olgu gibi görülmüştür. Ancak günümüzde gerek medyanın rolünün artması, gerek siyasal eylemlerin çok boyutlu hale gelmesi, kamuoyu ve kamusal alan kavramlarının önem kazanması iletişim, medya ve siyaset kavramlarının üzerinde daha önemle durulmasını sağlamıştır.

Siyasal iletişim, farklı aktörler tarafından dile getirilen ve kitle iletişim araçları tarafından aktarılan siyasal söylemlerin üretimi ve mübadelesine ilişkin olan her şeyi akla getirmektedir. Artık günümüzde ortalama yaşam standartlarına sahip bir bireyin de bu süreçlerden bağımsız kalması söz konusu değildir. Öyle ki internetin ve dolayısıyla yeni medya kavramının artık kişilerin yaşamlarının ayrılmaz bir parçası haline gelmesi onları günün her anında iletişim içinde bulunmalarına, gündemi yakından takip etmelerine ve dolayısıyla siyasilerin çoğu söylemlerine direkt ya da dolaylı bir biçimde maruz kalmalarına olanak sağlamaktadır.

Bu noktada Türkiye’de son dönemlerde ‘normalleşme’ olarak ifade edilen bir takım uygulama ve politikaların içerisinde ‘Çözüm Süreci’ olarak adlandırılan siyasal ve toplumsal bir açılım ve bunun da bir eklemi olarak ‘Akil İnsanlar’ genel çerçeveye düşünüldüğünde büyük oranda önem taşımaktadır. ‘Akil İnsanlar’ uygulaması ve bunun halka yansımalarını siyasal iletişim ve kitle iletişim araçlarından bağımsız işleyen bir mekanizma olarak düşünmek mümkün değildir. Olayın bazı yönleriyle devam eden bir süreç olması beraberinde Akil İnsanlar uygulamasının güncelliğini korumasını beraberinde getirmiş, bu uygulamanın tez halinde bir akademik çalışmaya tabi tutulması önem derecesini etkileyen bir unsur olarak karşımıza çıkmıştır.

3.4.Araştırmanın Varsayımları

1. Seçkinlerin sesi sıklıkla anonim ya da kurumsal efendinin sesidir. Seçkinlerin çıkarları ve ideolojileri genellikle kendilerine ücretlerini ödeyenlerinkinden ya da finansal olarak destekleyenlerinkinden temelde farklı değildir.
2. Kitle iletişim araçlarının, kullanılmaya başlanmasından bu yana siyasi amaçlar için vazgeçilmez oldukları görülmüş ve tarih boyunca bu amaçlar için kullanılmışlardır. Kitle iletişim araçlarına, siyasetin fikirlerini halka en geniş anlamda propaganda etmesini sağlayan araçlar olarak bakılmıştır.
3. Kitle iletişim araçları günümüzde tarihsel süreçte olduğundan farklı olmakla birlikte her an yönlendirici, ikna edici, karar verici ve bazı konularda kanaat oluşturucu önemli bir etkiye sahip olmaktadır.
4. Varlığından bu yana kamusal alan olarak nitelendirilecek ortamlar her zaman iktidarların denetiminde olan ve tam anlamıyla kamuoyuna ait özgür fikirlerin tartışıldığı ortak alanlar haline gelememiştir.
5. Akil İnsanlar, Heyeti Nasiha gibi devlet desteğiyle belirli siyasi amaçlar veya toplumda büyük sorun olarak bilinen gelişmelerin çözümüne yönelik olarak oluşturulmuş gruplar bazı halk kesimlerince tartışmalı olarak kabul edilmiş ve bunların kanaat önderi ya da nasihat verecek Akiller olamayacakları düşünülmüştür.
6. Bir gruba seçkin, entelektüel, kanaat önderi veya akil olarak tanımlamada bulunmak bazı görece ilkeler gerektirdiği için tartışmalı bir konu oluşturur.

7. İktidarlar yeniden üretimini sağlamak için, fiziksel şiddet içermeyen bir baskı unsuru kullanır. Bu esnada iktidara yakın olan basın da bu üretimin içindedir. İktidar karşısı basın ise esas aldığı ideolojilerin tekrar üretildiği bir alandır.
8. Genel olarak insan gücü ve iktidarı ele geçirince kendisini ve konumunu tehlikeye sokan her türlü zenginliği ve farklılığı tehdit olarak kabul eder. Kendisine benzemeyeni ve ötekini bir türlü kabul edememiştir.
9. Siyasi olarak sürekli bir arada yaşama isteği şeklinde ortaya çıkan kanaatler; kimlik, ideoloji ve inanç temelli farklılıklardan dolayı pratikte karşılık bulamamaktadır.
10. Tarihten bu yana siyasi iktidarlar bilge insanlar veya dönemi içerisinde değerlendirilebilecek biçimde kabul gören kamuoyu önderlerinden hep danışmanları olarak veya onları devletin önemli kademelerinde görevlendirerek yararlanmışlardır.
11. Kamuoyunda aydın veya kanaat önderi olarak bilinen kişiler, aslında medyada sıklıkla aynı görüşleri ifade ederler. Bahsedilen fikirler az çok daha önceden buyurulmuş fikirlerdir. Bu nedenle bu aydınların ve iktidarın çıkarları ortakır.
12. Marxist perspektifte asıl itibariyle olumsuz anlamlar yüklenen Burjuva sınıfı tarihte kendisinden önce oluşmuş olan yapıya karşı devrimci bir rol üstlenmiştir.
13. Toplum içerisinde kalıplaşmış bazı yaşam biçimleri toplumsal işleyişin devamını inşa eder. Örneğin bazı insanların giyim tarzlarına yapılan atıflar toplumsal cinsiyette kadın veya erkeğe biçilmiş rolü ortaya koyar.
14. Kitle iletişim araçları dahil olduğu sistemde egemen (kültürel, politik ve ekonomik) yapıya tehdit oluşturacak her türlü muhalif görüşe karşı bir tavır içerisindedir. İdeolojik olarak kontrol ve denetimi ise aleni değil gizlidir.
15. Eğer bir ifade biçimi söylem olarak atfedilmek isteniyorsa bu ifade biçiminin organize bir eylem olması gerekir. Yani belirli bir amacının olması gerekir.
16. Medya çağı da denilebilecek günümüzün enformasyon toplumunda kişiler kimliklerini medya sunumu üzerinden, medyanın hegemonik dayatması ile şekillendirmektedirler.
17. Kitle iletişim araçları aracılığıyla gerçek olarak sunulan değerler, gerçek değil gerçeklerin ideolojik temsilidir. Medya kullandığı bazı ifadeler aracılığıyla söylemi yumuşatarak gerçekliği yeniden üretmektedir. (Örneğin sıcak savaş, çatışmalar için sıcak temas, kazalar içi trafik canavarı vs..)

18. Kişinin ait olduğu sosyolojik, dini ve ekonomik yapı; kişinin kimliğini oluşturmada en önemli etkenlerdir.

19. Medyanın sunumları aracılığıyla şekillendirdiği çerçeveler, olaylar hakkında belirli yönde bir anlayış oluşturmaya yönelik algı ve düşünmeyi teşvik eden belli haber anlatılarıdır.

20. Muhafazakar-sağ bir yayın anlayışına sahip Zaman gazetesi iktidarın ve Akil İnsanların söylemlerini olumlarken, ana akım gazetelerden biri olan Hürriyet gazetesi genellikle konjüktürel yayın politikası gütmüş yer yer iktidarın söylemlerini de olumlarken, zaman zaman muhalefetin görüşlerini haberlerine taşımış, bazen de Akil İnsanların sesi olarak yayın yapmıştır.

3.5.Araştırmanın Kapsamı ve İçeriği

Hürriyet ve Zaman gazetelerinde yer alacak olan Akil İnsanlar haberleri için belirlenen araştırma süresi 2013 yılının Nisan ve Mayıs ayları olarak iki aylık bir süredir. Bu iki aylık sürede Hürriyet gazetesinin 'Gündem' sayfalarında yer alan Akil İnsanlar haberleri ele alınacaktır. Gazetenin geneline bakıldığında özellikle köşe yazarlarının yazıları olmak üzere Akil İnsanların uygulamaları ve etkinlikleri ayrıntılı bir biçimde yayın konusu olmuştur. Ancak gerek köşe yazarlarının olaya öznel bir şekilde bakışı gerekse de konunun asıl amacının dışına çıkması endişesiyle (Amaç gazetenin haberlerinde nasıl bir söylemin kullanıldığıdır.) sadece gazete haberleri ön planda tutulmuştur. Gazeteyi incelediğimizde Akil İnsanlar ile gazetenin yer vermiş olduğu haberler ise sadece Gündem sayfalarında bulunmaktadır.

Zaman gazetesinde de Akil İnsanlar ile haberlere 'Politika' sayfalarında yer verilmiştir. Zaman gazetesinde de geneline baktığımızda Akil İnsanlar konusu ayrıntılı bir biçimde köşe yazarlarının ele aldığı bir konu olmuştur. Ancak konunun dışına çıkılmaması için Zaman gazetesinin de sadece politika sayfalarında bulunan haberler gazetenin kullandığı söylemin analiz edilmesi bakımından ele alınmıştır. Keza köşe yazılarının göreceli yorumlar barındırması gerekçesiyle tartışmaya açık özelliği nedeniyle köşe yazılarında yer alan haber ve yorumlamalar çalışmamız bünyesinde değerlendirmeye alınmamıştır.

Çalışmanın iki aylık bir zaman dilimiyle sınırlandırılmasının nedeni özellikle mayıs ayı içerisinde yaşanan ani gündem değişiklikleri nedeniyle Akil İnsanlar haberlerinin gazetelerde yer alma sıklığının azalmasıdır. Bu dönem içerisinde ülke gündemini işgal eden önemli davalar (Ergenekon, KCK vs.) gazetelerin bu konuları ağırlıklı olarak işlemesine neden olmuştur. Aynı şekilde Mayıs ayı sonlarında başlayan ve tüm ülkenin hatta dünya basınının ve halklarının da dikkatlerini üzerine çeken Gezi Parkı Protestoları gündemin akışını tamamen farklı bir mecraya kaydırmıştır. Bu süreçlere denk gelecek biçimde bir çok 'çözüm ve barış süreci' yazılı basının haber konusu olmuştur. Ancak bu da asıl itibarıyla çalışmamızla ilgili olan bir konu değildir. Biz çözüm sürecinin sadece bir ayağı olan Akil İnsanlar ve bununla ilgili gazete haberlerini tezimizde işlemiş bulunuyoruz. Her ne kadar ülke gündeminde bulunan diğer siyasi, kültürel ve sosyolojik konularla ilgili bir konu olsa da bu süreler içerisinde yer alan diğer toplumsal olay ve haberler tezimizin dışında konulardır.

3.6.Araştırma Veri Kaynağının Seçimi

Araştırmamız Van Dijk'ın Eleştirel Söylem Analizi'nden esinlenmiş olup tamamen nitel bir analiz çalışmasıdır. Bu çalışmada Türkiye yazılı basınına temsilen seçilen ve tiraj olarak da en yüksek tiraja sahip olan, hükümet politikalarını yaptığı haberler ve yayın politikasıyla olumlayan Zaman gazetesi ve ana akım medyanın en önemli örneği olarak teşkil edilebilecek olan ve yine ana akım basın olarak en yüksek tiraja sahip olan Hürriyet gazetesi incelenmiştir.

1.6.1.Hürriyet Gazetesi

Hürriyet gazetesi 1 Mayıs 1948 tarihinde Sedat Simavi tarafından ana çizgilerini oturtmak için çokça prova yapıldıktan sonra yayınlanır. Yalnız o gece yaşanan aksiliklerden dolayı Simavi için oldukça zor ve uzun bir gece olur. Kendi anlatımıyla dört paket sigara içer. Gecikmeden dolayı gazeteyi ancak sabaha doğru, diğer gazeteler paketlerini Babiâli yokuşuna taşımaya başladıkları sırada, basmaya başlayabilir. 28 bin basabilir. Bu yüzden 55 bin basılan İlave Ek'in de çoğu elde

kalır. Sedat Simavi, o günü, mürekkep kokulu ömrünün en telaşlı günü olarak değerlendirmektedir. Zor şartlarda yayınlanan Hürriyet'in ilk nüshası için Simavi 'Fena değil. Bu gazete iş yapar. Çünkü çizgisinde halkın nabzı var' demektedir.¹

Türkiye'nin 1945-1950 yılları arasında yaşadığı demokrasiye ve çok partili yaşama geçiş tecrübesi farklı alanlardaki gelişmeleri beraberinde getirmiştir. Gazetelerin yayın politikasında gerçekleşen görece özgürleşme sonucu basın da bu süreci destekler. Aynı zamanda yeni gazeteler de okuyucuyla buluşmaya başlar. 1 Mayıs 1948 tarihinde ilk sayısı yayınlanan Hürriyet Gazetesi, sürecin ilk sonuçları arasındadır. İçeriği ve basına getirdiği yeniliklerle dönemin değişen rengini yansıtır. Hürriyet, 1950 yılında yayına başlayan Milliyet gazetesinin de Hürriyet'in yolundan gittiği vurgulanmaktadır. Hürriyet'in kurucusu Sedat Simavi, gazetesi için yakın dostu Hayri Alpar'a 'Yeni bir rejime girdik, ortada duran sayısız meselemiz var. Basına büyük iş düşüyor. Tarafsız, ağırbaşlı, özü sözü doğru bir gazete olarak iş yaparız' diyerek dönemin atmosferine işaret etmektedir. Böylesi bir anlayışla yayına başlayan Hürriyet'in bugün olduğundan bambaşka kendine özgü nitelikleri bulunmaktadır.²

1.6.2.Zaman Gazetesi

1986 yılında yayınlanmaya başlayan Zaman gazetesi, Türkiye ile birlikte 11 ülkede basılıyor ve 35 ülkede dağıtılıyor. 10 farklı dilde ve 2 farklı alfabede sunuluyor. İnternet ortamındaki ise Zaman gazetesi, ilk Türk Gazeteleri arasında yer almıştır. Gazete satış adedi 2001 yılında 200 binlerdeyken, 2006 yılı sonuna gelindiğinde ortalama 630 binlere çıkarak Türkiye'nin en çok okunan gazetesi olmuştur. Günümüzde Ekrem Dumanlı genel yönetmenliğinde yayın hayatına devam etmektedir.³

¹ Yusuf Özkır, "Hürriyet Gazetesi 1948-2012 Kurumsal Kimlik, Mülkiyet Sahipliği ve Genel Yayın Politikası", **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Genel Gazetecilik Ana Bilim Dalı, s.48.

² Yusuf Özkır, "Hürriyet Gazetesi'nin Kimliği", **Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı: 3, Yıl: 2013, ss.47-48.

³ (Çevrimiçi) <http://www.gazeteler.org/zaman-gazetesi-hakkinda>, Erişim Tarihi: 23.04.2014

3.7.Araştırmanın Yöntemi Olarak Eleştirel Söylem Analizi

Eleştirel söylem analizi konusunda çalışan ve alana katkıda bulunan birden çok düşünür yer almaktadır. Hatta son yıllarda sosyal bilimler alanında etkisi gittikçe artan analiz biçiminin Türkiye’de de bir hayli önem kazandığını belirtebiliriz. Biz çalışmamızda Van Dijk’ın eleştirel söylem analizinin ne olduğunu anlamaya çalışacağız. Van Dijk’ın tanımıyla;

“Eleştirel söylem analizi (ESA) öncelikle sosyal gücün kötüye kullanımı yolunu, egemenlik, ve yeniden üretimde ortaya çıkan eşitsizlik, metin ve konuşmayla sosyal ve politik bağlama direnen bir analitik söylem incelemesi biçimidir.”⁴

Eleştirel Söylem Analizi konusunu haber alanına indirgersek haberde kullanılan dil ile tahakküm kavramını dikkate almamız gerekir. Haberi analiz ederken temsil edilen kültür ve kimlik, yaratılmaya çalışılan ana akım fikrin ne olduğu anlamlandırılmaya çalışılır. Haberde var olan otoriter bakış, varsa hangi tarafların ötekileştirildiği olgusu irdelenir. Van Dijk, haberde söylem ve ideoloji konusunu şöyle ifade etmektedir;

“Söz, söyleme dair eleştirel yaklaşımlara geldiğinde ise, ‘söylem ve tahakküm’ çok daha iyi bir başlık olacaktır. Çünkü, bu türden bir çalışma yalnızca herhangi bir iktidar biçimini değil, özellikle haberlerde temsil edilen türden bir iktidarı ele almak durumundadır. Çözümlemeye konu olan ise, medyanın iktidarının yanı sıra azınlıkların, göçmenlerin, özel grupların nasıl sunulacağı konusunda medyanın gücünün nasıl suistimal edildiğidir. Eleştirel söylem analizi daha çok söylem, dil ve iletişim alanlarında etkin olan ve otorite, ideoloji, sömürü, manipülasyon vs. ile hakimiyetin kötüye kullanılması gibi spesifik konulara yoğunlaşır. Dolayısıyla kendilerini ‘eleştirel’ olarak adlandıran akademisyenlerin geliştirdiği bir ‘muhalif’ hareketi andırır. Öte yandan, söz konusu bakış açısı ile, örneğin eşitsizlik ve adaletsizlik gibi, günlük hayat içerisinde karşı karşıya kaldığımız metinler, konuşmalar ya da herhangi bir başka söylem aracılığı ile ortaya çıkıp sonra tekrar tekrar yeniden üretilen olguları ve bunların oluşturduğu döngüyü kendisine konu edinir. Sözün

⁴ Teun A. Van Dijk, “Critical Discourse Analysis”, (Çevrimiçi) <http://www.discourses.org/>, Erişim Tarihi: 29.09.2013

kıyası, eleştirel söylem analizi, tahakkümün metinler ya da konuşmalar -yani söylem- aracılığıyla yeniden üretilmesiyle ilgilenir.”⁵

Ömer Özer, Van Dijk’ın Eleştirel Haber Analizi’ni haber çözümleme yöntemi olarak şu şekilde uygulanacağını belirtir.⁶

1. Makro Yapı

a. Başlık/lar

b. Haber Girişi

1. Spot/lar

2. Spot olmadığında haber metninin iki paragrafı alınmalıdır. Haber tek paragraftan oluşuyorsa ilk cümle haber girişi olarak alınabilir.

c. Fotoğraf

2. Şematik Yapı

a. *Durum*

1. Ana Olayın Sunumu

2. Sonuçlar

3. Ardalan Bilgisi (Önceki olay da dahil)

4. Bağlam Bilgisi

b. *Yorum*

1. Haberin kaynakları

2. Olay taraflarının olaya getirdiği yorumlar

B. Mikro Yapı

1. Sentaktik Çözümleme

a. Cümle yapılarının aktif ya da pasif olması

b. Cümle yapılarının basit ya da karmaşık olması

2. Bölgesel Uyum

a. Nedensel ilişki

b. İşlevsel ilişki

⁵ Van Dijk, **a.g.e.**, Erişim Tarihi: 11.09.2013

⁶ Ömer Özer, **Haber Söylem İdeoloji**, İstanbul, Literatürk, 2011, s.85.

- c. Referansal ilişki
- 3. Sözcük Seçimleri
- 4. Haber Retoriği
 - a. Fotoğraf
 - b. İnanırcı bilgiler
 - c. Görgü tanıklarının ifadeleri

Van Dijk, söylemin üretimine dair kanaat önderlerinin katkısına da ayrıca vurgu yapar. Burada ‘kanaat önderi’ne benzer anlam taşıyan ‘sembolik seçkin’ kavramı kullanılır. Haberde sansürü, retoriği ve mesajların seçim işini sembolik seçkinlerin tercihlerinin ve söylemlerinin belirlediği belirtir. Van Dijk’ın burada sembolik seçkinlere yaptığı atıf, Akil İnsanlar’a yapacağımız atıfla yakından ilişkili ve uyumludur. Sonuç itibariyle Akil İnsanların söylemleri dönem içerisinde siyasetin ve medyanın söylemlerini belirleyecek nitelikte gerçekleşmiştir. Van Dijk, tespitini şöyle dile getirmektedir;

“Söylem tiplerini, başlıkları, enformasyon miktarını ve başlığını, argümanların seçimini ya da sansür edilmesini ve retorik işlemlerin doğasını belirleyen sembolik seçkinler ve onların söylemleridir. Bu koşullar sonuçta kanaatlerin, tutumların ve ideolojilerin oluşumunda ve yeniden üretiminde güçlü birer etken olan kamusal bilginin içeriklerini ve örgütlenişini, inanç hiyerarşilerini ve uyuşmanın kapsamlılığını belirler. Haber medyasında, bilginin bu stratejik denetimi, kısıtlı başlık seçimi ve daha genel olarak toplumsal ve siyasal gerçekliklerin özgül yeniden inşaları yoluyla uygulanır.”⁷

Eleştirel Söylem Analizi derinlikli ve belirli hatlara sahip olan bir çözümleme yöntemidir. Belirli ilke ve kurallara sahiptir. Bu ilkeler söylem analizinin nitelini belirleyici rol oynamaktadır. Van Dijk, bu ilkeleri belirlerken Fairclough ve Wodak’ın konuya ilişkin yaklaşımlarından istifade etmektedir. Fairclough ve Wodak Eleştirel Söylem Analizinin ilkelerini şöyle özetlemektedirler:⁸

⁷ Teun A. vanDijk, “Söylemin Yapıları ve İktidarın Yapıları”, **Medya İktidar İdeoloji**, Çev ve Der: Mehmet Küçük, Ankara, Ark Yayınevi, 1994, s.281.

⁸ Van Dijk, **a.g.m.**, Erişim Tarihi: 29.09.2013

1. ESA sosyal problemleri ele alır
2. Güç ilişkileri söylemseldir
3. Söylem toplum ve kültürü oluşturur
4. Söylem ideolojik görev yapar
5. Söylem tarihseldir
6. Metin ve toplum arasındaki bağlantı aracılıdır
7. Söylem analizi yorumsal ve açıklayıcıdır
8. Söylem sosyal eylemin bir biçimidir

Tüm bu veriler ışığında bu ilke ve kurallar çerçevesinde belirli bir konu hakkında Eleştirel Söylem Analizi'ni kullanarak söylem analizi yapan bir araştırmacıdan beklenen Van Dijk, şöyle belirtmektedir;

“Eleştirel söylem analizcisi için asli mesele, akademik kurumlarda üretilen eleştirinin, gündelik hayattaki eleştirel faaliyetle nasıl ilişkilendirileceğini bilmektir. Entelektüel eleştiri ile gündelik faaliyetteki eleştiri arasında mutlak bir ayrım yoktur: Kadın hareketinin akademik entelektüellerce feminizm olarak adlandırılmasında olduğu gibi, analizci, kendi tecrübelerini de dâhil ederek gündelik faaliyetleri akademik analizle bütünleştirmek durumundadır. Böylece, eleştirel söylem analizi, gündelik eleştirinin yeniden üretilmesine değil, gündelik eleştirinin sosyal teori ve dil teorisiyle açıklanmasına dayanır.”⁹

Görüldüğü üzere teoriye sahip olmak yetmemekte, bu teorinin her alanda olduğu gibi söylem analizi konusunda da pratikle bütünleştirilmesi gerekmektedir. Araştırmacı kendi izlenimlerini de çalışmaya dahil ederek aktüel akademik anlayışla birleştirmelidir.

Eleştirel söylem analizi toplumsal konulara odaklanmada yararlanılan bir yaklaşımdır. Bu nedenle Van Dijk, eleştirel söylem analizinin sadece bir amaçla kullanılabilecek bir kuram ya da yöntem olmadığını; uygun herhangi bir yöntemin eleştirel söylem analizi araştırmasında kullanılabileceğini söylemektedir.¹⁰

⁹ Edibe Sözen, **Söylem**, İstanbul, Paradigma Yayınları, 1999, s.144.

¹⁰ Dilek İmançer, **Medyayı Anlamak Stereotipler Değerler ve Söylem**, Ankara, De Ki Basım Yayım, 2010, s.129.

Dolayısıyla yapılacak olan bilimsel araştırmada uygun bir veri analiz tekniğinin kullanılabilirliğinin geçerli olduğu goruşunden hareketle biz de alışmamızda eleştirel soylem analizinden esinlenerek aşağıda da sıralayacağımız bazı başlıklar çerçevesinde araştırmamızı tamamlayacağız.

Çalışma özellikle bir nitel soylem analizi olmasından dolayı seçilecek olan başlıklar nitel bir çalışmada bulunabilecek, haberlerde soylemin ve bu soylem kalıplarının ardında bulunan ideolojik temelli mesajların yorumlanmasıdır. Biz alışmamızda eleştirel soylem analizi konusu dahilinde önemle üzerinde durulan anlam ve argüman başlıklarını ele alarak amacımız doğrultusunda bir analiz uygulamaya çalışacağız. Eleştirel soylem analizinden derlediğimiz başlıklar aşağıdaki gibidir.¹¹

Analiz başlıkları

a. Anlam

Başlıklar ve konular

Aktor tanımlama

İma ve üstü kapalı konuşma

Kutkuplaşma ve biz-onlar karşıtlığı

Örneklerle anlatma

Yadsıma

b. Argüman

Kanıtsallık

Karşı gerçekler ve yanlış argümanlar

Genelleme ve sınıflandırma

Karşılaştırma

Değer ve notm ifade etme

Tarihten dersler ve Rakamsal veriler

¹¹ İmaer, a.e., ss.130-132.

3.8.Elde Edilen Bulgular ve Değerlendirilmesi

Bu başlık altında yapılmış olan analiz yöntem kısmında belirlenen başlıklar dahilinde yapılmıştır. Gün gün Akil İnsanlar ile ilgili haberler taranmış, bu gazetelerinin ilgili sayfalarının tamamı ya da haberlerin tamamı Zaman gazetesinde pdf dosya biçiminde, Hürriyet gazetesinde ise fotoğrafları çekilerek dosya haline getirilmiştir. Hürriyet ve Zaman gazetelerinin nisan ve mayıs aylarında Hürriyet gazetesinin gündem sayfalarında, Zaman gazetesinin de politika sayfalarında yer alan haberlerin her biri ele alınarak bu analize tabi tutulmuştur.

3.8.1. Hürriyet Gazetesi Nisan-Mayıs Ayı Haberlerinin Analizi

Bu başlık altında Hürriyet gazetesinde Nisan ve Mayıs aylarında yer almış olan Akil İnsanlar ile ilgili haberlerin analizi yer alacaktır.

3.8.1.1. Nisan Ayı Haberlerinin Analizi

3 NİSAN 2013

A. Anlam

Başlık: İşte Akil insanlar

Aktör Tanımlama: Sözü dinlenen, sözüne güvenilen, birikimi olan, toplumun çeşitli kesimlerinin itibarını kazanmış yazar, akademisyen, sanatçı, sivil toplum kuruluşu temsilcileri ve akıllar

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşılığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Ben (Başbakan) Türk Kesim	Sanatçılar Kürt Farklı kesim
Karşıtlıklar	Sanatçılar İslam ülkesi Türkiye	Bazı sanatçılar Müslüman olmayan ülke Bölge ve Dünya

İma ve Üstü kapalı Konuşma: Çözüm süreci, bazı sanatçılar, toplum, olumlu istikamet, farklı kesim, toplumsal algı, bahar havası, akıllar

Örneklerle Anlatma: İslam ülkeleri Akademisyen ve Yazarlar Birliği'nden (AY-BİR) çözüm sürecine destek

Yadsıma: Tüm toplumsal kesimlerin sürece destek vermesini istiyoruz. Ama bazı sanatçılar korkuyor.

2. ARGÜMAN

Kanıt-sallık: Süreci takip edecek, sürece yönelik toplumsal desteği perçinleyecek, çözüm iradesini güçlendirecek, toplumsal algıyı olumlu istikamette geliştirecek, farklı kesimlerin görüşlerini değerlendirecek bir heyet.

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: Düşüncelerini paylaşmadığımız zaman aforoz ederler. Ancak oluşan bu umut, bahar havasının önünü kimse durduramayacak. Türk-Kürt ayrımı bilmeden huzur ve barış içinde bir arada yaşadığı...

Genelleme ve Sınıflandırma: Toplumun çeşitli kesimlerinin itibarını kazanmış, tüm yazar, akademisyen ve sanatçıların desteğe çağrılması, kimse duramayacak, hem bölge hem dünya barışı ve refahına büyük katkı sağlanacak.

Karşılaştırma: Türk-Kürt, bölge-dünya,

Değer ve Norm İfade Etme: Sözü dinlenen, sözüne güvenilen, birikimi olan, toplumun çeşitli kesimlerinin itibarını kazanmış yazar, akademisyen, sanatçı, sivil toplum kuruluşu temsilcileri ve akıllar, umut, bahar havası, çözüm süreci, İslam ülkesi, dünyada kardeşlik, dünya barışı ve refahı, birlik.

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: 7 bölge, 49 kişilik heyet, 57 İslam ülkesinden akademisyen ve yazarları tek çatı altında toplayan Birlik, milletimizin asırlar boyunca Türk-Kürt Ayrımı bilmeden huzur ve barış içinde bir arada yaşadığı

4 NİSAN 2013

1. ANLAM

Başlık: Akil Sayısı 63

Alt Başlıklar: Akil İnsanların Meclis Ayağı, Başbakan'ın Adamları, Damat Ferit Heyeti, Ne Kadar Çok O Kadar Kolay, Akil İnsanlığı İstemediler

Aktör Tanımlama: Soruna dair birikimi bulunan ve toplumun çeşitli kesimlerinin itibarını kazanmış olan yazar, sanatçı, akademisyen ve STK temsilcilerinden müteşekkil akıl insanlar heyeti

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşıtlığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Ak Parti Hükümet Yüce Meclis Meclis	CHP, MHP, BDP BDP Bütün siyasi partiler Akil İnsanlar
Karşıtlıklar	Akil İnsanlar Akil İnsanlar Anadoşu’da başlayan direniş Akil İnsanlar Akil İnsanlar Akil İnsanlar	Millet Türk, Atatürk, cumhuriyet İşgal güçleri Erol Ekici Sözde barış Vedat Ahsen Coşar

İma ve Üstü kapalı Konuşma: Çözüm süreci, Başbakanlık, itibar, TBMM, kamuoyu, camdan konuşma, PKK, Atatürk, barış, Sevr, işgal güçleri, büyük sorun,

Örneklerle Anlatma: Başbakan’ın camdan konuşmalarını, metinlerini hazırlayan memur, seçim kampanyalarını yürüten ajans, Heyeti Nasıha, Damat Ferit, Sevr, İşgal kuvvetleri, Mondros Mütarekesi

Yadsıma: Bir taraftan bu Akil İnsanlar gayret gösterecekler. Ancak bu insanların Meclis ile irtibatlı çalışması mümkün değil. Sen kendi anlatman gerekenleri millete söylemiyorsun, şimdi bu insanlar aracılığıyla, bir müsteşarlığa bağlı memur olarak bu görevi yapmalarını istiyorsun.

2. ARGÜMAN

Kanıtsallık: Soruna dair birikimi bulunan ve toplumun çeşitli kesimlerinin itibarını kazanmış olan yazar, sanatçı, akademisyen ve STK temsilcilerinden müteşekkil akıl insanlar heyeti

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: Damat Ferit Heyeti, Ne kadar çok, o kadar kolay, Başbakan’ın adamları

Genelleme ve Sınıflandırma: Soruna dair birikimi bulunan ve toplumun çeşitli kesimlerinin itibarını kazanmış olan yazar, sanatçı, akademisyen ve STK temsilcilerinden müteşekkil akil insanlar heyeti, Akil adamların yarısı AKP, yarısı PKK kontenjanından seçildi, AKP şubesinde başka bir şey değildir, büyük sorunlarından çözümünde ne kadar çok herkes siyasi kurumlar, ülkenin önemli kurumları bu işe angaje olursa o kadar kolay olabilir.

Karşılaştırma: Akil İnsanlar-Heyeti Nasiha, Damat Ferit-Başbakan, Akil İnsanlar-Başbakan'ın camdan konuşmalarını, metinlerini hazırlayan memur, seçim kampanyalarını yürüten ajans

Değer ve Norm İfade Etme: İtibar, TBBM, saygınlık, Türk, Atatürk, cumhuriyet

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: Heyeti Nasiha, Damat Ferit, Sevr, Mondros Mütarekesi, İşgal kuvvetleri, PKK, 7 bölge, 63 kişi, 9'ar kişilik grup,

5 NİSAN 2013

1. ANLAM

Başlık: Ayrışma Değil Bayramlaşma

Aktör Tanımlama: Başbakan, 61 Akil İnsan, akil, cesur, barışsever, yürekli, idealist

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşıtlığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Hayırlı iş Çözüm Müslüman Türk Hükümet	Magazin Çözüme karşı olanlar Müslüman olmayan Çerkez Çözüme karşı olanlar
Karşıtlıklar	Bayramlaşma Helalleşme Ortaklık Hükümet Ortaklık	Ayrıştırma Hesaplaşma Ayrılık Muhalefet Ayrılık

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: Beyaz güvercinli logo, ayrışma, cumhuriyetin özü, yazarların faşizmi, çözüm süreci, sosyal restorasyon, mukadderat, İslam unsuru, Müslüman olmayan unsur, muhalefet

Örneklerle Anlatma: Malazgirt, Çaldıran, Kut-ul Amare, Sarıkamış, Çanakkale Cumhuriyetimizin kuruluşundaki o ruh, o irade, o kardeşlik anlayışı, Erzurum Kongresi. Gazi Mustafa Kemal, 'Efendiler bu sınır sadece askeri gerekçelerle çizilmiş bir sınır değildir. Milli sınırdır. Fakat bu sınır içinde Türk var, Çerkez var ve diğer İslam unsurları vardır. İşte bu sınır karışık halde yaşayan bütün amacını tam anlamı ile birleştirmiş olan kardeş unsurların sınırır.'

Yadsıma: Heyet 76 milyonun özeti, Hayırlı bir iş için bir araya geldik. İşin magazin boyutuna, isim boyutuna, kim vardı kim yoktu boyutuna takılıp hedefin ve niyetin arka plana itilmesine, sulandırılmasına lütfen müsaade etmeyin. En yüksek destek Güneydoğu, en az destek ise Ege.

2. ARGÜMAN

Kanıtıllık: Başbakan'ın "Size ben bu akşam burada Malazgirt demeyeceğim, size Çaldıran, Kut-ul Amare, Sarıkamış, Çanakkale demeyeceğim. Cumhuriyetimizin kuruluşundaki oruh, o irade, o kardeşlik anlayışı bize fazlasıyla yeter. Erzurum Kongresi. Gazi Mustafa Kemal, 'Efendiler bu sunur sadece askeri gerekçelerle çizilmiş bir sınır değildir. Milli sınırdır. Fakat bu sınır içinde Türk var, Çerkez var ve diğer İslam unsurları vardır. İşte bu sınır katışık halde yaşayan bütün amacını tam anlamı ile birleştirmiş olan kardeş unsurların sınırır' demesi.

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: Heyet 76 milyonun özeti, Cumhuriyetin özü, çözüme karşı olanların önerisi açıkça bölünmenin devam etmesidir. Siyasetçi, akademisyen ve yazarın sergilediği faşizm, Akil heyetine dayatmamız yok.

Genelleme ve Sınıflandırma: Heyet 76 milyonun özeti, Hem buradaki heyetin hem dışarıda dost ve kardeşlerimizi çerçeve ile ilgili tartışmaları bir kenara bırakıp özle ilgilenmelerini..., her bahane teferruattır, bu salonda bulunan insanlar akil, cesur, yürekli, idealist ve barışseverdir. Bütün süreçte yalnız olduk. Her yıl belli sayıda şehit vermeyi... topyekün kucaklaşma zamanı, 10 yıldır, bin yıl boyunca, hepimiz aynı zulmü iliklerimize kadar yaşadık.

Karşılaştırma: Akil İnsanlar-insiyatif almayanlar, teröre sarılanlar-işkence yapanlar, yazarların faşizmi-terör, eski-yeni, hükümet-CHP,MHP, Ege-Güneydoğu

Değer ve Norm İfade Etme: Akil İnsanlar Heyeti, cesurluk, idealistlik, akıllık, yüreklilik, barışseverlik. Çanakkale, Malazgirt, Kutul Amare, Çaldıran, Sarıkamış savaşları, cumhuriyet, Gazi Mustafa Kemal.

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: Malazgirt, Çaldıran, Kut-ul Amare, Sarıkamış, Çanakkale, cumhuriyet, Erzurum Kongresi, TBMM açılışı, Gazi Mustafa Kemal, 29 Ekim 1923, 7 Ağustos 1919, Ege Bölgesi'nde sürece evet diyenler 43.5, hayır diyenler 49.5.

6 NİSAN 2013

1. ANLAM

Başlık: Cayma vaktiniz var

Aktör Tanımlama: MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli, Akil İnsanlar Heyeti, AKP ve PKK kontenjanından bir araya gelen 63 PKK simyacısı, küresel oyun, imralı canisi, milletimizi PKK tezlerine ikna etmek üzere görevlendirilmiş, akordu bozulmuş, kafası karışmış, aklı kararmış 63 kişi, PKK sözcüsü, Sözde Akil Adamlar Heyeti, ihanet süreci, 63 karanlık yüz, kumpanya

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşıtlığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Türk milleti Türk milleti Türkiye	PKK AKP Faşist bir yönetim
Karşıtlıklar	Milletimiz Türk milleti Türk milleti Türkiye Şehit babaları	PKK tezleri Başbakan 63 PKK simyacısı 63 karanlık yüz Akil İnsanlar

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: Çözüm süreci, senaryo, figüran, PKK, 63 kişi, psikolojik hareket, ihanet süreci, yandaş, propaganda, Türk bayrağı değişsin diyen bir kadın, gün gelecek sizi keseceğiz diyen bir adam, Yeni Osmanlı

Örneklerle Anlatma: AKP ve PKK kontenjanından bir araya gelen 63 PKK simyacısı, milletimizi PKK tezlerine ikna etmek üzere görevlendirilmiş, akordu bozulmuş, kafası karışmış, akılı kararmış 63 kişi, PKK sözcüsü,

Yadsıma: Erdoğan, Akil İnsanlar topluluğu kuracağını söylemişti. Gaziler olarak bu sürecin karşısında olacağımızı söylemiştik.

2. ARGÜMAN

Kanıt-sallık: Türkiye Harp Malulü Gaziler, Şehit Dul ve Yetimleri Derneği Afyonkarahisar Şubesi'nde bir araya gelen şehit babaları, seçilen kişilerin 'Akil İnsan' değil, hükümetin adamları olduğunu iddia etti. Türkiye Harp Malulü Gaziler, Şehit Dul ve Yetimleri Derneği Afyonkarahisar Şube Başkanı İsmail Kumartaşlı ise kentteki gaziler adına yaptığı açıklamada, "Akan kanın durmasının yolu, bebek katili Abdullah Öcalan'dan geçmemeli. Akil İnsanlar gelip şehit babasına, gazilerimize ne diyecek?"...

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: AKP ve PKK kontenjanından bir araya gelen 63 PKK simyacısı, küresel oyun, imralı canisi, milletimizi PKK tezlerine ikna etmek üzere görevlendirilmiş, akordu bozulmuş, kafası karışmış, akılı kararmış 63 kişi, PKK sözcüsü, Sözde Akil Adamlar Heyeti, ihanet süreci, 63 karanlık yüz...

Genelleme ve Sınıflandırma: Türk milleti, , 63 PKK simyacısı, artist, bölücü, döneke, terörist, stepne, yandaş, menfaatperest, fikirsiz, vicdansız, batı beslemesi 63 karanlık yüz, tüm aktristler, 7 parçaya bölmek,

Karşılaştırma: Türk milleti-Akil İnsanlar heyeti, Gazi ve şehit babaları-Akil İnsanlar, Türk milleti-Başbakan, Türkiye-Yeni Osmanlı düşü

Değer ve Norm İfade Etme: Türk milleti, Türkiye, gazi ve şehit babaları,

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: 7 parça, 63 PKK simyacısı

7 NİSAN 2013

1. ANLAM

Başlık: Akil akilden üstündür

Aktör Tanımlama: Çatışma sürecine çözüm arayan, saygınlık, yetkinlik

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşıtlığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Beyazlar Müslüman Katolik	Siyahi lider Tutu Protestan Protestan
Karşıtlık	Akil İnsanlar Britanya	Dünyada bu görevi üstlenen diğerleri IRA

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: Kürt sorunu, çatışma süreci, barış süreci, sosyalleşme, terör grupları

Örneklerle Anlatma: Willie Esterhuyse, Apartheid Ölmeli, Afrika Ulusal Kongresi, Başpsikopos Desmond Tutu, Nobel Barış Ödülü, Hakikat ve Kaynaşma Komisyonu, John Alderdice, IRA, Sinn Fein, Divandaki Düşmanlar.

Yadsıma: 63 Akil İnsan toplantı yaptı. Bizimkilerin bu süreçte akıbeti nasıl olur bilinmez ama dünyada başvurulan bir yöntem.

2. ARGÜMAN

Kanıtısalılık: Akil İnsanlardan yararlanma dünyada da çatışma çözümlerinde yaygın biçimde başvurulan bir yöntem.

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: Akil akilden üstündür, toplumdaki saygınlık, normalleşme süreci.

Genelleme ve Sınıflandırma: Dünyada da başvurulan bir yöntem, akillerin ortak özelliği toplum genelindeki saygınlık, barış sürecinde kaybedenler direnenler olur.

Karşılaştırma: Katolik-Protestan, Akil İnsanlar-Dünyada da bu görevi üstlenmiş diğerleri

Değer ve Norm İfade Etme: Barış ve çözüm süreci, saygınlık, itibar, güvenilirlik

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: Güney Afrika apartheid rejimi, Nobel Barış Ödülü, Afrika Ulusal Kongresi, 1981, 63 Akil İnsan

9 NİSAN 2013

1. ANLAM

Başlık: Kerry 64. Akil adam

Aktör Tanımlama: 64. Akil adam, 63 AKP akili, dost ve müttefik ABD

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşılığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Türkiye Türkiye	Propaganda kampanyası AKP
Karşıtlık	Türkiye Türk, Türk halkı	John Kerry John Kerry

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: İmralı süreci, kampanya, AKP akili

Örneklerle Anlatma: ABD, Hillary Clinton, Türk Halkı

Yadsıma: Kampanya sürecine en güçlü destek ABD Dışişleri Bakanı John Kerry'den gelmiştir.

2. ARGÜMAN

Kanıt-sallık: Türk Halkı ifadesinin hem John Kerry hem de Hillary Clinton tarafınfan kullanılması, John Kerry'nin "Türkiye vatandaşları" ifadesi.

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: John Kerry 64. Akil adam, Türklükle, Türk Halkı veya Türk milleti ile problemlili olanlar.

Genelleme ve Sınıflandırma: Türklükle, Türk Halkı veya Türk milleti ile problemlili olanlar, 63 AKP akili,

Karşılaştırma: Türk milleti-John Kerry, Türkiye-63 AKP akili

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: Hillary Clinton, 63 Akp akili, 64. Akil adam

Değer ve Norm İfade Etme: Türk, Türk milleti, Türkiye

10 NİSAN 2013

1. ANLAM

Başlık: 63'lük sanatçılara, Akil insanlara suç duyurusu

Aktör Tanımlama: Gençtürk, Akil İnsanlar Heyeti, Türk bayrağı, Çılgın Türkler, PKK elçiliği, sözüm ona barış, 63 AP ve PKK sempatzanı, tirbuşon, hainler heyeti

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşıtlığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Yüzde 60 destek Türkiye	63 kişi Sözde çözüm süreci
Krışıklıklar	Gençtürk Çılgın Türkler	Akil İnsanlar Akil İnsanlar

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: Sözde çözüm süreci, PKK'nın kuyruğu, PKK kuyruğu, hainler heyeti

Örneklerle Anlatma: Tatar Ramazan, Abdurrahman Çavuş, Mükremin Çıtır, Feriştah, Mücver Abla, zavallı Numan, Tirbuşon, dil yarası, kaderin böylesine yazıklar olsun, Orhan Gencebay

Yadsıma: PKK'lıları kardeş olarak gösteren Tatar Ramazan, herkesi Abdurrahman Çavuş mu zannetmektedir? PKK'nın kuyruğuna takılacak olan bu 7 çarpı 9'luklar sözüm ona barışı anlatacaklardır.

2. ARGÜMAN

Kanıt-sallık: Başbakan madem çözüm sürecine yüzde 60'ı bulan bir desteğin olduğunu ileri sürmektedir, o halde neden 63 kişiyi toplama gereği hissetmiştir?

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: 7 çarpı 9'luklar, PKK sempatzanı, Hülya Koçyiğit film sahneleri, 12 kötü adam, Akil adamlar heyeti yasadışı örgüt.

Genelleme ve Sınıflandırma: Akil adamlar heyeti yasadışı örgüt, Gençtürk olarak adlandırılan grup, 30 kişilik grup, Çılgın Türkler

Karşılaştırma: Çılgın Türkler-Akil insanlar, Gençtürk-63 kişi

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: Samsun ve Sinopta püskürtülen BDP'liler, 63 PKK sempatzanı, 7 çarpı 9'luklar, 63 kişi, 12 kötü adam, yüzde 60, 30 kişilik grup

Değer ve Norm İfade Etme: Türk, Çılgın Türk, Türk bayrağı, Türkiye.

11 NİSAN 2013

1. ANLAM

Başlık: İlk akil adım

Aktör Tanımlama: Başkan Can Paker, Akil İnsanlar Heyeti, Doğu Anadolu Heyeti, Malatya, sivil toplum kuruluşları temsilcileri

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşıtlığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Türkiye 100 yıllık sorun Türk	Kandildekiler Muhalefet Kürt, Ermeni, Çerkez
Karşıtlıklar	Can Paker Çözüm	Silahlar Herkes

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: Çok sayıda sivil toplum kuruluşu, silahlar konuşmadığı sürece, çözüm, herkesin ortak görüşü, herkes için mutluluk, İmralı, Ankara

Örneklerle Anlatma: Çok sayıda sivil toplum kuruluşu üyesinin katılımı, Tesev Başkanı, yazar, sivil Dayanışma Platformu Başkanı, Ak Parti eski milletvekili, Cem Vakfı Başkanı

Yadsıma: Türkiye 100 yıllık sorunu çözme aşamasına geliyor, muhalefet ‘küstüm, oynamıyorum’ diyor.

2. ARGÜMAN

Kanıt-sallık: Çok sayıda sivil toplum kuruluşu üyesinin katılımı, Akil İnsanların Malatya’dan yola çıkması, Emniyet Müdürlüğü tarafından koruma ekibi tahsis edilmesi.

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: Silahlar konuşmadığı sürece çözümün daha kolay olması, Kandil’dekiler geri çekildikten sonra tehdit unsuru olarak orada kalmayacaktır.

Genelleme ve Sınıflandırma: Herkesin ortak görüşü, 1 hafta 10 gün,

Karşılaştırma: Türkiye-Kandil’dekiler, Çözüm-Muhalefet, 100 yıllık sorun-Muhalefet, Türk-Türk olmayan

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: 100 yıllık sorun, 7 bölge 9 kişilik heyet, 2 gün, 2,5 saat, 1 hafta,

Değer ve Norm İfade Etme: Çözüm, herkesin ortak görüşü, Ankara

12 NİSAN 2013

1. ANLAM

Başlık: Çözüme destek yüzde 90'larda

Aktör Tanımlama: Güneydoğu'da görev yapacak Akil İnsanlar Heyeti, Kürtler ve bölgede yaşayan insanlar, heyet Başkanı Yılmaz Ensarioğlu, barışı en çok isteyenler, Diyarbakır

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşıtlığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Barışı en çok isteyenler Kürtler Polis	Diğerleri Barışı istemeyenler Murat izol
Karşıtlıklar	Bölge halkı Akil İnsanlar	Kamuoyu Alevi vatandaşların STK'larının temsilcileri

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: Barışı en çok isteyenler, bölgenin sesi

Örneklerle Anlatma: Türkiye-Irak Sanayici ve İşadamları Derneği, dicle Nehri'nde boğulan Murat İzol, Ceylan Önkol, Mehmet Özbek'in anne babası

Yadsıma: Polisin uyarı ateşine rağmen kaçarak atladığı Dicle Nehri'nde boğulan Murat İzol.

2. ARGÜMAN

Kanıt-sallık: Türkiye-Irak Sanayici ve İşadamları Derneği ile görüşme, Mehmet Özbek'in anne babası ile görüşme, BDP ve AKP teşkilatlarına ziyaret.

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: Destek yüzde 90'larda, esas ağırlık vereceğimiz husus bölge halkının taleplerinin kamuoyuna iletilmesidir.

Genelleme ve Sınıflandırma: Çözümü en çok isteyenler, Güneydoğu'da görev yapacak Akil İnsanlar Heyeti

Karşılaştırma: Barışı en çok isteyenler-diğerleri

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: 2009'da havan mermisi patlaması sonucu ölen Ceylan Önkol, 2009'da dağda kızı Servet Özkan'ı kaybeden ve kocası ile 2 oğlu cezaevinde olan Emine Özkan, 2008'de Muş'ta şehit olan Mehmet Özbek, yüzde 90, 100 kişilik sivil toplum örgütleri.

Değer ve Norm İfade Etme: Akil İnsanlar Heyeti, çözüm ve barış süreci, bölge halkı, şehitler.

13 NİSAN 2013

1. ANLAM

Başlık: Ben Mükremin

Aktör Tanımlama: Doğu Anadolu Heyeti, sanatçı, siyaset bilimci, Mükremin, eşitlik özgürlük, adalet, birlikte yaşam, barış

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşıtlığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Akil İnsanlar Yılmaz Erdoğan Barış Türkiye Baskın Oran	MHP Devlet Bahçeli Başka şans Fransa, Almanya İşçi Partililer
Karşıtlıklar	Süreç Türk Bölge dili	Kişisel polemik Kürt Başka dil

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: Sürece ilişkin beklenti, sakın bir denge

Örneklerle Anlatma: Almanya, Fransa, Mükremin Çıtır, Tatar Ramazan, Feriştah, Ortadoğu, gümrük birliği

Yadsıma: Çok önemli görüşmeler oluyor. Bizim kişisel polemiklerimizin sürecin önüne geçmesi anlam taşımaz.

2. ARGÜMAN

Kanıtallık: Almanya-Fransa, kırmızı gül ile kapıda karşıladı, Bölge halkının yüzde 90'ı savaşın kazananının, barışın kaybedenin olmadığını farkındadır.

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: Ben Mükremin'im, sakın bir dengeyi kovalıyoruz, Bölge halkının yüzde 90'ı

Genelleme ve Sınıflandırma: Heyetkilerin tümü, Bölge halkının yüzde 90'ı, Türk'ün de Kürt'ün de hassasiyetleri, kürtler düşman değil, esnafın ikramı çiğköfteyi yedi

Karşılaştırma: Türkiye-Almanya, Fransa

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: Almanya, Fransa, 63 kişi, 9 kişilik Akil İnsanlar Heyeti, tarihi Sara Hatun Camisi

Değer ve Norm İfade Etme: Türk, Kürt, Barış, Çözüm, Akil İnsanlar, Türkiye, İstiklal Marşı, Türk Bayrağı

14 NİSAN 2013

1. ANLAM

Başlık: Akil aklını kiralamayan adamdır, Bize görev veren tanım yapmadı

Aktör Tanımlama: Aklını kiraya vermeyen adam, papağanın yaptığını yapmayan, Mustafa Kemal Atatürk ve arkadaşları

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşılığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Milliyetçilik Başbakan CHP	Türkiye Cumhuriyet Başbakan
Karşıtlıklar	Türkiye Erbakan	Diğer ülkeler İktidar

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: Aklını kiraya vermek, papağanın yaotığını yapmak,

Örneklerle Anlatma: Mustafa Kemal Atatürk, Kurtuluş Savaşı, Erbakan,

Yadsıma: Neyin karşılığında barış, neyin karşılığında huzur, neyin karşılığında analar ağlamasın; Pzarlık yapmıyoruz diyor, millete yalan söylüyorsun, siyasi otoritenin emrinde.

2. ARGÜMAN

Kanıtıllık: Mustafa Kemal Atatürk, Kurtuluş Savaşı, Erbakan, biz önce milliyetçiliği ayaklar altına aldık, sonra Türkiye Cumhuriyeti'ni tabelalardan sildik.

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: Ayaklar altına almak, bütün yurttaşlar korur, cumhuriyet seni milletvekili yaptı, ilk hançerleyenler,

Genelleme ve Sınıflandırma: 63 kişi, bütün yurttaşlar korur, bunların kültürü takiye kültürüdür, kimse bunların eline su dökemez, ilk hançerleyenler,

Karşılaştırma: Başbakan-Çözüm süreci, İktidar-Erbakan

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: Mustafa Kemal Atatürk, Kurtuluş Savaşı, Erbakan, 63 kişi, 100'ncü yıl

Değer ve Norm İfade Etme: Atatürk, Erbakan, cumhuriyet, çözüm süreci, milliyetçilik

14 NİSAN 2013

1. ANLAM

Başlık: Akil insanın kayınvalidesini ikna edecek

Aktör Tanımlama: Aktör, şehit annesi, akil insan, köylü kadın

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşıtlığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Memleket	İktidar
Karşıtlıklar	Erkek	Kadın

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: Kanın durmasını istiyorum, yol haritası, su katı mamış sosyal demokrat, Özgürlüğün, demokrasinin marşını, türküsünü söyleyelim

Örneklerle Anlatma: Kadir İnanır, Burdur'da şehit annesiyle konuştu, 19 yıl önce Şemdinli'de şehit olan Ayhan Çakır, akil insan olduğu öğrendiği damadına, "memleketi böcekler diye sitem eden Hüseyin Yayman'ın kayınvalide

Yadsıma: Barış iyidir ama Türkiye'nin bölünmesini de istemiyorum.

2. ARGÜMAN

Kanıt sallık: Kadir İnanır, Burdur'da şehit annesiyle konuştu, Şehit annesi: Bölünmeyelim

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: su katı mamış sosyal demokrat, Özgürlüğün, demokrasinin marşını, türküsünü söyleyelim, şeffaf süreç

Genelleme ve Sınıflandırma: Bizim grup, Burdurlular, Burdur'daki anne ile Şemdinli'deki anne.

Karşılaştırma: Burdur'daki anne ile Şemdinli'deki anne, memleket ile iktidar

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: 19 yıl önce Şemdinli'de şehit olan Ayhan Çakır

Değer ve Norm İfade Etme: Özgürlük, demokrasi, şehitlik, kır çiçeği

15 NİSAN 2013

1. ANLAM

Başlık: İzmir kardeşlik ve barıştan yana

Aktör Tanımlama: Devlet, Akil insanlar, iki taraf, kürt meselesi, anaların yüreği yanmasın, huzur, barış, kardeşlik. İzmir’de, çok olgun, anlayışlı, seviyeli, barıştan, kardeşlikten yana düşünce seliyle karşılaştık.

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşıtlığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	İzmir	Kamuoyu
Karşıtlıklar		

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: Bu bardağın tamamı kanla doldu. Artık analar ağlamasın. Ateş düştüğü yeri yakar. Kalplerimizi sevgiye ve barışa açalım.

Örneklerle Anlatma: Muşlu olduğunu ve Türkçe’yi konuşamadığını belirten Sabri Nehir isimli vatandaş, Kürtçe sürdürdüğü konuşmasında barış sürecinin bu aşamadan sonra engellenemeyeceğini, sonunda herkesin mutlu olacağını söyledi.

Yadsıma: İzmir, kamuoyundaki yansımanın aksine barıştan ve kardeşlikten yana. Buna da ciddi önem veriyor ancak İzmir bu süreç hakkında daha fazla bilgilenecek istiyor.

2. ARGÜMAN

Kanıt-sallık: İzmir’de, çok olgun, anlayışlı, seviyeli, barıştan, kardeşlikten yana düşünce seliyle karşılaştık. İzmir, kamuoyundaki yansımanın aksine barıştan ve kardeşlikten yana. İzmir bu süreç hakkında daha fazla bilgilenecek istiyor.

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: Bardağın tamamı kanla doldu. İnsan seliyle karşılaştık.

Genelleme ve Sınıflandırma: herkesin, her vatandaşın katılımcı olması, katkı yapması gerektiğine inanıyorum. Sonunda herkesin mutlu olacağını söyledi. Herkesin, her vatandaşın katılımcı olması.

Karşılaştırma: İzmir ile kamuoyu

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: Şu Kürt meselesinde iki taraftan 40 bin insanımız öldü. İki günlük ziyaret.

Değer ve Norm İfade Etme: Şehitler, anneler, huzur, barış, kardeşlik, İzmir

17 NİSAN 2013

1. ANLAM

Başlık: Bu bayrağı öper geçerim

Aktör Tanımlama: Akil İnsanlar Karadeniz Heyeti, Türk Bayrağı, Türk Eğitim-Sen İl Temsilcisi Şahin ren,

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşıtlığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Türk Eğitim-Sen Abdurrahman Uysal	Karadeniz Heyeti Bendevi Palandöken
Karşıtlıklar	Biz Protestocular	Siz Heyet

İma ve st Kapalı Konuşma: Yol haritamızı kendimiz belirledik.

Örneklerle Anlatma: İŞçi partisi yesi Cemil zdemir'in, "Bu AKP'nin, PKK'nın, ABD'nin projesidir" sözleri,

Yadsıma: Süreci desteklediğimiz için listede yer aldık, Hükümetin adamı değiliz

2. ARGÜMAN

Kanıtsallık: Heyet, daha sonra Dedeman Oteli'nde çeşitli sendika ve sivil toplum örgütlerinin temsilcileriyle bir araya geldi. Heyet başkanı Yusuf Őevki Hakyemez, "Biz sivil kişiler olarak süreci desteklediğimiz için listenin içinde yer aldık"

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: Siz bölünmeyi temsil ediyorsunuz

Genelleme ve Sınıflandırma: 10 kişilik grup, çeşitli sendika ve sivil toplum örgütleri, protestocu grup, Akil İnsanlar Karadeniz Heyeti.

Karşılaştırma: Türk Eğitim-Sen ile Karadeniz Heyeti

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: 10 kişilik grup

Değer ve Norm İfade Etme: Atatürk, Türk Bayrağı

18 NİSAN 2013

1. ANLAM

Başlık: İlk kez ağladı, Akil İnsanlar aşiret sofrasında

Aktör Tanımlama: Akil İnsanlar Doğu Anadolu Heyeti, Vatandaşlar, Üniversite öğrencileri ve akademisyenler, Akil İnsanlar Güneydoğu grubu, Kikan Aşireti lideri, Bilge Köyü

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşıtlığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma		
Karşıtlıklar	Cahit Erkol (Ben)	Başka anne ve babalar

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: Akan kanın son bulması, davanın büyümemesi

Örneklerle Anlatma: Geçitli Köyü'nde yola döşenen mayınlar, 9 yakınıni kaybeden Cahit Erol, Karataş Karakolu'na yapılan saldırıda öldürülen 14 PKK'lıdan biri olan Emrah Kaya'nın annesi Sıdika Kaya'nın söyledikleri: "Ben o gün hem öldürülen o uzman çavuşun, hem de oğlum Emrah'ın yasını tuttum." Mardin'de Kikan Aşireti,

Yadsıma: Benim ciğerim yandı, başka anne ve babaların ciğeri yanmasın.

2. ARGÜMAN

Kanıtısalılık: Karataş Karakolu'na yapılan saldırıda öldürülen 14 PKK'lıdan biri olan Emrah Kaya'nın annesi Sıdika Kaya'nın söyledikleri: "Ben o gün hem öldürülen o uzman çavuşun, hem de oğlum Emrah'ın yasını tuttum." Mardin'de Kikan Aşireti lideri Mehmet Timur Ağaoğlu'nun, "Bizim aşiret Kürt aşiretidir. Balkan savaşlarına katılmış. Kan dökülmemesi ve davanın büyümemesi taraftarıyız."

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: Vatandaşlar süreci desteklediklerini söyledi

Genelleme ve Sınıflandırma: Vatandaşlar, PKK'lıların aileleri, Saldırıda öldürülen 14 PKK'lı, Doğu Anadolu Heyeti, Güneydoğu grubu

Karşılaştırma: Cahit Erkol ile başka anne babalar

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: 2010'da Geçitli Köyü'ne döşenen mayın, 9 kişi, 14 PKK'lı, Balkan savaşları, 2009'da 44 kişinin hayatını kaybettiği Bilge Köyü

Değer ve Norm İfade Etme: Barış süreci,

19 NİSAN 2013

1. ANLAM

Başlık: Akli olan adam bir ton küfür yer mi

Aktör Tanımlama: Güneydoğu Anadolu Grubu, Süryaniler, Sanatçı, lise öğrencileri

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşıtlığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma		
Karşıtlıklar	Türkler Gönül işi	Kürtler, Araplar, Süryaniler Akıl işi

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: İç huzur, barış süreci, akli olan adam, barış ile tanışacağız.

Örneklerle Anlatma: Süryanilerin Deyrulzafaran Manastırı, Kürtler Araplar ve Süryaniler, Halk Eğitim Merkezi

Yadsıma: “Kürtler, Araplar ve Süryaniler olarak 5 bin yıldır Mezopotamya’dayız. En büyük görev sizlere düşüyor.”

2. ARGÜMAN

Kanıtsallık: Akil İnsanlar Güneydoğu Anadolu Grubu, Süryanilerin Deyrulzafaran Manastırı’nı ziyaret ederek Metropolit Saliba Özmen ile görüştü. Yılmaz Erdoğan, Halk Eğitim Merkezi’nde lise öğrencileriyle görüştü.

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: 5 bin yıldır Mezopotamya’dayız, barış ile tanışacağız.

Genelleme ve Sınıflandırma: Akil İnsanlar Güneydoğu Anadolu Grubu, Kürtler, Araplar ve Süryaniler

Karşılaştırma: Türkler ile Kürtler, Araplar ve Süryaniler

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: 5 bin yıldır Mezopotamya’dayız.

Değer ve Norm İfade Etme: Akıllı adam, barış süreci

21 NİSAN 2013

1. ANLAM

Başlık: Cumartesi vekilleri, Bütün meseleleri böyle çözebiliriz, Akil İnsanlar Uludere’de

Aktör Tanımlama: Akil İnsanlar Marmara Bölgesi Heyeti, Cumartesi Anneleri, kayıp yakınları, yaralı insan, Akil İnsanlar Ege Bölgesi Heyeti, sivil toplum kuruluşu, Güneydoğu Bölgesi Akil İnsanlar Heyeti

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşılığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Türkiye	Türkiye’nin diğer tarafı
Karşıtlıklar	Yaralı insanlar	Toplum

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: Cumartesi Anneleri, kanın durmasını istiyoruz, anneler ağlamasın,

Örneklerle Anlatma: Akil İnsanlar Marmara Bölgesi Heyeti, Galatasaray Meydanı’nda eylem yapan ve kamuoyunda ‘Cumartesi Anneleri’ olarak bilinen kayıp yakınlarıyla bir araya geldi. Heyet, Denizli’de geçen yıl kasım ayında Siirt’te askeri helikopterin düşmesi sonucu, şehit olan Astsubay Üstçavuş Vedat Avcı’nın ailesini ziyaret etti.

Yadsıma: Bu kadar çok yaralı insanın bulunduğu toplumda toplumun kendisi de yaralıdır. Yılmaz Erdoğan, ölen 34 kişiden söz ederken, “Bugün bunlar yaşamış olsaydı belki birlikte fotoğraf çektirirdik, ancak bugün onlar toprağın altında...”

2. ARGÜMAN

Kanıtsallık: Akil İnsanlar Marmara Bölgesi Heyeti, Galatasaray Meydanı’nda eylem yapan ve kamuoyunda ‘Cumartesi Anneleri’ olarak bilinen kayıp yakınlarıyla bir araya geldi. Heyet burada kayıp yakınlarının sorunlarını dinledi, sorularına cevap verdi, taleplerini aldı. Güneydoğu Bölgesi Akil İnsanlar Heyeti, 28 Aralık 2011 tarihinde savaş uçaklarının bombalaması sonucu hayatını kaybeden 34 kişinin aileleriyle görüşmek için Uludere ilçesine bağlı Gülyazı köyünü ziyaret etti.

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: Yaralı insan, yaralar barışla çözülebilir, çocuklar bugün cennettedir.

Genelleme ve Sınıflandırma: Cumartesi Anneleri, bu kadar çok yaralı insan, yaralı toplum, Akil İnsanlar Marmara Bölgesi Heyeti, CHP Heyeti, Akil İnsanlar Ege Bölgesi Heyeti. Bütün düşüncelerin farklılıkların ortaya konularak ortak aklın sonucu getireceği bir süreç yaşıyoruz. Türkiye'nin diğer tarafı

Karşılaştırma: Yaralı insanlar ile toplum

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: 16 kuruluş, 10 sivil toplum kuruluşu, 6 ay önce, 28 Aralık 2011, 34 kişi

Değer ve Norm İfade Etme: Barış süreci, Cumartesi Anneleri, şehit annesi, Uludere'de bambalama sonucu ölen 4 kişi

22 NİSAN 2013

1. ANLAM

Başlık: Bir başkadır benim memleketim, Bahçeli akileri hedef gösteriyor

Aktör Tanımlama: 3 semavi dinin temsilcileri, Akil İnsanlar Akdeniz Heyeti, Medeniyetler korusu, Ermeni asıllı Türk vatandaşı, Genel Başkan Yardımcısı

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşıtlığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Akil İnsanlar Heyeti Akil İnsanlar	Türkiye Gençlik Birliği MHP
Karşıtlıklar	Türk	Ermeni asıllı

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: 36 aklı karışık bu sesten ürkmelidir,

Örneklerle Anlatma: Akil İnsanlar için Medeniyetler Korusu, Osmanlı Palace Otel'de sahne aldı. Heyet, daha sonra Samandağ'da Hıdırbey ve Vakıflı köylerini ziyaret etti. Meryem Ana Kilisesi'nde Vakıflı Köyü Ermeni Cemaati Başkanı Cem Çapar'dan bilgi aldı.

Yadsıma: Akil İnsanların başına bir hal gelirse sorumlusu Devlet Bahçeli'dir.

2. ARGÜMAN

Kanıt-sallık: Akil İnsanlar için Medeniyetler Korusu, Osmanlı Palace Otel'de sahne aldı. Heyet, daha sonra Samandağ'da Hıdırbey ve Vakıflı köylerini ziyaret etti.

Meryem Ana Kilisesi'nde Vakıflı Köyü Ermeni Cemaati Başkanı Cem Çapar'dan bilgi aldı. Heyet üyeleri kilisede 'barış için' mum yaktı. Üç semavi dinin temsilcileri, sivil toplum örgütleri ve meslek kuruluşları temsilcileriyle görüşmeler yapan Akil İnsanlar Akdeniz Heyeti...

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: 63 aklı karışık

Genelleme ve Sınıflandırma: 3 semavi dininin temsilcileri, Akil İnsanlar Akdeniz Heyeti, Ermeni asıllı Türk vatandaşlar

Karşılaştırma: Türk ile Ermeni asıllı

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: 63 aklı karışık

Değer ve Norm İfade Etme: Barış, kilise, 3 semavi din, Akil İnsanlar

23 NİSAN 2013

1. ANLAM

Başlık: Sorumlu Erdoğan olur, Akillerin Amazon hatırası

Aktör Tanımlama: 63 Akil İnsan, MHP Genel Sekreteri, Şahin ve Tüm AKP'liler, Tayyip Erdoğan, Akil İnsanlar Karadeniz Grubu, Vali Hüseyin Aksoy

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşıtlığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	İsmet Büyükataman İsmet Büyükataman Türk milleti Türkiye 30 kişilik grup	Mehmet Ali Şahin ve AKP'liler 63 Aklını yitirmiş adam İmralı ayrışma süreci AKP Akil İnsanlar
Karşıtlıklar	İsmet Büyükataman Sürece tepki koyanlar	Tayyip Erdoğan PKK ve AKP

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: Çadır tiyatrosu, PKK paçavrası, çapulcu, tarihe dipnot olarak göndereceğiz. Mustafa Kemal'in askerleriyiz.

Örneklerle Anlatma: AKP'ye göre PKK paçavralı Öcalan mitingi olumludur ama Türk bayraklı İzmir mitingi provokasyondur. Asıl çapulcular, PKK ile milletimizi,

Akil İnsanlar Karadeniz Grubu Canik Kültür Merkezi'nde Halk Toplantısı'na geçti. Amazon Adası'nı gezdi, İmralı ayrışma süreci.

Yadsıma: AKP'ye göre PKK paçavralı Öcalan mitingi olumludur ama Türk bayraklı İzmir mitingi provokasyondur.

2. ARGÜMAN

Kanıtısalılık: Asıl çapulcular, PKK ile milletimizi, Akil İnsanlar Karadeniz Grubu Samsun'a geldi. Vali Hüseyin Aksoy'u ziyaret etti. Canik Kültür Merkezi'nde Halk Toplantısı'na geçti. Amazon Adası'nı gezdi.

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: 63 aklını yitirmiş adam, ülkenin birliğini bozmak isteyen çapulcular.

Genelleme ve Sınıflandırma: 63 aklını yitirmiş adam, ülkenin birliğini bozmak isteyen çapulcular, Akil İnsanlar Karadeniz Grubu, 30 kişiden oluşan bir grup, AKP'liler.

Karşılaştırma: İsmet Büyükataman ile Mehmet Ali Şahin, Akil İnsanlar Karadeniz Grubu ile 30 kişiden oluşan grup.

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: Efsanevi kadın savaşçılar olarak bilinen ve Thermedon Çayı (Samsun'un Terme ilçesi) yakınlarında kurdukları 'The Miskyra' kentinde yaşadıkları belirtilen Amazonlar'ın ... 30 kişilik grup, 63 aklını yitirmiş

Değer ve Norm İfade Etme: Mustafa Kemal, Türkiye, Türk milleti, Türk bayrağı, devletimiz.

27 NİSAN 2013

1. ANLAM

Başlık: Akiller'den ilk saha raporu

Aktör Tanımlama: Akil İnsanlar Gruplarının yöneticileri

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşıtlığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Tükiye Destek	Kürt tarafı Karşıtlık
Karşıtlıklar	Ak Parti Sünni- Kürt	Muhalefet Arap Alevisi

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: Birilerinin korkusu, ekstrem taraf, her partiden insan, Apo'nun durumu

Örneklerle Anlatma: “Apo serbest bırakılıp meclise sokulacak, doğru mu?” diyorlar. “Barış olsun ama insan haklarıyla ilgili iyileştirmeler ne olacak” diyenler.

Yadsıma: Barışa kimsenin itiraz ettiği yok ama AK Parti karşıtlığıyla Kürt meselesinin çözümü ile devletin demokratikleşmesini aynı perspektifte görenler var. “Barış olsun ama insan haklarıyla ilgili iyileştirmeler ne olacak” diyenler

2. ARGÜMAN

Kanıt-sallık: Destek ve karşıtlık partilerin oy oranına paralel işliyor. Birilerinin korkusu diğerlerinin talebi haline geliyor. AKP'den duyulan alerji ve güvensizlik öne çıkıyor.

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: Koşulsuz barış isteyenler, Barışa kimsenin itiraz ettiği yok, her partiden insan ana dilde eğitim ve kamu hizmetinde müttefik.

Genelleme ve Sınıflandırma: Barışa kimsenin itirazı yok, koşulsuz barış isteyenler, “Barış olsun ama insan haklarıyla ilgili iyileştirmeler ne olacak” diyenler, 3-4 bin silahlı gücü olan korucubaşı, her partiden insan

Karşılaştırma: Türkiye ile Kürt tarafı, Ak Parti ile muhalefet, Öcalan'n bırakılmasını isteyenler ile karşı çıkanlar, AK Parti'ye gönül verenler ile karşıtlar.

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: 3'üncü hafta, 3-4 bin silahlı gücü olan korucubaşı,

Değer ve Norm İfade Etme: Barış, çözüm süreci, Türkiye, insan hakları, kimlik

28 NİSAN 2013

1. ANLAM

Başlık: ‘Akil’ sözü rahatsızlık yarattı, Çocuklar ölmesin

Aktör Tanımlama: Akil İnsanlar Heyeti Marmara Grubu üyesi Hülya Koçyiğit, Vatandaşlar, Çözümün nasıl yürüyeceğini bilen, bu çözümde yer alan, çalışan, fikirlerini veren kişiler, Akil İnsanlar Ege Bölgesi Heyeti, 43 sivil toplum örgütü

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşıtlığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Hülya Koçyiğit	Vatandaşlar
Karşıtlıklar	Türkler	Kürtler

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: Çocuklar ölmesin, ortak tarih

Örneklerle Anlatma:

Yadsıma: En çok karşılaştıkları şeyin, “Ülkemiz bölünüyor mu?” kaygısı olduğunu belirten Koçyiğit, bunun biraz da siyasi tabanlı, adeta slogan şeklinde halka verilmiş beyanatlardan kaynaklandığını düşündüğünü...

2. ARGÜMAN

Kanıt-sallık: Heyet dün kaldıkları otelde 43 sivil toplum örgütü ve siyasi parti temsilcilerinin katılımıyla toplantı yaptı. Türkiye Cumhuriyeti’nde ender rastlanan bir durumla karşı karşıya gelinmiştir. Biz bir rapor hazırlayacağız. Hazırlayacağımız rapor tamamen sizden topladıklarımızdan olacak. Keşke bir çok meselelerde de böyle toplantılar yapılsa...

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: İnsani ve milli görev,

Genelleme ve Sınıflandırma: Akil İnsanlar Heyeti Marmara Grubu, Akil İnsanlar Ege Bölgesi Heyeti, 43 sivil toplum örgütü

Karşılaştırma: Hülya Koçyiğit ile vatandaşlar, Türk ile Kürt

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: Kürtlerle neredeyse bin yıllık bir ortak tarihimiz var, 43 sivil toplum örgütü, 5-6 ay sonra, 30 yıl

Değer ve Norm İfade Etme: Türkiye, Akil İnsanlar, ortak tarih, çocuklar

29 NİSAN 2013

1. ANLAM

Başlık: Akiller halka ne diyor

Aktör Tanımlama: TBMM Başkanvekili ve Milletvekili, Akil İnsan heyetleri, ilginç, sıçan tutamaz, ekmek yutamaz, emekli kedim şeklinde bir grup

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşılığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Meral Akşener Ayrılmamış hukuk	Süreç Ayrışma noktası
Karşıtlıklar	Meral Akşener	Karayılan, Öcalan, Kalkan

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: Allah sonumuzu hayır etsin, emekli kedim, bölgesel siyasi yapı, etnik vurgu

Örneklerle Anlatma: Siyasi partiler yasasında değişiklik yaparak ‘etnik vurgu yapılarak siyaset yapılmaz’ maddesinin kaldırılması

Yadsıma: Allah sonumuzu hayır etsin, Oysa yüzde 10’luk seçim barajının konulmasının amacı istikrarın sağlanmasıdır.

2. ARGÜMAN

Kanıt-sallık: Çok merak ediyorum bu insanlar halka ne söylüyorlar? Süreç hakkında bilgi yok. Yüzde 10’luk seçim barajının konulmasının amacı istikrarın sağlanmasıdır.

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: 40 yıllık tarihimizde hiç kimsenin etnik kimliğinden dolayı burnu kanamamıştır.

Genelleme ve Sınıflandırma: Umarım herkes aklını başına alır. 40 yıllık tarihimizde hiç kimsenin etnik kimliğinden dolayı burnu kanamamıştır.

Karşılaştırma: Ayrılmamış hukuk ile ayrışma noktası

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: 40 yıllık tarihimizde hiç kimsenin etnik kimliğinden dolayı burnu kanamamıştır. Bu güne kadar milletimiz bin yıllık kardeşlik sağduyusunu muhafaza etti. Yüzde 10, yüzde 5.

Değer ve Norm İfade Etme: Seçim barajı, ayrılmamış hukuk

30 NİSAN 2013

1. ANLAM

Başlık: Akillerden ilk saha raporu

Aktör Tanımlama: Başbakan yardımcısı, Akil İnsanlar gruplarının başkanları, Başbakan

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşıtlığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma		
Karşıtlıklar	Anayasa	Yeni anayasa

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: Beklentilerin üstünde olumlu gittiği

Örneklerle Anlatma: Erdoğan'ın 'B, C ve D' planları için düğmeye basacağı belirtildi.

Yadsıma: Yadsıma bulunmuyor.

2. ARGÜMAN

Kanıt-sallık: Erdoğan'ın 'B, C ve D' planları için düğmeye basacağı belirtildi. Önümüzdeki hafta bir araya gelerek çalışmalarına ilişkin ön raporu alıp, önerilerini dinleyeceği belirtildi. Başbakan Erdoğan'ın akıllarla Dolmabahçe'de bir araya geleceği belirtildi. Çalışmaların beklentilerin üzerinde olumlu gittiği bilgisi verildi.

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: Yanlış argüman bulunmuyor.

Genelleme ve Sınıflandırma: Dün akşamki MYK toplantısı

Karşılaştırma: Anayasa ile yeni Anayasa

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: Önümüzdeki hafta

Değer ve Norm İfade Etme: Heyetlerin çalışması

3.8.1.2.Hürriyet Gazetesi Nisan Ayı Akil İnsanlar Haberleri Değerlendirmesi

Hürriyet gazetesinde yer alan Akil İnsanlar haberlerini analiz etmemizin nedeni Hürriyet gazetesinin en iyi ana akım medya örneklerinden biri olmasıdır. Burada Hürriyet gazetesinin bu haberleri sunuş biçimini biz, ana akım medyanın Akil İnsanlar haberlerini ele alma biçimi olarak kabul edeceğiz. Genel olarak demokratik olan ancak toplumsal, kültürel ve siyasal anlamda farklı birer yapıya sahip olan ülkelerde ana akım medyanın, iktidar politikalarına yönelik ortaya koyduğu tavır muhalif ya da iktidar yanlısı basına göre daha tarafsız denilebilecek bir çizgide ilerlemektedir. Ana akım medyalar diğer medyalara göre daha ortada yayın yapmaktadırlar. Ancak bu anlayış ülkelerin siyasal ve toplumsal örgütlenmelerine ve

sistemlerine göre yer yer muhalif yer yer ise iktidar yanlısı yayın yapma örneklerinin görülmesine de engel olmamaktadır. Hürriyet gazetesi 2013 Akil İnsanlar haberlerinin ele alınış biçimi de bu şekilde olmuştur.

Hollandalı bilim insanı Teun A. Van Dijk'ın Eleştirel Söylem Analizi'nden derleme bazı analiz başlıklarının ele alınması yöntemiyle analiz edilen haberlerde, özellikle niteliksel bir analiz tekniğinin gerekliliği, haberlerin söylemlerinin analiz edilmesiyle yerine getirilmeye çalışılmıştır. Bu anlamda haberler çalışmanın teorik araştırmalarının amacına uygun olacak özellikle anlam ve argüman (gerekçelendirme) gibi iki hassas konu başlığı şeklinde ele alınmıştır. Anlam başlığı altında ele alınan diğer başlıklarda amaç haber söylemlerinin ardağını ortaya çıkarmak, çerçevelemenin, ideolojiyi inşa etmenin hangi kavramlarla gerçekleştirildiğini göstermektir.

Hürriyet gazetesinde Nisan 2013 tarihinde Akil İnsanlar ve faaliyetleri ile ilgili 28 haber yer almıştır. İlk aşamada ortaya konulacak olan bu haberlerin başlıklarda iktidar söylemleriyle uyumlu mu, uyumsuz mu veya tarafsız mı olup olmadıklarıdır. Ortaya çıkan tabloya göre atılan başlıklarda Hürriyet gazetesinin zaman zaman yanlı ve karşıt haberlere yer verse de geneli itibarıyla Akil İnsanların faaliyetlerini tarafsız bir biçimde ortaya koymaya çalışmasıdır. Yapılan 28 haberin 14 tanesinin başlığı tarafsız olarak yer almış, 4 haber iktidar söylemleriyle uyumsuz ve 10 tane başlığın ise iktidarın söylemini yansıtmak, yani uyumlu olacak biçimde verilmiştir.

No	Haberin Başlığı	Uyumlu	Uyumsuz	Tarafsız
1	İşte Akil insanlar			X
2	Akil Sayısı 63			X
3	Ayrışma değil bayramlaşma	X		
4	Cayma vaktiniz var		X	
5	Akil akilden üstündür	X		
6	Kerry 64. Akil adam		X	

7	63'lük sanatçılara			X
8	Akil insanlara suç duyurusu			X
9	İlk akıl adımı	X		
10	Çözümde destek yüzde 90'larda	X		
11	Ben Mükremin			X
12	Akil aklını kiralamayan adamdır,	X		
13	Bize görev veren tanım yapmadı			X
14	Akil insanın kayınvalidesini ikna edecek	X		
15	İzmir kardeşlik ve barıştan yana	X		
16	Bu bayrağı öper geçerim	X		
17	İlk kez ağladı			X
18	Akil İnsanlar aşiret sofrasında			X
19	Aklı olan adam bir ton küfür yer mi		X	
20	Cumartesi vekilleri			X
21	Akil İnsanlar Uludere'de			X
22	Bütün meseleleri böyle çözebiliriz	X		
23	Bir başkadır benim memleketim			X
24	Bahçeli akileri hedef gösteriyor	X		
25	Sorumlu Erdoğan olur		X	
26	Akiler'den ilk saha raporu			X
27	'Akil' sözü rahatsızlık yarattı,			X
28	Akiler halka ne diyor			X

Tablo 1: Hürriyet Gazetesi Nisan Ayı Akil İnsanlar Haberleri Değerlendirmesi

Hürriyet gazetesi haberleri analiz edilirken göz önüne alınacak en önemli başlıklardan birisi bu haberlerin aktörleri nasıl tanımladığıdır. Her ne kadar haberlerin büyük kısmı başlıklara bakılarak tarafsız gibi görünse de aktör tanımlamaya baktığımızda Akil İnsanların, iktidar ideolojisinin işlediği biçimde olumlandığı ve ideolojinin tekrar üretildiği görülmektedir. Egemen ideolojinin perspektifinden Akil İnsanlar şu sözlerle olumlanmaktadır:

Sözü dinlenen, sözüne güvenilen, birikimi olan, toplumun çeşitli kesimlerinin itibarını kazanmış yazar, akademisyen, sanatçı, sivil toplum kuruluşu temsilcileri ve akıllar, soruna dair birikimi bulunan, akil insanlar heyeti, akil, cesur, barışsever, yürekli, idealist, çatışma sürecine çözüm arayan, saygınlık, yetkinlik, Güneydoğu'da görev yapacak Akil İnsanlar Heyeti, Kürtler ve bölgede yaşayan insanlar, siyaset bilimci, eşitlik, özgürlük, adalet, birlikte yaşam, aklını kiraya vermeyen adam, çok olgun, anlayışlı, seviyeli, barıştan, kardeşlikten yana düşünce seli, Süryaniler, 3 semavi dinin temsilcileri, medeniyetler korosu, Ermeni asıllı Türk vatandaşı, çözümün nasıl yürüyeceğini bilen, bu çözümde yer alan, çalışan, fikirlerini veren kişiler. Biz Akil İnsanlar kavramını kullanmayı tercih etsek de Hürriyet gazetesinin yer yer 'adam' kavramını kullanmayı tercih ettiği görülmektedir. Bu söylem asıl itibarıyla patriarkal bir yapıya göndermede bulunmaktadır ancak bu konumuz dışı bir tartışma konusudur.

Argümantasyon, yani haberi gerekçelendirme de en az anlamın ideolojik üretimi kadar hassas bir konudur. Daha doğrusu ideolojik söylemin okuyucu nezdinde içselleştirilmesinin önünü açan etken haberde verilen enformasyonun inandırıcılığında gerekçelerin yarattığı etkidir. Çünkü haberin argümantasyonu ne kadar güçlü olursa inandırıcılığı ve okuyucu üzerinde bırakacağı etki de bir o kadar önemli olacaktır. Nisan ayı içerisinde Hürriyet gazetesinde yer alan haberlerin argümantasyonu aşağıda verilen kavramlarla sağlanmıştır.

Süreci takip edecek, sürece yönelik toplumsal desteği perçinleyecek, çözüm iradesini güçlendirecek, toplumsal algıyı olumlu istikamette geliştirecek, farklı kesimlerin görüşlerini değerlendirecek bir heyet. Soruna dair birikimi bulunan ve toplumun çeşitli kesimlerinin itibarını kazanmış olan yazar, sanatçı, akademisyen ve sivil toplum kuruluşu temsilcilerinden müteşekkil akil insanlar heyeti.

Gerekçelendirmede bir önemli etken de tarihi referanslara atıfta bulunarak etkinin gücünü arttırmaya çalışmaktır. Hürriyet gazetesinin yaptığı Akil İnsanlar haberlerinde bu stratejiye çokça başvurulmuştur. Bunları şöyle ifade edebiliriz: Başbakan'ın 'Size ben bu akşam burada Malazgirt demeyeceğim, size Çaldıran, Kut-

ul Amare, Sarıkamış, Çanakkale demeyeceğim. Cumhuriyetimizin kuruluşundaki o ruh, o irade, o kardeşlik anlayışı bize fazlasıyla yeter. Gazi Mustafa Kemal, 'Efendiler bu sınır sadece askeri gerekçelerle çizilmiş bir sınır değildir. Milli sınırdır. Fakat bu sınır içinde Türk var, Çerkez var ve diğer İslam unsurları vardır. İşte bu sınır karışık halde yaşayan bütün amacını tam anlamı ile birleşmiş olan kardeş unsurların sınırır.' Güneydoğu Bölgesi Akil İnsanlar Heyeti, 28 Aralık 2011 tarihinde savaş uçaklarının bombalaması sonucu hayatını kaybeden 34 kişinin aileleriyle görüşmek için Uludere ilçesine bağlı Gülyazı köyünü ziyaret etti. Meryem Ana Kilisesi'nde Vakıflı Köyü Ermeni Cemaati Başkanı Cem Çapar'dan bilgi aldı. Heyet üyeleri kilisede 'barış için' mum yaktı. Gerekçelendirmede bir önemli etken de dünyada geçerli bir yöntem olduğunu kanıtlamaya çalışmaktır. Bu örnek şu şekilde ifade edilmiştir: Akil İnsanlardan yararlanma dünyada da çatışma çözümlerinde yaygın biçimde başvurulan bir yöntem.

Gerekçelendirmede sıkça başvurulan yöntemlerden biri de Akil İnsanların görüştükları kişi, kurum ve gurupları dillendirmektir. Bunlar özellikle diğery sivil toplum kuruluşu önderleri, dini kişilikler ve şehit aileleridir. Bunların dile getirilmesi Akil İnsanların görevlerinin kutsallaştırıldığı anlamına gelmektedir. Bu kişilerin olurunı almak toplumun büyük kesimi için geçerliliğı olan bir görev yapıldığı intibasını uyandırmaktadır. Bu kişilikler haberlerde şöyle yer almıştır:

Çok sayıda sivil toplum kuruluşu üyesinin katılımı, Mehmet Özbek'in anne babası ile görüşme, BDP ve AKP teşkilatlarına ziyaret. Bölge halkının yüzde 90'ı savaşın kazananının, barışın kaybedeninin olmadığını farkındadır. Şehit annesi: Bölünmeyelim. İzmir'de, çok olgun, anlayışlı, seviyeli, barıştan, kardeşlikten yana düşünce seliyle karşılaştık. İzmir, kamuoyundaki yansımanın aksine barıştan ve kardeşlikten yana. İzmir, bu süreç hakkında daha fazla bilgilenmek istiyor. Karataş Karakolu'na yapılan saldırıda öldürülen 14 PKK'lıdan biri olan Emrah Kaya'nın annesi Sıdika Kaya'nın söyledikleri: 'Ben o gün hem öldürülen o uzman çavuşun, hem de oğlum Emrah'ın yasını tuttum.' Mardin'de Kikan Aşireti lideri Mehmet Timur Ağaoğlu'nun, 'Bizim aşiret Kürt aşiretidir. Balkan savaşlarına katılmış. Kan dökülmemesi ve davanın büyümemesi taraftarıyız.' demesi. Akil İnsanlar

Güneydoğu Anadolu Grubu, Süryanilerin Deyrulzafaran Manastırı'nı ziyaret ederek Metropolit Saliba Özmen ile görüştü. Yılmaz Erdoğan, Halk Eğitim Merkezi'nde lise öğrencileriyle görüştü. Akil İnsanlar Marmara Bölgesi Heyeti, Galatasaray Meydanı'nda eylem yapan ve kamuoyunda 'Cumartesi Anneleri' olarak bilinen kayıp yakınlarıyla bir araya geldi. Heyet burada kayıp yakınlarının sorunlarını dinledi, sorularına cevap verdi, taleplerini aldı. Üç semavi dinin temsilcileri, sivil toplum örgütleri ve meslek kuruluşları temsilcileriyle görüşmeler yapan Akil İnsanlar Akdeniz Heyeti... Heyet dün kaldıkları otelde 43 sivil toplum örgütü ve siyasi parti temsilcilerinin katılımıyla toplantı yaptı.

Hürriyet gazetesi, ulusalcı değerleri ön plana çıkarmıştır. Yer yer süreç, Akil İnsanlar ve iktidarın söylemlerini değer kabul etse de genel olarak Türkiye, Türk bayrağı ve Türkler ve şehit annelerine yönelik olumlu bir tavır takınmıştır. Gazetenin Nisan ayı içerisinde öne çıkardığı değerleri şöyle ifade etmek mümkündür: Türkiye Sözü dinlenen, sözüne güvenilen, birikimi olan, toplumun çeşitli kesimlerinin itibarını kazanmış yazar, akademisyen, sanatçı, sivil toplum kuruluşu temsilcileri ve akıllar, umut, bahar havası, çözüm süreci, İslam ülkesi, dünyada kardeşlik, dünya barışı ve refahı, birlik. TBBM, saygınlık, Türk, Atatürk, cumhuriyet, itibar Akil İnsanlar Heyeti, cesurluk, idealistlik, akıllık, yüreklilik, barışseverlik. Çanakkale, Malazgirt, Kutul Amare, Çaldıran, Sarıkamış savaşları, cumhuriyet, Gazi Mustafa Kemal. Türk milleti, Türkiye, gazi ve şehit babaları ve çözüm süreci, saygınlık, itibar, güvenilirlik, Barış Türk milleti, Türkiye Türk Çılgın Türk, Türk bayrağı, Türkiye. Çözüm, herkesin ortak görüşü, Ankara, Akil İnsanlar Heyeti, çözüm ve barış süreci, bölge halkı, şehitler. Türk, Kürt, barış, çözüm, Akil İnsanlar, Türkiye, İstiklal Marşı, Türk Bayrağı, Atatürk, Erbakan, cumhuriyet, çözüm süreci, milliyetçilik, özgürlük, demokrasi, şehitlik, kır çiçeği, şehitler, anneler, huzur, barış, kardeşlik, İzmir, Atatürk, Türk Bayrağı, Barış süreci, Akıllı adam, barış süreci, Barış süreci, Cumartesi Anneleri, şehit annesi, Uludere'de bambalama sonucu ölen 4 kişi, barış, kilise, 3 semavi din, Akil İnsanlar Mustafa Kemal, Türkiye, Türk milleti, Türk bayrağı, devletimiz. Barış, çözüm süreci, Türkiye, insan hakları, kimlik, ortak tarih, çocuklar, seçim barajı, ayrılmamış hukuk, Heyetlerin çalışması. Burada aynı

kelimeleri birden fazla tekrar etmemizin nedeni, gazetenin hangi değerleri ne kadar sık tekrarladığını görmektir.

3.8.1.3.Hürriyet Gazetesi Mayıs Ayı Akil İnsanlar Haberlerinin Analizi

Bu başlık altında Hürriyet gazetesinde 2013 Mayıs ayında yer alan haberler analiz edilip değerlendirmeye tabi tutulacaktır.

10 MAYIS 2013

1. ANLAM

Başlık: Akil İnsanları dinledi

Aktör Tanımlama: Türkiye’yi dolaşarak halkın nabzını tutan Akil İnsanlar Heyeti ile Başbakan.

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşılığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Süreci destekleyenler Toplantı	Desteklemeyenler TGB Protestosu
Karşıtlıklar	Anayasa	Yeni anayasa

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: Endişeli olanlar, halkın nabzını tutan...

Örneklerle Anlatma: Herkes bu süreçte barışa, umuda güvenmek istiyor.

Yadsıma: Endişesi olan insanlar var ama bunlar öyle gösterildiği gibi değil.

2. ARGÜMAN

Kanıtsallık: Karadeniz’den sürece destek, Herkes bu süreçte barışa, umuda güvenmek istiyor. Endişesi olan insanlar var ama bunlar öyle gösterildiği gibi değil.

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar:

Genelleme ve Sınıflandırma: Karadeniz’den sürece destek, Herkes bu süreçte barışa, umuda güvenmek istiyor. Endişesi olan insanlar var ama bunlar öyle gösterildiği gibi değil. Mayıs sonuna kadar, bir aydan beri, Akil İnsanlar Heyeti.

Karşılaştırma: Endişesi olanlar ile olmayanlar, destek verenler ile vermeyenler.

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: 7 bölgenin başkanları, protestocuların 3’ü

Değer ve Norm İfade Etme: Çözüm süreci, destek verenler, yeni anayasa

11 MAYIS 2013

1. ANLAM

Başlık: Tanrı'ya bile iftira atılıyor

Aktör Tanımlama: Başbakan, Akil İnsanlar, Kültür ve Turizm Bakanı, Başbakanlık Çalışma Ofisi

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşıtlığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Akil İnsanlar heyetleri	Medya
Karşıtlıklar	Akil İnsanlar Polisler	3-5 protestocu Protestocular

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: Şu komşunun evi yansa da ben de yumurtamı pişirsem.

Örneklerle Anlatma: Tanrı'nın 'İftiraya ben bile bir şey yapamam, bana da İsa'nın babası diyorlar' diye seslenişi.

Yadsıma: Tanrı'nın 'İftiraya ben bile bir şey yapamam, bana da İsa'nın babası diyorlar' diye seslenişi.

2. ARGÜMAN

Kanıt-sallık: Heyet yöneticileri, toplantıda, medyanın bu çalışmalar sırasında ortaya çıkan insan hikayelerini anlatmak yerine protedtolar ile Marmara ve Akdeniz bölgelerindeki protestoculara yönelik polis müdahalelerini öne çıkardığını söylediler.

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: Tanrı'nın 'İftiraya ben bile bir şey yapamam, bana da İsa'nın babası diyorlar' diye seslenişi. Basının Şu komşunun evi yansa da ben de yumurtamı pişirsem diye bakması.

Genelleme ve Sınıflandırma: Akil İnsan heyetleri,

Karşılaştırma: Akil İnsan heyetleri ile medya, Akil İnsanlar ile protestocular

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: 3-5 protestocu, 45 bin, 100 bin lira

Değer ve Norm İfade Etme: Akil İnsanlar, seçmenler

12 MAYIS 2013

1. ANLAM

Başlık: Acıların önüne geçebiliriz

Aktör Tanımlama: Doğan TV Holding Yönetim Kurulu Başkanı, Barış ve huzur ortamı, birlik ve beraberlik duygusu, yüreği büyük halk, İnsani ve milli bir görev.

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşıtlığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	AK Parti	Muhalefet
Karşıtlıklar	Devlet	Birey

İma ve Üstü Kapalı Konuşma:

Örneklerle Anlatma: Bir şehit ailesi ‘6 ay önce neredeydiniz; neden bu süreç 6 ay önce başlamadı’ dedi. Nice aileler dağıldı, çocuklar yetim, anneler evlatsız kaldı.

Yadsıma: Grubumuzda çok farklı görüşlere sahibiz. Ama bir ideal için, barış ve huzur için, kardeşlik için oradayız.

2. ARGÜMAN

Kanıt-sallık: Süreci yürütenler iyi niyetli. Kimse ne sürece karşı ne barışa karşı, kimse kan aksın istemiyor, hepimizin çok duygusal olduğu bir süreç yaşıyoruz. Ege Bölgesi en fazla şehit veren bölgemiz. Temel endişeler her yerde aynı. Hepimizin en büyük temennisi bu sürecin başarılı olması.

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: Ben ülkemi sadece duygularımla değil, aklımla da seviyorum. Ve şu anda bana hem aklım, hem duygularım ‘Barışa evet, çözüme evet’ dedirtiyor. Duygularım bana, ölümlerin engellenmesini, barış ve huzurun sağlanmasını söylüyor.

Genelleme ve Sınıflandırma: Kimse ne sürece karşı ne barışa karşı, kimse kan aksın istemiyor, hepimizin çok duygusal olduğu bir süreç yaşıyoruz. Ege Bölgesi en fazla şehit veren bölgemiz. Temel endişeler her yerde aynı. ‘Buraya gelirken çok farklı düşünüyordum, sizinle görüşünce rahatladım’ diyenler var.

Karşılaştırma: Devlet ile birey.

Değer ve Norm İfade Etme: Vatan, millet, bayrak, toprak bütünlüğü

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: 30 yıldır ülkemizde terör vardı. 63 kişi, 63 farklı görüş... Osmanlı'dan beri devlet ne isterse verdik. 30 yıldır bize PKK ve Öcalan hakkında söylenenler ortada.

21 MAYIS 2013

1. ANLAM

Başlık: Rize kahvaltısı

Aktör Tanımlama: Keyifli, sivil toplum, güvenlik

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşılığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Akiller Başkan Hakyemez	Türkiye Gençlik Birliği Ömer Toprak
Karşıtlıklar	Güvenlik güçleri	Türkiye Gençlik Birliği

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: Şovunu dışarıda yaparsın.

Örneklerle Anlatma: Rize manzarasını seyrederek keyifle kahvaltı yapan grup..

Yadsıma: Burası şov yeri değil, şovunu dışarıda yaparsın.

2. ARGÜMAN

Kanıt-sallık: Rize manzarasını seyrederek keyifle kahvaltı yapan grup, daha sonra kentteki sivil toplum örgütlerinin temsilcileriyle Dedeman Otel'de bir araya geldi.

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: Şovunu dışarıda yaparsın.

Genelleme ve Sınıflandırma: Kentteki sivil toplum örgütleri, Akil İnsanlar grubu.

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: Türkiye Gençlik Birliği üyesi 15 kişi.

Karşılaştırma: Akiller ile Türkiye Gençlik Birliği

Değer ve Norm İfade Etme: Akil İnsanlar, Rize manzarası.

23 MAYIS 2013

1. ANLAM

Başlık: 'Erdoğan'ın papağanı'na dava açacağım

Aktör Tanımlama: Barış, karizma, süreç.

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşıtlığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Kadir İnanır Kadir İnanır Biz	Bazı köşe yazarları Altın Portakal Bazı gazete ve köşe yazarları
Karşıtlıklar	Kadir İnanır Kadir İnanır	Kemal Kılıçdaroğlu Mustafa Akaydın

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: Sen Recep Tayyip Erdoğan'ın papağanısın.

Örneklerle Anlatma: Avukatım bile, 'Hayatınız boyunca çalışmanıza gerek yok' diyor.

Yadsıma: Biz barış için uğraşyoruz. Ama birileri çıkıp kürsüden sallıyor...

2. ARGÜMAN

Kanıt-sallık: İnanır, bazı gazete ve köşe yazarlarının kendisini karalamaya çalıştığını savunarak, şunları söyledi: İnsanları karalamak öyle kolay değil. Biz barış için uğraşyoruz. Ama birileri çıkıp kürsüden sallıyor... Hepsiyle yargıda hesaplaşacağız. Avukatım bile, 'Hayatınız boyunca çalışmanıza gerek yok' diyor.

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: Biz barış için uğraşyoruz. U süreçte çok ağır cezaların ortaya çıkacağına inanıyorum.

Genelleme ve Sınıflandırma: Bazı gazete ve köşe yazarları, biz, Akil adamlar içinde düzgün insanlar.

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: Rahatsızlığım esnasında görüşüm.

Karşılaştırma: Kadir İnanır ile CHP.

Değer ve Norm İfade Etme: Akil İnsanlar, barış süreci, yöresel yemekler.

25 MAYIS 2013

1. ANLAM

Başlık: Hayvanlar anlamış, insanlar anlamıyor

Aktör Tanımlama: Yüzü gülmek, çözüm süreci.

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşıtlığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Akil İnsanlar	Çözüm süreci karşıtları
Karşıtlıklar	Hayvanlar	İnsanlar

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: İma bulunmuyor.

Örneklerle Anlatma: Çobanla konuşuyorum dün Ardahan yolunda...

Yadsıma: Hayvanlar anlamış, insanlar anlamıyor.

2. ARGÜMAN

Kanıtsallık: Çoban, 'Başkanım biz bayram ediyoruz. Sığırlarımın bile yüzü güldü' diyor. 'Nasıl güldü' diyorum, 'Yaylalara çıkacaklar' diyor.

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: Hayvanlar anlamış, insanlar anlamıyor.

Genelleme ve Sınıflandırma: Hayvanlar, insanlar, karşı çıkanlar.

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler:

Karşılaştırma: Hayvanlar ile insanlar.

Değer ve Norm İfade Etme: Hayvanlar, çoban, Akil İnsanlar.

3.8.1.4.Hürriyet Gazetesi Mayıs Ayı Akil İnsanlar Haberlerinin Değerlendirilmesi

Hürriyet gazetesinin Mayıs ayında Akil İnsanlarla ilgili çıkan haberlere baktığımızda bu ay içerisinde diğer aylara nazaran en az sayıda haber yer aldığını görmekteyiz. Mayıs 2013, Türkiye'de basın gündeminin çok çabuk değişime uğradığı bir ay olmuştur. Bir yanda Ergenekon davası ile ilgili yaşanan gelişmeler, diğer yandan şehit ve tutuklu yakınlarının protesto eylemleri ve açıklamaları, öteki taraftan patlak vermeden önceki Gezi Protestoları'nın kıvılcımlarının oluşmaya başlanması ve tabii ki her yıl yaşanan 1 Mayıs kutlamalarında polis-eylemci arasındaki gerginlikler bu gündem maddelerinden sadece birkaçıdır. Bu kadar gelişmenin yaşandığı bu ay içerisinde Türkiye'de basının artık taraf haline gelmiş yayınlarını düşündüğümüzde ana akım basın olarak ele aldığımız Hürriyet gazetesinde de bu etkiler görülmüştür.

Hürriyet gazetesinde Mayıs ayı içerisinde Akil İnsanlarla ilgili altı haber yer almıştır. Bu altı haberden 5 tanesi iktidarın veya Akil İnsanların söylemlerini başlık haline getirerek iktidar söylemini ve ideolojisini olumsuz nitelikte yayın yapmıştır. Özellikle ‘Hayvanlar anlamış, insanlar anlamıyor’ başlığı ideolojik olarak insanları hayvanlar karşısında olumsuz olarak konumlandırmıştır. Dikkat edici bir başlık olmasının yanında süreci desteklemeyenlere yönelik ‘Eğer süreci desteklemiyorsanız hayvanlardan aşağısınız’ mesajı verilmiştir. Bu noktada Akil İnsanların eylemleri karşısında akıllı davranmanın ancak bu faaliyetleri desteklemekten geçtiği algısı oluşturulmaktadır. Diğer taraftan ‘Tanrı’ya bile iftira atılıyor’ başlığı ise iktidarın sağ-muhafazakar ideolojisini en iyi örnekleyen başlıklardan biridir. Burada Akil İnsanlara karşı muhalif çizgide kalan kesime yönelik farklı alışılmış bir ithama bulunuluyor. Akil İnsanlarla 'Tanrı' aynı kefeye konuluyor. Akil İnsanlara iftira atıldığı iddiası uç noktaya taşınarak Tanrı'ya bile denilerek bu söylemlerin aslında toplumun inancı ve ilahıyla da sorun içerisinde olduğu algısı oluşturulmuştur. İktidarın ve aslında resmi-egemen ideolojinin açınlanması ağ-muhafazakar yapıdır. Bu nedenle bu gibi söylemlerin işlevi iktidarı ve onun ideolojisini tekrar inşa etmektedir.

Geriye kalan bir haberde tarafsız nitelikte başlık kullanılmıştır. "Rize kahvaltısı" şeklinde atılan başlık çok fazla mesaj içerikli olan bir başlık değildir. İktidar söylemleriyle uyumsuz bir başlık da olmadığından tarafsız olarak değerlendirilmektedir.

No	Haberin Başlığı	Uyumlu	Uyumsuz	Tarafsız
1	Akil İnsanları dinledi	X		
2	Tanrı’ya bile iftira atılıyor	X		
3	Acıların önüne geçebiliriz	X		
4	Rize kahvaltısı			X
5	'Erdoğan'ın papağanı'na dava açacağım	X		
6	Hayvanlar anlamış, insanlar anlamıyor	X		

Tablo 2: Hürriyet Gazetesi Mayıs Ayı Akil İnsanlar Haberleri Değerlendirmesi

Bu ay içerisinde de gazetelerin hangi aktörleri ön plana çıkardıklarını sıralamaya çalışacağız. Hürriyet gazetesinin Mayıs ayı içerisinde öne çıkardığı haber aktörlerini şu şekilde sıralamak mümkündür: Türkiye’yi dolaşarak halkın nabzını tutan Akil İnsanlar Heyeti ile Başbakan. Akil İnsanlar, Kültür ve Turizm Bakanı, Başbakanlık Çalışma Ofisi, Doğan TV Holding Yönetim Kurulu Başkanı, Barış ve huzur ortamı, birlik ve beraberlik duygusu, yüreği büyük halk, İnsani ve milli bir görev. Keyifli, sivil toplum, güvenlik, barış, karizma, süreç. Yüzü gülmek, çözüm süreci. Konjoktürel olarak farklı haber aktörlerini öne çıkararak Hürriyet gazetesi burada genelde Akil İnsanlara yakıştırılan değerleri ve milli değerleri haber aktörü olarak ön plana çıkarmıştır. Altı haberin beşinin iktidar söylem ve ideolojisiyle uyumlu olduğu bu ay içerisinde Hürriyet’in genel yayın politikalarının ötesinde bir olumalama politikası izlenmiştir. Hem iktidardan bazı temsilciler, hem Akil İnsanlar hem de onlara yakıştırılan değerler burada haber aktörleri arasında ağırlığını hissettirmiştir. Genelde sermaye grubu, resmi otorite ve onun sözcüleri Mayıs içerisinde haber aktörü rolünü üstlendiği görülmektedir. Bu haber aktörlerinin bu şekilde çerçevelenmesi bir ana akım medyanın bile bazen liberal-çoğulcu olduğu söylenen siyasi ve ekonomik yapı içerisinde iktidarla aynı fikirde olma zorunluluğunun bir sonucudur. Basın ve ifade özgürlüğünü esas alan bir sistem içerisinde yapılan bu çözümlemeyle nasıl bu değerlerin geri plana itildiği ve basının iktidarla nasıl bir söylem birliği yaptığının tipik bir örneğini teşkil etmektedir.

Hürriyet gazetesinin Mayıs ayı içerisine yaptığı haberlere ne tür argümanlar sunduğuna baktığımızda da tablo pek değişmemektedir. Genelde çözüm sürecine destek olduğu, Akil İnsanların amacının barış ve beraberlik olduğu gibi gerekçeler ortaya çıkıyor. Herkesin süreçten memnun olduğu, en fazla destek veren bölgeler olduğu, umut beslendiği ve en büyük temenninin sürecin başarılı olması gibi iddialar argümanlar arasında öne çıkanlardır. Gazetenin Mayıs ayında çerçevelediği argümanları şu şekilde sıralayabiliriz:

Karadeniz'den sürece destek, Herkes bu süreçte barışa, umuda güvenmek istiyor. Endişesi olan insanlar var ama bunlar öyle gösterildiği gibi değil. Heyet yöneticileri, toplantıda, medyanın bu çalışmalar sırasında ortaya çıkan insan hikayelerini anlatmak yerine protestolar ile Marmara ve Akdeniz bölgelerindeki protestoculara yönelik polis müdahalelerini öne çıkardığını söylediler. Süreci yürütenler iyi niyetli. Kimse ne sürece karşı ne barışa karşı, kimse kan aksın istemiyor, hepimizin çok duygusal olduğu bir süreç yaşıyoruz. Ege Bölgesi en fazla şehit veren bölgemiz. Temel endişeler her yerde aynı. Hepimizin en büyük temennisi bu sürecin başarılı olması. Rize manzarasını seyrederek keyifle kahvaltı yapan grup, daha sonra kentteki sivil toplum örgütlerinin temsilcileriyle Dedeman Otel'de bir araya geldi. İnanır, bazı gazete ve köşe yazarlarının kendisini karalamaya çalıştığını savunarak, şunları söyledi: İnsanları karalamak öyle kolay değil. Biz barış için uğraşıyoruz. Ama birileri çıkıp kürsüden sallıyor... Hepsiyle yargıda hesaplaşacağız. Avukatım bile, 'Hayatınız boyunca çalışmanıza gerek yok' diyor. Çoban, 'Başkanım biz bayram ediyoruz. Sığırlarımın bile yüzü güldü' diyor. 'Nasıl güldü' diyorum, 'Yaylalara çıkacaklar' diyor.

Nisan ayında Türkiye, Türk Bayrağı, şehit aileleri, milliyetçilik ve cumhuriyet, Atatürk gibi değerleri ön plana çıkaran gazete bunların bazılarını Mayıs ayı içerisinde de yer vermiştir. Ancak burada farklı bir çerçeveleme ile öne çıkan şey bu değerlerin bazılarının Akil İnsanların faaliyetleri ile uyumlu bir şekilde sunulmasıdır. Bu değerleri şöyle ifade edebiliriz: Çözüm süreci, destek verenler, yeni anayasa Akil İnsanlar, seçmenler, vatan, millet, bayrak, toprak bütünlüğü, Akil İnsanlar, Rize manzarası. Akil İnsanlar, barış süreci, yöresel yemekler. Hayvanlar, Akil İnsanlar. Genelde ulusalcı-laik-milliyetçi bir yayın politikasına sahip olan Hürriyet gazetesi toplumun diğer ve öteki kesimleri olarak kalmış Türk-İslam kişiliği dışındaki bireyleri değer olarak ele almamaktadır. Fakat özellikle 25 Mayıs günü yapmış olduğu 'Hayvanlar anlamış, insanlar anlamıyor' haberiyle değer olarak kabul edilen kişilerden biri çoban'dır. Bunun nedenini daha önce belirtmekle birlikte hatırlatalım. Burada Akil İnsanların faaliyetlerini desteklemeyenlere bir göndermede bulunulmuştur. Çoban'ın çözüm sürecini desteklemesi ve hayvanların bile yüzünün

güldüğünü belirtmesi süreci desteklemeyenlere karşı ideolojik bir söylem olma niteliğindedir.

3.8.2.Zaman Gazetesi Nisan-Mayıs Ayları Haberlerinin Analizi

Bu başlık aslında Zaman gazetesinde Nisan ve Mayıs aylarında Akil İnsanlarla ilgili haberlerin analizi yapılmıştır.

3.8.2.1.Zaman Gazetesi Nisan Ayı Haberlerinin Analizi

4 NİSAN 2013

1. ANLAM

Başlık: 7 bölgeye 63 ‘akil insan’

Aktör Tanımlama: Toplumun farklı kesimlerinden akademisyen, gazeteci, yazar, sanatçı ve STK temsilcileri, dini kanaat önderi, kendini ‘Marksist’ olarak tanımlayan hukukçudan başörtülü avukata, 28 şubat mağduru siyasetçiden liberal aydınlara, Alevi kanaat önderlerinden Kürt yazarlara, ilahiyatçılardan politik psikoloji uzmanlarına kadar hemen her kesimden isim

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşıtlığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Halkın barış umudu	Başbakan’ın seçtiği yöntem
Karşıtlıklar	Taraf, Yeni Şafak, Star	Diğer gazeteler

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: Toplumun farklı kesimi,

Örneklerle Anlatma: Listede kendini ‘Marksist’ olarak tanımlayan hukukçudan başörtülü avukata, 28 şubat mağduru siyasetçiden liberal aydınlara, Alevi kanaat önderlerinden Kürt yazarlara, ilahiyatçılardan politik psikoloji uzmanlarına kadar hemen her kesimden isim mevcut.

Yadsıma: Doğu ve Güneydoğu Anadolu’dan dini kanaat önderlerinin de listeye gireceği beklentisi gerçekleşmedi.

2. ARGÜMAN

Kanıt-sallık: Gruplar kendi bölgelerinde çeşitli etkinlikler yaparak vatandaşa çözüm sürecini anlatacak. Paneller, konferanslar, ziyaretler ve röportajlar yapacaklar. Çalışmalarını bir ay içinde tamamlayacak heyet, bir rapor hazırlayarak Başbakan Erdoğan'a sunacak. Listede kendini 'Marksist' olarak tanımlayan hukukçudan başörtülü avukata, 28 şubat mağduru siyasetçiden liberal aydınlara, Alevi kanaat önderlerinden Kürt yazarlara, ilahiyatçılardan politik psikoloji uzmanlarına kadar hemen her kesimden isim mevcut.

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: Bunlar, böl de bölelim, kur de kuralım, vur PKK vur, Kürdistan'ı kur propagandası yapmakla görevlendirilenler.

Genelleme ve Sınıflandırma: Gruplar, Bunlar, böl de bölelim, kur de kuralım, vur PKK vur, Kürdistan'ı kur propagandası yapmakla görevlendirilenler. Listede bazı isimler bu görevi haketmiyor. 'Marksist' olarak tanımlayan hukukçudan başörtülü avukata, 28 şubat mağduru siyasetçiden liberal aydınlara, Alevi kanaat önderlerinden Kürt yazarlara, ilahiyatçılardan politik psikoloji uzmanlarına kadar hemen her kesimden isim.

Karşılaştırma: Halkın barış umudu ile Başbakan'ın seçtiği yöntem.

Değer ve Norm İfade Etme: Çözüm süreci, Akil İnsanlar Heyetleri, Dini kanaat önderleri, Başbakan.

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: 9'ar kişilik heyetler, 7 bölge, 7 ayrı grup, 49 akıllı adam, Mondros Mütarekesi sonrası kurulan Heyet-i nasiha ne yaptıysa, bunlar da onu yapacak. Heyet-i nasiha, Damat Ferit Hükümeti tarafından halka, 'Direniş göstermeyin, teslimiyeti kabul edin' şeklinde nasihatlar vermek üzere...

5 NİSAN 2013

1. ANLAM

Başlık: Akil insanlara Seslendi: Artık helalleşme zamanı

Aktör Tanımlama: Başbakan, çözüm süreci, 62 Akil İnsan

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşılığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Türkiye	Ayağına takılan pranga

Karşıtlıklar	Başbakan Millet	Yola hendek kazanlar Terör
---------------------	--------------------	-------------------------------

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: Görevimiz barışı mayalandırmak

Örneklerle Anlatma: Partimizin kapatılması tehdidinden tutun, Danıştay saldırısına kadar nice badire atlattık.

Yadsıma: Türkiye'nin ayağında takılan bu prangayı söküp atmanın gayreti içinde olduk. Bütün bu süreçte yalnız bırakıldık.

2. ARGÜMAN

Kanıtallık: Erdoğan, 'Şimdi ayrıştırmanın değil bayramlaşmanın, hesaplaşmanın değil helalleşmenin zamanı' dedi.

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: Maalesef terör 29 yıl boyubca kısmen de olsa bu noktalarda başarı sağlamıştır. 62 üye, 62 Akil İnsan, 2 ay, 22 kişi, çalışma süresi 1 aydan iki aya çıkarıldı. Başbakan heyet başkanlarıyla 15 günde bir toplantı yapacak.

Genelleme ve Sınıflandırma: 2 aylık süre, toplum ile devlet, Herkesin üzerinde düşeni yapması gerekliliği

Karşılaştırma: Millet ile terör

Değer ve Norm İfade Etme: Çözüm süreci, millet, hükümetler

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: Görevimiz barışı mayalandırmak

6 NİSAN 2013

1. ANLAM

Başlık: Kılıçdaroğlu: Akil İnsanlar ne anlatacak merak ediyorum, Bahçeli'den 'akil insanlara'a ağır suçlama

Aktör Tanımlama: CHP Genel Başkanı, Akil İnsanlar, MHP Genel Başkanı, Akordu bozulmuş, kafası karışmış bu 63 kişi PKK sözcüsü, 63 karanlık yüz

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşıtlığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Devlet Bahçeli Milli devlet yapısı	Akil İnsanlar PKK

Karşıtlıklar	Türkiye Türk milleti	Ağır bedeller Akil insanlar
---------------------	-------------------------	--------------------------------

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: Akordu bozulmuş, karanlık yüz, PKK simyacısı
Örneklerle Anlatma:

Yadsıma: Ülkemizin barışa ihtiyacı var diyecekler. Bunu herkes diyor zaten.

2. ARGÜMAN

Kanıtıllık: Bahçeli, konuyla ilgili ilk değerlendirmesini yazılı bir açıklamayla yaptı.

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: AKP ve PKK konstajından bir araya gelen 63 PKK simyacısı,

Genelleme ve Sınıflandırma: Türk milleti, Türkiye geneli, bütün samimiyetim

Karşılaştırma: Türk milleti ile Akil İnsanlar

Değer ve Norm İfade Etme: Türk milleti, Türkiye,

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: 63'lüklerin, yanlıştan dönmesi, ihanetten cayması, işbirlikçilikten kurtulması için henüz vakit vardır

7 NİSAN 2013

1. ANLAM

Başlık: Akil adamlar eleştirisini sürdürdü: Milleti karanlığa ikna edecekler

Aktör Tanımlama: MHP Genel Başkanı, Akil İnsanlar Heyeti, Türk milleti

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşıtlığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Akil İnsanlar	MHP
Karşıtlıklar	Başbakan	MHP Genel Başkanı

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: İmralı canisi, karanlığa ikna etmek,

Örneklerle Anlatma: Osamaniye Belediye'sinin temel atma ve toplu açılış törenine katılan Bahçeli

Yadsıma: Bu sözde akil adamlar, neyi çözdüklerinin farkında mıdır?

2. ARGÜMAN

Kanıt-sallık: MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli, ‘akil insanlar heyetinin’ Türk milletini karanlığa ikna etmek için harekete geçtiğini ileri sürdü.

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: İki yıl, 30 Mart 2014, 28 Ağustos 2014, 2015. 3 siyasi dönüm noktası, 63 kişilik aklı kararmış

Genelleme ve Sınıflandırma: Akil İnsanlar heyeti, milletimiz, Türk milleti, PKK elçileri,

Karşılaştırma: Akil insanlar ile Devlet Bahçeli

Değer ve Norm İfade Etme: Türk milleti, Akil İnsanlar heyeti, Türkiye

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: 63 aklı kararmış, İmralı canisi, karanlığa ikna etmek, seçimler tarihi kavşak noktası

7 NİSAN 2013

1. ANLAM

Başlık: CHP’li Faik Tunay: Akil İnsanlara bir şans verilmeli

Aktör Tanımlama: İstanbul milletvekili, Akil İnsanlar heyeti, çözüm süreci

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşıtlığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Çözüm süreci	Terör örgütü
Karşıtlıklar	Faik Tunay	CHP

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: Ayrı dillerde toprak diyen insanlar aynı toprağın altında yatıyor.

Örneklerle Anlatma: Tunay, Süleyman Şah Üniversitesi Siyaset Kulübü tarafından organize edilen Siyaset Okulu’nun ‘Liderlik’ konulu dersinde öğrenilerle bir araya geldi.

Yadsıma: Türk, Kürt, Laz, Çerkez bu ülkede yaşayan herkese eşit haklar veren bir anayasa yapmalıyız. Ancak bu süreci işletirken 30 yıldır ortaya çıkan hassasiyetleri göz ardı etmememiz gerekir.

2. ARGÜMAN

Kanıt-sallık: Tunay, Süleyman Şah Üniversitesi Siyaset Kulübü tarafından organize edilen Siyaset Okulu'nun 'Liderlik' konulu dersinde öğrenilerle bir araya geldi. Öğrencilerin sorularıyla birlikte gündeme ilişkin değerlendirmelerde bulundu.

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: Türkiye 30 yıldır büyük bir sorunla baş ediyor. CHP'nin 90 yıllık bir parti olduğu ama 60 yıldır iktidar olmaması, 29 Mayısın tatil olması

Genelleme ve Sınıflandırma: Türk, Kürt, Laz, Çerkez bu ülkede yaşayan herkese eşit haklar veren bir anayasa yapmalıyız.

Karşılaştırma: CHP Milletvekili Faik Tunay ile CHP

Değer ve Norm İfade Etme: Toprak, Türkiye, bayrak, çözüm süreci, 30 yıllık hassasiyetler.

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: Terör örgütünün tasfiyesine yönelik başlatılan çözüm süreci.

8 NİSAN 2013

1. ANLAM

Başlık: Kem söz sahibinindir, yola devam. 63'leri geldiği gibi gönderin.

Aktör Tanımlama: Başbakan, Akil İnsanlar heyeti, muhalefet, 76 milyon, Osmaniye, MHP lideri, Cevdetiye, güzide insanlar

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşıtlığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Başbakan Akil insanlar	Muhalefet Belli bir kesim
Karşıtlıklar	Başbakan Erdoğan	Bahçeli, Kılıçdaroğlu

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Güzide insanlar	Akil insanlar
Karşıtlıklar	Güzide insanlar	PKK

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: Kem söz sahibinindir. Kan dursun istiyoruz. Bürokratik oligarşinin beli kırılacak.

Örneklerle Anlatma: 10 yıldır Çanakkale'ye, 18 Mart Çanakkale Şehitlerini Anma Günü'ne giderim. Birgün şu Bahçeli'yi, Kılıçdaroğlu'nu, Baykal'ı orada görmedim.

Yadsıma: Muhalefet, çıkaracakları adayların başkan olma şansını görmedikleri için 'Başkanlık Sistemine' karşı çıkıyor.

2. ARGÜMAN

Kanıtısalık: Başbakan Erdoğan, Tüm Sanayici ve İşadamları Derneği'nin (TÜMSİAD) 5. Olağan Genel Kurulu'na katıldı. Biz bu meseleyi 73 milyonla çözeceğiz dedi.

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: Bahçeli'nin hükümet ortağı olduğu dönemde, 2001 yılında batırılan bankaların Türkiye'ye maliyeti 111 katrilyon. 10 yıldır, 18 Mart Çanakkale Şehitlerini Anma Günü. Bu milletin ayağa kalkması için en az 3 diyoruz. Biz 2'de filan kalırsak 2040 yılı büyük tehlikedir. 63 kişi, 76 milyon. 5. Olağan genel kurul.

Genelleme ve Sınıflandırma: Farklı etnik kökenlerden, farklı mezheplerden 62 kişi.

Karşılaştırma: Başbakan ile muhalefet

Değer ve Norm İfade Etme: Çözüm süreci, Akil Akil İnsanlar Heyeti, Türkiye, Başkanlık sistemi, 76 milyon.

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: Bürokratik oligarşinin beli kırılacak. Kan dursun.

11 NİSAN 2013

1. ANLAM

Başlık: Akil İnsanları dizi karakterleriyle eleştirdi. Akil İnsanlar, ilk toplantısını Diyarbakır'da yapıyor

Aktör Tanımlama: Terörün çözümüne katkı sunması için kurulan Akil İnsanlar Heyeti, MHP Genel Başkanı, çözüm süreci, eski AK Parti milletvekili, heyetteki sanatçılar

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşılığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Akil İnsanlar	MHP
Karşıtlıklar	Başbakan Diyarbakır	MHP Genel Başkanı Diğer iller

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: Küresel ölüm projesi, aforoz edilmek

Örneklerle Anlatma: Abdurrahman Çavuş, Mükremin Çıtır, Feriştah, zavallı Numan, Tirbişon

Yadsıma: Tatar Ramazan herkesi Abdurrahman Çavuş mu zannetmektedir?

2. ARGÜMAN

Kanıt-sallık: Devlet Bahçeli, heyette Cengiz Çandar ve Hasan Cemal'in neden olmadığını sordu: "12 kötü adamın en kıdemlileri nedense 63 kişi arasında yer almamıştır. Çözüm sürecinin küresel bir 'ölüm projesi' olduğunu öne sğren Bahçeli, projenin dış kaynaklı bir ihanet ittifakı olduğunu öne sürdü.

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: 30 yıllık süreçten zarar görmüş insanlarla görüşmelerimiz olacak. 11-12 Nisan tarihlerinde ziyaretlerimiz olacak. 2 günlük program, 2 grup halinde,

Genelleme ve Sınıflandırma: Sivil toplum kuruluşları, toplumun değişik kesimleri, farklı inanç ve mezhep grupları, bütün siyasi partiler, mezhep ve inanç grupları ile bir araya geleceğiz.

Karşılaştırma: Başbakan ile Devlet Bahçeli

Değer ve Norm İfade Etme: Akil İnsanlar Heyeti, çözüm süreci,

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: Küresel ölüm projesi, aforoz edilmek, Anadolu'da bozguna uğramak

11 NİSAN 2013

1. ANLAM

Başlık: Akil insanlar, sahaya indi

Aktör Tanımlama: Çözüm süreci, Akil İnsanlar heyeti, sivil toplum kuruluşu temsilcileri

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşıtlığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Barış	Silahlar
Karşıtlıklar	Heyette yer alan isimler Barış sürecini destekleyenler	Diğerleri Desteklemeyenler

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: Silahlar konuşmadığı zaman

Örneklerle Anlatma: Ramada Altın Kayısı Otel’de Malatya’daki sivil toplum kuruluşu temsilcileri ile yapılan istişare toplantısına akıl insanlar heyetinden Doğu Anadolu Bölge Başkanı Can Paker...

Yadsıma: İnsan Hakları Derneği Malatya Şube Başkanı Servet Akbudak, çözüm süreciyle başlayan olumlu havanın çatışmaları durdurduğuna vurgu yaptı.

2. ARGÜMAN

Kanıt-sallık: Çözüm sürecine katkı vermek amacıyla oluşturulan akıl insanlar heyeti, bölgelerinde toplantılar yapmaya başladı.

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: Yıllardır devam eden Kürt sorunu... Üç aydır ölüm haberleri almıyoruz.

Genelleme ve Sınıflandırma: Müzakereye katılan bir grup, heyette yer alan isimler, Akıl İnsanlar Doğu Anadolu heyeti

Karşılaştırma: Çözüm sürecini destekleyenler ile desteklemeyenler

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: Silahların konuşması

Değer ve Norm İfade Etme: Barış süreci, Akıl İnsanlar Heyeti

12 NİSAN 2013

1. ANLAM

Başlık: Diyarbakır temaslarına taziye ile başladılar

Aktör Tanımlama: Akıl İnsanlar, cesedi bulunan Murat İzol’un ailesi, mühimmatın patlaması sonucu hayatını kaybeden Ceylan Önkol’un ailesi

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşıtlığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Ceylan'ın annesi Saliha Önkol	Kızının soruşturmasındaki sorumlular
Karşıtlıklar	Türkiye	Bölge

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: Türkiye'nin bölgenin sesini duymasını istiyoruz.

Örneklerle Anlatma: Heyet, Alevi vatandaşlarca kurulan sivil toplum kuruluşlarının temsilcileriyle bir araya geldi. Heyet üyeleri, İnönü Caddesi'ndeki esnafı ziyaret ederek...

Yadsıma: Görevimiz, Kürtler başta olmak üzere bölgenin taleplerini dinleyip, derleyip, özel olarak diğer komisyonlara, hükümete ve kamuoyuna iletmektir. Diğer bölgelerin endişe ve beklentilerini de komisyonlar aracılığıyla alıp buradaki aktörler ve insanlarla paylaşmaktır.

2. ARGÜMAN

Kanıt-sallık: Heyetin ilk durağı, Diyarbakır'da geçtiğimiz hafta polisten kaçarken Dicle Nehri'ne atlayan ve daha sonra cesedi bulunan Murat İzol'un ailesinin eviydi. Heyet, Murat İzol'un eniştesi Recep Kaymak ile ninesi Naile Pala ile görüştü. Heyet Başkanı Can Paker ile Sibel Eraslan, Ayhan Ogan ve Abdurrahman Kurt, şehidin anne babasıyla görüştü, çözüm sürecini anlattı. Heyetin Malatya'daki üçüncü durağı 2008'de Muş'ta şehit olan Mehmet Özbek'in ailesi oldu. Heyet Başkanı Can Paker ile Sibel Eraslan, Ayhan Ogan ve Abdurrahman Kurt, şehidin anne ve babasıyla görüştü, çözüm sürecini anlattı.

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: Heyet daha sonra, 4 yıl önce Diyarbakır'ın Lice ilçesinde koyunlarını otlatırken bulunduğu mühimmatın patlaması sonucu hayatını kaybeden Ceylan Önkol'un ailesini ziyaret etti. Heyetin Malatya'daki üçüncü durağı 2008'de Muş'ta şehit olan Mehmet Özbek'in ailesi oldu.

Genelleme ve Sınıflandırma: Alevi vatandaşlar, diğer üyeler, Kürtler, diğer bölgeler, bölge halkı, şehitler

Karşılaştırma: Türkiye ile bölge

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: Farz edin ki Ceylan sizin kızınızdı ve böyle bir olayda hayatını kaybetti. Başbakan, Ceylan kendi kızımıymış gibi düşünsün ve gerekeni yapsın.

Değer ve Norm İfade Etme: Bölge halkı, bölgenin sesi, Alevi vatandaşlar, şehitler, çözüm süreci.

13 NİSAN 2013

1. ANLAM

Başlık: CHP'li Oran: Akil İnsanları meşru görmüyoruz

Aktör Tanımlama: CHP Genel Başkanı, çözüm süreci, magazinel malzeme

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşıtlığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Umut Oran	Akil İnsanlar
Karşıtlıklar	Umut Oran	Tayyip Erdoğan ile Abdullah Öcalan

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: Başbakan'ın Öcalan'la yaptığı pazarlık.

Örneklerle Anlatma: Umut Oran, çeşitli ziyaretlerde bulunmak üzere geldiği Bartın'da Şadırvan Camii'nde Cuma namazı kıldıktan sonra vatandaşlarla selamlaştı.

Yadsıma: Biz parti olarak Abdullah Öcalan'ı nasıl meşru görmüyorsak, Meclis'in dışından yapılan atamayla oluşturulan akıl insanları da meşru görmüyoruz ve ciddiye almıyoruz.

2. ARGÜMAN

Kanıt-sallık: Son yaptırdığımız kamuoyu yoklamasında Başbakan'ın Öcalan'la yaptığı pazarlığı, Türk halkının yüzde 65'i desteklemiyor. AKP'nin içerisinde de bu süreci desteklemeyenler var.

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: Türk halkının yüzde 65'i desteklemiyor.

Genelleme ve Sınıflandırma: Vatandaşlar, Türkiye'deki tablo, Türk halkının yüzde 65'i, Akil İnsanlar heyeti

Karşılaştırma: Umut Oran ile akıl insanları

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: Başbakan'ın Öcalan'la yaptığı pazarlık. Türk halkının yüzde 65'i desteklemiyor.

Değer ve Norm İfade Etme: Akil İnsanlar heyeti, Türk halkı

15 NİSAN 2013

1. ANLAM

Başlık: Vatandaşlar çözüm istiyor, akil insanların umudu arttı

Aktör Tanımlama: Çözüm süreci, halk, vatandaşlar, sanatçı, gazeteci

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşılığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Türk halkı Türk halkı	Süreci sabote edenler Muhalefet liderleri
Karşıtlıklar	Heyet üyeleri Şehit aneleri	Terör örgütü yöneticileri Terör örgütü üyeleri

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: Kelimelerimiz farklı, derdimiz aynı

Örneklerle Anlatma: İzmir iş dünyası temsilcileri ve kanaat önderleri,

Yadsıma: Memleket vazifesi kabul ederim, ama bu süreci Başbakan'ı eleştirme hakkını saklı tutma kaydıya.

2. ARGÜMAN

Kanıt-sallık: Ege Bölgesi Heyeti, İzmir İş dünyası temsilcileri ve kanaat önderleriyle bir araya gelerek, görüş alışverişinde bulundu. Başkanlığını Tarhan Erdem'in yaptığı heyet, İzmir'deki ilk gün temaslarını, kentlin iş dünyası temsilcilerinin katılımıyla düzenlenen toplantıyla tamamladı. Söz alanların önemli bir bölümü çözüm sürecinden memnun olduklarını ve heyetin çalışmalarını desteklediklerini...

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: Cumhuriyet yanlış kuruldu. Bizim işimiz, milletin atesine o ateşi söndürmek için su taşımak. Tıpkı Hazreti İbrahim'in atesine su taşıyan serçe misali.

Genelleme ve Sınıflandırma: Akil İnsanlar, Türk halkı, muhalefet partileri, terör örgütü üyeleri

Karşılaştırma: Şehit anneleri ile terör örgütü yönetici ve üyeleri

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: Bizim işimiz, milletin atesine o ateşi söndürmek için su taşımak. Tıpkı Hazreti İbrahim'in atesine su taşıyan serçe misali. İhanet projesi.

Değer ve Norm İfade Etme: Vatandaşlar, esnaf, İzmir halkı, şehit anneleri, çözüm süreci

16 NİSAN 2013

1. ANLAM

Başlık: Akil İnsanlar Heyeti'nden şehit ailesine ziyaret

Aktör Tanımlama: Şehit, heyet başkanı, genç, sivil toplum örgütleri ve kanaat önderleri

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşıtlığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Akil İnsanlar	MHP
Karşıtlıklar	Kürt	PKK Terör örgütü

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: Hesaplaşma mantığı

Örneklerle Anlatma: Karadeniz Bölgesi heyeti de çalışmalarına dün Düzce'de başladı. Düzce'deki Pelemin Otel'de sivil toplum örgütleri temsilcileri ve kanaat önderleriyle bir araya geldi.

Yadsıma: Emeğinizden dolayı Allah sizden razı olsun. Şehit babası olarak bazı konularda endişelerim var.

2. ARGÜMAN

Kanıt-sallık: Heyet, 1992 yılında şehit olan Piyade Asteğmen Ahmet Taşer'in ailesini ziyaret etti. Taşgetiren, ziyarette, kendisinin de genç yaşta bir kardeşini Van'da kaybettiğini, bu acıyı çok iyi bildiğini söyledi.

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: Heyet, 1992 yılında şehit olan Piyade Asteğmen Ahmet Taşer'in ailesini ziyaret etti.

Genelleme ve Sınıflandırma: Akil İnsanlar Heyetleri, heyet üyeleri, Güneydoğu'nun Kürt'ü, bütün milletler.

Karşılaştırma: Kürt ile PKK

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: Güneydoğu'nun Kürt'ü de bütün milletler bizim canımızdır, kanımızdır.

Değer ve Norm İfade Etme: Akil İnsanlar, çözüm süreci, şehit, şehit aileleri, Kürt, bütün milletler, sivil toplum örgütleri.

18 NİSAN 2013

1. ANLAM

Başlık: Endişe ve şaşkınlık var, ama kanın durmasını herkes istiyor

Aktör Tanımlama: Çözüm süreci, akademisyen, sanatçı, yazar ve sivil toplum kuruluşu temsilcisi. Halk.

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşılığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	7 bölge	Öcalan'ın serbest kalma düşüncesi
Karşıtlıklar	Türk	Kürt

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: İnsanlar kanın kardeşlik hukuku içinde durmasını istiyor. Burada önemli olan halkın nabzını tutmak.

Örneklerle Anlatma: Burdur'da bir şehit ailesine yaptığımız bir ziyaret, çözüm konusunda umudum arttı. Öcalan'ın meşru bir aktör olarak öne çıkması noktası pek kolay hazmedilecek gibi görünmüyor. (Nihal Bengisu Karaca)

Yadsıma: Bütün bölgelerde ortak beklenti kanın durması olarak belirtilirken, üyeler halkın şaşkınlığı ve endişelerinin ise en dikkat çekici noktalardan olduğunu söylüyor. Kardeşlik hukuku içinde olmasını istiyor. Tabii endişeler de var.

2. ARGÜMAN

Kanıt-sallık: Bölgenin kanaat önderleri, STK temsilcileri ve vatandaşlarla tek tek temas kuran ekipler, alınan görüşleri, halkın beklenti ve endişelerini hazırlayacakları rapora kaydedecek.

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: Türkiye'nin 7 bölgesi, en büyük bedeli ödeyen burası, ilk geziden olumlu döndük. Birkaç gün.

Genelleme ve Sınıflandırma: Kanın durmasını herkes istiyor. Türkiye'nin 7 bölgesi, Cumartesi anneleri, büyük gruplar, şehit anneleri

Karşılaştırma: Görüşülen vatandaşlar ile Öcalan

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: Herkes, 'Kürtlerle biz zaten barış içindeyiz ve eşitiz aksini hiç iddia etmedik' diyor.

Değer ve Norm İfade Etme: Şehitler, çözüm süreci, milliyetçilik, Burdurlular, Akil İnsanlar, Türkiye

19 NİSAN 2013

1. ANLAM

Başlık: ‘Gönüllü ve insanı bir iş, para pulla işimiz yok’

Aktör Tanımlama: Sanatçı, Akil İnsanlar, vatani görev, gönüllü ve insani bir iş,

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşıtlığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Akil İnsanlar	Küfür edenler
Karşıtlıklar	Türk	Süryani

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: Şimdi artık şarkı söyleme, şiir okuma, zeybek oynama vaktidir. Süreç ile birlikte barış ile tanışacağız.

Örneklerle Anlatma: Yılmaz Erdoğan, Mardin’de Deyrulzafaran Manastırı ziyaretinin ardından Halk Eğitim Merkezi’nde lise öğrencileri ile bir araya geldi.

Yadsıma: Keşke heyetin adı değişseydi ama artık işe başladık.

2. ARGÜMAN

Kanıt-sallık: Yılmaz Erdoğan, Mardin’de Deyrulzafaran Manastırı ziyaretinin ardından Halk Eğitim Merkezi’nde lise öğrencileri ile bir araya geldi. Heyet üyelerinin görüştüğü Mardin Diyarbakır Metropoliti ve Süryani cemaati lideri Saliba Özmen, çözüm sürecini Süryaniler olarak desteklediklerini belirtti.

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: Bölgede yaşanan çok sayıda faili meçhul cinayet.

Genelleme ve Sınıflandırma: Heyet üyeleri, lise öğrencileri, Süryaniler

Karşılaştırma: Akil İnsanlar ile onları eleştirenler

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: Şimdi artık şarkı söyleme, şiir okuma, zeybek oynama vaktidir.

Değer ve Norm İfade Etme: Barış süreci, Akil İnsanlar

20 NİSAN 2013

1. ANLAM

Başlık: Eraslan: 10 günde 100 yıl yaşlanmış gibiyim

Aktör Tanımlama: Çözüm, mağdur olmuş, şehit annesi

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşıtlığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Polis	Protestocular
Karşıtlıklar	Akil insanlar	Protestocular

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: Birbirimizin sesine kalbimizi açarız.

Örneklerle Anlatma: Biz şehit annelerine gittiğimizde de oğlu dağda olan annelere gitimiz zaman da aynı talepleri duyuyoruz.

Yadsıma: Biz olmasaydık ne konuşulacaktı merak ediyorum. Bizim grubun adı yanlış konulduğu için yanlış anlaşılıyor.

2. ARGÜMAN

Kanıtısalılık: Heyet üyeleri, terörün mağduru olmuş ailelerin söyledikleri karşısında zaman zaman gözyaşlarına hakim olamıyor.

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: 10 günde 100 yıl yaşlanmış gibiyim. 2 kişi,

Genelleme ve Sınıflandırma: Terörün mağduru olmuş aileler, heyet üyeleri, şehit anneleri, hepimiz, şehit olan Mehmetçik, annelerin kalbi bir, protestocular.

Karşılaştırma: Akil insanlar ile protestocular.

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: 10 günde 100 yıl yaşlanmış gibiyim

Değer ve Norm İfade Etme: Şehit anneleri, Mehmetçik, şehitler, mağdur aileler, çözüm süreci.

21 NİSAN 2013

1. ANLAM

Başlık: Akil İnsanlar, Uluderelileri dinledi: Başbakan, olayın faillerini bulsun

Aktör Tanımlama: Güneydoğu grubu, yakınlarını kaybeden aileler, çözüm süreci,

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşıtlığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Çocuklarını kaybeden aileler	Failler
Karşıtlıklar	Kezban Hatemi	Failler

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: Yüreğimize artık su serpilsin. Hayallerimiz bombalarla birlikte yıkıldı.

Örneklerle Anlatma: Heyeti de çalışmalarını kapsamında dün Şırnak'ın Uludere ilçesine bağlı Gülyazı köyüne ziyarette bulundu. Bombardımanda 13 yaşındaki oğlu Erkan Encü'yü kaybeden anne Felek Encü, acılarının hâlâ taze olduğunu söyledi.

Yadsıma: Acılı anneler, 'Barış sürecini en çok biz istiyoruz. Ama failleri de istiyoruz' dedi.

2. ARGÜMAN

Kanıtısalılık: Çözüm sürecine destek olması için kurulan Akil İnsanlar Heyeti, görev bölgelerinde halkın nabzını tutuyor. Aynı olayda hayatını kaybeden 17 yaşındaki Yüksel Ürek'in annesi Medine Ürek ise barış çağrısı yaptı. Ürek, 'Biz bin kere barış istiyoruz. Bu kan dursun, huzur gelsin. Vicdanı olanlar, parça parça olan insanların faillerini bulsun. Bir insanı öldüren, bu ülkede yüz yıla yakın ceza alıyor. 34 insanı öldürenler şu ana kadar hiçbir ceza almadı' diye konuştu.

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: Heyet üyeleri, 28 Aralık 2011'deki bombardımanda çocuklarını kaybeden ailelerle bir araya geldi. Aynı olayda hayatını kaybeden 17 yaşındaki Yüksel Ürek. Biz bin kere barış istiyoruz. 34 insanı öldürenler.

Genelleme ve Sınıflandırma: Vicdanı olanlar, Güneydoğu Anadolu Bölgesi Heyeti, görev bölgeleri, 34 insanı öldürenler, bütün failler.

Karşılaştırma: Çocuklarını kaybeden aileler ile failler.

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: Yüreğimize artık su serpilsin. Bakın elimde ölen çocuklardan birinin hayali duruyor.

Değer ve Norm İfade Etme: Çocuklarını kaybeden aileler, anneler, çözüm süreci, Akil İnsanlar.

21 NİSAN 2013

1. ANLAM

Başlık: 'Vur de vuralım' sloganlarına böyle cevap verdi: Akil İnsanlar bu sestem ürkemeli

Aktör Tanımlama: Türk bayrağı, 63 akli karışık

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşıtlığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Akil İnsanlar	Devlet Bahçeli
Karşıtlıklar	Akil İnsanlar	Bayrak mitingi kalabalığı

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: İmralı’da yatan katil, Başbakan’la aleni pazarlık yapmaya soyunmuştur.

Örneklerle Anlatma: Akil İnsanlar Heyeti’ni eleştiren MHP lideri, kalabalıktan gelen, ‘Öl de ölelim, Vur de vuralım’ sloganlarına, ‘63 akli karışık, bu sestem ürkmelidir’ şeklinde karşılık verdi.

Yadsıma: ‘Bölücü terör, Allah’ın belası bir çözüm ve barış süreciyle Türkiye’yi ve Türk milletini kısıvrak ele geçirmek için son hazırlıklarını yapmaktadır.

2. ARGÜMAN

Kanıt-sallık: Mitingde konuşan Genel Başkan Devlet Bahçeli, çözüm sürecine katkı vermesi için kurulan Akil İnsanlar Heyeti’ni eleştirdi. Heyetten, ‘63 akli karışık’ diye bahseden MHP lideri, ‘Bu 63’ler nifak dağıtımından, PKK sözcülüğünden acilen vazgeçmelidir’ dedi.

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: 63 akli karışık, 40 bin kişi

Genelleme ve Sınıflandırma: 63 akli karışık, vatandaşlar, bazı balıkçı tekneleri, polis helikopterleri

Karşılaştırma: Akil insanlar ile bayrak mitingi yapan kalabalık

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: Bölücü terör, Allah’ın belası bir çözüm ve barış süreciyle Türkiye’yi ve Türk milletini kısıvrak ele geçirmek için son hazırlıklarını yapmaktadır.

Değer ve Norm İfade Etme: Türkiye, Akil İnsanlar, Türk bayrağı, çözüm ve barış süreci

22 NİSAN 2013

1. ANLAM

Başlık: ‘Akil İnsanlar’ın başına bir şey gelirse, sorumlusu Bahçeli’dir’

Aktör Tanımlama: Çözüm süreci, barış yürüyüşü, sivil toplum.

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşıtlığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Türkiyeliler Türkiyeliler	Devlet Örgüt
Karşıtlıklar	Akil İnsanlar Akil İnsanlar Mehmet Ali Şahin Kürt vatandaşlar	Tepki verenler TGB Gençtürk İP Devlet Bahçeli Devlet Bahçeli

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: Kan akmasın diye bu oluşumdayım.

Örneklerle Anlatma: Yaklaşık 50 sivil toplum kuruluşunun temsilcilerinin katıldığı yürüyüş Beyaz Hareket Gençlik Bilim ve Kültür Derneği tarafından organize edildi. Yürüyüşte 81 ili temsil eden pankartlar taşındı.

Yadsıma: Türkler, Kürtler; Aleviler ve Sünniler mavi gök kubbenin altında yaşayan biz Türkiyeliler, ne devletin gazabına uğramak istiyoruz ne de örgütün.

2. ARGÜMAN

Kanıt-sallık: Akil İnsanlar bu işten bir şöhret, bir ün elde etmeyi beklemiyorlar. Bunlar zaten ünlü insanlardır. Orhan Gencebay'ın böyle bir şeye ihtiyacı mı var? Yılmaz Erdoğan'ın böyle bir şeye ihtiyacı mı var? Kadir İnanır'ın, Rifat Hisarcıklı oğlu'nun, İzzettin Doğan'ın böyle bir şeye ihtiyacı mı var? Kezban Hatemi, Türkiye'nin en ünlü hanımefendi avukatlarından birisidir. Hakkari'ye Şırnak'a gideceğine, kendi avukatlık işini yapar para kazanır. Ama bu kadıncağız bu fitnenin çözümünde 'ben de varım' diyorsa sen bu insanları nasıl tehdit etmeye kalkışırın?

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: 50 sivil toplum kuruluşu, 81 il, yaklaşık 100 kişilik bir grup, 8. Bölge toplantısı.

Genelleme ve Sınıflandırma: Kimse beni inanmadığım bir yerde bulunmaya zorlayamaz. Kürt vatandaşlar, terör örgütü mensupları, özel güvenlik görevlileri.

Karşılaştırma: Kürt vatandaşlar ile İzmir mitinginde slogan atanlar.

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: Akil İnsanlar'ın bir Türkiye fotoğrafı olduğunu ifade eden Çelik...

Değer ve Norm İfade Etme: Akil İnsanlar, sanatçılar, çözüm ve barış süreci, Kürt vatandaşlar.

23 NİSAN 2013

1. ANLAM

Başlık: Akil İnsanlar'dan şehit ailesine ziyaret

Aktör Tanımlama: Çözüm süreci, vatandaşlar, şehit ailesi, kanaat önderi.

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşıtlığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Çözüm süreci	Diğer siyasi partiler
Karşıtlıklar	AKP	Diğer siyasi partiler

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: Temaslarını Niğde'de sürdürdü.

Örneklerle Anlatma: Gümüşler kasabasına gelen Akil İnsanlar Heyeti, Gümüşler Manastırı'nı gezdi.

Yadsıma: Hakyemez, süreç her ne kadar bir parti tarafından başlatılmış olsa da kendilerinin siyasi bir partiye bağlı olmadıklarını kaydetti.

Kanıt-sallık: Akil İnsanlar İç Anadolu Bölgesi Heyeti, 1996 yılında Muş'un Varto ilçesinde şehit olan Serdar Ulusoy'un Niğde'de yaşayan ailesine misafir oldu. Heyet Başkanı Ahmet Taşgetiren ve üyeler, şehidin annesi Naile Hanım ve Babası Mustafa Bey'le görüşerek, çözüm süreciyle ilgili görüşlerini aldı. Akil İnsanlar Karadeniz Bölgesi Heyeti de Samsun'da sivil toplum kuruluşu temsilcileri, kanaat önderleri ve basın mensupları ile buluştu.

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: 30 senedir süren...

Genelleme ve Sınıflandırma: Akil İnsanlar İç Anadolu Bölgesi Heyeti, şehit aileleri, Akil İnsanlar Karadeniz Bölgesi Heyeti

Karşılaştırma: AKP ile diğer siyasi partiler.

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar:

Değer ve Norm İfade Etme: Akil İnsanlar, süreç, şehit aileleri.

28 NİSAN 2013

1. ANLAM

Başlık: Akillere yüklendi: Milleti aklıyla alay etmeyin

Aktör Tanımlama: CHP Genel Başkanı, çözüm süreci, Akil İnsanlar

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşıtlığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Akil İnsanlar	Kemal Kılıçdaroğlu
Karşıtlıklar	Hukuk, demokrasi	Hukuk dışı yollar

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: Bu topraklarda insanın hamuru barışla yoğruldu.

Örneklerle Anlatma: Bu topraklar Yunus Emre'nin, Mevlana'nın, Hacı Bektaş-ı Veli'nin toprakları...

Yadsıma: Kılıçdaroğlu, 'Sen beni barışa ikna edeceğine, Recep Tayyip Erdoğan seni niye buraya gönderdi, onu anlat bana... Bilmiyorlar' dedi.

2. ARGÜMAN

Kanıt-sallık: CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu, çözüm sürecine destek için kurulan Akil İnsanlar Heyeti'ni sert sözlerle eleştirdi.

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: Bu topraklar Yunus Emre'nin, Mevlana'nın, Hacı Bektaş-ı Veli'nin toprakları...

Genelleme ve Sınıflandırma: Heyet üyeleri, Akil İnsanlar, Türk milleti.

Karşılaştırma: Kemal Kılıçdaroğlu ile Akil İnsanlar

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: CHP olduğu sürece hiçbir güç buna izin vermez. Bu topraklarda insanın hamuru barışla yoğruldu.

Değer ve Norm İfade Etme: Çözüm süreci, Akil İnsanlar

30 NİSAN 2013

1. ANLAM

Başlık: Başbakan, halkın Akil İnsanlar'a tepkisini saptırmasın

Aktör Tanımlama: MHP Genel Başkanı, Akil İnsanlar, İşçi Partisi, Başbakan, halkın tepkisi.

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşıtlığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Akil İnsanlar Akil İnsanlar	İşçi Partisi, MHP Halkın tepkisi
Karşıtlıklar	Başbakan	Devlet Bahçeli

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: İşçi Partisi'nin yedeği

Örneklerle Anlatma: Bahçeli, 'Ayran, Anadolu'da halkımızın katık diye nitelendirdiği, ekmeğinin yanında boğazını yumuşattığı tabii bir içecektir. Bunun içki kavramıyla izah etmesi bir başka yanlışlıktır' dedi.

Yadsıma: Devletin bütün imkanlarını kendisinde. Halkın tepkisini saptırmasın.

2. ARGÜMAN

Kanıtısalılık: MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli, Akil İnsanlar Heyeti'ne karşı yapılan eylemlerden İşçi Partisi'yle birlikte MHP'yi sorumlu tutan Başbakan Tayyip Erdoğan'a cevap verdi.

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: Çözüm sürecine girildiği günden itibaren dengesini kaybetti...

Genelleme ve Sınıflandırma: Anadolu'da halkımızın, basın mensupları, çözüm komisyonu.

Karşılaştırma: Başbakan ile Devlet Bahçeli'nin söylemleri.

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: Başbakan'ın İşçi Partisi hayranlığı

Değer ve Norm İfade Etme: Çözüm süreci, Akil İnsanlar, çözüm komisyonu.

3.8.2.2.Zaman Gazetesi Nisan Ayı Akil İnsanlar Haberleri Değerlendirmesi

Zaman gazetesinin Akil İnsanlar haberlerini nasıl ele aldığını araştırmamıza dahil etme nedenimiz, Zaman'ın geneli itibariyle iktidar söylemleriyle uyumlu bir çizgide yayın yapmasıdır. Zaman gazetesi, sağ-muhfazakar-liberal eğilimli bir yayın politikasına sahiptir. Bu olgu da sağ ve muhafazakar olduğunu açıkça ifade eden Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarının söylemlerini olumlamasını beraberinde getirmektedir. Araştırmamıza başlamadan önce bu olguyu bir hipotez olarak kabul etmiştik. Nitekim araştırmamız sonucu bu hipotezi destekleyecek sonuçlar elde ettik.

Zaman gazetesi, Nisan ayı içerisinde Akil İnsanlar faaliyetleri ile ilgili 24 haber yapmıştır. Bu 24 haberin başlıklarının 4'ü tarafsız, 7'si iktidar söylemleriyle

uyumsuz ve kalan 13 haber ise iktidar söylemleriyle ya uyumlu ya da Akil İnsanları olumlayıcı yöndedir.

No	Haberin Başlığı	Uyumlu	Uyumsuz	Tarafsız
1	7 bölgeye 63 'akil insan'			X
2	Akil insanlara seslendi: Artık helalleşme zamanı	X		
3	Kılıçdaroğlu: Akil İnsanlar ne anlatacak merak ediyorum		X	
4	Bahçeli'den 'akil insanlara'a ağır suçlama	X		
5	Akil adamlar eleştirisini sürdürdü: Milleti karanlığa ikna edecekler		X	
6	CHP'li Faik Tunay: Akil İnsanlara bir şans verilmeli	X		
7	Kem söz sahibinindir, yola devam	X		
8	63'leri geldiği gibi gönderin		X	
9	Akil İnsanları dizi karakterleriyle eleştirdi			X
10	Akil İnsanlar, ilk toplantısını Diyarbakır'da yapıyor			X
11	Akil insanlar, sahaya indi	X		
12	Diyarbakır temaslarına taziye ile başladılar	X		
13	CHP'li Oran: Akil İnsanları meşru görmüyoruz		X	
14	Vatandaşlar çözüm istiyor, akıl insanların umudu arttı	X		
15	Akil İnsanlar Heyeti'nden şehit ailesine ziyaret	X		
16	Endişe ve şaşkınlık var, ama kanın durmasını herkes istiyor	X		
17	'Gönüllü ve insani bir iş, para pulla işimiz yok'	X		

18	Eraslan: 10 günde 100 yıl yaşlanmış gibiyim	X		
19	Akil İnsanlar, Uludere lileri dinledi: Başbakan, olayın faillerini bulsun			X
20	‘Vur de vuralım’ sloganlarına böyle cevap verdi: Akil İnsanlar bu sesten ürkmeli		X	
21	“Akil İnsanlar’ın başına bir şey gelirse, sorumlusu Bahçeli’dir”	X		
22	Akil İnsanlar’dan şehit ailesine ziyaret	X		
23	Akillere yüklendi: Milletın akıyla alay etmeyin		X	
24	Başbakan, halkın Akil İnsanlar’a tepkisini saptırmasın		X	

Tablo 3: Zaman Gazetesi Nisan Ayı Akil İnsanlar Haberleri Değerlendirmesi

Burada yer alan Akil İnsanlar genel itibariyle aktör olarak tanımlanmış ve olumlayıcı, iktidar ideolojisi ve söylemleriyle uyumlu olarak sunulmuştur. Aktör olarak tanımlamada ulusalcı değerlere tezat atfeden söylem ve kavramları ön planda tutmuştur. Toplumun ötekisi olarak kalmış kesimlerini Akil İnsanlar heyeti içerisinde olan unsurlar olarak ön plana çıkarmıştır. Örneğin marksist, Kürt, Alevi, 28 Şubat mağduru gibi. Bu olumlamayı yaparken şu ifadeleri kullanmıştır:

Toplumun farklı kesimlerinden akademisyen, gazeteci, yazar, sanatçı ve sivil toplum kuruluşu temsilcileri. Dini kanaat önderi, kendini ‘Marksist’ olarak tanımlayan hukukçudan başörtülü avukata, 28 şubat mağduru siyasetçiden liberal aydınlara. Alevi kanaat önderlerinden Kürt yazarlara, ilahiyatçılardan politik psikoloji uzmanlarına kadar hemen her kesimden isim. Çözüm süreci. 62 Akil İnsan. MHP Genel Başkanı, Akordu bozulmuş, kafası karışmış bu 63 kişi PKK sözcüsü, 63 karanlık yüz. Türk milleti. Güzide insanlar, terörün çözümüne katkı sunması için kurulan Akil İnsanlar Heyeti. heyet başkanı, genç, akademisyen, yazar ve sivil toplum kuruluşu temsilcisi. Vatani görev. Gönüllü ve insani bir iş. Zaman, aktör

tanımlaması ierisinde mağdur olmuş kesimlere de ayrıca yer vermiştir. Cesedi bulunan Murat İzol'un ailesi, mühimmatın patlaması sonucu hayatını kaybeden Ceylan Önkol'un ailesi, halk, vatandaşlar, şehit, mağdur olmuş, şehit annesi, yakınlarını kaybeden aileler, Barış yürüyüşü.

Zaman, Hürriyet'e nazaran argümantasyonunu daha güçlü bir biçimde oluşturmaya çalışmıştır. Ortaya koyduğu tespitler nettir. Akil İnsanların faaliyetlerinden bahsederken açık bir biçimde bu faaliyetleri olumlamaktadır. Zaman, elbet de muhalefetin söylemlerinin bir kısmını da yansıtmıştır. Ancak bu söylemler olumlayıcı söylemlere göre azınlıktadır. Zaman'ın olumlayıcı ifadelerini şu şekilde sıralamak mümkündür. Gruplar kendi bölgelerinde çeşitli etkinlikler yaparak vatandaşa çözüm sürecini anlatacak. Paneller, konferanslar, ziyaretler ve röportajlar yapacaklar. Çalışmalarını bir ay içinde tamamlayacak heyet, bir rapor hazırlayarak Başbakan Erdoğan'a sunacak. Listede kendini 'Marksist' olarak tanımlayan hukukçudan başörtülü avukata, 28 şubat mağduru siyasetçiden liberal aydınlara, Alevi kanaat önderlerinden Kürt yazarlara, ilahiyatçılardan politik psikoloji uzmanlarına kadar hemen her kesimden isim mevcut. Erdoğan, 'Şimdi ayrıştırmanın değil bayramlaşmanın, hesaplaşmanın değil helalleşmenin zamanı' dedi.

Zaman, Akil İnsanların faaliyetlerini olumlarken en çok üzerinde durduğu nokta Akil İnsanların yerel kişiliklerle yaptığı görüşmeler ve toplumun ötekisi olarak mağdur olmuş kesimiyle yaptığı görüşmeleri ön plana çıkarmaktır. Bu öne çıkarmaları şöyle ifade edebiliriz: Çözüm sürecine katkı vermek amacıyla oluşturulan akil insanlar heyeti, bölgelerinde toplantılar yapmaya başladı. Heyetin ilk durağı, Diyarbakır'da geçtiğimiz hafta polisten kaçarken Dicle Nehri'ne atlayan ve daha sonra cesedi bulunan Murat İzol'un ailesinin eviydi. Heyet, Murat İzol'un eniştesi Recep Kaymak ile ninesi Naile Pala ile görüştü. Heyet Başkanı Can Paker ile Sibel Eraslan, Ayhan Ogan ve Abdurrahman Kurt, şehidin anne babasıyla görüştü, çözüm sürecini anlattı. Heyetin Malatya'daki üçüncü durağı 2008'de Muş'ta şehit olan Mehmet Özbek'in ailesi oldu. Heyet Başkanı Can Paker ile Sibel Eraslan, Ayhan Ogan ve Abdurrahman Kurt, şehidin anne ve babasıyla görüştü, çözüm sürecini anlattı. Ege Bölgesi Heyeti, İzmir İş dünyası temsilcileri ve kanaat

önderleriyle bir araya gelerek, görüş alışverişinde bulundu. Başkanlığını Tarhan Erdem'in yaptığı heyet, İzmir'deki ilk gün temsilarını, kentin iş dünyası temsilcilerinin katılımıyla düzenlenen toplantıyla tamamlandı. Söz alanların önemli bir bölümü çözüm sürecinden memnun olduklarını ve heyetin çalışmalarını desteklediklerini... Heyet, 1992 yılında şehit olan Piyade Asteğmen Ahmet Taşer'in ailesini ziyaret etti. Taşgetiren, ziyarette, kendisinin de genç yaşta bir kardeşini Van'da kaybettiğini, bu acıyı çok iyi bildiğini söyledi. Bölgenin kanaat önderleri, STK temsilcileri ve vatandaşlarla tek tek temas kuran ekipler, alınan görüşleri, halkın beklenti ve endişelerini hazırlayacakları rapora kaydedecek. Yılmaz Erdoğan, Mardin'de Deyrulzafaran Manastırı ziyaretinin ardından Halk Eğitim Merkezi'nde lise öğrencileri ile bir araya geldi. Heyet üyelerinin görüştüğü Mardin Diyarbakır Metropoliti ve Süryani cemaati lideri Saliba Özmen, çözüm sürecini Süryaniler olarak desteklediklerini belirtti. Heyet üyeleri, terörün mağduru olmuş ailelerin söyledikleri karşısında zaman zaman gözyaşlarına hakim olamıyor. Çözüm sürecine destek olması için kurulan Akil İnsanlar Heyeti, görev bölgelerinde halkın nabzını tutuyor. Hayatını kaybeden 17 yaşındaki Yüksel Ürek'in annesi Medine Ürek ise barış çağrısı yaptı. Ürek, 'Biz bin kere barış istiyoruz. Bu kan dursun, huzur gelsin. Vicdanı olanlar, parça parça olan insanların faillerini bulsun. Bir insanı öldüren, bu ülkede yüz yıla yakın ceza alıyor. 34 insanı öldürenler şu ana kadar hiçbir ceza almadı' diye konuştu. Akil İnsanlar İç Anadolu Bölgesi Heyeti, 1996 yılında Muş'un Varto ilçesinde şehit olan Serdar Ulusoy'un Niğde'de yaşayan ailesine misafir oldu. Heyet Başkanı Ahmet Taşgetiren ve üyeler, şehidin annesi Naile Hanım ve Babası Mustafa Bey'le görüşerek, çözüm süreciyle ilgili görüşlerini aldı. Akil İnsanlar Karadeniz Bölgesi Heyeti de Samsun'da sivil toplum kuruluşu temsilcileri, kanaat önderleri ve basın mensupları ile buluştu.

Zaman, Akil İnsanların faaliyetlerini olumlarken, aslında ücret almadıklarını, bu işi gönüllerinden geldiği için yaptıklarını ve çoğunun ünlü, yetkin insanlar olduklarını dillendirmiştir. Akil İnsanlar, bu işten bir şöhret, bir ün elde etmeyi beklemiyorlar. Bunlar zaten ünlü insanlardır. Orhan Gencebay'ın böyle bir şeye ihtiyacı mı var? Yılmaz Erdoğan'ın böyle bir şeye ihtiyacı mı var? Kadir İnanır'ın, Rifat Hisarcıklıoğlu'nun, İzzettin Doğan'ın böyle bir şeye ihtiyacı mı var?

Kezban Hatemi, Türkiye'nin en ünlü hanımefendi avukatlarından birisidir. Hakkari'ye Şırnak'a gideceğine, kendi avukatlık işini yapar para kazanır. Ama bu kadıncağız bu fitnenin çözümünde 'ben de varım' diyorsa sen bu insanları nasıl tehdit etmeye kalkırsın?

Zaman, Akil İnsanlar uygulamasına karşı çıkan muhalefetin, iktidar karşıtı görüşlerini ise şu şekilde yansıtmıştır: CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu, çözüm sürecine destek için kurulan Akil İnsanlar Heyeti'ni sert sözlerle eleştirdi. MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli, Akil İnsanlar Heyeti'ne karşı yapılan eylemlerden İşçi Partisi'yle birlikte MHP'yi sorumlu tutan Başbakan Tayyip Erdoğan'a cevap verdi. Bahçeli, konuyla ilgili ilk değerlendirmesini yazılı bir açıklamayla yaptı. MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli, 'akil insanlar heyetinin' Türk milletini karanlığa ikna etmek için harekete geçtiğini ileri sürdü. Devlet Bahçeli, heyette Cengiz Çandar ve Hasan Cemal'in neden olmadığını sordu: "12 kötü adamın en kıdımlileri nedense 63 kişi arasında yer almamıştır. Çözüm sürecinin küresel bir 'ölüm projesi' olduğunu öne süren Bahçeli, projenin dış kaynaklı bir ihanet ittifakı olduğunu belirtti. Son yaptırdığımız kamuoyu yoklamasında Başbakan'ın Öcalan'la yaptığı pazarlığı, Türk halkının yüzde 65'i desteklemiyor. AKP'nin içerisinde de bu süreci desteklemeyenler var. Mitingde konuşan Genel Başkan Devlet Bahçeli, çözüm sürecine katkı vermesi için kurulan Akil İnsanlar Heyeti'ni eleştirdi. Heyetten, '63 akıllı karışık' diye bahseden MHP lideri, 'Bu 63'ler nifak dağıtımından, PKK sözcülüğünden acilen vazgeçmelidir' dedi.

Zaman, haberlerde değer olarak çoğunlukla ulusalcı, bütüleştirici, milliyetçi unsurları dillendirmekle birlikte, toplumun ötekileştirilmiş azınlıklarını da yer yer sahiplenmiştir. Haberlerde şunları öne çıkarmıştır: Çözüm süreci, Akil İnsanlar Heyetleri, Dini kanaat önderleri, Başbakan, millet, hükümetler, Türk milleti, Türkiye, toprak, bayrak, çözüm süreci, 30 yıllık hassasiyetler. Başkanlık sistemi, 76 milyon, barış süreci, bölge halkı, bölgenin sesi. Alevi vatandaşlar, şehitler, vatandaşlar, esnaf, İzmir halkı, şehit anneleri, şehit aileleri. Kürt, bütün milletler, sivil toplum örgütleri. Milliyetçilik, Burdurlular, çocuklarını kaybeden aileler, anneler, Kürt vatandaşlar ve çözüm komisyonu.

3.8.2.3.Zaman Gazetesi Mayıs Ayı Haberlerinin Analizi

1 MAYIS 2013

1. ANLAM

Başlık: Farklı görüşler ‘barış karşıtı’ olarak yaftalanmamalı

Aktör Tanımlama: Akil İnsanlar, halkın çözüm sürecine ilişkin tutumu, vatandaşların kaygıları, farklı görüşler,

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşıtlığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Halkın büyük bir çoğunluğu	3, 5 kişi
Karşıtlıklar	Süreci destekleyenler	Süreci desteklemeyenler

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: Yumuşatıcı adımlar atılması,

Örneklerle Anlatma: Yer isimlerinin iadesi, herkesin kendi dilinde isim alabilmesi, park isimlerinin Kürtçe olabilmesi gibi küçük adımlar süreci yumuşatma adına önemli olabilir.

Yadsıma: Toplumun önemli bir kısmı ‘evet’ diyor; ‘fakat’lar ve ‘ama’lar var.

2. ARGÜMAN

Kanıt-sallık: Heyet bu kapsamda, Türkiye Küçük Millet Meclisi Diyalog Platformu İstanbul Merkezi, sivil toplum örgütlerinin temsilcileri ve sendikalarla İstanbul Beyoğlu’ndaki Cezayir Restaurant’ta bir araya geldi.

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: 99’da olanların tekrar yaşanmaması, fikirlerin 24 saatte değişmesi.

Genelleme ve Sınıflandırma: Halkın büyük bir çoğunluğu, üç beş kişi, silahlı birlikler, bütün olumsuzluklar.

Karşılaştırma: Halkın büyük çoğunluğu ile sürece muhalif üç beş kişi.

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: Barış gelecek bu topraklara.

Değer ve Norm İfade Etme: Akil İnsanlar, çözüm ve barış süreci, hükümet.

3 MAYIS 2013

1. ANLAM

Başlık: 30 yıllık çatışmanın yükünü omuzlarımızda hissediyoruz

Aktör Tanımlama: Akil İnsanlar, 1 aylık çalışma, heyet başkanları, 30 yıllık çalışma, artan protestolar.

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşılığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Akil İnsanlar Akil İnsanlar	Medya MHP, İşçi Partisi
Karşıtlıklar	Akil İnsanlar Toplum	15-20 kişilik protestocu gruplar MHP İşçi Partisi protestoları

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: Şiddet dilinin daha fazla ön plana çıktığını düşünmeye başladım.

Örneklerle Anlatma: Üzerimize bir şeyler attılar en son Pendik'te.

Yadsıma: Medyanın haberleri veriş yöntemine baktığımızda içerideki bir konuşmacı sesini az yükseltirse haber değeri oluyor ama orada felsefi derinliği olan bir tespiti yapan bir muhtarın, esnafın tespiti yer almıyor.

2. ARGÜMAN

Kanıtsallık: Bütün acıları yaşamış ama barış isteyen, hatta bu, çocuklar seviyesine kadar düşen inanılmaz bir barışa susamışlık var.

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: Türkiye'nin batısı doğusu, son 30 yıl, 30 yıllık çatışmanın bütün yükü, 15-20 kişilik protestocu ekipler,

Genelleme ve Sınıflandırma: Hepimiz barış istiyoruz, MHP'liler, İşçi Partililer, 30 yıllık çatışma,

Karşılaştırma: Akil İnsanlar ile 15-20 kişilik protestocu. Türkiye'nin batısı ile doğusu.

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: Türk-Kürt kardeşdir.

Değer ve Norm İfade Etme: Akil İnsanlar, Çözüm ve barış süreci, şehit aileleri, vatandaşlar.

6 MAYIS 2013

1. ANLAM

Başlık: ‘Akil İnsanlar’da İsim rahatsızlığı

Aktör Tanımlama: Akil İnsanlar, rahatsız, Başbakan.

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşılığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Akil İnsanlar	İrşat ve ikna isimleri
Karşıtlıklar	Akil İnsanlar	100 kişilik protestocu

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: Gönüllerin yapılması.

Örneklerle Anlatma: Sivas’taki heyet, Kahramanmaraş’ı ziyaret eden Akdeniz Heyeti...

Yadsıma: Yadsıma bulunmuyor.

2. ARGÜMAN

Kanıtsallık: Cemal Uşşak, heyetin adının irşat ve ikna heyeti olarak algılanmasının yanlış olduğunu, kimseyi ikna veya irşat etmek üzere bir görevlerinin olmadığını bildirdi. Heyet Başkanı Ahmet Taşgetiren de gönüllernin yeniden yapılması için elçilik yapmaya çalıştıklarını söyledi.

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: 2 ay sonra bir rapor sunmuş olacağız. Üçer kişilik gruplar, 100 kişilik grup,

Genelleme ve Sınıflandırma: Üçer kişilik gruplar, 100 kişilik grup.

Karşılaştırma: Akil İnsanlar ile 100 kişilik protestocu grup.

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: Gönüllerin yapılması için elçilik yapmak.

Değer ve Norm İfade Etme: Akil İnsanlar, Başbakan, polis, halkın bakışı, hassasiyeti, kaygıları.

7 MAYIS 2013

1. ANLAM

Başlık: Akil İnsanlar: Bize ‘Diyalog Grubu’ densin

Aktör Tanımlama: Çözüm süreci, Akil İnsanlar, rahatsızlık

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşılığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Akil İnsanlar	CHP ve MHP il başkanları
Karşıtlıklar	Akil İnsanlar	Tüm Gençlik Birliği

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: Anadolu'nun hepsi akil.

Örneklerle Anlatma: Novotel'de yaklaşık 300 davetlinin katıldığı toplantı...

Yadsıma: Kendimize 'Diyalog Grubu' denmesinin daha uygun olacağı kanaatindeyiz.

2. ARGÜMAN

Kanıt-sallık: Biz aslında Anadolu'nun çok değişik yerlerinde bunu gördük. Anadolu'nun hepsi akil.

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: 300 davetli.

Genelleme ve Sınıflandırma: Diyalog Grubu, İç Anadolu Bölgesi Heyeti.

Karşılaştırma: Akil İnsanlar ile Tüm Gençlik Birliği.

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: Anadolu'nun hepsi akil.

Değer ve Norm İfade Etme: Anadolu, Başbakan, Akil İnsanlar.

9 MAYIS 2013

1. ANLAM

Başlık: 7 bölgenin ortak korkusu: Türkiye bölünecek mi?

Aktör Tanımlama: Akil İnsanlar, 7 ayrı bölge, vatandaşlar, çözüm süreci.

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşıtlığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Kürt-Türk-Sünni	Aleviler
Karşıtlıklar	Akil İnsanlar	İşçi Partisi, TKP

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: 30 yıldır silah bırakmayan...

Örneklerle Anlatma: Örnek anlatım bulunmuyor.

Yadsıma: Küçük grupların protestolarına rağmen çözüme yoğun destek havası yer aldı.

2. ARGÜMAN

Kanıtsallık: PKK'nın sınır dışına çıkma sürecini topluma anlatmak için oluşturulan 63 kişilik Akil İnsanlar Heyeti raporlarını yazmaya başladı. Çözüm sürecine katkı sunması için kurulan Akil İnsanlar Heyeti, bir aydır çalışmalarını 7 bölgede sürdürüyor.

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: 30 yıldır silah bırakmayan PKK'ya ne verildi de silah bırakıyor? Federasyona karşı çıkanların oranı yüzde 70. 100 bin insan. Yüzde 99 tereddütsüz destekliyor. 63 kişilik heyet, 7 ayrı bölge, 30 yıl, 3 seçim, 4 il.

Genelleme ve Sınıflandırma: Türkiyeci Kürtler, Kürt-Türk-Sünni, Aleviler, Arap Aleviler. Federasyona karşı çıkanların oranı yüzde 70. 100 bin insan. Yüzde 99 tereddütsüz destekliyor. 7 ayrı bölge.

Karşılaştırma: Akil İnsanlar ile protestocular.

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: Karşı gerçekler bulunmuyor.

Değer ve Norm İfade Etme: Toplumsal barış, Akil İnsanlar, Kürtler, Türk milleti, çözüm ve barış süreci, Başbakan, milliyetçilik.

10 MAYIS 2013

1. ANLAM

Başlık: Dolmabahçe'de ikinci 'akil insanlar' zirvesi

Aktör Tanımlama: Başbakan, Akil İnsanlar, memnuniyet.

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşıtlığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Sürecin selameti Polis	Bazı Medya kuruluşları Protestocular TGB
Karşıtlıklar	Süreci destekleyenler	Süreci desteklemeyenler

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: Bahçeli, bize saydıyor.

Örneklerle Anlatma: Başbakanlık Ofisi önünde bekleyen gazeteciler...

Yadsıma: Karadeniz Bölgesi'nde endişe var ama öyle gösterildiği kadar değil. Süreci destekleme önemli ölçüde ağır basıyor. Ama süreci destekleyenler de bölünmez bütünlük konusunda hiçbir zaman taviz verilmemesi gerektiğini söylüyor.

2. ARGÜMAN

Kanıt-sallık: Akil İnsanlar Heyeti'nin Karadeniz Bölgesi Başkanı Yusuf Şefki Hakyemez, 'Süreci değerlendireceğiz. Şimdiye kadar yaptığımız çalışmaları alatacağız. Tespitlerimizi paylaşarak istişare edeceğiz' dedi.

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: Bu ülkenin otuz yıllık sorunu. Bölgede 18 ilin 14'ü. İki aylık program, bir ay, 3 kişi gözaltına alındı. 19.30 sularında.

Genelleme ve Sınıflandırma: Bütün halk

Karşılaştırma: Süreci destekleyenlerle desteklemeyenler.

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: Bütün halk protesto ediyormuş gibi verdiler.

Değer ve Norm İfade Etme: Akil İnsanlar, Başbakan, sürecin selameti, çözüm süreci.

11 MAYIS 2013

1. ANLAM

Başlık: Akil İnsanlar toplantısında İşçi Partisi tartışması

Aktör Tanımlama: Akil İnsanlar, basın mensupları, İşçi Partililer.

Kutuplaşma, Biz-Onlar Karşıtlığı:

	Biz	Onlar
Kutuplaşma	Akil İnsanlar	İşçi Partisi
Karşıtlıklar	Av. Kezban Hatemi	Protestocular

İma ve Üstü Kapalı Konuşma: Seninkiler var, benimkiler var, bizimkiler olmadı. Köprü olmaya çalışmak.

Örneklerle Anlatma: Doğu Anadolu Heyeti, Kilis'in ardından Gaziantep'te çözüm sürecini anlatmak...

Yadsıma: Yadsıma bulunmuyor.

2. ARGÜMAN

Kanıt-sallık: Güney Doğu Anadolu Heyeti, Kilis'in ardından Gaziantep'te çözüm sürecini anlatmak için ilk olarak şehirde görev yapan basın mensuplarıyla bir otelde toplantı yaptı. Toplantı sabote edilmeye çalışıldı.

Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler: Rakamsal veri bulunmuyor.

Genelleme ve Sınıflandırma: Güney Doğu Anadolu Heyeti

Karşılaştırma: Akil İnsanlar ile protestocular.

Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar: Köprü olmaya çalışmak.

Değer ve Norm İfade Etme: Akil İnsanlar, Çözüm süreci, barış.

3.8.2.4.Zaman Gazetesi Mayıs Ayı Akil İnsanlar Haberleri Değerlendirmesi

Zaman'da Mayıs ayı içerisinde Akil İnsanları konu alan 7 haber yer almıştır. Bu 7 haberin 4 tanesi iktidar ideolojisi ve söylemlerini destekler niteliktedir. Bir haber iktidar söylemleri ve ideolojisiyle tezat oluşturmaktadır. Türkiye'nin bölüneceği konusu ve korkusu iktidarın gündeminde olmayan ve söylemlerinde göremeyeceğimiz bir konudur. Zaman, burada Akil İnsanlar uygulamasına ve iktidarın başlattığı çözüm sürecine destek vermeyen, bu konuda endişeli olan muhalif görüşlerin düşüncelerini, deyim yerindeyse akıllarında olan soru işaretine yer vermiştir. Geriye kalan 2 haber tarafsız nitelikte ifade edilebilecek haber başlıklarıdır. Akil İnsanlar adını iktidarın tercihi sonucu alan bir oluşumdur. Akil İnsanların Anadolu'da yaptığı geziler sonucunda karşılaştığı protestolar, grubun bu ismi düşünmesine neden olmuştur. Protesto eylemlerini gerçekleştirenler ya da Akil İnsanlar uygulamasını desteklemeyenler, 'Bu süreci desteklemeyenlerin içlerinde akil insan yok mu?' sorularını dile getirince Akil İnsanlar, ismin halk nezdinde bir rahatsızlık yarattığını ile getirmişlerdir. Zaman, mayıs ayında yaptığı bir haberinde gurubun bu konudaki rahatsızlığını haberin başlığına yansıtmıştır.

No	Haberin Başlığı	Uyumlu	Uyumsuz	Tarafsız
1	Farklı görüşler 'barış karşıtı' olarak yaftalanmamalı	X		

2	30 yıllık çatışmanın yükünü omuzlarımızda hissediyoruz	X		
3	'Akil İnsanlar'da İsim rahatsızlığı			X
4	Akil İnsanlar: Bize 'Diyalog Grubu' densin	X		
5	7 bölgenin ortak korkusu: Türkiye bölünecek mi?		X	
6	Dolmabahçe'de ikinci 'akil insanlar' zirvesi	X		
7	Akil İnsanlar toplantısında İşçi Partisi tartışması			X

Tablo 4: Zaman Gazetesi Mayıs Ayı Akil İnsanlar Haberleri Değerlendirmesi

Zaman, mayıs ayı haberlerinde ağırlıklı olarak Akil İnsanları, Başbakanı ve çözüm sürecini haber aktörü olarak öne çıkarmıştır. Zaman gazetesinin burada önemle üzerinde durduğu konu ise özellikle süreci ve Akil İnsanlar uygulamalarını desteklemeyenlerin görüşlerine yer veriyormuş algısı oluşturmaktır. Gerçekte bunun bu şekilde olup olmadığı haber çözümlemelerinde yapılan yadsımalarda ortaya çıkmaktadır. Özellikle aşağıdaki önemli yadsımalardan okunduğunda bir algı yaratma çabası net biçimde görülmektedir. Bunlar şu cümlelerdir: Toplumun önemli bir kısmı 'evet' diyor; 'fakat'lar ve 'ama'lar var. Karadeniz Bölgesi'nde endişe var ama öyle gösterildiği kadar değil. Süreci destekleme önemli ölçüde ağır basıyor. Ama süreci destekleyenler de bölünmez bütünlük konusunda hiçbir zaman taviz verilmemesi gerektiğini söylüyor. Gazetenin kullandığı söylem sonucunda önceden belirli nedenlerden dolayı süreci ve Akil İnsanları desteklemeyenlerin bile belirli şartlar karşılığında süreci desteklemeye başladıklarıdır.

Mayıs ayı içerisinde haber sayısında yaşanan düşüş tanımlanan haber aktörü çeşitliliğinde de bir düşüşü beraberinde getirmiştir. Gazetede, nisan ayında da olduğu gibi Akil İnsanlar ve çözüm-barış süreci en önemli aktörler olmuştur. Gazete mayıs ayı içerisinde de halkın endişe ve tutumunu, bu anlamdaki farklı görüşleri

dillendirdiği izlenimini veriyormuş görünmektedir. (Halkın ne kadarının kastedildiği ayrı bir tartışma noktasıdır.) Zaman gazetesinin nisan ayı içerisinde öne çıkardığı belirli haber aktörler şunlar olmuştur: Akil İnsanlar, halkın çözüm sürecine ilişkin tutumu, vatandaşların kaygıları, farklı görüşler, bir aylık çalışma, heyet başkanları, 30 yıllık çalışma, artan protestolar, çözüm süreci, rahatsızlık, 7 ayrı bölge, vatandaşlar, Başbakan, memnuniyet, basın mensupları, İşçi Partililer. Genelde iktidar ya da resmi olanın temel aktör olarak kabul edildiği görülmektedir.

Zaman gazetesinin nisan ayı içerisinde belirlediği ve öne çıkardığı değerler ise Zaman gazetesinin genel yayın anlayışının dışında ulusalcı-milliyetçi bir çizgide ilerlemiştir. Özellikle şehit ve şehit yakınları üzerinden bir kavramsallaştırma görülmektedir. Ancak öne çıkan değerler içerisinde de ötekileşmiş ve azınlıkta kalmış taraflardan 'diğeri' olan Kürtler'in söylemlerine de yer verilmiştir. Akil İnsanlar, çözüm ve barış süreci, hükümet, Akil İnsanlar, Çözüm ve barış süreci, şehit aileleri, vatandaşlar, Başbakan, polis, halkın bakışı, hassasiyeti, kaygıları, Anadolu, toplumsal barış, Kürtler, Türk milleti, çözüm ve barış süreci, Başbakan, milliyetçilik. Akil İnsanlar, Başbakan, sürecin selameti, çözüm süreci, Akil İnsanlar, çözüm süreci, barış gibi kavramlar mayıs ayı Akil İnsanlar haberlerinde öne çıkarılan değerler olmuştur.

2.9.Hürriyet ve Zaman Gazetelerinde Nisan ve Mayıs Aylarında Akil İnsanlarla İlgili Tüm Haberler

Hürriyet gazetesinin 2013 Nisan ve Mayıs aylarında 'Gündem' sayfalarında yer alan toplam haber sayısı 34 olmuştur. Bu 34 haberden 15 tanesi iktidar ve söylemleriyle uyumlu birer başlığa sahiptir. Bu sayının yüzdeleri olarak karşılığı 44.11'dir. 4 haber egemen ideoloji ve söylemlerle uyumsuz, yani çelişen bir biçimde yer almıştır. Bunun yüzdeleri karşılığı 11.76'dır. kalan 15 haber ise tarafsız bir haber başlıklarına sahiptir. Bu sayının yüzdeleri dilim olarak karşılığı ise yine 44.11 olmuştur.

No	Haberin Başlığı	Uyumlu	Uyumsuz	Tarafsız
1	İşte Akil insanlar			X

2	Akil Sayısı 63			X
3	Ayrışma değil bayramlaşma	X		
4	Cayma vaktiniz var		X	
5	Akil akilden üstündür	X		
6	Kerry 64. Akil adam		X	
7	63'lük sanatçılara			X
8	Akil insanlara suç duyurusu			X
9	İlk akil adım	X		
10	Çözüme destek yüzde 90'larda	X		
11	Ben Mükremin			X
12	Akil aklını kiralamayan adamdır	X		
13	Bize görev veren tanım yapmadı			X
14	Akil insanın kayınvalidesini ikna edecek	X		
15	İzmir kardeşlik ve barıştan yana	X		
16	Bu bayrağı öper geçerim	X		
17	İlk kez ağladı			X
18	Akil İnsanlar aşiret sofrasında			X
19	Aklı olan adam bir ton küfür yer mi?		X	
20	Cumartesi vekilleri			X
21	Akil İnsanlar Uludere'de			X
22	Bütün meseleleri böyle çözebiliriz	X		
23	Bir başkadır benim memleketim			X
24	Bahçeli akileri hedef gösteriyor	X		
25	Sorumlu Erdoğan olur		X	
26	Akiler'den ilk saha raporu			X
27	'Akil' sözü rahatsızlık yarattı			X
28	Akiler halka ne diyor			X
29	Akil İnsanları dinledi	X		
30	Tanrı'ya bile iftira atılıyor	X		
31	Acıların önüne geçebiliriz	X		

32	Rize kahvaltısı			X
33	'Erdoğan'ın Papağanı'na dava açacağım	X		
34	Hayvanlar anlamış, insanlar anlamıyor	X		

Tablo 5: Hürriyet Gazetesi Nisan ve Mayıs Ayları Akil İnsanlar Haberleri

Zaman gazetesinin 2013 Nisan ve Mayıs aylarında 'Politika' sayfalarında Akil İnsanlarla ilgili yer alan haber sayısı 31 olmuştur. Bu 31 haberin 17 tanesi egemen ideoloji ve söylemiyle uyumlu birer başlığa ve içeriğe sahip olmuştur. Bu sayının yüzdeler dilimde karşılığı 54.83'tür. Toplam 8 haber iktidarın ideolojisi ve söylemiyle çelişir yani uyumsuz niteliktedir. Bu sayının yüzdeler dilimde karşılığı yüzde 25.80'dir. Kalan 6 haber ise tarafsız bir biçimde başlık ve içeriğe sahiptir. Bu rakamın yüzdeler dilimde karşılığı ise 19.35'tir.

No	Haberin Başlığı	Uyumlu	Uyumsuz	Tarafsız
1	7 bölgeye 63 'akil insan'			X
2	Akil insanlara seslendi: Artık helalleşme zamanı	X		
3	Kılıçdaroğlu: Akil İnsanlar ne anlatacak merak ediyorum		X	
4	Bahçeli'den 'akil insanlara'a ağır suçlama	X		
5	Akil adamlar eleştirisini sürdürdü: Milleti karanlığa ikna edecekler		X	
6	CHP'li Faik Tunay: Akil İnsanlara bir şans verilmeli	X		
7	Kem söz sahibinindir, yola devam	X		
8	63'leri geldiği gibi gönderin		X	
9	Akil İnsanları dizi karakterleriyle eleştirdi			X
10	Akil İnsanlar, ilk toplantısını Diyarbakır'da yapıyor			X
11	Akil insanlar, sahaya indi	X		
12	Diyarbakır temaslarına taziye ile başladılar	X		
13	CHP'li Oran: Akil İnsanları meşru		X	

	görmüyoruz			
14	Vatandaşlar çözüm istiyor, akil insanların umudu arttı	X		
15	Akil İnsanlar Heyeti'nden şehit ailesine ziyaret	X		
16	Endişe ve şaşkınlık var, ama kanın durmasını herkes istiyor	X		
17	'Gönüllü ve insani bir iş, para pulla işimiz yok'	X		
18	Eraslan: 10 günde 100 yıl yaşlanmış gibiyim	X		
19	Akil İnsanlar, Uludere'li'leri dinledi: Başbakan, olayın faillerini bulsun			X
20	'Vur de vuralım' sloganlarına böyle cevap verdi: Akil İnsanlar bu sestem ürkemeli		X	
21	"Akil İnsanlar'ın başına bir şey gelirse, sorumlusu Bahçeli'dir"	X		
22	Akil İnsanlar'dan şehit ailesine ziyaret	X		
23	Akillere yüklendi: Milletın aklıyla alay etmeyin		X	
24	Başbakan, halkın Akil İnsanlar'a tepkisini saptırmasın		X	
25	Farklı görüşler 'barış karşıtı' olarak yaftalanmamalı	X		
26	30 yıllık çatışmanın yükünü omuzlarımızda hissediyoruz	X		
27	'Akil İnsanlar'da İsim rahatsızlığı			X
28	Akil İnsanlar: Bize 'Diyalog Grubu' densin	X		
29	7 bölgenin ortak korkusu: Türkiye bölünecek mi?		X	

30	Dolmabahçe'de ikinci 'akil insanlar' zirvesi	X		
31	Akil İnsanlar toplantısında İşçi Partisi tartışması			X

Tablo 6: Zaman Gazetesi Nisan ve Mayıs Ayları Akil İnsanlar Haberleri

SONUÇ

Günümüz postmodern toplumunda modernleşmenin beraberinde getirdiği toplumsal düzeydeki yıkıcı etkiler ve yarattığı sonuçlar bilim insanları tarafından akademik ortamlarda ve akademik çalışmalarda daha çok tartışılır hale gelmiştir. Bunun nedeni, toplumların sahip olduğu temel sorunların dünyada farklı herhangi bir kültürde, siyasi anlayışta ve coğrafyada, herhangi bir noktasında benzeşmeye başlamasıdır. Herhangi bir ülkede herhangi birileri her gün biraz daha fazla ötekileştirilmekte, ayrımlara tabii tutulmakta, gelişen ve değişen teknoloji sayesinde hayatların daha kolay bir hale geldiği savunulsa da insani temel değerler her gün biraz daha aşınmaya devam etmektedir.

Temel amacı insan ve toplum huzuru ve refahını yükseltmek olan bazı ideolojilerin çatışmaları sonucu galip gelenler her gün biraz daha toplumların kimliği haline getirilmektedir. Bu durumun özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrası uluslaşma süreçlerinde yaşandığı ve küreselleşmeyle birlikte ideolojilerin ortadan kalktığı savunulsa da pratikte bu teoriler karşılık bulamamaktadır. Küreselleşmenin de beraberinde getirdiği tipik algı ve anlayış kalıpları giderek toplumların damarlarına hegemonya ve ideolojiler aracılığıyla nüfuz etmektedir. Kültür endüstrisi ve emperyalizmi kuramları bu tartışmalar temelli kuramlardır.

Türkiye, Dünya'da yaşanan bu gelişmelerden bağımsız değildir. Cumhuriyetin kurulmasından bu yana bazı temel sorunlar farklı zaman dilimlerinde ve farklı karakterlerin öncülüğünde ama aynı ideolojik kutuplaşma üzerinden devam etmektedir. Osmanlı sonrası uygulanmaya çalışılan bazı doktrinler, pratikte tipik sorunlarla karşılaşmayı beraberinde getirmiştir. Türkiye'de bu anlamda ideolojik ve hegemonik zıtlasmalar kronik toplumsal yaralanmaların devam etmesine neden olmuştur. Bu sorun da bunlardan biridir. Zaman zaman siyasi iktidarlar sorunu kabul edip üzerine giderken çoğu zaman da bu sorun görmezden gelinmek istendiği yönünde algılar oluşmuştur. Öyle ki bu konudaki görüşler, bu kutuplaşma devletin Doğu'yu görmezden geldiği, Doğu'nun da bu nedenle resmi ideolojinin ötekisi olması biçiminde varlık kazandığı üzerinedir. Eğitim sisteminin içerisinde bile bu sorunun

var olduğunu belirten eleştiriler de bulunmaktadır. AKP'nin (Adalet ve Kalkınma Partisi) esasen 'Çözüm Süreci' olarak adlandırdığı bu süreç resmi ve egemen ideolojinin ötekisine ulaşma biçiminde bir siyaset anlayışının ortaya çıktığı görüşünün ağırlık kazanmasına yol açmıştır.

Çözüm ve Barış Süreci olarak adlandırılan bu süreç içerisinde çok yönlü bir politika güdülmekte ve süreç farklı olduğu iddia edilen açılımları bünyesinde bulundurmaktadır. İktidarın kararı ve tasarrufuyla oluşturulan Akil İnsanlar da bu sürecin önemli ve üzerinde durulmasında kayda değer bulgular elde edilmesini sağlayacak bir uygulamadır. Araştırmamız bu sürecin sadece Akil İnsanların yazılı basında nasıl ele alındığı, haberlerde ne biçimde işlendiği, hangi aktör, argüman ve değerlerin çerçeveselendirildiği üzerinde odaklanmıştır. Çalışmanın teorik ve kavramsal bölümünde Akil İnsanların kanaat önderi mi, seçkin mi veya entelektüel mi olduğu üzerinde durulmuş ve iktidarın Akil İnsanları, ötekisine ulaşmak için oluşturduğu iddia edilmiştir.

Çalışmanın birinci bölümünde yapılan araştırmada, Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde, Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra Batı illerinde anlaşmanın Osmanlı Devleti'ne ne gibi getirilerinin olduğunu anlatmak için Heyeti Nasiha adında bir birlik kurulduğu görülmüştür. Her ne kadar o dönemin koşullarıyla şimdiki koşullar birbirinden farklı olsa da siyaseten Akil İnsanlarla Heyeti Nasiha'nın işlevleri birbirlerine benzemektedir. Heyeti Nasiha'nın İtilaf Devletleri'nin bölgedeki çıkarlarını koruduğu ve bu devletler karşısında pasif kalan Padişah'ın imajını düzeltme amaçlı kurulduğuna dair eleştiriler olmuştur ancak bu eleştiriler bizim çalışmamızın araştırma kapsamı dışındadır ve tarihçilerin tartışması gereken bir konudur. Ancak bizi ilgilendiren tarafı, varsayımlarımızdan da biri olan '*Tarihten bu yana siyasi iktidarlar bilge insanlar veya dönemi içerisinde değerlendirilebilecek biçimde kabul gören kamuoyu önderlerinden hep danışmanları olarak veya onları devletin önemli kademelerinde görevlendirerek yararlanmışlardır.*' teziyle uyumluluk göstermektedir. Amaç ne olursa olsun ortada iktidarın bir yansıması bulunmaktadır. Yine varsayımlarımızdan biri olan '*Bir gruba seçkin, entelektüel, kanaat önderi veya akil olarak tanımlamada bulunmak bazı görece ilkeler*

gerektirdiği için tartışmalı bir konu oluşturur' tezinin de Heyeti Nasiha ve Akil İnsanlar grupları için geçerli olduğu söylenebilir. Çünkü her iki grubun faaliyetleri de toplumsal uzlaşısı sonucu meydana gelen faaliyetler olamamıştır. Birinci bölümde üzerinde durulan belki en önemli konu tarihsel veya günümüz anlamıyla entelektüel, akil, kanaat önderi gibi bir sıfatı taşıyacak kişilerin nasıl bir düzlemde meydana geldiğidir. Tezimiz, böylesi bir entelektüel kişinin oluşabilmesini Edward Said'in dediği gibi 'sürgün, marjinal ve yabancı' olmayı göze alan ve halkların çıkarı için gerekirse iktidarı karşısına alabilecek bir yapıda olması gerektiği üzerinedir.

Çalışmanın ikinci bölümü genel olarak ideoloji ve söylem tanımları ile haber metinlerinin bu kavramlarla olan ilişkisi, haberde kimlik, temsil ve öne çıkarmaların ne biçimde işlendiğine yönelik olmuştur. Haber metinlerinde belirli söylem, ideoloji, temsil ve kimliklerin çerçevesi görülmüştür. Çalışmamızın bu bölümünde ulaşılan bulgular varsayımlarımızdan biri olan '*Kamuoyunda aydın veya kanaat önderi olarak bilinen kişiler, aslında medyada sıklıkla aynı görüşleri ifade ederler. Bahsedilen fikirler az çok daha önceden buyurulmuş fikirlerdir. Bu nedenle bu aydınların ve iktidarın çıkarları ortaktır*' teziyle uyumluluk sağlamaktadır. Çünkü medya seçkinlerinin ifade ettiği fikirlerin aslında çerçevesi ve alt metinlerinde işlenen mesajların aslında önceden belirlenen mesajlar olduğu görülmüştür. Yine varsayımlarımızdan biri olan '*Medyanın sunumları aracılığıyla şekillendirdiği çerçeveler, olaylar hakkında belirli yönde bir anlayış oluşturmaya yönelik algı ve düşünmeyi teşvik eden belli haber anlatıdır*' tezi de bu bölümde elde ettiğimiz bulgularla uyumluluk sağlamaktadır. Medyada sunumu yapılan değerler hiçbir ideolojik amaç taşımasalar da sırf kullandıkları dil sayesinde bile belirli söylem kalıpları içerisinde bulunmaktadır.

Yapılan araştırmada Hürriyet gazetesinin 'Gündem' sayfaları incelenmiş ve 2013'ün Nisan ve Mayıs aylarını kapsayan analizde Akil İnsanlarla ilgili toplam 34 haber yer almıştır. Bu 34 haberin 15'i iktidarın söylemi ve ideolojisiyle uyumlu bir çizgide yer almıştır. Yüzdeler diliminde ifade etmek gerekirse iktidarın söylemi ve ideolojisiyle uyumlu haber yüzdesinin, yüzde 44.11 olduğu görülmektedir. 4 haber ise egemen söylem ve ideolojiyle uyumsuzdur. Bunun yüzdelik dilimi ise yüzde

11.76'dır. Kalan 15 haber ise egemen söylem ve ideolojiye karşı tarafsız bir noktada yer almıştır. Bu oran da iktidar söylemleriyle uyumlu olan oran ile aynı kalmıştır. Yani yüzdelik dilim yüzde 44.11 olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yukarıda yer alan sayısal değerler göz önüne alındığında ana akım basın temsil ediyor olarak ele aldığımız Hürriyet gazetesinin esasen beklenen bir çizgide yayın yaptığı görülmektedir. Ana akım medyalar daha önce de ifade edildiği gibi konjoktürel çizgide yayın yapmaktadırlar. Yani bu gazeteler siyasi, kültürel, ekonomik gidişata uygun ve şartlarla uyumlu olarak yayın yapmaktadır. Burada Hürriyet gazetesinde görülen sayısal değerler bu teze yakın değerlerdir. Ancak iktidar söylemleriyle uyumlu olarak haber olmuş başlıklara ve uyumsuz olanlara bakıldığında aralarında sayısal değer olarak büyük bir fark olduğu görülmektedir. 15 uyumlu habere karşı 4 uyumsuz, diğer bir deyişle çelişen haber sayısının olması basın ve ifade özgürlüğü olgusunun özgür bir düzlemde işlediği tezini geçersiz kılmaktadır.

Tarafsız yayın yaptığını ifade edeceğimiz bir yayın politikası uygulamadaki bu yayın politikasından bir hayli uzaktır. En azından iktidar söylemi ve ideolojisiyle uyumlu haber sayısının, uyumsuz haber sayısı ile eşit olması basının hükümet politikası olan uygulamalara daha tarafsız yaklaştığı tezini güçlendirecek bir unsur olacaktır. Dolayısıyla varsayımlarımızda da dile getirdiğimiz eleştirel bir varsayım olan, *'Kitle iletişim araçları aracılığıyla gerçek olarak sunulan değerler, gerçek değil gerçeklerin ideolojik temsilidir. Medya kullandığı bazı ifadeler aracılığıyla söylemi yumuşatarak gerçekliği yeniden üretmektedir. (Örneğin sıcak-soğuk savaş, çatışmalar için sıcak temas, kazalar için trafik canavarı vs.. kullanılması)*' tezi burada pratik olarak karşılık bulmaktadır. Bu olgunun geçerliliği için aynı gazetenin öne çıkardığı ve çerçevelediği değerler göz önüne alındığında da benzer bir sonuca ulaşmak mümkündür. Söz konusu varsayım, çalışmamızın Nisan ve Mayıs ayları Hürriyet gazetesi Akil İnsanlar haberleri değerlendirilirken geçerlilik elde etmiştir.

Diğer taraftan gazete yer yer de direkt biçimde Akil İnsanların söylemlerini başlığa taşımıştır. Bu haber biçimi ise yine varsayımlarımız içerisinde bahsettiğimiz

'Kamuoyunda aydın veya kanaat önderi olarak bilinen kişiler, aslında medyada sıklıkla aynı görüşleri ifade ederler. Bahsedilen fikirler az çok daha önceden buyrulmuş fikirlerdir. Bu nedenle bu aydınların ve iktidarın çıkarları ortaktır.' Varsayımı bu işleyiş biçiminin basın aracılığıyla işlediği göz önüne alındığında uyumluluk taşımaktadır. Genel olarak yaptığımız araştırmada varsayımlarımızdan biri olan *'Kitle iletişim araçları dahil olduğu sistemde egemen (kültürel, politik ve ekonomik) yapıya tehdit oluşturacak her türlü muhalif görüşe karşı bir tavır içerisindedir. İdeolojik olarak kontrol ve denetimi ise aleni değil gizlidir.'* tezini doğrulayıcı nitelikte sonuçları Hürriyet gazetesinin Akil İnsanlar ile ilgili haberlerinden çıkarabileceğimizi ortaya koymuştur. Hürriyet gazetesinin haberleri nitel anlamda değerlendirilecek olursak, gazetenin genel itibarıyla ulusalcı ve etnik (Türk kimliği) değerleri haber aktörü ve değeri olarak sunmaktan kaçınmamıştır. Bu değerler en çok Türk, Türk milleti, Türk Bayrağı, Atatürk ve Cumhuriyet kavramları üzerinden işlemektedir.

Araştırmamızda Zaman gazetesi üzerinden yapılan incelemede, Zaman gazetesinin 'Politika' sayfaları incelenmiş ve Nisan-Mayıs 2013'te Akil İnsanlarla ilgili toplam 31 haber yapıldığı görülmüştür. Bu 31 haberin 17 tanesi, iktidar söylem ve ideolojisi ile uyumludur. Bu sayısal değerın yüzdelik karşılığı 54.83'tür. 8 tanesinin bu söylem ve ideolojiyle uyumsuz olduğu ortaya çıkmıştır. Bu değerin yüzdelik karşılığı ise 25.80'dir. Kalan 6 haberin ise iktidar söylem ve ideolojisinden bağımsız yani tarafsız olduğu ortaya konmuştur. Bu değerin yüzdelik karşılığı ise yüzde 19.35'tir.

Zaman gazetesinin haberlerine ilişkin yapacağımız değerlendirmede *'Muhafazakâr-sağ bir yayın anlayışına sahip Zaman gazetesi iktidarın ve Akil İnsanların söylemlerini olumlarken, ana akım gazetelerden biri olan Hürriyet gazetesi genellikle konjoktürel yayın politikası gütmüş yer yer iktidarın söylemlerini de olumlarken, zaman zaman muhalefetin görüşlerini haberlerine taşımış, bazen de Akil İnsanların sesi olarak yayın yapmıştır.'* varsayımı göz önüne alındığında, Zaman gazetesinde elde edilen sayısal değerler de incelendiğinde söz konusu varsayıma aynı zamanda bir sonuç olarak ulaşıldığı görülmektedir. Zaman gazetesi yaptığı 31

haberden 17 tanesi ile iktidar ve ideolojisini olumlayıcı bir yayın politikası ortaya koymuş, kendi yayın politikasını ve iktidarın ideolojisi ve söylemlerini de yeniden üretmiştir.

Varsayımlarımızda eleştirel bir bakış açısı ile dillendirdiğimiz *'İktidarlar yeniden üretimini sağlamak için, fiziksel şiddet içermeyen bir baskı unsuru kullanır. Bu esnada iktidara yakın olan basın da bu üretimin içindedir. İktidar karşıtı basın ise esas aldığı ideolojilerin tekrar üretildiği bir alandır'* tezi de Zaman gazetesinin yukarıda bahsettiğimiz yayın anlayışını benimsemesiyle otağa çıkan atmosferde geçerlilik kazanmıştır. İktidara yayın politikası bakımından yakın olan basın, yaptığı yayımlarla hegamonik anlamda iktidarın çıkarlarını yeniden üreterek meşru bir ortam sağlarlar. Okuyucuların büyük bölümünün kitle iletişim araçlarından etkilenecek olaylar karşısında bir fikre sahip olduğu düşüncesi de göz önüne alındığında, basın aracılığı ile ortaya konan düşüncelerin ideolojik yeniden üretimi anlaşılacaktır. Zaman gazetesi yaptığı haberler üzerinden yayın politikasını ve ideolojisini argümantasyonlarken özellikle toplumda 'öteki' olarak azınlıkta kalmış kesimleri haberlerinde aktör ve değer olarak sunmaktan kaçınmamıştır. Varsayımlarımızdan biri olan *'Medyanın sunumları aracılığıyla şekillendirdiği çerçeveler, olaylar hakkında belirli yönde bir anlayış oluşturmaya yönelik algı ve düşünmeyi teşvik eden belli haber anlatıdır'* tezi düşünüldüğünde bu noktada Zaman gazetesinin uygulamaya çalıştığı yayın politikayla, iktidarın 'birlik ve beraberlik' mesajlarına uyumluluk amacı taşıdığı görülmektedir.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

- Akşin, Sina: **İstanbul Hükümetleri ve Milli Mücadele: Mutlakiyete Dönüş**, İstanbul, Cem Yayınevi, 1983.
- Althusser, Louis: **Kriz Yazıları / Althusser'den Sonra Louis Althusser**, Der: Oliver Corpet & François Matheron, Çev: Alp Tümertekin, İstanbul, İthaki Yayınları, 2009.
- Anderson, Sandra & Others: **Dictionary of Media Studies**, London, A & C Black Publishers Ltd, 2006.
- Aslan, Kemal: **Haber Nasıl Okunur**, İstanbul, Anahtar Kitaplar Yayınevi, 2004.
- Atabek, Nejdet & Dağtaş, Erdal: **Kamuoyu ve İletişim**, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Eğitim Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı yayınları, 1998.
- Aytaçlar, Pınar Özlem: **Yazıtlar ve Antik Kaynaklar Işığında Batı Anadolu'da Entelektüeller**, İstanbul, Ege Yayınları, 2006.
- Aziz, Aysel: **Siyasal İletişim**, Ankara, Nobel Yayınları, 2013.
- Balibar, Etienne: **Althusser İçin Yazılar**, Çev: Hülya Tufan, İstanbul, İletişim Yayınları, 1991.

- Barbier, Frederik & Bertho Lavenir, Catherine: **Diderot'dan İnternete Medya Tarihi**, Çev: Kerem Eksen, İstanbul, Okyanus Yayın, 2001.
- Barrett, Michele: **Marx'tan Foucault'ya İdeoloji**, Çev: Ahmet Fethi, İstanbul, Sarmal Yayınevi, 1996.
- Başkaya, Fikret: **Özgür Üniversite Kavram Sözlüğü Söylem ve Gerçek**, Ankara, Maki Basın Yayın, 2005.
- Bektaş, Arsev: **Kamuoyu, İletişim ve Demokrasi**, İstanbul, Bağlam Yayınları, 1996.
- Bektaş, Arsev: **Siyasal Propaganda Tarihsel Evrimi ve Demokratik Toplumdaki Uygulamaları**, İstanbul, Bağlam Yayınları, 2002.
- Bogdanor, Vernon: **Blackwell'in Siyaset Bilimi Ansiklopedisi II (L-Z)**, Çev: Erhan Yükselci, Sema Yükselci, Bülent Peker, Ankara, Ümit Yayıncılık, 2003.
- Bottomore, Tom B.: **Seçkinler ve Toplum**, Çev: Erol Mutlu, Ankara, Gündoğan Yayınları, 1997.
- Bülbül, A. Rıdvan: **Genel Gazetecilik**, Ankara, Nobel Yayınları, 2000.
- Chomsky, Noam (ve öte): **Medyanın Kamuoyu İmalatı**, Çev: Adnan Köymen (ve öte), İstanbul, Chiviyazıları Yayınevi, 2004.
- Corcuff, Philippe: **Siyasetin Büyük Düşünürleri**, Çev: Aziz Ufuk Kılıç, İstanbul, Versus Kitap, 2008.

- Çelebi, Mevlüt: **Heyet-i Nasiha**, İzmir, Akademi Kitabevi, 1992.
- Çelenk, Sevilay: **Televizyon Temsil Kültür 90'lı Yıllarda Sosyokültürel İklim ve Televizyon İçerikleri**, Ankara, Ütopya Yayınevi, 2005.
- Çotuksöken, Betül: **Felsefe: Özne-Söylem**, İstanbul, İnkılâp Kitabevi, 2002.
- Dursun, Çiler: **TV Haberlerinde İdeoloji**, Ankara, İmge Kitabevi, 2001.
- Edgar, Andrew & Sedgwick, Peter: **Kültürel Kuramda Anahtar Kavramlar Sözlüğü**, Çev: Mesut Karaşahan, İstanbul, Açılımkitap, 2007.
- Fiske, John: **İletişim Çalışmalarına Giriş**, Çev: Süleyman İrvan, Ankara, Bilim ve Sanat Yayınları, 1990.
- Foucault, Michel: **Entelektüelin Siyasi İşlevi**, Çev: Işık Ergüden ve diğerleri, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 2011.
- Franklin, Bob & Others: **Key Concepts in Journalism Studies**, Trowbridge, Wiltshire, The Cromwell Press Ltd, 2005.
- Gillot, Pascale: **Althusser ve Psikanaliz**, Çev: Nami Başer, Ankara, Epos Yayınları, 2009, s.72.
- Goff, Jacques Le: **Ortaçağda Entelektüeller**, Çev: Mehmet Ali Kılıçbay, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 1994.

- Göle, Nilüfer: **Mühendisler ve İdeoloji Öncü Devrimcilerden Yenilikçi Seçkinlere**, İstanbul, Metis Yayıncılık, 2000.
- Gündoğdu, Ahmet: **Türkiye’de Ortak Bir Kimlik Olarak Ötekilik**, Ankara, Eğitim Bir-Sen Yayınları, 2010.
- Güz, Nurettin: **Haberde Yönlendirme ve Kamuoyu Araştırmaları**, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2005.
- Heywood, Andrew: **Siyaset**, Bekir Berat Özipek...[ve öte.], Editör: Buğra Kalkan Ankara, Liberte Yayınları, 2006.
- Hilav, Selahattin: **Entelektüeller ve Eylem**, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2008.
- İmançer, Dilek: **Medyayı Anlamak Stereotipler Değerler ve Söylem**, Ankara, De Ki Basım Yayım, 2010.
- Jeanneney, Jean-Noel: **Başlangıcından Günümüze Medya Tarihi**, Çev: Esra Atuk, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2009.
- Kahraman, Ahmet Burak: **Siyasal Katılımın Sosyolojik Analizi**, Konya, Çizgi Kitabevi, 2011.
- Kellner, Douglas: **Medya Gösterisi**, Çev: Zeynep Paşalı, İstanbul, Açılımkitap, 2003.
- Kışlalı, Ahmet Taner: **Siyaset Bilimi**, Ankara, İmge Kitabevi, 1999,
- Köse, Hüseyin: **Bourdieu Medyaya Karşı (İşbirlikçi, Zorba ve Çığırtnkan Medya)**, İstanbul, Papirüs Yayınları, 2004,

- Larrain, Jorge: **İdeoloji ve Kültürel Kimlik Üçüncü Dünya Gerçeği**, Çev: Neşe Nur Domaniç, İstanbul, Sarmal Yayınevi, 1995.
- Larrain, Jorge: **İdeoloji ve Kültürel Kimlik**, Çev: Neşe Nur Domaniç, İstanbul, Sarmal Yayınevi, 1995.
- Laughey, Dan: **Medya Çalışmaları Teoriler ve Yaklaşımlar**, Çev: Ali Toprak, İstanbul, Kalkedon Yayıncılık, 2010.
- Lazar, Judith: **İletişim Bilimi**, Çev: Cengiz Anık, Ankara, Vadi Yayınları, 2001.
- Lull, James: **Medya İletişim Kültür**, Çev: Nazife Güngör, Ankara, Vadi Yayınları, 2001.
- Marx, Karl & Engels, Friedrich: **Komünist Partisi Manifestosu**, Çev: İsmail Yarkin, İstanbul, Dönüşüm Yayınları, 1994.
- Morley, David & Robins, Kevin: **Kimlik Mekânları**, Çev: Erman Zeybekoğlu, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 1997.
- Mosca, Gaetano: **Siyaset Biliminin Temelleri**, Çev: Hasan İlhan, Ankara, Alter Yayıncılık, 2005.
- Özer, Ömer: **Haber Söylem İdeoloji**, İstanbul, Literatürk, 2011.
- Özkan, Abdullah: **Siyasal İletişim Stratejileri**, İstanbul, Tasam Yayınları, 2007.
- Özsoy, Osman: **Propaganda ve Kamuoyu Oluşturma**, İstanbul, Alfa Basım Yayım Dağıtım, 1998.

- Parenti, Michael: **Kirli Gerçekler**, Çev: Ali Tartanoğlu, İstanbul, İmge Kitabevi, 1997.
- Pareto, Vilfredo: **Seçkinlerin Yükselişi ve Düşüşü**, Çev: Merve Zeynep Doğan, Ankara, Doğu Batı Yayınları, 2005.
- Polat, Edip: **Bilim Dilinde Kürtler ve Kürdistan**, Ankara, Öteki Yayınevi, 1992, s.16.
- Refik, İbrahim: **İletişim Çağında Kültürde Dirilmek**, İzmir, Töv Yayınevi, 1997.
- Ricoeur, Paul: **Yorum Teorisi Söylem ve Artı Anlam**, Çev: Gökhan Yavuz Demir, İstanbul, Paradigma Yayıncılık, 2007.
- Rude, George: **İdeoloji ve Popüler Protesto**, Çev: Billur C. Yılmazyığıt, İstanbul, Sarmal Yayınevi, 2010.
- Russell, Bertrand: **İktidar Yeni Bir Toplum Analizi**, Çev: Göksel Zeybek, İzmir, İlya Yayınevi, 2004.
- Said, Edward: **Entelektüel Sürgün, Marjinal, Yabancı**, Çev: Tuncay Birkan, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 2013.
- Saussure, Ferdinand De: **Genel Dilbilim Dersleri**, Çev: Berke Vardar, İstanbul, Multilingual Yayınları, 2001.
- Schlesinger, Philip: **Medya Devlet ve Ulus Siyasal Şiddet ve Kolektif Kimlik**, Çev: Mehmet Küçük İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 1994.

- Schopenhauer, Arthur: **Seçkinlik ve Sıradanlık Üzerine**, Çev: Ahmet Aydoğan, İstanbul, Say Yayınları, 2007.
- Söylemezoğlu, Galip Kemali: **Başımıza Gelenler: Yakın Bir Mazinin Hatıraları: Mondros'dan Mudanya'ya: 1918-1922**, İstanbul, Kanaat Kitabevi, 1939.
- Sözen, Edibe: **Söylem**, İstanbul, Paradigma Yayınları, 1999.
- Şen, Y. Furkan: **Globalleşme Sürecinde Milliyetçilik Trendleri ve Ulus Devlet**, Ankara, Yargı Yayınları, 2004.
- Tekinalp, Şermin & Uzun, Ruhdan: **İletişim Araştırmaları ve Kuramları**, İstanbul, Derin Yayınları, 2004.
- Timur, Taner: **Felsefi İzlenimler Sartre, Althusser, Foucault, Derrida**, Ankara, İmge Kitabevi, 2005.
- Türkoğlu, Nurçay: **Toplumsal İletişim**, İstanbul, Babil Yayınları, 2004.
- Uras, Ufuk: **İdeolojilerin Sonu mu Söylem ve Eylem Üzerine Eleştirel Bir Yaklaşım**, İstanbul, Çiviyazıları Yayınevi, 2004.
- Van Dijk, Teun A.: **Discourse As Structure And Process**, London, SAGE Publications Ltd, 1997.
- Wayne, Mike: **Marksizm ve Medya Araştırmaları Kilit Kavramlar ve Çağdaş Eğilimler**, Çev: Barış Cezar, İstanbul, Yordam Kitap Basın ve Yayın, 2006.

Williams, Raymond: **Kültür**, Çev: Suavi Aydın, Ankara, İmge Kitabevi Yayınları, 1993.

Yaylagül, Levent: **Kitle İletişim Kuramları Egemen ve Eleştirel Yaklaşımlar**, Ankara, Dipnot Yayınları, 2010.

Yükselbaba, Ülker: **Habermas Ve Kamusal Alan: Burjuva Kamusal İlkesinden, İletişimsel Kamusalığa Geçiş**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2012.

MAKALELER

Aka, Asiye: "Antonio Gramsci ve 'Hegemonik Okul" **Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı: 21, Haziran 2009, s.330.

Akdemir, A. Müslim: "Küreselleşme ve Kültürel Kimlik Sorunu", **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt: 3, Sayı: 1, 2004, s.46.

Akşin, Sina: "Siyasal Tarih (1908-1923)", **Çağdaş Türkiye 1908-1980**, Yayın Yönetmeni: Sina Akşin, İstanbul, Cem Yayınevi, 2008.

Arslan, Ali: "Medya – politika ilişkisi üzerine sosyolojik bir Değerlendirme", **Akademik Bakış**, Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi, Sayı: 5, Ocak 2005, s.6.

Bourdieu, Pierre: "Kamuoyu Yoktur", **Kamuoyu Kimin Oyu?**, Haz: Hülya Tufan, İstanbul, Kesit Yayıncılık, 1995, s.179

- Carnoy, Martin: “Gramsci ve Devlet”, **Praksis Dergisi**, Ankara, Ürün Basın Yayın Matbaası, Sayı:3, Haziran-Temmuz-Ağustos 2001, s.255.
- Çağan, Kenan: “Yerli Entelektüelin Rol ve Kimlik Bilinci –S. F. Ülgener, C. Meriç ve Ş. Mardin’in Düşünceleri Ekseninde-“, **Entelektüel ve İktidar**, Ed: Kenan Çağan, Hece Yayınları, 2005, s.317.
- Çetin, Halis: “Egemenlik ve Hukuk İlişkisi Üzerine”, **Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt: 3 Sayı: 2, 2002, s.2.
- Çotuksöken, Betül: “Dilin Gerçekleşmesi Olarak Söylem ve Felsefe”, **Us: Düşün ve Ötesi**, İstanbul, Anadolu Aydınlanma Vakfı, Sayı: 3, Sonbahar–1999, ss.6-8.
- Dursun, Çiler: “Haber ve Habercilik/Gazetecilik Üzerine Düşünmek”, **Gazetecilik ve Habercilik**, Der: Sevda Alankuş, İstanbul, IPS İletişim Vakfı Yayınları, 2005, ss.70-71.
- Dursun, Çiler: “Haberde ‘Gerçekliğin İnşa Edilmesi Ne Demektir?’”, **Haber Hakikat ve İktidar İlişkisi**, Der: Çiler Dursun, Ankara, Elips Kitap, 2004, s.43.
- Dursun, Onur: “Türk Medyasının Sermaye Yapısı ve Siyasal İktidarla İlişkisi Üzerine Bir İnceleme”, **Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı 1, Haziran 2012, s.16.

- Durur, Elif Küçük: “İnşacı Yaklaşım İçinde Çerçeveleme Kuramı ve Haberin Çerçevesi”, **Atatürk İletişim Dergisi**, Sayı: 2, Temmuz 2011, s.23.
- Gamson, William A. & Stuart, David: "Media Discourse as a Symbolic Contest: The Bomb in Political Cartoons", **Sociological Forum**, Published by Springer, Vol. 7, No. 1, 1992, pp. 55-86.
- Golding Peter & Murdock, Graham: “İdeoloji ve Kitle İletişim Araçları: Belirlenim Sorunu”, **Medya Popüler Kültür ve İdeoloji**, Der: Levent Yaylagül & Nilüfer Korkmaz, Ankara, Dipnot Yayınları, 2008, ss.26-27.
- Güngör, Süleyman: “Althusser’de İdeoloji Kavramı”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Sayı:2, 2001, s.228.
- H. Roch, Christine: "The Dual of Opinion Leadership", **The Journal of Politics**, Cambridge University Press, Vol. 67, No. 1, Feb., 2005, pp. 110-131.
- Hall, Stuart: “Anlamlandırma, Temsil, İdeoloji: Althusser ve Post-Yapısalcı Tartışmalar”, **Kitle İletişim Kuramları**, Der. Ve Çev: Erol Mutlu, Ankara, Ütopya Yayınevi, 2005, s.371.
- Hark, Iliya F.: "Opinion Leaders and the Mass Media in Rural Egypt: A Reconsideration of the Two-Step Flow of Communications Hypothesis" **Political Science Review**, American Political Science Association, Vol. 65, No. 3 Sep., 1971, pp. 731-740.

- İnam, Ahmet: “Hanemizdeki Sır”, **Doğu Batı Düşünce Dergisi**, Yıl:2, Sayı: 5, Ocak 1998-99, ss.206-207.
- Kaymaz, Özlem Tuğçe: “Kanaat Önderi Kavramının Yeni Mecrası”, **II. International Conference on Communication, Media, Technology and Design**, 02-04 May 2013, ss.357-358.
- Kazancı, Metin: “Althusser, İdeoloji ve İdeolojiyle İlgili Son Söz”, **İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi**, İ.Ü.Basım ve Yayınevi Müdürlüğü, Sayı:24, 2006, s.73
- Kılıç, Seyfi: “Tekel Eylemi Haberlerinde Çerçeveleme: Türk Yazılı Basını Örneği”, **Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi**, Sayı: 32, Bahar 2011, s.5.
- Kocaman, Ahmet: “Dilbilim Söylemi”, **Söylem Üzerine**, Der: Ahmet Kocaman, Ankara: Ortadoğu Teknik Üniversitesi Geliştirme Vakfı, Metu Press, 2003, s.1.
- Kömeçoğlu, Uğur: “Kamusal Alan: Katılım ve Dışlama Güçleri Arasındaki Diyalektiğin Biçimi”, **Sivil Bir Kamusal Alan**, İstanbul, Kaknüs Yayınları, 2005, s.20.
- Marcus, Alan S. & Bauer, Raymond A.: "Yes: There Are Generalized Opinion Leaders", **The Public Opinion Quarterly**, Oxford University Press, Vol. 28, No. 4, Winter, 1964, pp. 628-632.

- Onay, Atılım: “Siyasal İletişimin Tanımı ve Temel Kavramları”, **Siyasal İletişim**, Ed: Ferruh Uztuğ & Yasemin Özgün, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayını, 2012, s.32.
- Özdiñç, Fuat: “Siyasal İletişim, Siyaset ve İktidar”, **Siyasal İletişim**, Ed: Ferruh Uztuğ & Yasemin Özgün, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayını, 2012, ss.74-75.
- Özen, Çınar: “Neogramşiyen Hegemonya Yaklaşımı Çerçevesinde Güç ve Global Finans: Pax Britannica’daki Büyük Dönüşüm”, **Uluslararası İlişkiler**, Cilt 2, Sayı 8 (Kış 2005-2006), s.12.
- Özkır, Yusuf: "Hürriyet Gazetesi'nin Kimliği", **Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı: 3, Yıl: 2013, ss.47-48.
- Özsöz, Cihad: “Pierre Bourdieu’nün Temel Kavramlarına Giriş”, **Sosyoloji Notları Dergisi**, Sayı:1, Nisan 2007, Ankara, s.20.
- Öztürk, Armağan: “Machiavelli Düşüncesinde Cumhuriyetçi Özgürlük ve Kurucu Lider İmgesi”, **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, Cilt 68, No. 2, 2013, s. 187.
- Sarıbay, Ali Yaşar: “Sunuş: ‘Mutsuz Bilinç’ ile ‘Kinik Akıl’ Arasında Entelektüel”, **Entelektüel Perspektif Kültür, Siyaset ve Toplum Söyleşileri**, İstanbul, Alfa/Aktüel Kitabevi, 2004, s.2.
- Sarıgül, Ali Ekber: “Basın İktidar ve Temsil”, **Medya Temsilleri**, Editör: Dilek İmançer Takımcı, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2010, s.122.

- Shils, Edward: “Entelektüeller ve İktidarlar”, Çev: Salih Özer, **Entelektüel ve İktidar**, Ed. Kenan Çağan, Ankara, Hece Yayınları, 2005, s.180.
- Tacoğlu, Tuğça Poyraz & Arıkan, Gülay & Sağır, Adem: “Boşnak Göçmenlerde Göç ve Kültürel Kimlik İlişkisi: Fevziye Köyü Örneği”, **Turkish Studies**, Editörler: Tuncay Bülbül & Sibel Üst, Sayı:7 Cilt:1, 2012, s.1947.
- Taftalı, Oktay: “Batı Medeniyetinin Mutsuz Çocuğu Entelektüel”, **Doğu Batı Düşünce Dergisi**, Sayı:35, 2006, s.172.
- Valente, Thomas W. & Pumpuang, Patchareeya: "Identifying Opinion Leaders to Promote Behavior Change", Society for Public Health Education, **Behavior Health and Education**, 1997, s.881.
- Van Dijk, Teun A.: “Söylem ve İdeoloji: Çok Alanlı Bir Yaklaşım”, **Söylem ve İdeoloji**, Çev: Nurcan Ateş, Hazırlayanlar: Barış Çoban, Zeynep Özarlan, İstanbul, Su Yayınları, 2003, s.58.
- Van Dijk, Teun A.: “Söylemin Yapıları ve İktidarın Yapıları”, **Medya İktidar İdeoloji**, Çev ve Der: Mehmet Küçük, Ankara, Ark Yayınevi, 1994, s.281.
- Yarıcı, Selman: “Pierre Bourdieu’da Sosyal Sermaye Kavramı”, **Akademik İncelemeler Dergisi** Cilt:6 Sayı:1, 2011, s.130.

TEZLER

- Birkök, Mehmet Cüneyt: “Bilgi Sosyolojisi Işığında Kimlik Sorunu”, **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Yapı ve Sosyal Değişme Bilim Dalı, 1994, ss. 45-46.
- Danacı, Özlem: Siyasal Kampanyalarda Medya: Yazılı Basın Haberlerinde “Çerçeveleme ve Öne Çıkarma”nın Politikacı Temsilindeki Rolü, **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Anabilim Dalı Halkla İlişkiler Bilim Dalı, 2005, ss.106-107.
- Kesici, Elif: “Yoksulluğun Medyada Temsili: Gazete Haberleri”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı, 2008, ss.43-44.
- Kete, Nazmiye: “Türk Yazılı Basınında Yoksullaşma Söylemi: Yeni Kapitalizme Eleştirel Bir Bakış”, **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Genel Gazetecilik Anabilim Dalı, 2009, ss.223-224.
- Koçak, Şeyda: “Medya ve Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Reşat Nuri Güntekin’in Yaprak Dökümü Romanı ve Televizyona Uyarlanan Dizilerinin İncelenmesi”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, 2010, s.40.

- Özarıslan, Hüseyin: "Çerçeveleme Yaklaşımı Açısından Haber Çerçevelerinin İzler Kitle Düşünceleri Üzerindeki Etkisi", **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı Araştırma Yöntemleri Bilim Dalı, 2007, s.66.
- Özdemir, Orhan: "Dilbilimin Belirginleşme Süreci", **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Alman Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, 1996, s.79.
- Özkır, Yusuf: "Hürriyet Gazetesi 1948-2012 Kurumsal Kimlik, Mülkiyet Sahipliği ve Genel Yayın Politikası", **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Genel Gazetecilik Ana Bilim Dalı, s.48.
- Su, Ali Ercan: "Eleştirel Teori Çerçevesinde Hegemonya ve Alt-Hegemonya: Almanya ve Japonya Örneği", **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006, ss.50-51.
- Yüce, Erman: "Simgesel Seçkinler ve Habitus: Hürriyet Gazetesi'nde Köşe Yazarlığı", **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Ana Bilim Dalı, 2007, s.59.

ÇEVİRİMİÇİ

“Modern Toplum Ötekileştiriyor”, ntvmsnbc.com,
<http://www.ntvmsnbc.com/id/25484906/#storyContinued>, Erişim Tarihi: 16.02.2014.

"Zaman gazetesi hakkında", gazeteler.org,
<http://www.gazeteler.org/zaman-gazetesi-hakkinda>,
Erişim Tarihi: 23.04.2014.

“50 üniversitenin 305 akademisyeninden barış için ‘akil çağrı’”, t24.com.tr, <http://t24.com.tr/haber/baris-icin-akademisyenler-zorla-goc-ettirilmislerin-surece-dahil-olmasi-sart/227033>, Erişim Tarihi: 19.01.2014.

“Anlatmaktan çok dinleyen insanlar”, milliyet.com.tr,
<http://siyaset.milliyet.com.tr/anlatmaktan-cok-dinleyen-insanlar/siyaset/ydetay/1702758/default.htm> Erişim Tarihi: 19.01.2014.

Bağcıoğlu, Fatih: “Entelektüel Münevver ve Aydının Macerası”, (çevrimiçi),
http://mustafakose.name.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=69:entelektueel-muenevver-ve-aydn-maceras-&catid=29:iys&Itemid=64, Erişim Tarihi: 06.01.2014.

Duman, Zeki: “Türkiye’de Aydın-İktidar İlişkisi”, (Çevrimiçi)
<http://ilimler.org/istikamet/images/stories/TurkyedeAydinIktidarIlksks.pdf>, Erişim Tarihi: 03.01.2014.

- Erdoğan, İrfan: “Lazarsfeld ve Colombia Okulu”, (Çevrimiçi)
<http://www.irfanerdogan.com/makaleler4/lazarsfeld.pdf>
Erişim Tarihi: 20.01.1014.
- Gündoğan, Ali Osman: “Kimlik Sorunu ve Düşünce Dünyası”, (Çevrimiçi)
<http://www.aliosmangundogan.com/Makaleler.php>,
Erişim Tarihi: 06.10.2013.
- Kızıllarlan, Yeliz: “Ortadoğunun Ortak Acısı ve Buralı Bir Aydın: Hrant Dink”,
bianet.org,
<http://www.bianet.org/biamag/dunya/111981-ortadogunun-ortak-acisi-ve-burali-bir-aydin-hrant-dink>,
Erişim Tarihi: 03.01.2014.
- Köse, Aynur: “Türk Basınında Kadın: 2010 Türkiye’sinde Sosyal Haklar Açısından Kadınların Temsili”, (Çevrimiçi)
<http://www.sosyalhaklar.net/2011/bildiri/kose.pdf>,
Erişim Tarihi: 10.10.2013.
- Mimar, Artun: “Öteki, Ötekiler, Ötekileştirme”, agos.com.tr,
<http://www.agos.com.tr/oteki-otekiler-otekilestirme-6341.html>, Erişim Tarihi: 16.02.2014.
- Mora, Necla: “Medya, toplum ve haber kaynağı olarak sembolik seçkinler”, **Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi**, (Bağlantıda). Cilt:5, Sayı:1, 2008, ss.17.18. Erişim:
<http://www.insanbilimleri.com/>
- Nalçaoğlu, Halil: “Medya ve Toplum İlişisini Anlamak Üzere Bir Çerçeve”,
bianet.org,
http://eski.bianet.org/diger/pdf/01/medya_toplum.pdf,
Erişim Tarihi: 27.10.2013.

- Şen, A. Fulya: “Toplumsal Hareketler ve Medya: Wall Street İşgali’nin Medyada Temsili”, (Çevrimiçi) http://globalmediajournaltr.yeditepe.edu.tr/makaleler/GMJ_4_sayi_Bahar_2012/pdf/Sen.pdf, Erişim Tarihi: 09.10.2013.
- Türk Dil Kurumu: (Çevrimiçi) http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.51ae2f99106e36.80034445, Erişim Tarihi: 04.06.2013.
- Uzdu Yıldız, Funda & Günay, V. Doğan: “Yazınsal Söylemin İdeolojik Boyutu”, (Çevrimiçi) <http://ressources-cla.univ-fcomte.fr/gerflint/Turquie4/yildiz.pdf>, Erişim Tarihi: 29.05.2013.
- Van Dijk, Teun A.: “Critical Discourse Analysis”, (Çevrimiçi) <http://www.discourses.org/>, Erişim Tarihi: 29.09.2013.
- Van Dijk, Teun A.: “Söylem ve İktidar”, **Nefret Suçları ve Nefret Söylemi**, (Çevrimiçi) http://nefretsoylemi.org/rapor/nefretsoylemi_min.pdf, Erişim Tarihi: 11.09.2013.
- Yüksel, Erkan: “‘Kamuoyu Oluşturma’ ve ‘Gündem Belirleme’ Kavramları”, (Çevrimiçi) <http://www.siyasaliletisim.org/dr-bahadr-kaleaas/doc-dr-erkan-yueksel/212-kamuoyu-oludurma-ve-guendem-belirleme-kavramlar.html>, Erişim Tarihi: 12.12.2013.

GAZETELER

Hürriyet gazetesi, 3 NİSAN 2013.
Hürriyet gazetesi, 4 NİSAN 2013.
Hürriyet gazetesi, 5 NİSAN 2013.
Hürriyet gazetesi, 6 NİSAN 2013.
Hürriyet gazetesi, 7 NİSAN 2013.
Hürriyet gazetesi, 9 NİSAN 2013.
Hürriyet gazetesi, 10 NİSAN 2013.
Hürriyet gazetesi, 11 NİSAN 2013.
Hürriyet gazetesi, 12 NİSAN 2013.
Hürriyet gazetesi, 13 NİSAN 2013.
Hürriyet gazetesi, 14 NİSAN 2013.
Hürriyet gazetesi, 15 NİSAN 2013.
Hürriyet gazetesi, 17 NİSAN 2013.
Hürriyet gazetesi, 18 NİSAN 2013.
Hürriyet gazetesi, 19 NİSAN 2013.
Hürriyet gazetesi, 21 NİSAN 2013.
Hürriyet gazetesi, 22 NİSAN 2013.
Hürriyet gazetesi, 23 NİSAN 2013.
Hürriyet gazetesi, 27 NİSAN 2013.
Hürriyet gazetesi, 28 NİSAN 2013.
Hürriyet gazetesi, 29 NİSAN 2013.
Hürriyet gazetesi, 30 NİSAN 2013.
Hürriyet gazetesi, 10 MAYIS 2013.
Hürriyet gazetesi, 11 MAYIS 2013.
Hürriyet gazetesi, 12 MAYIS 2013.
Hürriyet gazetesi, 21 MAYIS 2013.
Hürriyet gazetesi, 23 MAYIS 2013.
Hürriyet gazetesi, 25 MAYIS 2013.

Zaman gazetesi, 4 NİSAN 2013.
Zaman gazetesi, 5 NİSAN 2013.
Zaman gazetesi, 6 NİSAN 2013.
Zaman gazetesi, 7 NİSAN 2013.
Zaman gazetesi, 8 NİSAN 2013.
Zaman gazetesi, 11 NİSAN 2013.
Zaman gazetesi, 12 NİSAN 2013.
Zaman gazetesi, 13 NİSAN 2013.
Zaman gazetesi, 15 NİSAN 2013.
Zaman gazetesi, 16 NİSAN 2013.
Zaman gazetesi, 18 NİSAN 2013.
Zaman gazetesi, 19 NİSAN 2013.
Zaman gazetesi, 20 NİSAN 2013.
Zaman gazetesi, 21 NİSAN 2013.
Zaman gazetesi, 22 NİSAN 2013.
Zaman gazetesi, 23 NİSAN 2013.
Zaman gazetesi, 28 NİSAN 2013.
Zaman gazetesi, 30 NİSAN 2013.
Zaman gazetesi, 1 MAYIS 2013.
Zaman gazetesi, 3 MAYIS 2013.
Zaman gazetesi, 6 MAYIS 2013.
Zaman gazetesi, 7 MAYIS 2013.
Zaman gazetesi, 9 MAYIS 2013.
Zaman gazetesi, 10 MAYIS 2013.
Zaman gazetesi, 11 MAYIS 2013.

İTİRAF EDİYORUZ: ÖZAL'I BİZ ZEHİRLedik

Ertuğrul ÖZKÖK

eozkok@hurriyet.com.tr

TURGUT Özal'ı zehirledin. İfademi verdim. Bu basit cümleyi kafanızda keşfeden yazın. Bu cümleye yatin, bu cümleye kalın. Bilen ki artık hepimiz... Bu ülkenin bütün vatandaşları. Kafkan'ın "Dava" romanının birer kopyasıdır. Bu ülkede adını hiç duymadığınız bir sözcük bu pazar sabahı sizin için bir evrimden geçiyor karşınıza dönebilir. Düşünebilir ve şu sorunun cevabını bulabilirsiniz: "Turgut Özal'ı zehirledin. İfademi ver..."

Hiç boğma. "Adil Tip zehirlendi" demiyor" falan diye kerdandın yormayın. Kuvveti önceden verilmemiştir. Düşünce ne idiği belirsizdir. Çünkü ise belselli bir gizli yazın falan konuştunuz. "Ana Özal'ın naasından insan örneklerde o zaman adamın adını verdi" zehirin zerrisi saldırdı" falan gibi makul bir şey söyleyemiyorsunuz. Başlığın Türk adaletinin birisi o sözlere basit bir anlamın baroreti. Bu ülkede "hukuk devleti" kavramı yerini bir ve gizli tank "İstidat"ı birakmıştır. "İstidat"ın bilin ki... "İstidatın sokaklarında, bir başka hangi insanı...

NEDEN AKIL LİSTESİNE GİRMEDİM

ÖNCESİNDEN bulaştım. Geçen pazarlıktan dolayı Hülya Avşar arayıp bana soradı. "Bugün Yağın Akdoğan arayıp. Başbakan'ın beni akıl insanları listesinde görmek istediğini söyledi. Senin fikrini almak istedin". Hiç düşünmeden kabul ettim diyeceğim. "Bu beni büyük bir görevdir, hem de sen ve ailen için de bir şerefdir" dedim. Dan öğle saatlerinde beni yarı aradı. 48 saat düşündüm ve sonunda Yağın Akdoğan arayıp teşekkür ettim: "Bu teklifin gurur duyduğum. Ama beni affedin".

BİR AYLIKNA AKIL İNSAN OLMAK BANA YETMİYOR. Neden böyle bir karar aldım? Söyle açalım: "Ben Kürt bir baba ve Türk bir annenin çocuğuyum. Her iki tarafın da hassasiyetlerini, acılarını, sevinçlerini yaşadım. Bu bana çok eskiden beri istiyordum. "Yılmaz Erdoğan'la birlikte iki defa Kürtçe şarkı söyleyebileceğimizi düşünüyordum." Bu yokta verdiğimiz bir mülkattan dolayı yazıyorum. Civan Hacıoğlu ile şarkı söyleyebileceğimizi düşünüyordum. Baba bir ara dağa çıkıp inmiş gibi bir fotoğrafı... Ancak çocuk baba bana olan tepkisini aynı bir Türk milliyetçisi olarak gösteriyordu. Serf babasına inat göğüsüne ayıyılmaz dövenmiş yapılmıştı. Babasına tepkili teklifler Marj'u söyleyemiyordum.

BİLİYOR MÜSUNUZ AVSAR'IN DEDESİNİN LAKABI APO

Hülya Avşar o gün bana, "Çoğu insan bu olaya sadece Türk veya Kürt meselesi olarak bakıyor. Oysa yüz binlerce Kürtçüyle yapılmış bir şeydir. Bu yüzden eğer Kürtçe konuşanlar çıkıyor" dedi. O gün kendisine sorduk: "Dedenin lakabı Apo diye mi bilirdi?" diye sordum. Hülya Avşar'ın ailesi üyeleri Kürtçe konuşuyor. Onu "Malakan Cuni" diyorlar. Leyla'nın lakabı "Muski", babasının "Elio", babasının "Daduk". En iyisi ise dedesi. Onun adı ise lakabı "Apo". Hülya, hep "Kürtçülük bir sorunumuz değil" diyor. Babası bu soruları soruyor. Memurlar, sirtine gönderilmiş. Bir gün belediye otobüsünde Kürtçe konuştuğu için konuşmuş. Doğum günü, o toplantıdan sonra kadın aklı bir insan olarak kalması istiyor.

Süreç TBMM Komisyonu kuruluyor

ÇÖZDEM Süreçten TBMM'de danışla. AK Parti, beşir ve parlamenter sistemde yitirilen anayasal düzenlemeleri TBMM komisyonu kuracağını açıkladı. AK Parti Grup Başkanvekili Meral Ulaş, "Yeni Süreç'ten Değerlendiren Komisyonu" oluşturduğunu söyledi. "Yeni Süreç'ten Değerlendiren Komisyonu" oluşturduğunu söyledi. "Yeni Süreç'ten Değerlendiren Komisyonu" oluşturduğunu söyledi. "Yeni Süreç'ten Değerlendiren Komisyonu" oluşturduğunu söyledi. "Yeni Süreç'ten Değerlendiren Komisyonu" oluşturduğunu söyledi. "Yeni Süreç'ten Değerlendiren Komisyonu" oluşturduğunu söyledi.

Başbakan'ın adamları

CHP Genel Başkanı Yardımcısı Haluk Er, Akil İnsanlar Heyeti'ni delegeledi. "Başbakan'ın candan konuşmalarını, memurların hazırladığını memurların, seçmiş kimselerin izlenimlerini ağızlarına aldıkları" diye konuştu. Başbakan'ın candan konuşmalarını, memurların hazırladığını memurların, seçmiş kimselerin izlenimlerini ağızlarına aldıkları" diye konuştu. Başbakan'ın candan konuşmalarını, memurların hazırladığını memurların, seçmiş kimselerin izlenimlerini ağızlarına aldıkları" diye konuştu.

AKIL İNSANLARI LİSTESİ

Damat Ferit heyeti

DAMAT Ferit Heyeti ile ilgili yazılan kayıtlar. "AKİ adamlarını yarı AKİ, yarı PFK temsilcilerinden seçildi. Özal'ın tutulmasıyla Ferit'in adı, Türkiye'de cumhurbaşkanı, Atatürk'le sorulmuş olmaları. Mondros Mütarekesi sonrası kurulan heyet incedi ve yazıyor. Ancak da onu takip eden heyet... Türk milletine rahatsızlık vermemek için... Sev'i 1. döneminde... Damat Ferit heyeti... Ne kadar kolay...

CHP Genel Başkan Yardımcısı Haluk Er, Akil İnsanlar Heyeti'ni delegeledi. "Başbakan'ın candan konuşmalarını, memurların hazırladığını memurların, seçmiş kimselerin izlenimlerini ağızlarına aldıkları" diye konuştu.

MÜHÜR	D. ANADOLU	EGE	G.D. ANADOLU	İ. ANADOLU	MARMARA	KARADENİZ
BASKAN: Mehmet Hakan Arslan (AK Parti)	BASKAN: Mehmet Hakan Arslan (AK Parti)	BASKAN: Mehmet Hakan Arslan (AK Parti)	BASKAN: Mehmet Hakan Arslan (AK Parti)	BASKAN: Mehmet Hakan Arslan (AK Parti)	BASKAN: Mehmet Hakan Arslan (AK Parti)	BASKAN: Mehmet Hakan Arslan (AK Parti)
BAŞKANVEKİLİ: Mehmet Hakan Arslan (AK Parti)	BAŞKANVEKİLİ: Mehmet Hakan Arslan (AK Parti)	BAŞKANVEKİLİ: Mehmet Hakan Arslan (AK Parti)	BAŞKANVEKİLİ: Mehmet Hakan Arslan (AK Parti)	BAŞKANVEKİLİ: Mehmet Hakan Arslan (AK Parti)	BAŞKANVEKİLİ: Mehmet Hakan Arslan (AK Parti)	BAŞKANVEKİLİ: Mehmet Hakan Arslan (AK Parti)

Ne kadar kolay

AKIL İNSANLARI LİSTESİ ile ilgili yazılan kayıtlar. "AKİ adamlarını yarı AKİ, yarı PFK temsilcilerinden seçildi. Özal'ın tutulmasıyla Ferit'in adı, Türkiye'de cumhurbaşkanı, Atatürk'le sorulmuş olmaları. Mondros Mütarekesi sonrası kurulan heyet incedi ve yazıyor. Ancak da onu takip eden heyet... Türk milletine rahatsızlık vermemek için... Sev'i 1. döneminde... Damat Ferit heyeti... Ne kadar kolay...

'Akil insanlığı' istemediler

HÜKÜMETİN Akil İnsanlar Heyeti'ni oluşturdu. "Yeni Süreç'ten Değerlendiren Komisyonu" oluşturduğunu söyledi. "Yeni Süreç'ten Değerlendiren Komisyonu" oluşturduğunu söyledi. "Yeni Süreç'ten Değerlendiren Komisyonu" oluşturduğunu söyledi. "Yeni Süreç'ten Değerlendiren Komisyonu" oluşturduğunu söyledi.

'Akil' aklını kullanamayan 'Akil DAM'dır

CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu, çözüm sürecinde oluşturulan akıl adamları için, "Akil adam aklını kiraya veremeyen adam demektir. Akil adam, papağanın yapğını yapmaz" dedi. Kılıçdaroğlu, dün Zonguldak'ta belediyenin 100'üncü Yıl Şehirlereası Otobüs Terminali'nin açılışına katıldı. Kılıçdaroğlu, daha sonra yine belediye tarafından yaptırılan Kanalizesasyon ve Atıksu Arıtma Tesisi'nin açılış törenine geçti, özete şöyle konuştu:

BU İKTİDAR KİMİN İKTİDARI!

Cumhuriyet kurucu Mustafa Kemal Atatürk ve onun akadamlarıdır. Kurtuluş Savaşı'nı verdiler. Hangi ilkeye gözetilmez gördü o ülkenin millî değerleridir. o ülkenin bütün yurttaşları korur. Biz önce milliyetçiliği ayakta tutmamız adına olduk. Sonra Türkiye Cumhuriyeti'ni tabealardan çıkık. Allah'ın kına soylu sınıdır bana. Bu iktidar neyin iktidarı ve kimin iktidarı? O cumhuriyet seni Başbakan yaptı. O cumhuriyet seni millet vekili yaptı. Senin o cumhuriyetten alıp veremediğin nedir?

ERBAKANI HANÇERLİDİLER

Bunların kültürü takibe kulhanıdır. Yani yalan üzerine inşa edilmiş bir kültürdür. Amaçlarına ulaşmak için kullanamayacakları hiçbir şey yoktur. En kutsal değerleri istemir etmek üzere kınma bunların eline su dökemez. Cumhuriyet, cumhuriyet dediler, geldiler önce Türkiye Cumhuriyeti'ni silmeye çalıştılar. Bahattin Erbakan vardı, ardından ilk hançerleyenler bunlar oldu. Bunların kültürü budur. Ya bu ülkenin çıkarlarını savunursun, ülkemizin çıkarları için mücadele edersen, ya da çekip gidersin.

YALAN SÖYLÜYORSUN ERDOĞAN

Recep Tayyip Erdoğan konuşuyor. 'Ramy' diyor. 'Aklını söyleyen mi var?' 'Huzur' diyor. 'Aklını söyleyen mi var?' 'Anılar ağlamaz' diyor. 'Aklını söyleyen mi var?' Recep Tayyip Erdoğan'a sorum şu. Neyin karşılığında bir şeyin karşılığında hüma, neyin karşılığında anılar ağlamaz, çik milletle söyle. Kapalı kapılar ardında Türkiye'nin çıkarlarını kimse panatlayamaz. Buna asla izin veremeyiz. CHP olarak bu bizim görevimiz. Pasaslık yapıyoruz diyor. Yalan söylüyor Recep Tayyip Erdoğan. Milletle yalans söylüyorsun. Hadi millet duyusman diyorsan, parlamentoda kapalı oturum yaparsın. Sen gelmiş, milletvekilekiler gelir, oturur tartışılır.

PAPAĞININ YAPTIĞINI YAPMA

Ne yapıyorsunuz siz? Akil adam tayin etmiş 63 kişi. Siz bu siyasi otoritenin emrinde, onun söylediğini Türkiye'de emsalsizlik için görevlendikten kişilerle akil adam denildiğini saçmak olabilir mi? Akil adam aklını kiraya veremeyen adam demektir. Akil adam siyasi otoritenin emrine gitmeyen adam demektir. Akil adam vatandaşları derlerini ögürce dile getiren adamdır. Akil adam papağanın yapğını yapmaz. Bunun sorumluluğunu aytem tekrarı etmek için Türkiye'yi permer. Akil adamın sorumluluğu sizden alınmaz.

Erkin ERKAN - Güney GİRNEOĞAN / DHA

Bize görev veren tanım yapmadı

COZUM sürecini halkın anlatmalarını için hükümetin Ege Bölgesi'nde görevlendirdiği Akil İnsanlar Heyeti, dün ilk duruşkan olma imarı deydi. Kaçkılar ortan gründe basın mensuplarının sorularını yanıtlayan heyet başkanı Tarhan Erdem, imarı mahane bir dışlançlı olduğunu belirterek, "Biz bu görevi verenler tarafından bu görevin tanımı yapılmış değil. Biz güden, ne isteniriz manasında. Biz kendi kendimize pu

Zonguldak Belediye Başkanı Muharrem Akdemir, Kılıçdaroğlu'na teli kumaşlı imarın Atatürk posteni hediye etti.

Hapisten çıkar Meclis'te dokun

KILIÇDAROĞLU nun konuşmalarını önce Silvan Cezaevi'nde bulunan Zonguldak Milletvekili Prof. Dr. Mehmet Haberal'in mesajına değinen Kılıçdaroğlu, şöyle dedi: "Mehmet Haberal 4 yıldır hapisindedir. Eğer bir ülkede demokrasi istiyorsak, önce milli iradeyle saygı dayamasını biliceğiz. Bu ülkede iktidar partisi milli iradeyle saygı göstermüyorsa, halkın iyiniyle seçmiş milletvekilleri hapisinde tutulursa, o ülkede demokrasi sağık."

İşleniyor demektir. O nedenle bende demokrasiye bahallar "liberi demokrasi" diyorlar. Sağ- lıkçı çılpın bir demokrasi değil.

Akil poşusu

GÜNEYDOĞU'da temelarnı sürdüren 9 kişilik Akil İnsanlar Heyeti, Dnyabakar Dernekleri Platformunun organizasyonunda dün sabah Fırtına Çarşaması Kültür Merkezi'nde halkla bir araya geldi. Salona "Bunun kaybolmuş olması" yazılı bir panolar kart asıldı. Heyet toplantısına boyanmışlar poru takarak katıldı. Açılış konuşmasını yapan heyet başkanı Yılmaz İnançoğlu, panoları şöyleydi: "Dnyabakar da Kırtlar ne istiyorlar, olayı nasıl bakıyorlar, ne gibi talep ve emilimleri var öğrenmek istiyorum. Yoksa yitirdik bu sorunu kendi aramızda konuşuyoruz. Dnyabakar'da biz ne de geleceğe bakmak, unuttuğumuzun gerekenler için esasen bundan sonrası için nasise ihtiyac var, nele yapılmasını gerektirecek bunları sizden dinlemeyi tercih edem". Soruların yanıtlaması için heyet üyeleri taleplerini dile getirenler "Ocak'ta Öğütler, Kurultay'ta ve genel af" tabelaları tu pları çıktı.

Recep ERKAN / DHA

İP'e bayrak için teşekkür

AKİİ İnsanlar Heyeti'nin için Akademi Bolgesi Grubu, ilk toplantısına Konyalı'na gerçekleştirdi. Heyet üyelerinden Doğu Ergin'i katılmışlığı ve Dedeman Oteli'de gerçekleştirilen toplantıda heyet, sivil toplum kuruluşlarını temsilcileri ve şehrin kanaat önderleriyle bir araya geldi. Toplantı başlamadan önce İPç Parti'ye Konya İl yöneticilerinden Fahrettin Küçük, "Salonda Türk bayrağı yok. Bayrakta olmaz" diyerek elindeki Türk bayrağını, heyet başkanı Ahmet Tagaytar'ın e verdi. Tagaytar'ın de, teşekkür ederek bayrağı aldı ve masanın önüne koydu. Tagaytar'ın açılış konuşmasından ardından heyet üyeleri tek tek görüşlerini getirdi. Akil İnsan Heyeti'nin konuşmalarından ardından soru-cevap bölümüne geçildi. Söz alan İPç Parti'de İl yöneticisi Necdet Kılıç, salonda Atatürk posteri ve Türk bayrağının olmamasına tepki gösterdi. Kılıç, "Üstul kürtulay savayusun Onderi Mustafa Kemal Atatürk ve Türk bayrağını fonda asacak kadar birine sildi devamını dahi bir olardı diye düşünüyorum" dedi. Sivil toplum kuruluşu temsilcilerimiz ise heyet üyelerine teşekkür etti. İPç Parti'nin yöneticilerinden Yusuf Döğru, "Milletin dağılması, dağılman dünyeyi, vatanımızı, kimliğimizi etkiler. İktidarı için milletle konuşmaktan bahsettiğimiz değil, yaymanın için uydurarak bir gema çeyre kayırdığımız" dedi. Bunun üzerine davetlilerden bazıları tepki gösterdi. Konuşmalarını dinleyen Döğru, toplantıda Beir, Usul ve Halkın Savaşları'ndan bahsedildiği ve haberdarlık de İktidarı'nın yanlış anlatıldığı, tepki tepki göstermesini istedi. Bu tür de bun davetliler konuşma sırasında uyarılıp gerekçesiz olarak güney, Gerçekleşti büyümesi istenir, bayrak başkanı Ahmet Tagaytar, salonda kleri sınırlayamıyca çıktı.

Mehmet KAYAN / TL32 / DHA

GAĞOĞLU MY WORLD EUROPE

TOKİ İştiraki EMLAK KONUT GYO A.Ş. İhtiyaç Uygulamaları K.

3.100 DAİRELİK GAĞOĞLU MY WORLD EUROPE'DA MUHTEŞİM F

İnşaat bitti fırsat bitmedi. Çok kısa bir süre için yalnızca %10 İZMİR'DE İNŞAATIMIZ DAİRE SA Bu dev projede yerinizi almak için hızla hareket etmeniz bekliyoruz.

2. Zaman gazetesinde yer alan örnek haberler

AKİL İNSANLAR'DAN TAVSİYELER

Farklı görüşler 'barış karşıtı' olarak yaftalanmamalı

Akil İnsanlar Marmara Bölgesi Heyeti, dünkü temalarında, halkın çözüm sürecine ilişkin tutumunu ele aldı. Vatandaşların kaygılarına cevap verilmesinin önemine işaret eden heyet üyeleri, bu süreçte dile getirilecek farklı görüşlerin de 'barış karşıtı' olarak yaftalanmaması gerektiğine dikkat çekti.

BİRİNCİ SAYFADAN DEVAM

Heyet bu kapsamda, Türkiye Küçük Millet Meclisi Diyalog Platformu İstanbul Merkezi, sivil toplum örgütlerinin temsilcileri ve sendikaları İstanbul Beyoğlu'ndaki Ceza-yir Restoran'ı'na bir araya geldi. 'Çözüm sürecinin neresindeyiz?' başlıklı toplantıya, Heyet Başkanı Prof. Yücel Soyman ile üyeler Levent Korkut ve Mustafa Armağan da katıldı. Levent Korkut, toplantıda büyük bir kesimin barışa ve çözüme 'evet' dediğini ancak "Öcalan serbest bırakılacak mı?" deryentini öğütüğü aktardı. Korkut, "Toplumun önemli bir kesimi 'evet' diyor; 'fakat'lar ve 'ama'lar var. Özerklik olmazsa olur' deryentini tutan da anadilde eğitime itiraz olanlara kadar kafa karışıklığı söz konusu. Bu kafa karışıklığı giderilmezse, bu insanlar da 'çözüm' evet' fikrinden döndürülebilir." ifadelerini kullandı. Çözüm sürecinin çatışmasız olduğunu söylemek için basınında belirten Prof. Levent Korkut, bu tür süreçlerde ilk aşamamın silâhın susması, ikinci

aşamamın silâhı bırakılmasını beklemek, üçüncü aşamamın da yaraların sarılması olduğunu kaydetti.

HÜKÜMET, YUMUŞATICI ADIMLAR ATMALI
Tarihçi yazar Mustafa Armağan da bu toplantılar sayesinde sokaktaki insanın ilk kez kendisi gibi düşünme-yen insanlarla konuştuğunu belirtti. Hükümetin süreçte katı yapmak anlamında bazı yumuşatıcı adımları atması gerektiğini vurgulayan Armağan, "Yer isimlerinin iadesi, herkesin kendi dilinde isim alabilmesi, park isimlerinin Kürtçe okunması gibi küçük adımlar süreci yumuşatma adına önemli olabilir." diye konuştu. AK Parti hükümetinin bütün olumsuzluklara rağmen bütünleşen bir adım atıp için takdir etmek gerektiğini söyleyen Demokratik ve Özgürlük Hareketi Sözcüsü Mahmut Sürmeli ise "Bu sürecin önünde engel tekli edenlerin yolunu çekilmesi gerekiyor. 'Ama' söz 'fakat' söz, hepimizin yapacağı kafa susması olacaktır. Bu anlamda 'ama' ve 'fakat'lı

tartışmalarını samimi ve abhaki olduğunu da düşünüyorum." dedi.

Liberal Avrupa Derneği'nden Hüsnü Adalı da farklı görüş sergileyenleri 'barış karşıtı' olarak yaftalanmamanı doğru olduğuna dikkat çekti. Milliyetçilik ve sovenizmden kaçınılması gerektiğini vurguladı. On kolsuz bir şekilde barışın gelmesini gerektiğini, evrensel demokrasinin insan hakları için de yeni bir dil oluşturulması gerektiğini söyledi. Ancak, hükümetin 'barış sorununa son veriyorum' dediği zaman fikirlerin de 24 saatte değişeceğini belirtti. Bir problem olursa sürecin sekteye uğrayabileceğini vurgulayan Bars Meclisi'nden Tatyos Bebek, "99'da olanları tekrar yaşanmaması için ne yapmamız gerektiğini konuşmalıyız. Sonraki aşamalar için de bir sorun olmadığını düşünüyorum. Barış gelecektir bu top-raklara." görüşünü dile getirdi.

SÜRÜCE KARŞI OLANLAR DA DİNLENİMLİ
Mazlum-Der İstanbul Şubesi'nden Hasan Postacı, BDP'nin Öcalan'a si-

yasi aktör olması yönündeki taleplerinin süreci beslemediğini, aksine za-yıflattığını söyledi. Tüketici Birliği Federasyonu'ndan Bülent Deniz de sürecin muhalif olmanın ayrı olmadığını alıntıladı. Deniz, "Bu sürecin muhalif ya da etkinleri olanlar toplu-mun kötü insanlar olarak lanse edil-yor. Ben süreci etkilemez destekliyo-rum. Ancak bu muhalif kişiler de çok ağır ve katı bir şekilde eleştiriliyor. Sürece karşı olanların fikirlerini al-mak doğru değil." diye konuştu.

Barış aşamasına gelindiğinde dile getiren Alevi Vakıfları Federasyonu Başkanı Doğan Bernek ise herke-sin kafasında bir barışı olduğunu, başsa da kolsuzluk destek verme-yecek kimsenin olmadığını aktardı. Adaletli Savunucular Derneği'nden emekli Binbaşı Gürçan Onat, şu görüşleri dile getirdi: "Ben inan-yorum ki, bu iş bitmiştir. Yeter ki, biz inanalım. Bu halkın büyük bir ço-buğunluğu da buna inanıyor. Üç-beş kişinin provokasyonu da tek-ar bu anlamış savaş başlamayacak."

Akil İnsanlar Heyeti, sivil toplum örgütlerinin temsilcileri ve sendikaları, İstanbul Beyoğlu'ndaki Ceza-yir Restoran'ı'na bir araya geldi. Toplantıda, Heyet Başkanı Yücel Soyman, üyeler Levent Korkut ve Mustafa Armağan ile Türkiye Küçük Millet Meclisi Çarşamba Genel Koordinatörü Yakup Kadri Karabacak birer konuşma yaptı. FOTOGRAF: AA, ERHAN ELALDI

Anayasa Uzlaşma Komisyonu son kararını cuma günü verecek

İBRAHİM ASALIOĞLU ANKARA

Yeni bir anayasa yazmak için 1,5 yıldır çalışan ve 'uzatmaları olmayan' Meclis Anayasa Uzlaşma Komisyonu dün Meclis Başkanı Cemil Çiçek başkanlığında yaptığı toplantıda 'tamam mı devam mı' kararını alamadı. Cuma günü yeniden bir araya gelmesi kararlaştırılarak, liderler turu yapılmasına da gerek görülmedi. 3 Mayıs'a yapılacak toplantıda komisyonun geleceği hakkında son kararın verilmesi beklenirken, bu toplantıya kadar da partiler kendi içlerinde son değerlendirmelerini yapacak.

Dünkü toplantıda AK Parti 'komisyonun işlevini yitirdiğini ve bir uzlaşma umudunun görülmediğini' dile getirdi. Yeni anayasanın 'yürütme' bölümünün de tamamlanmadığını, geriye yapacak bir şeyin kalmadığını belirten AK Partili üyeler, komisyon çalışmalarının tamamlanması gerektiğini kaydetti. Muhalefet partileri ise komisyonun çalışmaya devam etmesini istedi. Komisyonun bugüne kadar yaptığı çalışmaların önemine işaret eden muhalefet partileri, 'bu kazanımları heba etlimesi' gerektiğine işaret etti. CHP ve MHP komisyondaki uzlaşmazlığın AK Parti'nin önderliği başkanlık sisteminden kaynaklandığını savunurken, AK Parti ise başkanlık sistemi dışındaki maddelerde de uzlaşmazlığın bulunduğunu yerli korurken, hiçbir yeni adım atmadı ve bugüne kadar dile getirdikleri görüşleri tekrar etti. Toplantıda net bir karara varılmazken, cuma gününe kadar partilerin kendi içlerinde son değerlendirmeleri yapacağı kaydedildi.

Kışanak: KCK davaları çözüm süreciyle düştü

BDP Eş Genel Başkanı Gülten Kışanak, partisinin eski genel başkan yardımcılarında Fatma Kurlutan ve Tunçer Bakırhan'ın da samimiyetle anılması için KCK davasına destek için İstanbul Adalet Sarayı'nda, Duruşma öncesinde açıklama yapan Kışanak, çözüm süreciyle birlikte KCK davalarının artık hükümsüz olduğunu bildirdi. Bu davaların anlamı kalmadığını herkesin dile getirmesi ve ona göre tutum alınmasını samimiyet göstergesi olduğunu savundu. İstanbul 22. Ağır Ceza Mahkemesi ise eski BDP Milletvekili Fatma Kurlutan ve DEHA'P Genel Başkanı Tunçer Bakırhan'ın da aralarında bulunduğu 13 tutuklu sanığı tahliye etti. **OSMAN ARSLAN İSTANBUL**

Kamer Genç yine Meclis'i karıştırdı

SULU KÜVELİ ANKARA

CHP Tunceci Milletvekili Kamer Genç, Meclis'te yine kavgaya çıktı. TBMM Genel Kurulunda Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Fatma Şahin'e yönelik hakaret içeren sözleri nedeniyle açıklama yapmak için kürsüye gelen Genç'in sözleri yeni bir kavgaya neden oldu. Kültürlerin ve yumuşakların konuştuğu Genel Kurul'da çıkan kavgayı milletvekilleri araya giren zor yatı-tırdı. TBMM Genel Kurulunda saat

15.00'te Başkan Vekili Meral Aksener başkanlığında toplandı. CHP milletvekillerinin ya-kalanna '1 Mayıs' yazan kart-larla geldiği salonda, ilk olarak Bakan Şahin'in sözleri nedeniyle açıklama yapmak için kür-süye Kamer Genç geldi. Genç, sözlerine açıklama getirirken, bir tepsiyi kürsüye ifade eden-cek Atıttık ve Cumhuriyet'in önemine değindiğini söyledi. Genç'in, "Atıttık olma-saydı Gaziantep'teki Fran-sa vatandaşları olacaktır. Yüce Ata-

türk Cumhuriyeti kurmasını, önce fesli bir adam, arkasından kara pececi 4 kadın yürüyecek-ti." sözlerine AK Partili vekiller tepki gösterdi. AK Parti Tokat Milletvekili Zeynep Arslan yer-den kalkarak ağza almayacak küfürlerle kürsüye doğru yürü-dü. CHP İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal, AK Parti Grup Başkan Vekili Ahmet Aydın'a yumruk attı. Verilen arandan sonra Genel Kurul çalışmal-na devam etti. Zeynep Arslan'a ise kınama cezası verildi.

Ağar, ilk 3 ay için haftada 2 kez imza verecek

Adalet Bakanı Sadullah Ergin, önceki gün tahliye edilen Susur-luk davasından hükümlü eski içiş-leri Bakanı Mehmet Ağar'ın hafta-da iki kez karakola imza vereceği-ni söyledi. Ergin, kaldırıldığı progra-min ardından gazetecilerin sorulan-cevaplardı. Ağar'la ilgili bir soru üzere Ergin, "Mehmet Ağar 60 yaş üzere-

rinde olduğu için herhangi bir çalış-ma tedbiri öngörülmedi. İlk üç ay için haftada iki imza verilmesi öngörül-dü. İkinci 3 ayda ise bunun haftada 1 imzaya indirilmesi söz konusu. De-netimli Serbestlik sube müdürü ile-rimize yapılacak takip sonucunda bu süreçte ilişkin tedbirler de-ğiş-ebilir." dedi. **ANKARA ZAMAN**

SALİHA ERGİN/FOTOGRAF: ZAMAN, MEVLİM KARABÖLÜ

SALİHA ERGİN/FOTOGRAF: ZAMAN, MEVLİM KARABÖLÜ

SATILIK TURİSTİK TESİS TÜRKİYE KALKINMA BANKASI A.Ş. GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NDEN KDV'SİZ YATIRIM FIRSATI

Bankamız mülkiyetinde bulunan; Muğla İli, Bodrum İlçesi, Yeniköy Mahallesi'nde bulunan ve Bodrum Belediye-yi imar planında turizm alanı olarak yer alan, tapuda 18 Pafta, 51 Ada, 15 Parselde kayıtlı 7.025 m² yüz ölçümlü 48 oda / 123 yatak kapasiteli, birbirine bağlantılı 9 farklı blokta oluşan turistik tesis (Bugenville otel binası ve misliyle), 8.050.000 TL muhammen bedelle "Kapalı Zarfa Teklif Alma" (gerekli görülüyorsa takdirde teklif sahipleri Bankamız 2886 Sayılı Kanuna tabi değildir.

Geçici Teminat : Muhammen Bedelin % 3'ü
En son teklif verme süresi : 20/05/2013 tarih, Saat 14:30'a kadardır.
Sartname temini ve bilgi için : www.kalkinma.com.tr
Abdurrahim SİPAHOĞLU : 0312 231 84 00 / 2731
: 0530 158 05 34

Akil İnsanlar, Uludere'lerini dinledi: Başbakan, olayın faillerini bulsun

Akil İnsanlar Heyeti Güneydoğu grubu temasları Şırnak'ın Uludere ilçesinde sürdürdü. Heyet, savaş uçaklarının vurduğu Uludere'de yakınlarını kaybeden aileleri. Olayda çocuklarını kaybeden anneler, çözüm sürecini desteklediklerini söyleyerek, akıl insanlardan bir talepte bulundu: "Başbakan'dan, olayın faillerini bulmasını bekliyoruz."

İSMAIL AVCI ŞIRNAK

Cözüm sürecine destek olması için kurulan Akil İnsanlar Heyeti, görev bölgelerinde halkın nabzını tutuyor. Zaman zaman duyuların yanı sıra ziyaretlerde, vatandaşların taleplerini tek tek not alıyor. Yılmaz Ersoylu başkanlığındaki Güneydoğu Anadolu Bölgesi Heyeti de çalışmalar kapsamında dün Şırnak'ın Uludere ilçesine bağlı Gülyazır köyüne ziyarete bulundu. Heyet üyeleri, 28 Aralık 2011'deki bombardımanda çocuklarını kaybeden ailelerle bir araya geldi. Cözüm sürecini desteklediklerini söyleyen ailelerin talebi ise evlatlarını kaybettikleri olayın faillerinin bulunmasını oktu. Açılışta, "Barış sürecini en çok biz istiyoruz. Ama failleri de istiyoruz," dedi. Bombardımanda 13 yaşındaki oğlu Erkan Encü'yü kaybeden anne Fehke Encü, aclaının hâlâ taze olduğunu söyledi. Encü, duygu yüklü konuşmasını şöyle devam etti: "İnsanlılar bars

olur. Biz çok umutluyuz. Yüreğimiz artık su serpilsin. Hiçbir zaman umutsuz olmadık. Faillerin bulunmasını Başbakan dan bekliyoruz. Biz sadece adaleti istiyoruz. Atık acı taşıyacak gücümüz kalmadı. Hayallerimiz bombalarla birlikte yıkıldı. Aynı olayda hayatını kaybeden 17 yaşındaki Yüksel Ürekin annesi Medine Üreki ise bars çağrısı yaptı. Üreki, "Biz bin kere bars istiyoruz. Bu kan dursun, buzar gelsin. Vicdana olanlar, parça parça olan insanları faillerini bulsun. Bir insan öldüren, bu ülkede yüz yıla yakın ceza alıyorsa 34 insanı öldürenler su ana kadar hiçbir ceza almıyor." diye konuştu. Kezban Hatemi, annele sarılarak aclaını paylaşıyor, yapılan Kürte konuşmaları, sanatta Yılmaz Erdoğan heyet üyelerine terecine etti. Hatemi sözlerine, insan onuru uygun olmayan bir tablounu yansıdığı yerde olduklarını söyleyerek başladı. Bu ülkede yıllarca yapılan yanına kır kâğıt durumların yansıdığı anlatılan Hatemi, "Bizler ilki meclis-

lerin ortaya çıkarılmasını istiyoruz. Bütün failler ortaya çıkarılmalı. Burada bir acı yasanyor. Bakan elimde ölen çocukların birinin hayalı duyuyor. Selami Encü isimli üniversite öğrencisini okurken yaptığı projeler var. Birinin de mesaj var ve "Beni bu karda bu ksta bu para için suir dışına gönderen bir düzen var." diyor." diye konuştu. Hatemi bu sırada yanındaki acili aneden menüli olarak görüşlerini söyledi. Sanatta Yılmaz Erdoğan ise mezarlıkta kahdesi Hasan ve Bars Encü'yü kaybeden Mehmet Encü'yle görüşti. Encü'yü dinleyen Erdoğan, "İnsanlı sizin bu çocuklarınız barsın kahtamanı olu." dedi. Hayatını kaybedenlerden Mehmet Tosun'un babası Zeki Tosun ise beyetle bir süre konuştu. Tosun, annelerin göz yaşlarını dımedimliği belirtti. Başlatılan çözüm sürecini bütün vicdanlarıyla desteklediklerini anlatan Tosun, Akil İnsanlar Heyeti'nin Uludere Komisyonu'nda yer alınmasını istedi.

Yılmaz Ersoylu başkanlığındaki Akil İnsanlar Güneydoğu Anaolu Bölgesi Heyeti, Şırnak'ın Uludere ilçesine bağlı Gülyazır köyünde, 28 Aralık 2011'deki bombardımanda çocuklarını kaybeden ailelerle bir araya geldi. Görüşmelerde duygusal anılar yaşandı. FOTOGRAF: ÇHAN, İSMAIL AVCI

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, iki günlük Mus, Bingöl ziyareti için fotoğrafların Twitter hesabında paylaştı. FOTOGRAF: ÇHAN

Herkesin elinde Türk bayrağını görmek beni gururlandırdı

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, Mus ve Bingöl'e yaptığı ziyaretlerde en çok gururlandığı şeyin herkesin elinde Türk bayrağının dalgalanması olduğunu belirtti. Gül, Twitter hesabından ziyaretlere ilişkin mesaj ve fotoğraflar paylaştı. Mesajlarında iki günlük Mus ve Bingöl ziyaretinden dün akşam döndüğü hatırlatan Cumhurbaşkanı, "İki ilimizde vatandaşlarımızın yoğun ilgisi vardı. Hepsine ayrı ayrı tesekkür ediyorum." ifadesini kullandı. Mus'un 29 sene sonra ilk kez bir cumhurbaşkanı tarafından ziyaret edildiğini de kaydetti. Yoğun programı sırasında vatandaşlarla bir çay ocağında fotoğrafını paylaşan Gül, "Kayseri'de rahmetli dedemin dikkanında da bu şekilde iskemlelere oturtulmuş." diye yazdı. 800 yıl önce Selçuklular tarafından yapılan taş köprü için de "Murat Nehri'nin cökşun sularına karşı dimdik ayakta duruyor." ifadesini kullandı. Bingöl'de de aynı cökşuyla karşılandığını belirtti. Su mesajı paylaştı: "Bu gezilerde en çok gururlandığım şey, herkesin elinde Türk bayrağının dalgalanmasıydı. Halkımız, devlette ve milletine bağlılığı için geldiği gibi ifade ediyor." Şehrin önde gelenleriyle çay bahçesinde sohbet ettiklerini aktaran Gül, çocuklara çekilmiş bir fotoğrafını da paylaştı. ANKARA ZAMAN

Darbecilerin getirdiği maddelere sahip çıkarak yeni anayasa yapılır mı?

AK Parti Genel Başkan Yardımcısı Mehmet Ali Şahin, yeni anayasa çalışmalarındaki uzlaşma metninin çıkamayacağını gördüğünü söyledi. Gaziantep'te düzenlenen AK Parti Şişli ve Hatırlık İler Başkanlığı 7. Bölge Toplantısı'nda konuşan Şahin, diğer partilerle istişinde mutabakat sağlanamamda sayısının 30'u geçmediğini hatırlattı. Bunun sebebinin ise muhalefet partilerinin 1960 ve 1980 darbeleriyle anayasaya güven maddelere sahip olmasını okuyduğunu söyledi. Şahin, "Kendi metnimize hazırlayacağız ve TBMM Başkanlığı'na taktim edeceğiz. Anayasa Komisyonu'nda gündeme alınır, görüşülür, görüşülmez, o zaman ki şartlara bakarsanız ama biz halkımıza ne vaat etmişsek onu gerçekleştirilmeye için elimizden gelen tüm çabaları göstermiş olalım bir siyasi hareketiz." diye konuştu. İLHAN GÜLLAL GAZİANTEP

'Vur de vuralım' sloganlarına böyle cevap verdi: Akil İnsanlar bu sestən ürkemeli

MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli, İzmir'de düzenlenen mitingde, Türk bayrağını hak ettiği zivrelere asacaklarını, onu değersizleştirmeye ve yırtmaya çalışana fırsat vermeyeceklerini söyledi. Akil İnsanlar Heyeti'ni eleştiren MHP lideri, kalabalıktan gelen, "Ol de olalım, vur de vuralım" sloganlarına, "63 alı karak, bu sestən ürkemeli," şeklinde karşılık verdi. MHP'nin, İzmir'de düzenlenen "Barışrak Mitingi" için vatandaşlar saatler öncesinde Türk bayraklarıyla Güneydoğu Meydanı'na geldi. Cestil şehirden otobüslerle gelen katılımcıların Türk ve parti bayrakları yanı sıra Azerbaycan ve KKTC bayrakları da taşınakları görüldü. Bazı balıkçı teknelerinde de denizden destek verdiği mitingde, katılımcılar alana üst araması yapılarak alındı, polis helikopteri devrte gitti. Mitingde konuşan Genel Başkan Devlet Bahçeli, çözüm sürecine katkı vermesi için kurulan Akil İnsanlar Heyeti'nin eleştirdi. Heyetten, "63 alı karak" diye bahsedilen MHP'lidir, "Bu 63'ler nitak dağıtmın-

MHP'nin İzmir'deki miting öncesinde açılan pankartlar krize sebep oldu. Kuruluş Saray'ın İzmir'deki simge isimlerinden Hasan Tahsin'e gönderme yapılarak hazırlanan pankartta, "İlk kursun yine nam-lu'da", "Hasan Tahsin'te hazir" ifadeleri yer aldı. Pankartlar, konuşmalar başlandıktan önce toplandı. FOTOGRAF: ÇHAN, TEKİN GÖRÜLAK

dan, PKK sözcülüğünden acilen vazgeçmelidir." dedi. Cözüm sürecini, "hisran verici" olarak nitelendiren MHP lideri, AK Parti'ye sert sözlerle yükledi: "Bölücü terör, Allah'ın belası bir çözüm ve bars süreciyle Türkiye'ye ve Türk milletini kaskıvarak ele geçirecektir. İcin son hazırlıklarını yapıyorlardır. Başbakan ve hükümeti, PKK'ya el uzatmış, ayağa kaldırmış ve Türkiye'ye saldın pozisyonuna getirmiştir. Terör suçundan müebbet hapse mahkûm olan ve 40 bin kişi-

nin kanını elinde, yüzünde, hülâsa her şeyinde taşıyan İsmail'da vatan katli, Başbakan'la ateni pazarlık yapmaya soyunmuştur. Neymiş efendim, çözüm ve güzel zellik olacaktır. Neymiş efendim, terör bitecek, silahlar susacaktır. Neymiş efendim, bars gelecektir. Neymiş efendim, anılar ağlamayacaktır. Neymiş efendim, huzur ve istikrar kazanacaktır. Neymiş efendim, Türkiye güçlenecektir ve ekonomik olarak sıyrılacaktır." TEKİN GÖRÜLAK, İZMİR, ÇHAN

DEVLET BAHCALI

Ahmet Türk: Barıştan söz edenler bugün sorumluluk almali

Mardin Bağışsız Milletvekili Ahmet Türk, çözüm sürecinin Kürt halkı ve kanaat önderleri için bir sınav olduğunu söyledi. Barıştan ve kardeşlikten söz edenlerin bugün sorumluluk almaları gerektiğini belirtti. Diyarbakır'da BDP il binasında düzenlenen toplantıda konuşan Türk, Kürt siyasetçiler olarak nasıl bir çözüme içinde olacakları konusunda ortak yol bularak, ortak söylem geliştirerek ve ortak çözüme alanlar oluşturarak çözüm sürecini karışılmalıyacağını söyledi. Su ifadeleri kullandı: "İçinde bulunduğumuz süreç, Kürt halkı ve kanaat önderleri için bir sınavdır. Tarihi bir görev ve sorumluluktur. Diyaloğ oluşturarak, tartışarak, kinde yer alarak süreç ileri götürmek zorundayız. Bu nedenle sadece bizim değil, muhataplarımız da önemli sorumluluklarımız olduğunu biliyoruz. Ortak bir çözümlenmesi barsık bir hale getirebilir, barsa katkı sunabiliriz. Barıştan ve kardeşlikten söz edenler bugün sorumluluk almak zorundayız. Bu tarihi fırsatı doğru şekilde değerlendirilmeye ve sürece katkı sunulmazsa tarih ve Kürt halkının huzurunda ve bal altında kalacaktır. Eğer karışıklık gören ortanın oluşturulması süreci sağlıklı yürütmeyecek. Güvensizliği ortadan kaldırarak doğru adımların atılması gerekir. Bununla ilgili formüller ortaya koyacak, çözümün kanallarını açacağız. Yol hartası çizilmeden süreci doğru noktaya taşıyamayız mümkün değil." ÖZKAN KARANLIL, DİYARBAKIR